

**ZAŁĄCZNIK NR 3**  
**DO UCHWAŁY NR XXXIV/379/2017**  
**RADY MIEJSKIEJ W CZECHOWICACH-DZIEDZICACH**  
**Z DNIA 30 MAJA 2017 R.**

**w sprawie uchwalenia „Studium uwarunkowań i kierunków  
zagospodarowania przestrzennego Gminy Czechowice-Dziedzice”**

**BURMISTRZ  
CZECHOWIC-DZIEDZIC**



**„STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW  
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO  
GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE”**

TEKST STUDIUM

**T O M I**

**UWARUNKOWANIA  
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO**



Czechowice-Dziedzice  
*Miasto z zapątem*

Czechowice-Dziedzice 2017 rok

**Zamawiający:**



**Gmina Czechowice-Dziedzice**

Plac Jana Pawła II 1

43-502 Czechowice-Dziedzice

Telefon: 32 214 71 10

Fax: 32 214 71 82

E-mail: [um@um.czechowice-dziedzice.pl](mailto:um@um.czechowice-dziedzice.pl)

[www.um.czechowice-dziedzice.pl](http://www.um.czechowice-dziedzice.pl)

**Wykonawca:**

**Zespół autorski:**

mgr inż. Mateusz Majka –główny projektant

mgr inż. Marta Ścigała

mgr inż. Kamila Kurek

mgr inż. Anna Majewska

mgr inż. Sławomir Górowski

dr Grzegorz Synowiec

mgr Maria Młodzianowska-Synowiec

**SPIS TREŚCI TOMU I:**

<b>INFORMACJE OGÓLNE .....</b>	<b>8</b>
1.    PODSTAWA OPRACOWANIA .....	9
2.    CELE I ZADANIA STUDIUM .....	10
3.    USTALENIA OGÓLNE .....	11
4.    STRUKTURA DOKUMENTU, WYKAZ RYSUNKÓW I ZAŁĄCZNIKÓW .....	12
<b>ROZDZIAŁ I .....</b>	<b>18</b>
<b>POŁOŻENIE W REGIONIE I POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE .....</b>	<b>18</b>
1.1.    DANE OGÓLNE .....	19
1.1.1.    Położenie .....	19
1.1.2.    Podstawowe informacje .....	20
1.2.    RELACJE ZEWNĘTRZNE .....	21
1.2.1.    Pozycja w regionie .....	21
1.2.2.    Relacje administracyjne .....	25
1.2.3.    Relacje komunikacyjne .....	26
1.3.    PONADLOKALNE PROGRAMY SŁUŻĄCE REALIZACJI ZADAŃ PUBLICZNYCH .....	27
1.3.1.    Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ .....	27
1.3.2.    Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2020+" .....	27
1.4.    USTALENIA PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO 2020+ .....	28
1.4.1.    Ogólne ustalenia planu .....	28
1.4.2.    Ustalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+, dotyczące miasta i gminy Czechowice-Dziedzice .....	30
<b>ROZDZIAŁ II .....</b>	<b>33</b>
<b>PRZEZNACZENIE I ZAGOSPODAROWANIE TERENU .....</b>	<b>33</b>
2.1.    STAN PRZEZNACZENIA TERENÓW .....	34
2.2.    WNIOSKI DO STUDIUM .....	40
2.3.    STAN UŻYTKOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW .....	41
<b>ROZDZIAŁ III .....</b>	<b>45</b>
<b>WŁASNOŚĆ GRUNTÓW .....</b>	<b>45</b>
3.1.    STRUKTURA WŁASNOŚCI GRUNTÓW W GMINIE CZECHOWICE-DZIEDZICE .....	46
<b>ROZDZIAŁ IV .....</b>	<b>49</b>
<b>INFRASTRUKTURA TECHNICZNA .....</b>	<b>49</b>
4.1.    ZAOPATRZENIE W WODĘ .....	50
4.1.1.    Sieć wodociągowa magistralna .....	53

---

4.1.2. Sieć wodociągowa rozdzielcza.....	54
4.2. ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW .....	54
4.2.1. Sieć kanalizacji sanitarnej .....	57
4.2.2. Sieć kanalizacji deszczowej.....	60
4.2.3. Oczyszczanie ścieków sanitarnych .....	60
4.3. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO .....	62
4.3.1. Źródła ciepła .....	63
4.3.2. Sieci ciepłownicze.....	65
4.3.3. Indywidualne systemy ogrzewania .....	66
4.4. ZAOPATRZENIE W GAZ .....	66
4.5. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ .....	70
4.6. TELEKOMUNIKACJA .....	74
4.7. GOSPODARKA ODPADAMI .....	75
<b>ROZDZIAŁ V.....</b>	<b>78</b>
<b>UKŁAD KOMUNIKACYJNY .....</b>	<b>78</b>
5.1. KOMUNIKACJA DROGOWA .....	79
5.1.1. Drogi krajowe .....	80
5.1.2. Drogi powiatowe .....	81
5.2. TRANSPORT PUBLICZNY. KOMUNIKACJA ZBIOROWA.....	82
5.3. TRANSPORT KOLEJOWY .....	84
<b>ROZDZIAŁ VI.....</b>	<b>87</b>
<b>ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE .....</b>	<b>87</b>
6.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE.....	88
6.2. WALORY PRZYRODNICZO - KRAJOBRAZOWE I ICH OCHRONA.....	89
6.3. OBSZARY I OBIEKTY OBJĘTE OCHRONĄ NA PODSTAWIE USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY .....	90
6.3.1. Obszar Natura 2000 "Dolina Górnej Wisły".....	91
6.3.2. Rezerwat przyrody „Rotuz” .....	92
6.3.3. Pomniki przyrody ożywionej .....	93
6.4. OBSZARY I OBIEKTY PROPONOWANE DO OBJĘCIA OCHRONĄ PRAWNĄ .....	94
6.4.1. Proponowany obszar chronionego krajobrazu "Dolina Wisły" .....	94
6.4.2. Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy "Stawy Sokoły i Hałcnowiec” .....	95
6.4.3. Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Kolonja Żebracz” .....	95
6.4.4. Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy - Remiza leśna „Bażaniec” .....	95

---

6.4.5. Proponowany obszar chronionego krajobrazu - Remiza leśna „Podraj” oraz łąki i stawy „Krzywa” .....	96
6.4.6. Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy - Kompleks stawów „Brożyska” .....	96
6.4.7. Pozostałe obszary o ponadprzeciętnych walorach przyrodniczych proponowane do zachowania i ochrony poprzez politykę przestrzenną gminy.....	96
6.5. OCHRONA UZDROWISKOWA .....	97
6.6. ZŁOŻA KOPALIN I ICH EKSPLOATACJA .....	97
6.6.1. Węgiel kamienny .....	98
6.6.2. Metan .....	98
6.6.3. Torf leczniczy (borowina) .....	98
6.6.4. Wody lecznicze .....	99
6.7. ZASOBY WODNE I ICH EKSPLOATACJA .....	100
6.7.1. Wody powierzchniowe .....	100
6.7.2. Wody podziemne .....	102
6.8. ROLNICZA I LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA .....	105
6.9. TERENY ZIELENI .....	110
6.10. OGRODY DZIAŁKOWE .....	115
6.11. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA .....	116
6.11.1. Zanieczyszczenie powietrza .....	116
6.11.2. Ocena stanu jakości powietrza .....	119
6.11.3. Jakość wód powierzchniowych.....	122
6.11.4. Zagrożenie hałasem.....	125
6.11.5. Tereny zdegradowane wymagające rekultywacji .....	127
Zagadnienia związane ze składowaniem odpadów wydobywczych powstających na obszarze gminy na skutek działalności przemysłu wydobywczego opisuje rozdział 4.7. Gospodarka Odpadami.....	128
6.12. UWARUNKOWANIA FIZJOGRAFICZNE .....	129
6.12.1. Warunki topoklimatyczne .....	129
6.12.2. Warunki gruntowo - wodne .....	129
<b>ROZDZIAŁ VII.....</b>	<b>131</b>
<b>ŚRODOWISKO KULTUROWE, KRAJOBRAZ .....</b>	<b>131</b>
7.1. ZABYTKI WPISANE DO REJESTRU.....	132
7.2. ZABYTKI NIERUCHOME NIE WPISANE DO REJESTRU .....	136
7.3. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE.....	136
7.4. STREFY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ.....	140

---

<b>ROZDZIAŁ VIII</b> .....	<b>141</b>
<b>WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW</b> .....	<b>141</b>
8.1. LUDNOŚĆ GMINY.....	142
8.2. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA .....	148
8.3. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA .....	149
8.3.1. Oświata i wychowanie.....	149
8.3.2. Kultura .....	153
8.3.3. Ochrona zdrowia, pomoc społeczna i opieka socjalna.....	156
8.3.4. Sport i turystyka .....	156
8.4. WARUNKI MIESZKANIOWE .....	161
8.5. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA .....	166
8.5.1. Zagrożenie powodziowe.....	166
8.5.2. Zagrożenie wystąpieniem poważnej awarii .....	171
8.5.2. Zagrożenia geologiczne, w tym osuwanie się mas ziemnych.....	172
<b>ROZDZIAŁ IX</b> .....	<b>173</b>
<b>POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY</b> .....	<b>173</b>
9.1. SFERA SPOŁECZNA.....	174
9.1.1. Gospodarstwa domowe .....	174
9.1.2. Potrzeby mieszkaniowe.....	175
9.2. STREFA GOSPODARCZA.....	176
9.2.1. Rynek pracy .....	176
9.2.2. Gospodarka lokalna.....	178
9.2.3. Gospodarka rolna .....	183
9.3. ZMIANY PRZESTRZENNE I ROZBUDOWA GMINY NA TLE POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.....	188
9.3.1. Ekonomiczne aspekty rozwojowe .....	188
9.3.2. Ekologiczne aspekty rozwojowe.....	190
9.3.3. Społeczne aspekty rozwojowe .....	191
9.3.4. Aspekt stabilności finansowej gminy.....	192
9.3.5. Aspekt możliwości rozwoju zabudowy.....	193
<b>ROZDZIAŁ X</b> .....	<b>194</b>
<b>SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO</b> .....	<b>194</b>
10.1. POŁOŻENIE W REGIONIE I POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE.....	195
10.1.1. Najbliższe otoczenie .....	195

---

10.1.2. Kontekst regionalny.....	195
10.2. PRZEZNACZENIE I ZAGOSPODAROWANIE TERENU .....	196
10.2.1. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.....	196
10.2.2. Zagospodarowanie i użytkowanie terenu .....	196
10.3. WŁASNOŚĆ GRUNTÓW .....	197
10.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA .....	197
10.4.1. Woda .....	197
10.4.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków .....	197
10.4.3. Zaopatrzenie w ciepło .....	197
10.4.4. Energia elektryczna .....	198
10.4.5. Gaz.....	198
10.4.6. Odpady .....	198
10.5. KOMUNIKACJA .....	198
10.6. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE .....	198
10.7. ŚRODOWISKO KULTUROWE.....	199
10.8. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW .....	199
10.8.1. Ludność.....	199
10.8.2. Infrastruktura społeczna .....	199
10.8.3. Tereny i zasoby mieszkaniowe .....	200
10.8.4. Bezpieczeństwo publiczne - obrona cywilna.....	200
10.9. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.....	200
10.9.1. Gospodarka gminy.....	200
10.9.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego .....	200
10.9.3. Dokumenty strategiczne powiatu bielskiego .....	201
10.9.4. Dokumenty strategiczne gminy.....	201

## **INFORMACJE OGÓLNE**



## 1. PODSTAWA OPRACOWANIA

### I. Podstawą prawną opracowania jest:

- 1) Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 778 z późn. zm.);
- 2) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- 3) Uchwała Nr XL/355/13 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 16 lipca 2013 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czechowice-Dziedzice.

### II. Podstawą merytoryczną opracowania jest:

- 1) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czechowice-Dziedzice, przyjęte uchwałą Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach Nr XXVII/234/12 z dnia 4 września 2012 r.;
- 2) Opracowanie Ekofizjograficzne Podstawowe Gminy Czechowice-Dziedzice (część wschodnia), marzec 2012r.
- 3) Opracowanie Ekofizjograficzne Podstawowe Gminy Czechowice-Dziedzice (część zachodnia), sporządzone na potrzeby opracowań z zakresu planowania przestrzennego w gminie Czechowice-Dziedzice, maj 2010r.
- 4) Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, przyjęta uchwałą Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.;
- 5) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+, przyjęty uchwałą Nr V/26/2/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016 r.;
- 6) Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2020+", przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego Nr IV/38/2/2013 z dnia 1 lipca 2013 r.;
- 7) Rejestr Zabytków Województwa Śląskiego;
- 8) Strategia Rozwoju Gminy Czechowice-Dziedzice 2020+, przyjęta uchwałą Nr XIII/105/15 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 29 września 2015 r.;
- 9) projektu Strategii Rozwoju Powiatu Bielskiego do 2020r.;
- 10) Gminna Ewidencja Zabytków, wprowadzona na podstawie Zarządzenia Nr 58/14 Burmistrza Czechowic-Dziedzic z dnia 5 maja 2014 r.
- 11) Program opieki nad zabytkami Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2012 – 2016 (Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXIII/199/12 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 29.05.2012 r.)

- 12) Lokalny Program Rewitalizacji Czechowic-Dziedzic na lata 2007-2013;
  - 13) Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice do 2016 roku z perspektywą do roku 2020, Załącznik do uchwały Nr XLVII/431/14 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 11 lutego 2014 r.;
  - 14) Gminna Ewidencja Ludności, z dnia 31.12.2012r.;
  - 15) Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Czechowice-Dziedzice w okresie kadencji Rady Miejskiej 2010 – 2014, Załącznik do uchwały Nr LIV/510/14 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 16 września 2014 r.;
  - 16) Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Czechowice-Dziedzice, w okresie lipiec 2006r. – marzec 2010r. Ocena aktualności Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czechowice-Dziedzice;
  - 17) Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego\*:
    - Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Części Obszaru Gminy Czechowice-Dziedzice obejmującej tereny położone w rejonie południowej części Centrum Miasta Czechowice-Dziedzice **PLAN CENTRUM**, Uchwała Nr V/31/11 z dnia 8.02.2011 r., Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 72, poz. 1292 z dnia 31.03.2011r.
    - Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Części Zachodniej Obszaru Gminy Czechowice-Dziedzice, Uchwała Nr XL/353/13 z dnia 16.07.2013r., Dz. Urz. Woj. Śl. Poz. 5094 z dnia 23.07.2013r.
- \*Wykaz wszystkich obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, Stan na maj 2017 znajduje się w Tabeli nr 4. na str.36 Tomu I Studium.
- 18) Materiały Głównego Urzędu Statystycznego;
  - 19) Materiały Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

## 2. CELE I ZADANIA STUDIUM

I. Zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (j.t. Dz. U. z 2012 r. z późn. zm.) studium nie stanowi aktu prawa miejscowego, jest jednak podstawowym dokumentem planistycznym kształtującym politykę przestrzenną oraz wyznaczającym kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy.

II. Studium sporządza się dla obszaru w granicach administracyjnych gminy, a jego ustalenia są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych. W myśl ww. ustawy przy sporządzaniu studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające z dokumentów planistycznych opracowanych na szczeblu krajowym (koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju), wojewódzkim (strategii rozwoju i planie zagospodarowania województwa) oraz strategii rozwoju gminy.

**III.** Studium określa kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania przestrzennego oraz lokalne zasady użytkowania terenu. Pozwala na prowadzenie gospodarki przestrzennej w sposób przemyślany, świadomy i przede wszystkim jednolity oraz rozważne planowanie inwestycji o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

**IV.** Zasadniczym celem studium jest umożliwienie prowadzenia spójnej polityki przestrzennej, powiązanej z rozwojem gospodarczym i społecznym, z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Niniejszy dokument wskazuje potencjał rozwoju przestrzennego, możliwości zagospodarowania nowych terenów oraz stopień przekształceń istniejącego zagospodarowania, a także konieczność ochrony obszarów i obiektów wartościowych. W związku z powyższym studium może stanowić swoistą ofertę promocyjną dla potencjalnych inwestorów.

### 3. USTALENIA OGÓLNE

I. Ilekroć w studium jest mowa o:

- 1) **uchwale** – należy przez to rozumieć uchwałę Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach w sprawie **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Gminy Czechowice-Dziedzice**, wraz z załącznikami, o ile z treści przepisu nie wynika inaczej;
- 2) **studium** – należy przez to rozumieć „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czechowice-Dziedzice”, stosuje się w skrócie określenie „**Studium**” lub, na którą składają się kolejno:
  - a) **Tom I – Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego**, zawarte w rozdziałach 2– 10 oraz załącznikach tekstowo - tabelarycznych, wraz z rysunkami studium,
  - b) **Tom II – Kierunki zagospodarowania przestrzennego**, zawarte w rozdziałach 1 – 14 oraz załącznikach tekstowo- tabelarycznych wraz z rysunkami studium;
- 3) **mapie** – należy przez to rozumieć mapę wydaną przez Urząd Miejski w Czechowicach-Dziedzicach:
  - a) tłem wszystkich opracowań graficznych studium jest mapa topograficzna w skali 1:10 000,
  - b) poszczególne problematyki studium zostały opracowane z wykorzystaniem map w różnych skalach od 1:5000 do 1:10 000,
  - c) przyjęte rozwiązanie pozwala na stworzenie cyfrowego materiału w postaci jednorodnej bazy materiałów wyjściowych, przydatnych zarówno do wykonania niniejszego studium jak i opracowania w przyszłości miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta w skalach 1:2 000 i 1:1 000;
- 4) **ustawie lub ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym** – należy przez to rozumieć ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z dnia 10 maja 2003r., Nr 80, poz. 717, z późniejszymi zmianami);

- 5) **rysunku studium** – należy przez to rozumieć rysunki stanowiące integralną część **Tomu-I-Uwarunkowania**, oraz **Tomu-II- Kierunki**;
- 6) **załączniki tekstowe i tabele studium** – należy przez to rozumieć komplet załączników
- 7) **przepisach odrębnych** – należy rozumieć obowiązujące ustawy, wraz z aktami wykonawczymi oraz pozostałymi przepisami.

#### 4. STRUKTURA DOKUMENTU, WYKAZ RYSUNKÓW I ZAŁĄCZNIKÓW

I. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego stanowią tom I Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czechowice-Dziedzice. Określają stan istniejący zagospodarowania przestrzennego Gminy Czechowice-Dziedzice, w tym lokalne, dotychczas obowiązujące zasady zagospodarowania przestrzennego, a także stanowią diagnozę funkcjonowania istniejącej struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta.

II. Aktualność informacji oraz danych zawartych w I tomie studium jest tożsama z aktualnością baz danych instytucji, które je udostępniły dla potrzeb Studium. Najważniejsze źródłowe materiały wyjściowe zostały wymienione w punkcie 1.2. Merytoryczna podstawa opracowania.

II. Budowa struktury dokumentu części I – Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego dokumentu jest zgodna z wymogami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i zawiera:

- 1) Ogólne informacje o gminie – położenie w regionie, powiązania zewnętrzne, podstawowe informacje o ilości mieszkańców i gęstości zaludnienia miejscowości w gminie (rozdział 1);
  - 2) Opis ponadlokalnych dokumentów strategicznych, które mają wpływ na politykę przestrzenną gminy (rozdział 1);
  - 3) Obecny stan przeznaczenia i zagospodarowania terenów (rozdział 2);
  - 4) Opis złożonych wniosków do Studium (rozdział 2);
  - 5) Charakterystykę struktury własności gruntów (rozdział 3);
  - 6) Szczegółowy opis stanu sieci infrastruktury technicznej (rozdział 4), w tym:
    - a) Zaopatrzenie w wodę,
    - b) Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków,
    - c) Zaopatrzenie w ciepło,
    - d) Zaopatrzenie w gaz,
    - e) Zaopatrzenie w energię elektryczną,
    - f) Telekomunikacja
-

- g) Gospodarka odpadami;
- 7) Kompleksową charakterystykę stanu obecnego układu komunikacyjnego, wraz z opisem planowanych inwestycji w zakresie transportu drogowego, kolejowego, oraz transportu zbiorowego kolejowego i samochodowego (rozdział 5);
- 8) Opis stanu jakości środowiska przyrodniczego (rozdział 6), w tym:
- a) ogólna charakterystyka środowiska Gminy Czechowice-Dziedzice,
  - b) walory przyrodniczo - krajobrazowe i ich ochrona,
  - c) obszary i obiekty objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody,
  - d) obszary i obiekty proponowane do objęcia ochroną prawną "Dolina Wisły",
  - e) ochrona uzdrowiskowa,
  - f) złoża kopalin i ich eksploatacja,
  - g) zasoby wodne i ich eksploatacja,
  - h) rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna,
  - i) tereny zieleni,
  - j) ogrody działkowe,
  - k) zagrożenia środowiska, z opisem stanu jakości wód i powietrza, zagrożenia hałasem, a także charakterystyka terenów zdegradowanych, które wymagają rekultywacji,
  - l) uwarunkowania fizjograficzne;
- 9) Opis zasobów środowiska kulturowego, uwzględniający: zabytki nieruchome wpisane do rejestru, znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków, stanowiska archeologiczne oraz strefy ochrony konserwatorskiej (rozdział 7);
- 10) Syntezę danych statystycznych GUS w zakresie warunków i jakości życia mieszkańców (rozdział 8). Przedstawione zostały dane dotyczące: ilości mieszkańców, gęstości zaludnienia, prognoz demograficznych, infrastruktury społecznej, warunków mieszkaniowych, zagrożeń bezpieczeństwa ludności i jej mienia;
- 11) Konkluzje w zakresie potrzeb i możliwości rozwoju gminy, w sferach: społecznej i gospodarczej (rozdział 9);
- 12) Syntezę uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego.

**III.** Rozdziały od 2 do 9 realizują obowiązujące zakresy problemowe Studium wynikające z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i przepisów odrębnych. Rozdziały: *Informacje Ogólne* i rozdział 10 określają ustalenia ogólne i ustalenia końcowe.

**IV.** Integralną część uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego stanowią następujące rysunki, schematy i załączniki:

---

## Schematy:

Rysunek 1. Położenie administracyjne gminy miejsko-wiejskiej Czechowice-Dziedzice. Źródło: opracowanie własne. ....	19
Rysunek 2. Powierzchnia poszczególnych miejscowości. Źródło: Opracowanie własne. ....	21
Rysunek 3. Gęstość zaludnienia poszczególnych miejscowości. Źródło: Opracowanie własne. ....	21
Rysunek 4. Analiza powiązań Gminy Czechowice-Dziedzice z obszarami sąsiednimi. Źródło: Opracowanie własne. ....	24
Rysunek 5. Granice obowiązujących i opracowywanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, stan na 01.2016. Źródło: opracowanie własne. ....	35
Rysunek 6. Granice działek, których dotyczą złożone wnioski do Studium. Źródło: opracowanie własne. .	41
Rysunek 7. Grunty zabudowane i zurbanizowane oraz tereny komunikacyjne na terenie gminy. Źródło: opracowanie własne. ....	43
Rysunek 8. Grunty stanowiące własność gminy. Źródło: opracowanie własne. ....	47
Rysunek 9. Grunty stanowiące własność Skarbu Państwa. Źródło: opracowanie własne. ....	47
Rysunek 10. Grunty stanowiące własność osób fizycznych lub innych osób prawnych. Źródło: opracowanie własne. ....	48
Rysunek 11. Zaopatrzenie w wodę. Źródło: Opracowanie własne. ....	50
Rysunek 12. System odprowadzania i oczyszczania ścieków. Stan uwzględniający projekt rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej realizowany do końca 2015r. Źródło: Opracowanie własne. ....	56
Rysunek 13. Zaopatrzenie w ciepło. Źródło: Opracowanie własne. ....	62
Rysunek 14. Zaopatrzenie w energię elektryczną. Źródło: Opracowanie własne. ....	70
Rysunek 15. Analiza systemu komunikacji w Gminie Czechowice-Dziedzice. Źródło: Opracowanie własne. ....	79
Rysunek 16. Transport zbiorowy na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice. Źródło: Opracowanie własne. .	84
Rysunek 17. Transport kolejowy na terenie gminy. Źródło: opracowanie własne. ....	85
Rysunek 18. Położenie fizycznogeograficzne Gminy Czechowice-Dziedzice. Źródło: Opracowanie własne. ....	88
Rysunek 19. Formy ochrony przyrody na terenie gminy. Źródło: opracowanie własne. ....	90
Rysunek 20. Zagadnienia związane z wydobywaniem złóż. Źródło: opracowanie własne. ....	100
Rysunek 21. Cieki powierzchniowe i działy wodne. Źródło: Opracowanie własne. ....	102
Rysunek 22. Grunty rolne o klasach bonitacyjnych I-III. Źródło: Opracowanie własne. ....	106
Rysunek 23. Grunty rolne o klasach bonitacyjnych IV – VI. Źródło: Opracowanie własne. ....	108
Rysunek 24. Tereny zieleni na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice. Źródło: Opracowanie własne. ....	113
Rysunek 25. Ścieżki rowerowe na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice. Źródło: Opracowanie własne. .	160
Rysunek 26. Ochrona przeciwpowodziowa oraz wód podziemnych i powierzchniowych na terenie gminy. ....	168
Rysunek 27. Sytuacja geologiczna gminy Czechowice-Dziedzice Źródło: Opracowanie własne. ....	172

## Tabele:

Tabela 1. Miejscowości gminy Czechowice-Dziedzice wraz z powierzchnią [km <sup>2</sup> ], liczbą ludności, oraz gęstością zaludnienia [os./km <sup>2</sup> ], dane z gminnej ewidencji ludności za rok 2012 oraz dane statystyczne za rok 2013 i 2014. ....	20
Tabela 2. Konkurencyjne ośrodki miejskie w zasięgu 30-minutowego dojazdu do Czechowic-Dziedzic. ....	22
Tabela 3. Konkurencyjne ośrodki miejskie w zasięgu 60-minutowego dojazdu do Czechowic-Dziedzic. ....	23

---

---

Tabela 4. Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, Stan na maj 2017r. ....	36
Tabela 5. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego – w opracowaniu, stan na maj 2017r. ....	39
Tabela 6. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Czechowic-Dziedzic – bilans terenów.....	44
Tabela 7. Struktura własności gruntów w gminie Czechowice-Dziedzice. ....	46
Tabela 8. Pobór i zużycie wód podziemnych i powierzchniowych na cele przemysłowe w gminie Czechowice-Dziedzice w latach 2008 – 2012. ....	51
Tabela 9. Sieć wodociągowa – podstawowe dane na lata 2004 – 2013. ....	52
Tabela 10. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w latach 2003 – 2013. ....	52
Tabela 11. Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca [m <sup>3</sup> ], w latach 2004 – 2013. ....	53
Tabela 12. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w gminie Czechowice-Dziedzice w latach 2008 – 2012 [dam <sup>3</sup> /rok]. ....	53
Tabela 13. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w gminie Czechowice-Dziedzice, powiecie bielskim i województwie śląskim, w latach 2004 – 2013 [km].....	55
Tabela 14. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w latach w Gminie Czechowice-Dziedzice, powiecie bielskim i województwie śląskim, w latach 2004 – 2013. ....	55
Tabela 15. Sieć kanalizacyjna w gminie Czechowice-Dziedzice – podstawowe dane na lata 2004 – 2013. .	56
Tabela 16. Długość sieci kanalizacyjnej w gminie Czechowice-Dziedzice oraz liczba korzystających z kanalizacji, po realizacji projektu rozbudowy sieci w latach 2011-2015, dane z Planu Aglomeracji Czechowice-Dziedzice - Uchwała Nr IV/57/31/2014 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 17 listopada 2014r. ....	59
Tabela 17. Ilość ścieków w gminie Czechowice-Dziedzice w latach 2008-2012.....	60
Tabela 18. Charakterystyka ścieków przemysłowych pochodzących z terenu gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2008 – 2012 .....	61
Tabela 19. Mieszkania zamieszkałe według sposobu ich ogrzewania w 2002 r. ....	66
Tabela 20. Charakterystyka stacji redukcyjno - pomiarowych I°.....	67
Tabela 21. Charakterystyka stacji redukcyjno - pomiarowych II°.....	68
Tabela 22. Długość czynnej sieci gazowej w gminie, w latach 2004-2013. ....	68
Tabela 23. Odbiorcy gazu (liczba gospodarstw domowych) w latach 2005-2013. ....	69
Tabela 24. Zużycie gazu w gospodarstwach domowych w tys. m <sup>3</sup> w latach 2005-2013.....	69
Tabela 25. Energia elektryczna w gospodarstwach domowych, w latach 2006 – 2013, Czechowice-Dziedzice, miasto.....	71
Tabela 26. Porównanie ilości odbiorców i zużycia energii o niskim napięciu, w latach 2004 i 2013, w województwie śląskim, powiecie bielskim i gminie Czechowice-Dziedzice. ....	71
Tabela 27. Liczba zebranych odpadów z terenu gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2009-2013.....	75
Tabela 28. Linie miejskiej komunikacji publicznej w gminie Czechowice-Dziedzice, obsługiwane przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej Sp. z o.o.....	83
Tabela 29. Częstotliwość połączeń kolejowych ze stacji Czechowice-Dziedzice.....	85
Tabela 30. Cechy charakterystyczne jednostek fizycznogeograficznych występujących na obszarze gminy Czechowice-Dziedzice. ....	89
Tabela 31. Drzewa chronione jako pomniki przyrody.....	93
Tabela 32. Rodzaje i klasy użytków gruntowych w gminie Czechowice-Dziedzice. ....	106
Tabela 33. Zestawienie powierzchni gruntów według klas bonitacyjnych i sposobu użytkowania [ha]. ...	107
Tabela 34. Zestawienie powierzchni zieleni miejskiej w województwie śląskim, powiecie bielskim oraz gminie Czechowice-Dziedzice, stan na rok 2013.....	110

---

Tabela 35. Stopień wyposażenia gminy Czechowice-Dziedzice w tereny zieleni miejskiej, w latach 2005 - 2013, wg danych GUS.....	111
Tabela 36. Nasadzenia i ubytki zieleni na terenie gminy Czechowice-Dziedzice, w latach 2005 -2013.....	111
Tabela 37. Zieleń zabytkowa ujęta w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami.....	113
Tabela 38. Ogrody działkowe w zarządzie PZD.....	115
Tabela 39. Wyniki oceny jakości powietrza w latach 2010 - 2012, 2014 na terenie strefy śląskiej sklasyfikowane pod kątem ochrony zdrowia ludzi.....	120
Tabela 40. Wyniki oceny jakości powietrza w latach 2010 - 2012, 2014 na terenie strefy śląskiej sklasyfikowane pod kątem ochrony roślin.....	120
Tabela 41. Wyniki oceny jakości powietrza w latach 2008- 2009 na terenie strefy Bielsko – Żywieckiej, sklasyfikowane pod kątem ochrony zdrowia ludzi.....	121
Tabela 42. Wyniki oceny jakości powietrza w latach 2008- 2009 na terenie strefy Bielsko – Żywieckiej, sklasyfikowane pod kątem ochrony roślin.....	121
Tabela 43. Wstępna ocena stanu jakości rzek przepływających przez teren gminy Czechowice-Dziedzice w punktach pomiarowo-kontrolnych badanych w latach 2008 – 2012.....	122
Tabela 44. Zabytki na terenie Czechowic-Dziedzic wpisane do rejestru zabytków – pojedyncze budynki lub zespoły zabudowy.....	132
Tabela 45. Zabytki na terenie Czechowic-Dziedzic wpisane do rejestru zabytków –obiekty małej architektury.....	135
Tabela 46. Ludność gminy Czechowice-Dziedzice według miejsca zameldowania w latach (2003 – 2009, 2012-2014) – Stan na 31.12.....	142
Tabela 47. Ludność gminy Czechowice-Dziedzice według faktycznego miejsca zamieszkania w latach (2003 – 2013) – Stan na 31.12.....	142
Tabela 48. Struktura wieku ludności w latach (2003 - 2013 r.) – obszar wiejski – Stan na 31.12.....	143
Tabela 49. Struktura wieku ludności w latach (2003 -2013 r.) – miasto – Stan na 31.12.....	143
Tabela 50. Struktura wieku ludności w latach (2003 -2013 r.) – ogółem (obszar wiejski + miasto) – Stan na 31.12.....	144
Tabela 51. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci w latach (2008 – 2013) – ogółem (obszar wiejski + miasto).....	146
Tabela 52. Przyrost rzeczywisty liczby ludności gminy Czechowice-Dziedzice (2003 – 20013) – obszar wiejski.....	147
Tabela 53. Przyrost rzeczywisty liczby ludności miasta Czechowice-Dziedzice (2003 – 20013).....	147
Tabela 54. Przyrost rzeczywisty liczby ludności miasta i gminy Czechowice-Dziedzice (2003 – 20013) – ogółem (miasto + obszar wiejski).....	148
Tabela 55. Prognoza demograficzna dla powiatu bielskiego na lata 2020, 2025, 2030,2035.....	149
Tabela 56. Dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat), w latach 2009-2013.....	149
Tabela 57. Liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych w gminie Czechowice – Dziedzice, w latach 2009-2013.....	151
Tabela 58. Liczba uczniów i absolwentów gimnazjów (ogółem) w gminie Czechowice-Dziedzice, w latach 2009-2013.....	152
Tabela 59. Liczba uczniów i absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i policealnych (ogółem) w gminie Czechowice – Dziedzice, w latach 2010-2013.....	153
Tabela 60. Zasoby mieszkaniowe gminy Czechowice-Dziedzice według form własności w roku 2007.....	161
Tabela 61. Powierzchnia użytkowa mieszkań w wybranych miastach / gminach Województwa Śląskiego, w 2013r.....	162
Tabela 62. Liczba gospodarstw domowych w mieszkaniach.....	163

---



Tabela 63. Wyposażenie mieszkań w urządzenia techniczno-sanitarne w wybranych gminach.....	164
Tabela 64. Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno – sanitarne w gminie Czechowice-Dziedzice, w latach 2003 - 2013.....	164
Tabela 65. Wykaz wałów przeciwpowodziowych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice.....	167
Tabela 66. Udział procentowy gospodarstw domowych według liczby osób i liczby rodzin w 2002 roku.* .....	174
Tabela 67. Podmioty gospodarcze według klas wielkości na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2010– 2014.....	176
Tabela 68. Udział bezrobotnych.....	177
Tabela 69. Udział osób pracujących. ....	177
Tabela 70. Pracujący wg płci w latach 2003 - 2013. ....	178
Tabela 71. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON, wg sektorów własnościowych.....	179
Tabela 72. Wykaz podmiotów z gminy Czechowice-Dziedzice zarejestrowanych w systemie REGON według branż PKD w latach 2008 – 2012.....	180
Tabela 73. Gospodarstwa rolne w Gminie Czechowice-Dziedzice, wg rodzaju. Dane z Powszechnego Spisu rolnego 2002, 2010 .....	183
Tabela 74. Gospodarstwa rolne wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych, PSR 2002, 2010 rok. ...	183
Tabela 75. Powierzchnia gruntów wg rodzaju, PSR 2002.....	184
Tabela 76. Użytkowanie gruntów rolnych, PSR 2010.....	184
Tabela 77. Gospodarstwa z uprawą wg rodzaju i powierzchni zasiewów, wg PSR 2010.....	185
Tabela 78. Liczba indywidualnych gospodarstw według głównego źródła dochodów.....	185

### **Wykresy:**

Wykres 1. Struktura wieku ludności miasta i gminy Czechowice-Dziedzice w latach (2003 -2013 r.) – ogółem (obszar wiejski + miasto) Stan na 31.12 2013. Źródło: Opracowanie własne.....	144
Wykres 2. Struktura wieku ludności miasta i gminy Czechowice-Dziedzice w 2013 roku (stan na 31.12 2013). Źródło: Opracowanie własne. ....	145
Wykres 3. Struktura wieku ludności w 2013, gmina Czechowice-Dziedzice ogółem. Źródło: Opracowanie własne.....	146
Wykres 4. Gospodarstwa indywidualne według głównego źródła dochodów. Źródło: Opracowanie własne. ....	186

ROZDZIAŁ I  
**POŁOŻENIE W REGIONIE  
I POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE**

## 1.1. DANE OGÓLNE

### 1.1.1. Położenie

Gmina Czechowice-Dziedzice znajduje się w południowej części województwa śląskiego, w bezpośrednim sąsiedztwie Jeziora Goczałkowickiego, przy drodze krajowej Gdańsk - Cieszyn (DK-1) i na przecięciu linii kolejowych Katowice - Bielsko-Biała oraz Zebrzydowice – Kraków.



Rysunek 1. Położenie administracyjne gminy miejsko-wiejskiej Czechowice-Dziedzice.

Źródło: opracowanie własne.

Gmina należy do powiatu bielskiego i sąsiaduje z następującymi jednostkami administracyjnymi:

powiat miasto Bielsko-Biała:

Bielsko- Biała (gmina miejska, 173699 mieszkańców),

powiat bielski:

Jasienica (gmina wiejska, 22870 mieszkańców),

Bestwina (gmina wiejska, 11187 mieszkańców),

powiat pszczyński:

Pszczyna (gmina miejsko-wiejska, 51423 mieszkańców),

Goczałkowice- Zdrój (gmina wiejska, 6605 mieszkańców),

powiat cieszyński:

Chybie (gmina wiejska, 9543 mieszkańców).

Liczba mieszkańców - dane GUS 2013

### 1.1.2. Podstawowe informacje

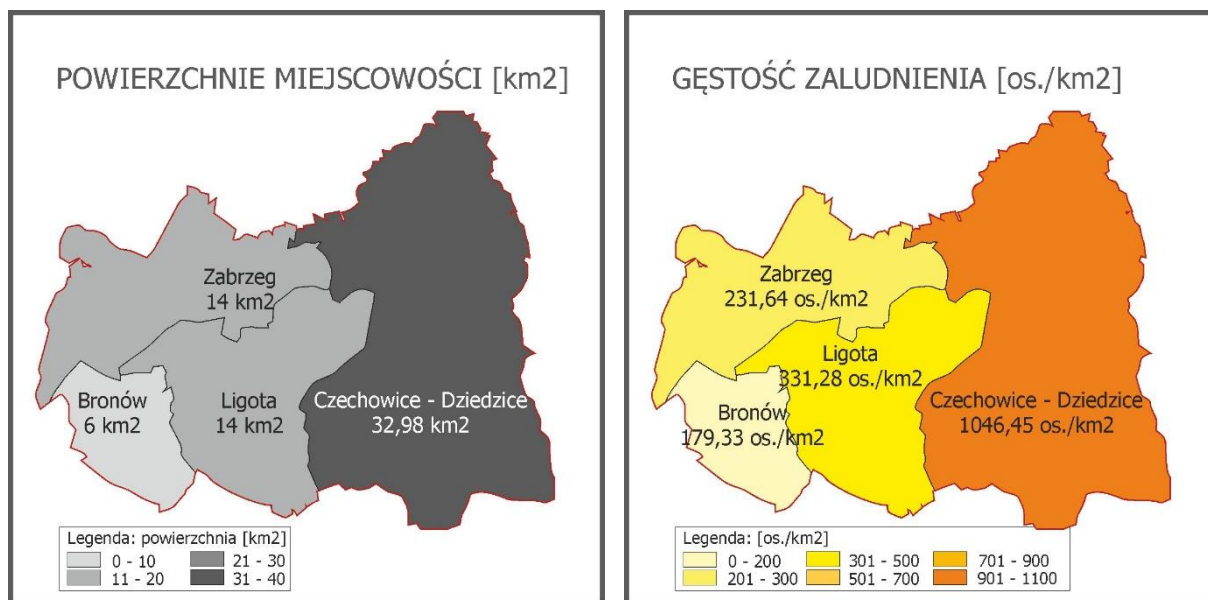
Gmina Czechowice-Dziedzice jest gminą miejsko-wiejską w województwie śląskim na północ od Bielska-Białej, w skład której wchodzi część miejska oraz 3 sołectwa - Bronów, Ligota i Zabrzeg. Stanowi część powiatu bielskiego i sąsiaduje z gminami wiejskimi Bestwina, Chybie, Goczałkowice-Zdrój, Jasienica, a także z gminą miejsko-wiejską Pszczyna i miastem Bielsko-Biała. Według danych GUS za rok 2013, liczba mieszkańców gminy ogółem wynosi (stan wg faktycznego miejsca zamieszkania, w dniu 31 XII 2013 r.) 44779 osób, a powierzchnia 6 698 ha. Część miejska liczy 35684 osób i obejmuje 79,7% ludności ogółem. Powierzchnia miasta wynosi 3298 ha i stanowi 49,5% powierzchni gminy. Według oficjalnych danych demograficznych gminy (dane z ewidencji ludności na dzień 31.12.2012 r.), w 2012 roku łączna liczba mieszkańców gminy wynosiła 43469 osób, z czego 34512 osób zamieszkiwało miasto Czechowice-Dziedzice, natomiast liczba ludności zamieszkujących poszczególne sołectwa wynosiła odpowiednio: Ligota – 4638 osób, Zabrzeg – 3243 osoby oraz Bronów – 1076 osób.

**Tabela 1. Miejscowości gminy Czechowice-Dziedzice wraz z powierzchnią [km<sup>2</sup>], liczbą ludności, oraz gęstością zaludnienia [os./km<sup>2</sup>], dane z gminnej ewidencji ludności za rok 2012 oraz dane statystyczne za rok 2013 i 2014.**

Lp.	Nazwa miejscowości	Powierzchnia [km <sup>2</sup> ]	Liczba ludności			Gęstość zaludnienia [os./km <sup>2</sup> ]		
			2012r.	2013r.	2014r.	2012r.	2013r.	2014r.
1.	Czechowice-Dziedzice	32,98	34512			1046,45		
2.	Ligota	14	4638			331,28		
3.	Zabrzeg	14	3243			231,64		
4.	Bronów	6	1076			179,33		
	<b>Razem</b>	<b>66,98</b>	<b>43469</b>	<b>44779</b>	<b>44805</b>	<b>648,98</b>	<b>674</b>	<b>674</b>

Źródło danych użytych w tabeli: UG Czechowice-Dziedzice, dane z 31.12.2012r.; Główny Urząd Statystyczny w Katowicach, 2015 r.

Według danych GUS za 2013 i 2014, gęstość zaludnienia gminy wynosi 674 osób/km<sup>2</sup>, jest ona znacznie wyższa niż przeciętna dla województwa śląskiego (373 osób/km<sup>2</sup>) oraz dla gmin miejsko-wiejskich w województwie (158 osób/km<sup>2</sup>), co wiąże się ze znacznym stopniem zurbanizowania gminy.



Rysunek 2. Powierzchnia poszczególnych miejscowości. Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 3. Gęstość zaludnienia poszczególnych miejscowości. Źródło: Opracowanie własne.

Udział ludności w wieku produkcyjnym (64% - 28457 osób) jest nieco wyższy w stosunku do średniej dla województwa (63,8% - 2934496 osób). Gmina wyróżnia się dodatnim wskaźnikiem przyrostu naturalnego (1,63 ‰, w tym miasto 1,04 ‰, w stosunku do -1,8 ‰ w miastach oraz -0,2 ‰ w gminach miejsko-wiejskich województwa śląskiego).

## 1.2. RELACJE ZEWNĘTRZNE

### 1.2.1. Pozycja w regionie

Możliwości rozwoju Gminy Czechowice-Dziedzice związane są z wzajemnym oddziaływaniem pomiędzy gminami znajdującymi się w jej sąsiedztwie. Relacje te warunkowane są odległością do innych ośrodków miejskich oraz ich potencjałem, wynikającym z liczby mieszkańców oraz funkcji pełnionych wobec otaczających obszarów - poprzez koncentrację miejsc pracy, zadań administracyjnych oraz ponadpodstawowych usług komercyjnych bądź publicznych. Najważniejsze powiązania zewnętrzne gminy występują z ośrodkami miejskimi, znajdującymi się w promieniu 30-minutowego dojazdu. Obszar tego zasięgu wyznacza strefę najbliższych relacji. Strefa ta może konkurować z ośrodkami miejskimi, które znajdują się poza izochroną 30 minut dojazdu, lecz mają duże znaczenie w skali regionu np. miasto wojewódzkie Katowice. Silne powiązania miasta i gminy

Czechowice-Dziedzice z innymi ośrodkami miejskimi znajdującymi się w historycznym regionie Śląska Cieszyńskiego warunkowane jest położeniem na terenie Górnego Śląska. Region ten stanowi obszar o wysokim wskaźniku urbanizacji oraz o dużym zagęszczeniu ośrodków miejskich, a także charakteryzuje się znaczącym w skali kraju uprzemysłowieniem, co ma istotny wpływ na powiązania zewnętrzne miasta i gminy Czechowice-Dziedzice. Ważnym elementem położenia gminy jest jej przynależność wraz z miastem Bielsko-Biała do aglomeracji bielskiej, stanowiącej najważniejszy ośrodek subregionu południowego województwa śląskiego.

W zasięgu 30-minutowej izochrony dojazdu do Czechowic-Dziedzic położone są następujące ośrodki miejskie:

Bielsko-Biała – miasto na prawach powiatu, stolica byłego województwa bielskiego, ośrodek administracyjny, akademicki i kulturalny rangi wojewódzkiej, delegatura Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz inne organy administracji szczebla wojewódzkiego.

Pszczyna – miasto powiatowe.

Tychy – miasto na prawach powiatu, silny ośrodek przemysłowy.

Żory – miasto powiatowe.

Cieszyn – miasto powiatowe, przejście graniczne.

Oświęcim – miasto powiatowe w województwie małopolskim, silny ośrodek przemysłowy.

**Tabela 2. Konkurencyjne ośrodki miejskie w zasięgu 30-minutowego dojazdu do Czechowic-Dziedzic.**

Miasto	Ludność	Pracujący	Pracujący na 1000 mieszkańców	Bezrobocie rejestrowane	Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]
Bielsko – Biała	173699	71492	412	6277	5,8 %
Tychy	128799	44821	348	4193	5,0%
Żory	62038	11207	181	1956	4,8%
Pszczyna	25999	12211	237	1825	5,6%
<b>Czechowice-Dziedzice</b>	<b>35684</b>	<b>13944</b>	<b>311</b>	<b>1644</b>	<b>5,8%</b>
Oświęcim	39664	11311	285	2025	8,4%
Cieszyn	35918	12319	343	1673	7,5%

Źródło: Bank Danych Regionalnych, GUS 2013

W zasięgu 60 minutowej izochrony dojazdu do Czechowic-Dziedzic znajdują się następujące ośrodki miejskie, o liczbie mieszkańców około 100 tysięcy mieszkańców (i więcej) :

Katowice – (czas dojazdu około 40 minut) – stolica województwa śląskiego, ośrodek centralny konurbacji górnośląskiej. Największe miasto w województwie śląskim, pod względem liczby ludności. Silny ośrodek akademicki, administracyjny, przemysłowy, usługowy i kulturalny.

Sosnowiec – (czas dojazdu ok. 40 minut). Miasto na prawach powiatu, trzeci co do wielkości (pod względem liczby ludności ośrodek miejski w województwie śląskim – po Katowicach i Częstochowie), silny ośrodek przemysłowy, usługowy.

Jastrzębie Zdrój – (czas dojazdu ok. 45 minut) - miasto na prawach powiatu, ośrodek przemysłowy.

Chorzów – (czas dojazdu ok. 50 minut) – miasto na prawach powiatu, lokalny ośrodek gospodarczy oraz kulturalny.

Jaworzno – (czas dojazdu ok. 50 minut) - miasto na prawach powiatu.

Dąbrowa Górnicza - (czas dojazdu ok. 50 minut) - miasto na prawach powiatu, ośrodek przemysłowy.

Rybnik – (czas dojazdu ok. 55 minut) - miasto na prawach powiatu, lokalny ośrodek gospodarczy oraz kulturalny. Największy ośrodek centralny aglomeracji rybnickiej i Rybnickiego Okręgu Węglowego.

Ruda Śląska - (czas dojazdu ok. 55 minut) - miasto na prawach powiatu, ośrodek przemysłowy.

Gliwice – (ok. 60 minut dojazdu) – miasto na prawach powiatu, ośrodek akademicki, gospodarczy oraz kulturalny. Gliwice są 4. największym miastem województwa śląskiego według liczby ludności.

Bytom – (czas dojazdu ok. 60 minut) – miasto na prawach powiatu, lokalny ośrodek gospodarczy oraz kulturalny.

Zabrze – (czas dojazdu ok. 60 minut) – miasto na prawach powiatu, jest jednym z ośrodków centralnych konurbacji górnośląskiej.

**Tabela 3. Konkurencyjne ośrodki miejskie w zasięgu 60-minutowego dojazdu do Czechowic-Dziedzic.**

Miasto	Ludność	Pracujący	Pracujący na 1000 mieszkańców	Bezrobocie rejestrowane	Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]
Katowice	304362	161870	532	11332	5,9%
Sosnowiec	211275	46818	222	10948	8,1%
Gliwice	185450	74664	403	7593	6,4%
Zabrze	178357	40391	226	8522	7,4%
Bytom	173439	31978	184	11571	10,5%
Ruda Śląska	141521	34097	241	4392	4,8%
Rybnik	140173	40123	286	4792	5,3%
Dąbrowa Górnicza	123994	39116	315	6925	8,6%
Chorzów	110761	26690	241	4955	7,2%
Jaworzno	93708	19652	210	3206	5,3%
Jastrzębie Zdrój	91235	30626	336	4170	7,4%

Źródło: Bank Danych Regionalnych, GUS 2013

Pozycja miasta w regionie jest dość silna, dzięki znacznemu uprzemysłowieniu miasta. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców wynosi 311, co jest wynikiem niższym od stolicy powiatu – Bielska – Białej o 101 osób, oraz od stolicy województwa – Katowic o 221 osób, lecz równocześnie wyższym niż średnia wśród miejscowości, znajdujących się w najbliższym otoczeniu – w zasięgu 30 minutowej izochrony dojazdu, która wynosi 302,4. Stopa bezrobocia wśród ludności w wieku produkcyjnym

wynosi 5,8% i utrzymuje się na takim samym poziomie jak w Bielsku – Białej. W stosunku do średniej wśród miast sąsiednich, jest to wynik lepszy o 0,3 % od średniej, która wynosi 6,1%. Odnośnie do stolicy województwa – Katowic, poziom bezrobocia wśród ludności w wieku produkcyjnym w Czechowicach-Dziedzicach jest niższy o 0,1%.

Najsilniejszym ośrodkiem miejskim pod względem administracyjnym i usługowym w najbliższym sąsiedztwie Czechowic-Dziedzic jest Bielsko – Biała. Silne powiązania funkcjonalne ze stolicą powiatu wynikają z niedużej odległości między miastami (11,1 km), położenia Czechowic-Dziedzic wzdłuż drogi krajowej DK-1, będącej częścią korytarza komunikacyjnego E462, na odcinku łączącym Bielsko – Białą z Katowicami, ze wzajemnych zależności związanych z dostępem do ośrodka administracyjno-usługowego, jakim jest Bielsko- Biała oraz przemysłowego jakim są Czechowice-Dziedzice.

#### ANALIZA POWIĄZAŃ GMINY CZECHOWICE - DZIEDZICE Z OBSZARAMI SĄSIEDNIMI



Rysunek 4. Analiza powiązań Gminy Czechowice-Dziedzice z obszarami sąsiednimi.

Źródło: Opracowanie własne.

Gmina Czechowice-Dziedzice ze względu na położenie geograficzne stanowi ośrodek węzłowy strefy nadgranicznej oraz ruchu turystycznego. Czechowice-Dziedzice położone są w obrębie europejskiego pasma rozwoju, które związane jest z korytarzem komunikacyjnym łączącym Bielsko-Białą z Katowicami, a także należą do gmin tworzących Euroregion Beskidy. Powstał on w 9 czerwca 2000 roku na bazie porozumienia "Beskidy bez granic" - inicjatywy władz lokalnych miast i gmin beskidzkich polsko-słowacko-czeskiego pogranicza. Obejmuje przygraniczną część terenu



województw: śląskiego i małopolskiego po stronie polskiej, województwa żylińskiego po stronie słowackiej oraz gmin wokół miasta Frýdek-Místek w Republice Czeskiej. W skład Euroregionu wchodzi: Stowarzyszenie "Region Beskidy" z siedzibą w Bielsku-Białej, Zdużenie Regiön Beskydy z siedzibą w Żylinie oraz Sdružení Region Beskydy w mieście Frýdek-Místek. Euroregion powstał w celu integracji lokalnych społeczności, historycznie sąsiadujących ze sobą, lecz podzielonych w skutek narodowych podziałów administracyjnych. W jego skład wchodzi: po stronie polskiej 32 gminy oraz 4 powiaty, po stronie słowackiej 80 miejscowości, oraz po stronie czeskiej 63 miejscowości.

Na podstawie <http://www.euroregion-beskydy.pl/pl/>

### **1.2.2. Relacje administracyjne**

Czechowice-Dziedzice są gminą miejsko-wiejską, położoną w województwie śląskim i należącą do powiatu bielskiego, którego siedziba znajduje się w Bielsku-Białej. Siedziba województwa śląskiego – Katowice znajduje się w odległości ok. 48 km od miasta Czechowice-Dziedzice.

Z ramienia władzy samorządowej II – go stopnia – na poziomie powiatowym, w Czechowicach-Dziedzicach funkcjonują dwa zamiejscowe oddziały Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej: Oddział Zamiejscowy Wydziału Komunikacji i Transportu oraz Wydział Zagospodarowania Przestrzennego, Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa – stanowisko ds. budownictwa.

Całość zadań z zakresu geodezji i kartografii dla obszaru gminy Czechowice-Dziedzice należących do kompetencji powiatu, prowadzi Burmistrz Miasta Czechowice-Dziedzice poprzez Referat Geodezji, Kartografii, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami Urzędu Miejskiego. Dodatkowo w gminie funkcjonuje stanowisko d/s Geodezyjno – Kartograficznych w Czechowicach-Dziedzicach Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej.

Część wiejska gminy została obejmuje 3 sołectwa: Ligota, Zabrzeg i Bronów, które są reprezentowane przez Rady Sołectkie.

Na część miejską składa się 9 osiedli:

- Osiedle Barbara,
- Osiedle Centrum,
- Osiedle Czechowice Górne,
- Osiedle Dziedzice,
- Osiedle Lesisko,
- Osiedle Południe,
- Osiedle Północ,
- Osiedle Renardowice,
- Osiedle Tomaszówka.

Osiedla reprezentowane są przez Zarządy Osiedli.

### 1.2.3. Relacje komunikacyjne

Przez obszar miasta i gminy Czechowice-Dziedzice przebiega trasa europejskiego korytarza wymiany i komunikacji - Korytarz VI dla relacji (Helsinki) Sztokholm - Gdańsk – Katowice – Żylin - (Budapeszt – Ateny). Jest to jeden z 10 korytarzy uzgodnionych dla Europy Środkowej i Wschodniej oraz jeden z czterech przebiegających przez Polskę.

Założeniem wytyczania międzynarodowych korytarzy transportowych jest zaspokojenie w przyszłości potrzeb transportu krajowego i międzynarodowego, poprzez rozwój sieci transportowej. Rozwój ten może zostać zapewniony dzięki zbieżności interesów grup krajowych i europejskich, które zainteresowane są tymi samymi korytarzami paneuropejskimi, oraz zasadniczej zbieżności kierunków przewozów międzynarodowych i największych przewozów krajowych.

Do głównych tras transportowych przebiegających przez gminę należą:

- Droga DK-1 relacji Gdańsk – Łódź – Cieszyn-Boguszowice,
- Linia kolejowa E 65 oraz E-C 65 relacji Gdynia – Zebrzydowice,
- Linia kolejowa E 65/2 relacji Trzebinia Siersza – Zebrzydowice,
- Linia kolejowa T 654 relacji Katowice – Zwardoń.

Relacje komunikacyjne z innymi gminami w zakresie transportu pasażerskiego realizowane są poprzez połączenia kolejowe i autobusowe. W zasięgu 1 godzinnej izochrony dojazdu do Czechowic-Dziedzic drogą kolejową znajdują się następujące miejscowości: Katowice, Sosnowiec, Trzebinia, Żywiec, Wiśła, Zebrzydowice oraz Rybnik. Połączenia pasażerskie kolejowe realizowane są przez następujących przewoźników:

- Koleje Śląskie Sp. z o.o.,
- PKP Przewozy Regionalne Sp. z o.o.,
- PKP Intercity S.A.

Czechowice-Dziedzice są ważnym węzłem komunikacji kolejowej, w tym pasażerskiej, usytuowanym na kierunkach: Katowice - Bielsko-Biała - Żywiec, z rozdzieleniem na Zwardoń i Zakopane, Zebrzydowice - Trzebinia - Kraków. Największa liczba zewnętrznych połączeń pasażerskich realizowana jest przez spółkę Koleje Śląskie Sp. z o.o. na trasie Katowice – Zwardoń oraz Katowice – Wiśła Głębce.

Połączenia pasażerskie autobusowe realizowane są przez następujących przewoźników:

- PKS Bielsko-Biała S.A.,
- Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej Czechowice-Dziedzice Sp. z o.o. ,
- Miejski Zakład Komunikacyjny Bielsko-Biała,
- Przewoźnicy prywatni (np. MAR-BUS).

## 1.3. PONADLOKALNE PROGRAMY SŁUŻĄCE REALIZACJI ZADAŃ PUBLICZNYCH

### 1.3.1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+

Obowiązuje Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+, przyjęty uchwałą Nr V/26/2/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016 r. W obowiązującym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ wskazuje się na terenie Czechowic-Dziedzic inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym planowane przez Samorząd Województwa. Wśród zadań o znaczeniu ponadlokalnym uwzględnionych w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego Ministra lub Sejmik Województwa, przewiduje się następujące inwestycje celu publicznego, ujęte w obowiązującym i sporządzanym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+: modernizację i rewitalizację linii kolejowych - nr 93 na odcinku Trzebnica-Oświęcim – Czechowice-Dziedzice, nr 139 Czechowice-Dziedzice – Bielsko Biała – Żywiec - Zwardoń (granica państwa), linii kolejowej E65 (odcinek Będzin - Katowice - Tychy - Czechowice- Dziedzice - Zebrzydowice).

Wzmacnianie i rozwijanie powiązań transportowych znalazło również odzwierciedlenie w Planie zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego Województwa Śląskiego , przyjętym uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego Nr V/11/9/2015 z dnia 31 sierpnia 2015 r. W planie tym wskazano m.in. na konieczność:

- 1) poprawy dostępności do transportu zbiorowego, w tym do infrastruktury przystankowej,
- 2) integracji funkcjonalno-przestrzenną układów transportowych,
- 3) zwiększenia udziału transportu kolejowego,
- 4) realizacji węzłów integracyjnych łączących różne środki transportu, ze szczególnym uwzględnieniem transportu kolejowego,
- 5) poprawy efektywności finansowej funkcjonowania systemu transportowego poprzez dostosowanie środków transportu do popytu.

### 1.3.2. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2020+"

Planowane działania rozwoju infrastruktury transportowej mają również umocowanie w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2020+", przyjętej uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV/38/2/2013 z dnia 1 lipca 2013 roku, w której również wskazuje się kierunki wzmacniania i rozbudowy układu transportowego:

- 1) w zakresie celu - zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi - wyznacza się m.in.: kierunki:
  - a) poprawa powiązań transportowych poprzez rozbudowę i modernizację struktury transportowej,
  - b) wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu, w tym transportu publicznego obejmującego różne środki transportu i elementy infrastruktury takie

- jak: kolej, tramwaj, inny transport publiczny, lotniska, systemy kierowania ruchem, obiekty „parkuj i jedź” oraz infrastruktury rowerowej,
- c) wsparcie tworzenia systemów transportu zbiorowego;
- 2) w zakresie celu - region w sieci międzynarodowych i krajowych powiązań infrastrukturalnych - wyznacza się m.in.: kierunki:
- a) rozwój infrastruktury i połączeń komunikacyjnych ułatwiających dostęp do regionu:
- rozbudowa i modernizacja dróg krajowych, w tym autostrad i dróg ekspresowych,
  - rozbudowa i modernizacja sieci kolejowej,
  - rozwój infrastruktury lotniczej o znaczeniu międzynarodowym i regionalnym, w tym poprawa dostępności infrastruktury lotniczej połączeniami drogowymi i kolejowymi (w szczególności MPL „Katowice” w Pyrzowicach),
- b) włączanie w europejskie systemy transportowe (sieć TEN-T),
- c) wsparcie rozwoju transportu multimodalnego, w tym rozwój centrów logistycznych o znaczeniu międzynarodowym.

## 1.4. USTALENIA PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO 2020+

### 1.4.1. Ogólne ustalenia planu

Zgodnie z pismem Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 20 marca 2014 r. w sprawie zawiadomienia o przystąpieniu do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czechowice-Dziedzice, zapisy Studium powinny uwzględniać ustalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego. Poniżej przedstawiono ustalenia obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+, przyjętego uchwałą Nr V/26/2/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016 r.

#### I. Ustalenia planu

##### 1. Wizja rozwoju przestrzennego województwa

Realizacja polityki przestrzennej wyrażona w Planie 2020+ winna prowadzić do:

- osiągnięcia trwałej i wysokiej konkurencyjnej pozycji województwa śląskiego, jako jednego z kilku centrów rozwoju cywilizacyjnego Polski XXI wieku, ważnego i atrakcyjnego regionu Europy,
- uzyskania wizerunku województwa o przestrzennych warunkach realizujących zasady zrównoważonego rozwoju, sprawiedliwości i efektywności oraz bezpieczeństwa,
- uzyskania przestrzeni o wysokich walorach estetycznych architektury i krajobrazu, czerpiących z dziedzictwa przyrody i kultury oraz nadających przestrzeni indywidualny wyraz.

##### 2. Zasady polityki przestrzennej województwa

U podstaw dążeń do osiągania celów polityki przestrzennej leży ustrojowa zasada zrównoważonego rozwoju, integrującego działania polityczne, gospodarcze i społeczne z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania

możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.

Rozwinięciem takiego podejścia są zasady przyjęte w KPZK 2030: zasada spójności terytorialnej, zasada długookresowej racjonalności ekonomicznej, zasada hierarchiczności z zachowaniem subsydiarności planowania przestrzennego, zasada przezorności ekologicznej, zasada kompensacji ekologicznej, zasada preferencji regeneracji (odnowy) nad zajmowaniem nowych obszarów pod zabudowę, zasada koordynacji pionowej i poziomej oraz partycypacji społecznej oznaczająca współdziałanie i współodpowiedzialność podmiotów realizujących politykę rozwoju.

W celu osiągnięcia pożądanego wzrostu i rozwoju gospodarczego regionu przyjmowane są 2 główne podejścia: wzmacnianie miast i subregionów oraz wzmacnianie współpracy między subregionami, miastami i indywidualnymi podmiotami.

### **3. Cele polityki przestrzennej województwa i sposoby ich realizacji**

1. Nowoczesna gospodarka – promocja gospodarczego wzrostu i innowacji - w szczególności w obszarach pełniących funkcje metropolitalne, specjalizujących się w określonych usługach, oferujących rozwój wielofunkcyjny i mających największy potencjał rozwoju na poziomie regionu i kraju, stworzone w tych obszarach nowe sieci współpracy między biznesem, światem nauki i administracją publiczną – w ramach obszarów wspólnego działania opartego na dialogu i innowacyjnych projektach mogą przynieść korzyści dla rozwoju całego regionu.

*Oczekiwane rezultaty - skonsolidowany Śląski Obszar Metropolitalny jako obszar dynamicznego rozwoju gospodarczego, opartego na innowacyjności przedsiębiorstw oraz przemysłach kreatywnych, przyciągającym wysokiej jakości kapitał ludzki, konkurencyjny w stosunku do innych metropolii w kraju i Europie.*

2. Szanse rozwojowe mieszkańców – zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług publicznych - wyzwaniem staje się zapewnienie mieszkańcom całego regionu dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, tworzenie warunków, które będą korzystne dla rozwoju rodzin i dzieci, a nawet będą zachęcać do zakładania rodzin i posiadania dzieci, przeciwdziałanie istniejącym trendom demograficznym, wspieranie mieszkańców i dawanie im nadziei na możliwą pomyślną przyszłość.

*Oczekiwane rezultaty - spójność społeczno-gospodarcza i przestrzenna oparta na wykorzystaniu potencjału terytorialnego, zapewnienia mieszkańcom korzystnych warunków dla rozwoju rodzin, dostępu do usług publicznych oraz bezpieczeństwa, przeciwdziałając niekorzystnym zmianom demograficznym i przyczyniając się jednocześnie do wsparcia tempa wzrostu i rozwoju całego regionu.*

3. Przestrzeń – zrównoważone wykorzystywanie zasobów środowiska naturalnego i kulturowego - charakterystyczna dla województwa śląskiego różnorodność przestrzeni i środowiska przyrodniczego powinna być chroniona i kreatywnie zwiększana, widoczna konieczność pogodzenia potrzeb doraźnych z generalnymi celami polityki rozwoju w zakresie zatrudnienia, regeneracji terenów zdegradowanych, ochrony zdrowia i dostępności, problemem jest wykorzystywanie terenów

otwartych dla funkcji mieszkaniowych i transportowych, przy jednoczesnym powiększaniu się terenów nieużytkowanych w wyniku porzucania lokalizacji przemysłowych, wojskowych lub kolejowych, dążenie do bardziej ekonomicznego użytkowania terenów, wyrażającego się w polityce ochrony terenów otwartych, w szczególności potrzebnej w dużych miastach i obszarach podmiejskich, przy jednoczesnej realizacji celów gospodarczych i społecznych, takich jak: zmniejszenie bezrobocia oraz rozwój dostępnego budownictwa mieszkaniowego, zrównoważone wykorzystywanie ograniczonych zasobów terenu oznacza zapewnianie obecnemu i przyszłym pokoleniom środowiska bezpiecznego, równowagi ekologicznej ekosystemu, warunków odnowy sił człowieka i możliwości dalszego rozwoju gospodarczego i wysokiej jakości krajobrazu.

*Oczekiwane rezultaty - zrównoważona przestrzeń województwa godząca interesy użytkownika terenu z wymogami jego ochrony, z prawidłowo funkcjonującym systemem ekologicznym, uwzględniającym zachowanie różnorodności biologicznej i georóżnorodności, harmonijnie ukształtowanym krajobrazem kulturowym, zapewniająca obecnemu i przyszłym pokoleniom wysoką jakość życia.*

4. Relacje z otoczeniem – infrastrukturalne powiązania regionu - w celu podniesienia europejskiej konkurencyjności regionu istotne są jego infrastrukturalne powiązania z otoczeniem, główne korytarze transportowe wyznaczają kierunki podstawowych relacji przestrzennych regionu z jego otoczeniem, zgodnie z przyjętymi przez Komisję Europejską priorytetami należy dążyć do przeniesienia transportu towarów na odległości większe niż 300 km na transport kolejowy lub wodny, stworzenia szybkiej europejskiej sieci kolejowej, zbudowania europejskiego systemu transportu multimodalnego, w tym celu należy stworzyć nową i modernizować istniejącą infrastrukturę transportową, w tym głównie drogową, kolejową, lotniczą i logistyczną, wzdłuż korytarzy powinny być lokalizowane nowoczesne obiekty logistyczne i przeładunkowe oraz punkty zaopatrzenia w ekologiczne paliwo, rozwój sieci transportowych winien być połączony z rozbudową i modernizacją infrastruktury technicznej, aby strategiczne lokalizacje mogły rozwijać się, poprawiając pozycję konkurencyjną województwa śląskiego.

*Oczekiwane rezultaty - województwo śląskie jako ważny węzeł o rozległej i dynamicznej strukturze sieciowej, gwarantującej integrację regionu z otoczeniem, efektywnie wykorzystującej dostępne potencjały i zasoby.*

#### **1.4.2. Ustalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+, dotyczące miasta i gminy Czechowice-Dziedzice**

Miasto Czechowice-Dziedzice należy do najważniejszych miast w grupie ośrodków o liczbie mieszkańców od 50 tys. do 20 tys. Dodatkowo rangę gminy Czechowice-Dziedzice w regionie wzmacnia jej zakwalifikowanie do Miejskiego obszaru funkcjonalnego Aglomeracji Bielskiej, który charakteryzuje się silnie rozwiniętym sektorem gospodarczym, w tym samochodowym, lotniczym oraz turystycznym. Aglomeracja charakteryzuje się aktywnością mieszkańców oraz dynamicznym rozwojem usług związanych z sektorem kultury i turystyki. Aglomeracja posiada duże znaczenie w sferze gospodarczej oraz w zakresie zaspokojenia dostępu do usług publicznych wyższego rzędu w południowej części regionu, otwiera także region na współpracę transgraniczną z Czechami

---

i Słowacją. W otoczeniu aglomeracji uwidacznia się proces suburbanizacji, w bezpośrednim otoczeniu funkcjonalnym rozrasta się strefa podmiejska. Rozwój obszaru winien być ukierunkowany na wzmocnienie funkcji wielkomiejskich o znaczeniu krajowym i międzynarodowym – zgodnie z potencjałem, zahamowanie nadmiernej migracji ludzi wykształconych i przedsiębiorczych, zmniejszenie poziomu bezrobocia oraz poprawę jakości środowiska.

Tereny wiejskie gminy należą do wiejskiego obszaru funkcjonalnego, charakteryzującego się dużą powierzchnią użytków rolnych oraz znaczną liczbą ludności utrzymującej się z pracy w rolnictwie. Użytki rolne stanowią ponad połowę powierzchni województwa śląskiego, jednak wielkość ta w ostatniej dekadzie spadła, zwiększeniu uległ udział terenów zabudowanych i zurbanizowanych oraz leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych. Obszary rolnicze cechują się znacznym zróżnicowaniem funkcji obejmującym zarówno funkcje rolnicze jak i pozarolnicze, co wynika ze specyfiki sieci osadniczej i profilu gospodarczego regionu. W znacznej części są to obszary o funkcjach mieszanych i przejściowych, czyli takie, które tracą swój pierwotny charakter rolniczy w wyniku procesów urbanizacyjnych, w tym postępującej suburbanizacji. Szczególnie dotyczy to obszarów wiejskich zlokalizowanych w miejskich obszarach funkcjonalnych, dla których istotne jest zarówno rozwijanie endogenicznego potencjału, likwidacja barier komunikacyjnych jak i wykorzystanie i wzmocnienie efektów dyfuzji procesów rozwojowych i kontrolowana suburbanizacja.

W procesach harmonijnego rozwoju obszarów wiejskich wskazane jest kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej na obszarach o najwyższym potencjale glebowym oraz wielofunkcyjny rozwój na obszarach o niskim potencjale glebowym przy zachowaniu walorów przyrodniczych i tradycyjnego krajobrazu rolniczego. Jednocześnie wyzwaniem jest powstrzymanie żywiołowego podziału terenów otwartych oraz rozprzestrzeniania się zabudowy podmiejskiej, jednorodzinnej, celem zachowania różnorodności i spuścizny kulturowej terenów wiejskich. Kształtowanie krajobrazu, ochrona i wykorzystanie środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, będą miały pozytywny wpływ na środowisko przyrodnicze, walory krajobrazowe i jakość życia mieszkańców tego obszaru funkcjonalnego.

Gmina należy również do obszarów terenów zamkniętych, zastrzeżonych ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określone przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych”. W województwie śląskim są to tereny wojskowe i kolejowe określone w decyzjach ministrów właściwych ds. obrony narodowej i ds. transportu. Tereny te wyznacza się dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania systemów obrony kraju, w tym w zakresie wykorzystania infrastruktury drogowej, kolejowej i lotniczej na potrzeby przewozów wojskowych. W Czechowicach - Dziedzicach zlokalizowane są tereny zamknięte kolejowe.

Gmina należy również do obszarów ochrony krajobrazów kulturowych, ze względu na zlokalizowane w granicach administracyjnych wartościowe elementy dziedzictwa. Rozwój obszaru gminy powinien być w związku z tym ukierunkowany na ochronę zasobów dziedzictwa kulturowego, zarówno materialnych jak i niematerialnych, mających szczególne znaczenie dla zachowania tożsamości regionu, kształtowania turystycznej i gospodarczej atrakcyjności województwa oraz tworzenia nowych miejsc pracy.

Gmina znajduje się w obszarze ochrony i kształtowania zasobów wodnych, w ramach którego planuje się ochronę zasobów i warunków wodnych oraz racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi.

---

Gmina znajduje się w obszarze udokumentowanych złóż kopalin. Rozwój obszaru powinien być ukierunkowany na ochronę terenów złóż umożliwiającą ich przyszłą eksploatację z uwzględnieniem minimalizacji kosztów związanych z ochroną środowiska.

Gmina znajduje się w obszarze przygranicznym województwa, położonym wzdłuż granicy z Republiką Czeską i Słowacką (stanowiącej wewnętrzną granicę UE). Na obszarze realizowana jest współpraca transgraniczna w ramach euroregionów, tj.: Euroregionu Silesia, Euroregionu Śląsk Cieszyński i Euroregionu Beskidy oraz Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej TRITIA. Obszar ten objęty jest wsparciem w ramach Programu Operacyjnego Europejskiej Współpracy Terytorialnej na lata 2014-2020. Rozwój obszaru powinien być ukierunkowany na stymulowanie wzrostu gospodarczego i rozwoju przedsiębiorczości poprzez współpracę międzynarodową, wymianę doświadczeń i dobrych praktyk w zakresie infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, turystyki, wspólnego przeciwdziałania klęskom żywiołowym, itp.

Czechowice-Dziedzice zostały zakwalifikowane do obszarów wymagających rewitalizacji, znajdujących się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Należą do nich tereny i obiekty zdegradowane, zdewastowane, w tym głównie przemysłowe, powojenne i pokolejowe, w większości zlokalizowane w centrach miast i dzielnicach śródmiejskich, w sąsiedztwie arterii komunikacyjnych i obszarów o walorach przyrodniczo-krajobrazowych. Obejmują one liczne osiedla robotnicze, zespoły zabudowy, tereny i obiekty postindustrialne. Po upadku tradycyjnych gałęzi przemysłu i braku z tym związanych procesów restrukturyzacyjnych oraz lokowaniu inwestycji na nowych terenach nastąpiła depopulacja, wyludnianie dzielnic oraz degradacja tkanki zabudowy mieszkaniowej. Powyższe doprowadziło do segregacji przestrzennej mieszkańców i powstawania dzielnic biedy i wykluczenia społecznego. Główne wyzwania dla tych obszarów dotyczą przywrócenia im funkcji użytkowych poprzez nowe zagospodarowanie o wysokich walorach architektury i urbanistyki, uwzględniające zagadnienia efektywności energetycznej i poszanowania energii, ukierunkowane na ochronę dziedzictwa kulturowego i kształtujące struktury pod kątem poprawy jakości środowiska zamieszkania. Istotna jest integracja przestrzenna i społeczna terenów zdegradowanych, kreowanie miejsc przestrzeni publicznej ukierunkowane na podniesienie jakości życia mieszkańców.



**ROZDZIAŁ II**  
**PRZEZNACZENIE**  
**I ZAGOSPODAROWANIE TERENU**

## 2.1. STAN PRZEZNACZENIA TERENÓW

Zasady zagospodarowania terenów na obszarze gminy regulują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego uchwalone po 1 stycznia 1995 roku (tab.4), na obszarach, dla których nie sporządzono dotychczas miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – wydawane są na wniosek inwestorów administracyjne decyzje – o warunkach zabudowy terenu lub o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Do 31 grudnia roku 2002 na obszarze gminy obowiązywała Aktualizacja miejscowego planu ogólnego perspektywicznego zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Czechowice-Dziedzice, przyjęty uchwałą Nr XXIX/144/92 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 25 czerwca 1992 r. ogłoszona w Dz. Urz. Woj. Katowickiego nr 10, poz. 111 z dnia 1 października 1992 roku. Plan ten utracił moc prawną na mocy art. 67 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994 r. w brzmieniu ustalonym zmianą ustawy z dnia 13 lipca 2000 r.

Pomimo utraty mocy prawnej plan ogólny nadal istotnie wpływa na możliwość uzyskania decyzji o warunkach zabudowy, ponieważ zgodnie z art. 61 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, decyzje taką wydaje się na terenach, które były objęte zgodą na przeznaczenie nierolnicze i nieleśne uzyskaną przy sporządzaniu tego planu (pod warunkiem spełnienia innych wymogów określonych w ustawie). W praktyce oznacza to wszystkie tereny, które w planie ogólnym były przeznaczone na cele nierolnicze lub nieleśne. Po wygaśnięciu planu obowiązującego do końca 2002 roku, wzrosła liczba wydawanych decyzji o warunkach zabudowy dotyczących inwestycji produkcyjnych i usługowych. Wiele z nich lokuje się na terenach sąsiadujących z istniejącymi zakładami przemysłowymi, które w nieobowiązującym już planie ogólnym były przeznaczone na tereny zieleni izolacyjnej.

Do końca sierpnia 2014 roku<sup>1</sup>, na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice plany miejscowe zostały opracowane dla powierzchni ok. 4254,2 ha, co stanowi ok. 64,5% powierzchni gminy. Stan ten uległ znacznej poprawie w stosunku do sytuacji panującej na koniec sierpnia 2010 roku<sup>2</sup>, kiedy obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmowały obszar o powierzchni 270,6 ha, co stanowiło 4,08% ogólnej powierzchni gminy. W przeciągu 4 lat uchwalono 5 planów miejscowych o łącznej powierzchni ok. 4092 ha, co stanowi 62% powierzchni gminy.

Na podstawie dokumentów:

<sup>1</sup> Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Czechowice-Dziedzice w okresie kadencji Rady Miejskiej 2010 – 2014, Załącznik do uchwały Nr LIV/510/14 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 16 września 2014 r.

<sup>2</sup> Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Czechowice-Dziedzice, w okresie lipiec 2006r. – marzec 2010r. Ocena aktualności Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czechowice-Dziedzice.



**Rysunek 5. Granice obowiązujących i opracowywanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, stan na 01.2016.**

*Źródło: opracowanie własne.*

Obecnie na terenie gminy obowiązują 19 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (tabela A.4), obejmujące łącznie powierzchnię 4957,7 ha. Na terenie gminy przeważają drobne plany, o powierzchni nie przekraczającej 10 ha, w niektórych przypadkach obejmujące pojedyncze działki. W grupie tej znajduje się 14 z 19 planów, obejmuje ona łącznie 51,69 ha, stanowi 74% obowiązujących planów miejscowych i 1,04% powierzchni objętych planami. Średnia powierzchnia planów w tej grupie wielkości wynosi 3,69 ha. Drugą grupę - 26% wszystkich planów, stanowią miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla obszarów większych niż 10 ha. Jest to 5 planów o łącznej powierzchni 4906,05ha, stanowiących 98,96% powierzchni objętej planami.

**Tabela 4. Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, Stan na maj 2017r.**

Lp.	Przedmiot i zakres ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego	Nr uchwały i data jej podjęcia przez Radę Miejską w Czechowicach-Dziedzicach	Nr Dziennika Urzędowego Województwa Śląskiego i data publikacji uchwały	Powierzchnia objęta planem [ha]
1	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru gminy Czechowice-Dziedzice, obejmującej teren położony przy ulicy Drzymały	Uchwała Nr XLIII/348/01 z dnia 23.10.2001r.	Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 92, poz. 2591 z dnia 22.11.2001r.	3,99
2	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru gminy Czechowice-Dziedzice, obejmującej tereny pomiędzy ulicami: Pawią, Sokolą, Żurawią i Lipowską - <b>(Plan 5)</b>	Uchwała Nr XII/90/03 z dnia 27.05.2003r.	Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 63, poz. 1912 z dnia 18.07.2003r.	4,76
3	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru gminy Czechowice-Dziedzice, obejmującej tereny pomiędzy ulicami: Lipowską, Oliwną oraz zachodnią granicą działki nr 2688/1 - <b>(Plan 47)</b>	Uchwała Nr XII/91/03 z dnia 27.05.2003r.	Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 63, poz. 1913 z dnia 18.07.2003r.	3,30
4	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru gminy Czechowice-Dziedzice, obejmującej tereny położone w sąsiedztwie ulic: Pasieki i Kopernika – <b>(Plan 60)</b>	Uchwała Nr XIII/102/03 z dnia 10.07.2003r.	Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 96, poz. 2560 z dnia 30.10.2003r.	4,93
5	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru gminy Czechowice-Dziedzice, obejmującej działki położone w pobliżu ulicy Świerkowskiej - <b>(Plan 3)</b>	Uchwała Nr XIV/120/03 z dnia 16.09.2003r.	Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 115, poz. 3705 z dnia 23.12.2003r.	0,76
6	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru gminy Czechowice-Dziedzice, obejmującej tereny pomiędzy ulicami: Miarki, Piasta, trasa DK-1 oraz istniejącą linią kolejową – <b>(Plan 54)</b>	Uchwała Nr XVII/184/03 z dnia 09.12.2003r.	Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 28, poz. 950 z dnia 09.04.2004r.	3,01
7	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru gminy Czechowice-Dziedzice, obejmującej tereny położone pomiędzy ulicami: Traugutta, Asnyka, Szkolną i Narutowicza – <b>(Plan VII)</b>	Uchwała Nr XXV/294/04 z dnia 02.07.2004r.	Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 82, poz. 2380 z dnia 27.08.2004r.	42,44
8	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru gminy Czechowice-Dziedzice, obejmującej tereny położone w sąsiedztwie ulic:	Uchwała Nr XLIX/519/06 z dnia 04.09.2006r	Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 141, poz. 3965 z dnia 04.12.2006r.	3,04

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE  
TOM I – UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

	Bestwińskiej i Chłodnej – <b>(Plan 6)</b>			
9	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru gminy Czechowice-Dziedzice obejmującej tereny położone w rejonie ulic Świerkowskiej, Zawitej i Legionów	Uchwała Nr XLIX/419/10 z dnia 5.10.2010r.	Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 14, poz. 270 z dnia 18.01.2011 r.	53,64
10	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru gminy Czechowice-Dziedzice, obejmującej tereny położone w Ligocie w rejonie ulic: Wapienickiej, Woleńskiej i Dworskiej	Uchwała Nr IV/24/11 z dnia 25.01.2011 r.	Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 59, poz. 1086 z dnia 17.03.2011r.	5,91
11	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru Gminy Czechowice-Dziedzice obejmującej tereny położone w rejonie południowej części Centrum Miasta Czechowice-Dziedzice <b>PLAN CENTRUM</b>	Uchwała Nr V/31/11 z dnia 8.02.2011 r.	Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 72, poz. 1292 z dnia 31.03.2011r.	372,37
12	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego części zachodniej obszaru Gminy Czechowice-Dziedzice	Uchwała Nr XL/353/13 z dnia 16.07.2013r.	Dz. Urz. Woj. Śl. Poz. 5094 z dnia 23.07.2013r.	3695,62
13	zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obszaru gminy Czechowice-Dziedzice, obejmującej tereny rozgraniczone ulicami: Rumana, Górniczą oraz południowymi granicami działek nr 4506/9 oraz 4074/(70, 74, 76, 78, 79, 81, 122, 125) – <b>(Plan XVIII)</b>	Uchwała Nr XL/354/13 z dnia 16.07.2013r.	Dz. Urz. Woj. Śl. poz. 5095 z dnia 3.07.2013r.	6,14
14	Uchwała Nr XLII/391/13 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 29 października 2013 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu istniejącego dworca autobusowego położonego w rejonie ulicy Niepodległości i Towarowej	Uchwała Nr XLII/391/13 z dnia 29.10.2013r.	Dz. Urz. Woj. Śl. poz. 6424 z dnia 7.11.2013r.	0,26
15	Uchwała Nr X/72/15 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 9 czerwca 2015 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obszaru gminy Czechowice-Dziedzice, obejmującej tereny położone pomiędzy ulicami: Legionów, Lipowską i Kamionka	Uchwała Nr X/72/15 z dnia 9.06.2015 r.	Dz. Urz. Woj. Śl. poz. 3297 z dnia 18.06.2015r.	4,21
16	Uchwała Nr XV/114/15 Rady Miejskiej w Czechowicach-	Uchwała Nr XV/114/15 z dnia	Dz. Urz. Woj. Śl. poz. 5406 z dnia	741,98

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE  
TOM I – UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

	Dziedzicach z dnia 27 października 2015r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obszaru gminy Czechowice-Dziedzice położonego w rejonie Osiedla „Czechowice Górne”	27.10.2015r.	3.11.2015r.	
17	Uchwała Nr XXVIII/306/16 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 20 grudnia 2016 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obszaru Gminy Czechowice-Dziedzice obejmującej tereny centrum miasta położone na południe od torów kolejowych - CENTRUM I - etap 1	Uchwała Nr XXVIII/306/16 z dnia 20.12.2016r.	Dz. Urz. Woj. Śl. poz. 7179 z dnia 29.12.2016	2,7
18	Uchwała Nr XVII/173/03 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 9 grudnia 2003r. w sprawie: miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obszaru gminy Czechowice-Dziedzice obejmującej działkę nr 3122/115 położoną przy ul. Junackiej – <b>(PLAN 23)</b> .	Uchwała Nr XVII/173/03 z dnia 09.12.2003r.	Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 28, poz. 939 z dnia 09.04.2004r.	0,19
19	Uchwała Nr XVII/168/03 Rady Miejskiej w Czechowicach - Dziedzicach z dnia 9 grudnia 2003r. w sprawie: miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obszaru gminy Czechowice-Dziedzice obejmującej tereny położone w sąsiedztwie ulic: Junackiej i Komorowickiej – <b>(PLAN 4)</b> .	Uchwała Nr XVII/168/03 z dnia 09.12.2003r	Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 28, poz. 934 z dnia 09.04.2004r.	8,49

W trakcie realizacji jest obecnie 7 planów (tab.5.), które obejmują łącznie 443,44 ha, czyli 6,67 % całkowitej powierzchni gminy.

**Tabela 5. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego – w opracowaniu, stan na maj 2017r.**

Lp.	Przedmiot i zakres ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego	Nr uchwały o przystąpieniu do sporządzenia i data jej podjęcia przez Radę Miejską w Czechowicach-Dziedzicach		Powierzchnia objęta planem [ha]
1.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru Gminy Czechowice-Dziedzice obejmującej tereny położone w rejonie południowej części centrum miasta Czechowice-Dziedzice  <b>uchwalony</b> (Uchwała Nr XIX/174/16 z dnia 21.01.2016 r.)  <b>uchylony</b> (Rozstrzygnięcie Nadzorcze Nr IFIII.4131.1.20.2016 Wojewody Śląskiego z dnia 25 lutego 2016 r.)	Uchwała Nr XLVII/433/14 z dnia 11.02.2014r.	Uchwała zmieniająca Nr VI/43/15 z dnia 10.03.2015r.	15,46
2.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru gminy Czechowice-Dziedzice, obejmującej teren działki nr 2883/36, położonej w rejonie ulicy Legionów	Uchwała Nr XLIX/454/14 z dnia 8.04.2014r.		0,2
3.	zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obszaru Gminy Czechowice-Dziedzice obejmującej tereny rozgraniczone ulicami: Rumana, Górniczą oraz południowymi granicami działek nr 4506/9 oraz 4074/40, 74, 76, 78, 79, 81, 122, 125	Uchwała Nr XLIX/456/14 z dnia 8.04.2014r.		6,14
4.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru Gminy Czechowice-Dziedzice, obejmującej tereny położone przy ulicy Cichej i DK1	Uchwała Nr XLVII/433/14 z dnia 11.02.2014r.	Uchwała zmieniająca Nr VI/43/15 z dnia 10.03.2015r.	4,04
5.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru Gminy Czechowice-Dziedzice obejmującej tereny centrum miasta położone na południe od torów kolejowych – CENTRUM I – etap 2	Uchwała Nr ...../...../..... z dnia .....		96,7
6.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru Gminy Czechowice-Dziedzice obejmującej tereny centrum miasta położone na południe od	Uchwała Nr X/74/15 z dnia		266,37

	torów kolejowych – CENTRUM II	9.06.2015r.	
7.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru Gminy Czechowice-Dziedzice, obejmującej tereny położone pomiędzy ulicą Hrabiego Kotulińskiego, ulicą Cichą i DK1	Uchwała Nr ...../...../16 z dnia 5.07.2016r.	34,30
8.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru Gminy Czechowice-Dziedzice obejmującej tereny w rejonie oczyszczalni ścieków	Uchwała Nr ...../...../16 z dnia 5.07.2016r.	20,23

## 2.2. WNIOSKI DO STUDIUM

W wyniku ogłoszenia o przystąpieniu do prac nad studium w wyznaczonym terminie wpłynęło 29 wniosków od osób fizycznych. Z pośród przyjętych wniosków, uwzględniono 9, częściowo uwzględniono 15, natomiast odrzucono 5 wniosków. 15 wniosków obejmuje pojedyncze działki. Ponad połowa wszystkich wniosków (18) dotyczy umożliwienia zabudowy terenu o funkcjach mieszkaniowych. 7 wniosków dotyczy możliwości dopuszczenia funkcji mieszkaniowo – usługowych, z czego 2 dotyczą dopuszczenia również drobnych funkcji produkcyjnych, magazynowych, składowych, transportowych itp. O dopuszczenie funkcji usługowej, handlu i produkcji wnioskowały 3 osoby. Złożone zostały również dwa wnioski dotyczące terenów zielonych, jeden wniosek dotyczył przekształcenia terenu leśnego na teren zadrzewiony i zakrzaczony, drugi natomiast dotyczył zmiany przeznaczenia na zieleń z dopuszczeniem budowy parkingów. Przeanalizowano również 69 wniosków złożonych w latach wcześniejszych, przed przystąpieniem do sporządzania studium.



## WNIOSKI DO SUIKZP, WEDŁUG TERMINU ZŁOŻENIA

### WNIOSKI ZŁOŻONE PRZED PROCEDURĄ SPORZĄDZANIA SUIKZP

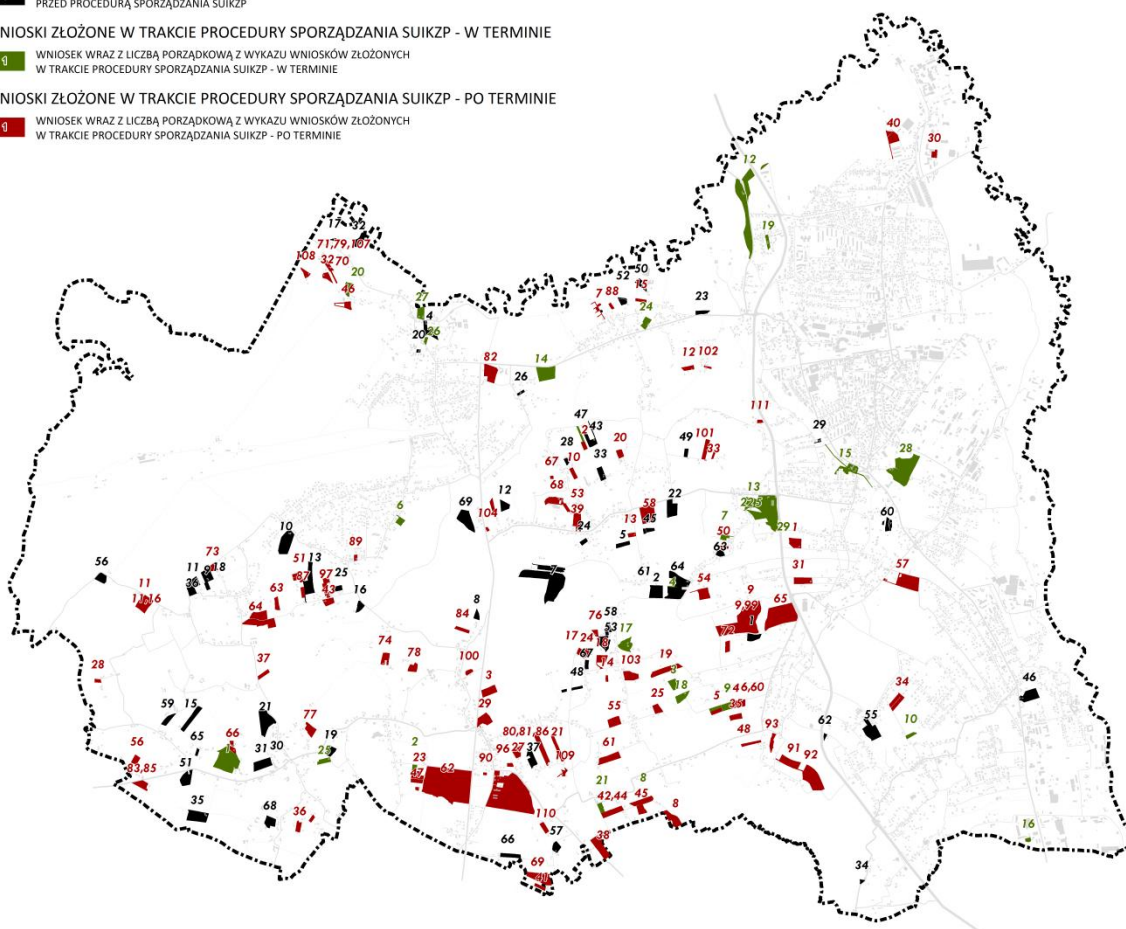
■ WNIOSEK WRAZ Z LICZBĄ PORZĄDKOWĄ Z WYKAZU WNIOSKÓW ZŁOŻONYCH PRZED PROCEDURĄ SPORZĄDZANIA SUIKZP

### WNIOSKI ZŁOŻONE W TRAKCIE PROCEDURY SPORZĄDZANIA SUIKZP - W TERMINIE

■ WNIOSEK WRAZ Z LICZBĄ PORZĄDKOWĄ Z WYKAZU WNIOSKÓW ZŁOŻONYCH W TRAKCIE PROCEDURY SPORZĄDZANIA SUIKZP - W TERMINIE

### WNIOSKI ZŁOŻONE W TRAKCIE PROCEDURY SPORZĄDZANIA SUIKZP - PO TERMINIE

■ WNIOSEK WRAZ Z LICZBĄ PORZĄDKOWĄ Z WYKAZU WNIOSKÓW ZŁOŻONYCH W TRAKCIE PROCEDURY SPORZĄDZANIA SUIKZP - PO TERMINIE



Rysunek 6. Granice działek, których dotyczą złożone wnioski do Studium.

Źródło: opracowanie własne.

## 2.3. STAN UŻYTKOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW

Struktura zagospodarowania przestrzennego Czechowic-Dziedzic łączy w sobie cechy silnego uprzemysłowienia oraz dobrze prosperującej gospodarki rolnej. Charakterystyczną cechą struktury zagospodarowania przestrzennego stanowi jej fragmentacja przez magistralne ciągi komunikacyjne. Linie kolejowe oraz trasa DK-1 stanowią bariery funkcjonalne, wyznaczające możliwe kierunki rozwoju przestrzennego. W skali lokalnej warunkują one negatywnie szereg działań samorządu w dziedzinie zagospodarowania przestrzennego i rozwoju lokalnego tak pod względem technicznym, jak i administracyjnym, natomiast w skali regionalnej stanowią istotny czynnik sprzyjający rozwojowi gminy.

Znaczącą barierą rozwoju przestrzennego gminy jest przecięcie jej terytorium drogą krajową nr 1 o ograniczonej dostępności z poziomu dróg lokalnych. Południkowy przebieg drogi jest wyraźnym ograniczeniem dla postępu procesu urbanizacji w kierunku zachodnim. Bariera ta może wpływać dezintegrująco na funkcjonowanie społeczności lokalnej, jednakże równocześnie stwarza możliwość zachowania rolniczego charakteru południowo – zachodniej części gminy.

Bardzo wyraźnie w strukturze zagospodarowania przestrzennego gminy zaznacza się również linia kolejowa relacji Zebrzydowice - Kraków, tworzy ona wyraźną barierę przestrzenną dzielącą strukturę urbanistyczną Czechowic-Dziedzic na dwie części.

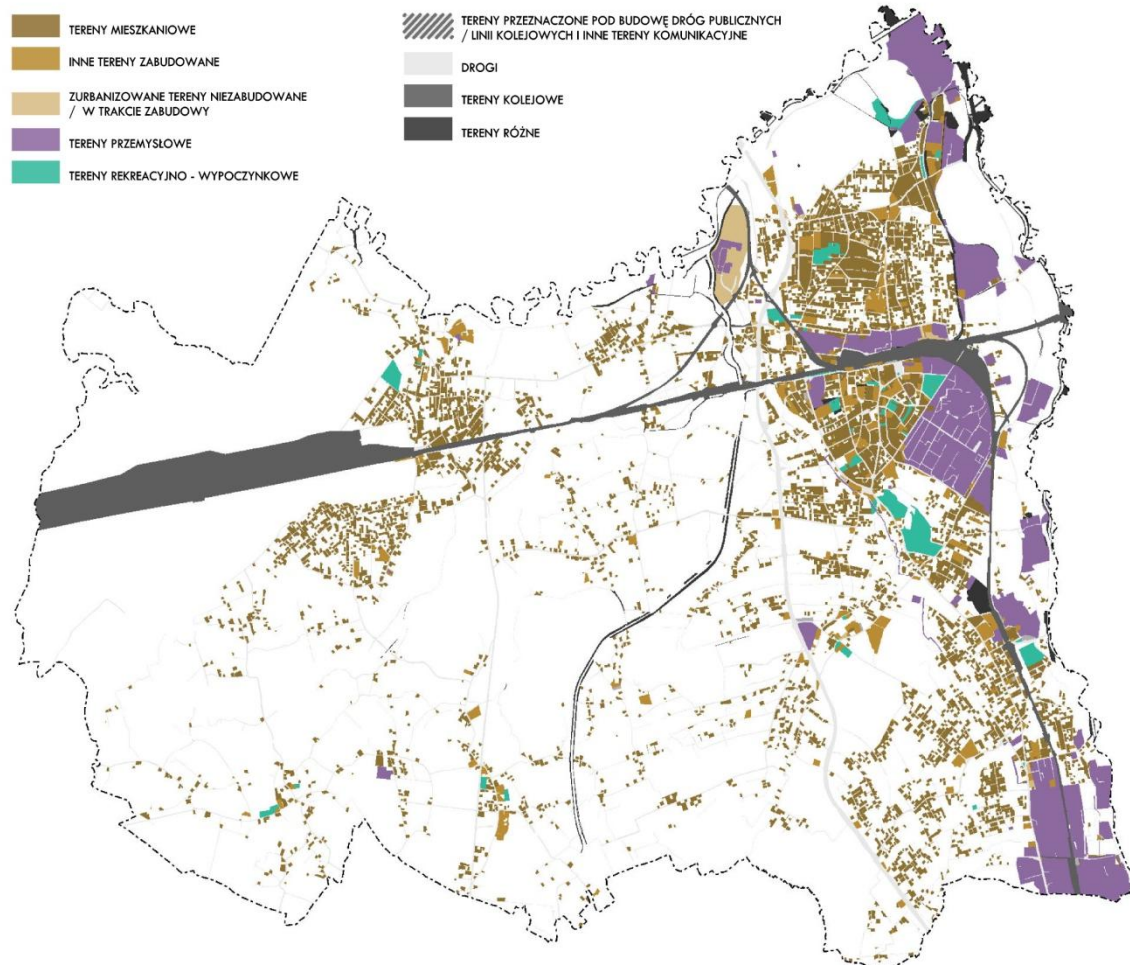
Część miejska charakteryzuje się silnym zróżnicowaniem zagospodarowania terenów. W północnowschodniej części przeważa zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, oraz tereny przemysłowe. Południowa i południowo – wschodnia część miasta charakteryzuje się mniejszą intensywnością zabudowy. Występuje tam głównie zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oraz działalność rolnicza.

Struktura przestrzenna miasta odznacza się występowaniem dużej ilości terenów o charakterze przemysłowym, znajdujących się we wschodniej części miasta oraz wzdłuż linii kolejowych. Tereny przemysłowe oddalone są od ścisłego centrum miasta, jednakże wraz z terenami kolejowymi są pasmem działalności oddzielającym dwie największe strefy zabudowy mieszkaniowej – śródmieście oraz część północną miasta. Z takiej sytuacji przestrzennej mogą wynikać problemy funkcjonalne polegające na nie zapewnieniu wystarczającego dostępu do centrum miasta z obszaru północnych osiedli mieszkaniowych oraz konflikty przestrzenne między sąsiadującymi ze sobą terenami mieszkaniowymi i przemysłowymi. Ów problem może zaistnieć w przypadku dopuszczenia silnie uciążliwych działalności przemysłowych na obszarze stref aktywności gospodarczej, zlokalizowanych po północnej stronie linii kolejowych. Jednakże mimo tradycyjnej uciążliwości i konfliktogennej działalności, prowadzonej na tych terenach, skala zjawiska zmniejsza się wskutek restrukturyzacji przemysłu. Ze względu na podział dawnych zakładów przemysłowych na mniejsze podmioty, oraz zmianę charakteru profilu działalności z produkcyjnego na usługowy. Efektem tych przemian jest wzrost natężenia ruchu samochodowego w wyniku rezygnacji przez mniejsze zakłady produkcyjne z obsługi za pomocą transportu kolejowego.

Do braków w ukształtowaniu struktury przestrzennej w części miejskiej gminy należy zaliczyć niedostatecznie rozwinięty system parków oraz publicznych terenów zieleni rekreacyjnej.

Część zachodnia gminy zachowuje rolniczy charakter struktury użytkowania terenu, co jest spójne z zagospodarowaniem terenu na obszarach wiejskich. Część wiejska gminy charakteryzuje się występowaniem na większości jej obszaru zabudową rozproszoną, za wyjątkiem występowania wyraźnych skupisk zabudowy w miejscowościach: Zabrzeg, Ligota i Bronów. Wszystkie sołectwa posiadają swoje lokalne ośrodki usługowe, o stopniu wykształcenia na ogół proporcjonalnym do potencjału osadniczego jednostki.

## GRUNTY ZABUDOWANE I ZURBANIZOWANE ORAZ TERENY KOMUNIKACYJNE



**Rysunek 7. Grunty zabudowane i zurbanizowane oraz tereny komunikacyjne na terenie gminy.**

*Źródło: opracowanie własne.*

Charakterystycznym elementem struktury zagospodarowania przestrzennego gminy są stawy hodowlane. Są one istotną częścią systemu wód powierzchniowych, które stanowią 8,33 % powierzchni ogólnej gminy. Kompleks stawów jest istotnym elementem krajobrazu kulturowego południowej części gminy. Krajobraz ten prezentuje wysokie walory estetyczne, które zasługują na ochronę. System dróg lokalnych i dojazdowych nawiązuje do specyfiki układu wód powierzchniowych, czego efektem jest system grobli oraz dojazdów do pól. W przypadku dopuszczenia do rozwoju zabudowy, zaistniała sytuacja przestrzenna może stać się przyczyną powstawania niefunkcyjnych i wadliwych zespołów osadniczych.

Powyżej opisane niebezpieczeństwo staje się faktem w zachodniej części miasta Czechowice-Dziedzice. Powstają tam zespoły zabudowy, charakteryzujące się chaotycznym układem przestrzennym i wynikającym z niego niefunkcyjnym układem komunikacyjnym, charakteryzującym się dużą ilością dróg dojazdowych i nadmierną długością sięgaczy.

Niedostatki układu komunikacyjnego można zauważyć na całym obszarze miasta. Oznacza to występowanie dróg o parametrach nie odpowiadającym potrzebom istniejącego ruchu kołowego (zbyt wąskie jezdnie, brak poboczy, ostre zakręty i zbyt duże spadki poziome, złe nawierzchnie, brak dostatecznej ilości ogólnodostępnych miejsc parkingowych). Postępujący rozwój zabudowy zgodnie z obecnie panującymi w mieście tendencjami jest niekorzystny dla ogólnej struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta. Ponadto nie jest to sytuacja komfortowa dla władz samorządowych, ze względu na wyższe (niż w przypadku racjonalnego gospodarowania przestrzenią) koszty rozwoju infrastruktury technicznej.

**Tabela 6. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Czechowic-Dziedzic – bilans terenów.**

Funkcja terenu	Powierzchnia [ha]	Udział procentowy powierzchni gminy [%]
Tereny zabudowy wielorodzinnej (w tym kamienicowej)	66,89	1,01
Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	490,99	7,39
Zabudowa mieszkaniowa zagrodowa	128,36	1,93
Tereny obsługi produkcji rolniczej	4,36	0,07
Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z usługami	12,85	0,19
Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami	14,61	0,22
Tereny zabudowy usługowej – usługi, handel, rzemiosło i drobna wytwórczość	96,64	1,45
Tereny zabudowy usług o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m <sup>2</sup>	4,50	0,07
Tereny zabudowy aktywności gospodarczej – przemysł, produkcja, centra logistyczne, bazy, składy i magazyny	329,93	4,97
Tereny usług sportu	24,69	0,37
Tereny Zieleni Parkowej	12,02	0,18
Tereny Rodzinnych ogrodów działkowych	42,61	0,64
Tereny zieleni towarzyszącej zabudowie mieszkaniowej, sady	226,19	3,40
Tereny cmentarzy	9,25	0,14
Tereny lasów	821,31	12,36
Tereny zieleni krajobrazowej	321,70	4,84
Tereny łąk i pastwisk	958,05	14,42
Tereny produkcji rolnej – grunty orne	1943,61	29,25
Tereny wód powierzchniowych	553,67	8,33
Tereny infrastruktury technicznej	26,88	0,40
Tereny kolejowe	246,08	3,70
Tereny dróg i parkingów	309,83	4,66
<b>SUMA</b>	<b>6645,03</b>	<b>100,00</b>

**ROZDZIAŁ III**  
**WŁASNOŚĆ GRUNTÓW**

### 3.1. STRUKTURA WŁASNOŚCI GRUNTÓW W GMINIE CZECHOWICE-DZIEDZICE

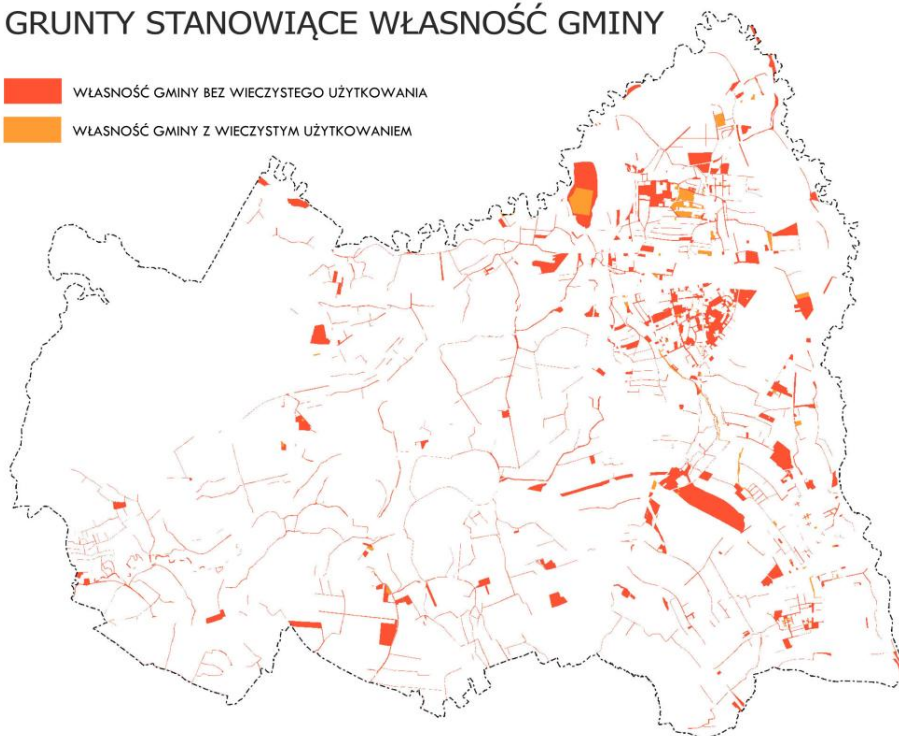
Strukturę własności gruntów w Czechowicach-Dziedzicach można podzielić na 5 podstawowych kategorii. Na terenie gminy znajdują się grunty będące własnością: Skarbu Państwa, gminy, osób fizycznych, innych osób prawnych oraz grunty, których własność nie została ustalona. Grunty wchodzące w skład zasobów Skarbu Państwa oraz gminy należy podzielić na działki z wieczystym użytkowaniem oraz bez niego. Najliczniejszą grupą są działki należące do osób fizycznych, które stanowią około 62% powierzchni gminy. Druga co do wielkości formą własności są grunty pozostające we władaniu Skarbu Państwa – bez wieczystego użytkowania. Stanowią one około 21 % powierzchni gminy. Łącznie grunty Skarby Państwa zajmują ok. 29 % powierzchni gminy. W posiadaniu gminy znajduje się 2937 działek, o łącznej powierzchni 356,8 ha, co stanowi 5,4% powierzchni gminy. W zasób gruntów gminnych bez wieczystego użytkowania wchodzi około 327 ha.

**Tabela 7. Struktura własności gruntów w gminie Czechowice-Dziedzice.**

<b>Własność</b>	<b>Liczba działek</b>	<b>Powierzchnia [ha]</b>	<b>Udział % powierzchni gminy [%]</b>
<b>Własność gminy</b>			
bez wieczystego użytkowania	2674	327,1865	4,92
z wieczystym użytkowaniem	263	29,6008	0,45
<b>Razem</b>	<b>2937</b>	<b>356,7873</b>	<b>5,37</b>
<b>Własność Skarbu Państwa</b>			
bez wieczystego użytkowania	2968	1367,9168	20,59
z wieczystym użytkowaniem	1379	533,2815	8,03
<b>Razem</b>	<b>4347</b>	<b>1901,1983</b>	<b>28,62</b>
<b>Własność osób fizycznych</b>			
<b>Własność innych osób prawnych</b>	784	142,7449	2,15
<b>Własność nieustalona</b>	894	244,9780	3,69
<b>Suma</b>	<b>29686</b>	<b>6645,0300</b>	<b>100</b>

## GRUNTY STANOWIĄCE WŁASNOŚĆ GMINY

- WŁASNOŚĆ GMINY BEZ WIECZYSTEGO UŻYTKOWANIA
- WŁASNOŚĆ GMINY Z WIECZYSTYM UŻYTKOWANIEM



Rysunek 8. Grunty stanowiące własność gminy. Źródło: opracowanie własne.

## GRUNTY STANOWIĄCE WŁASNOŚĆ SKARBU PAŃSTWA

- WŁASNOŚĆ SKARBU PAŃSTWA BEZ WIECZYSTEGO UŻYTKOWANIA
- WŁASNOŚĆ SKARBU PAŃSTWA Z WIECZYSTYM UŻYTKOWANIEM

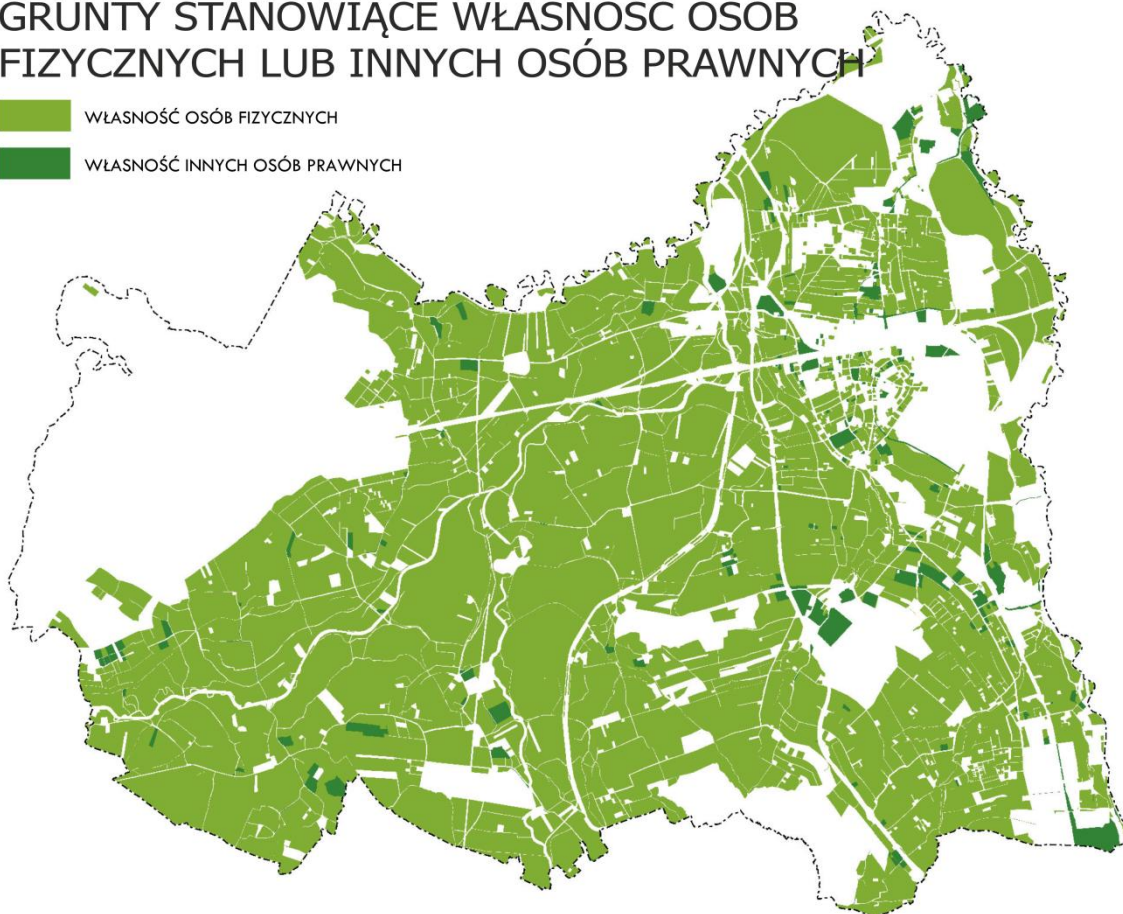


Rysunek 9. Grunty stanowiące własność Skarbu Państwa. Źródło: opracowanie własne.

## GRUNTY STANOWIĄCE WŁASNOŚĆ OSÓB FIZYCZNYCH LUB INNYCH OSÓB PRAWNYCH

 WŁASNOŚĆ OSÓB FIZYCZNYCH

 WŁASNOŚĆ INNYCH OSÓB PRAWNYCH



**Rysunek 10. Grunty stanowiące własność osób fizycznych lub innych osób prawnych.**

*Źródło: opracowanie własne.*



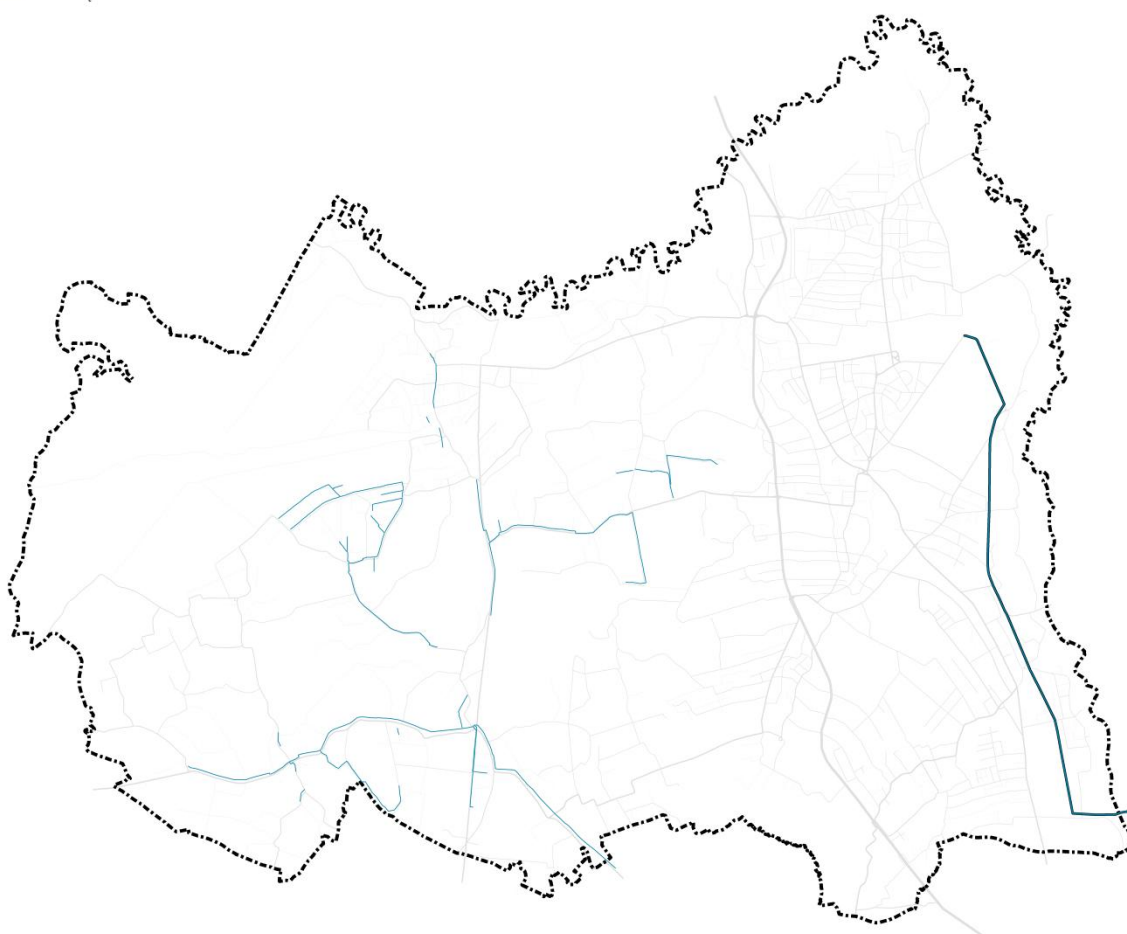
## ROZDZIAŁ IV **INFRASTRUKTURA TECHNICZNA**

## 4.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Gmina zasilana jest w wodę poprzez sieć magistralną, należącą do „Aqua” - S.A. z Bielska-Białej. Sieć magistralna zasilana jest głównie ze Stacji Uzdatniania Wody (SUW) w Kobiernicach na rzece Soła. Administrowaniem sieci rozdzielczą zajmują się natomiast: Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Czechowicach-Dziedzicach (PWIK) – miasto Czechowice-Dziedzice, Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. w Czechowicach-Dziedzicach – część miasta Podraj oraz część wiejska.

### ZAOPATRZENIE W WODĘ

— WODOCIĄGI MAGISTRALNE  
— WODOCIĄGI PRZEZNACZONE DO MODERNIZACJI



**Rysunek 11. Zaopatrzenie w wodę.**

*Źródło: Opracowanie własne.*

Alternatywnym źródłem zaopatrzenia w wodę (wykorzystywanym przez niektóre zakłady przemysłowe) są studnie głębinowe i kopane. Czerpią one wodę z czwartorzędowych pokładów wód podziemnych. Studnie głębinowe są również rezerwowym źródłem zaopatrzenia w wodę dla mieszkańców gminy w przypadku ograniczenia stałych dostaw wody. Na obszarze wiejskim alternatywne źródło wody pitnej stanowią studnie kopane. Dodatkowo do celów przemysłowych pobierane są również wody powierzchniowe. Zakłady produkcyjne, takie jak m.in Mining Services and Engineering, Fabryka Zapalek „Czechowice” S.A., RCEkoenergia Sp. z o.o., Gospodarstwo Rybackie K. Wypiórkiewicz & K. Rosner, Walcownia Metali „DZIEDZICE” S.A. posiadają własne ujęcia wody z wód powierzchniowych.

Na podstawie danych zawartych w tab. 8. należy stwierdzić, że w celach przemysłowych najwięcej wody pobieranej jest z wód powierzchniowych. Pobór ten na przestrzeni lat maleje (w roku 2012 zmalał w stosunku do roku 2008 o 502 dam<sup>3</sup>, czyli 19,73%) na rzecz niewielkiego wzrostu ilości zakupów wody do celów produkcyjnych z wodociągów komunalnych (w stosunku do roku 2008, w roku 2012 nastąpił wzrost o 189 dam<sup>3</sup>, czyli o 47%) .

**Tabela 8. Pobór i zużycie wód podziemnych i powierzchniowych na cele przemysłowe w gminie Czechowice-Dziedzice w latach 2008 – 2012.**

<b>Pobór wód</b>		<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>
wody powierzchniowe	dam <sup>3</sup>	2.545	2.154	2.006	2.146	2.043
wody podziemne	dam <sup>3</sup>	4	1	1	1	3
<b>Zużycie wody na potrzeby przemysłu</b>						
ogółem	dam <sup>3</sup>	1.802	1.636	1.610	1.422	1.518
<b>Zakup wody razem</b>						
ogółem	dam <sup>3</sup>	609	538	568	520	814
zakup wody z wodociągów komunalnych na cele produkcyjne	dam <sup>3</sup>	402	346	370	326	591

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

Sieć wodociągowa w gminie Czechowice-Dziedzice jest dobrze rozwinięta. Na przestrzeni lat długość czynnej sieci rozdzielczej systematycznie rośnie. Według danych GUS z 2013r. w gminie było 266 km czynnej sieci rozdzielczej, co stanowi o 16,2 km więcej niż w roku 2004 (249,8km) i o 75,5 km więcej niż w roku 1995 (190,5 km). Obecnie sieć ta obsługuje 97,3% mieszkańców, czyli 43555 mieszkańców, co stanowi o 1584 osoby więcej niż w roku 2004. Na tle województwa śląskiego i powiatu bielskiego gmina wyróżnia się bardzo wysokim wskaźnikiem zaopatrzenia mieszkańców w wodę z sieci wodociągowej. Według danych GUS z 2013 roku wskaźnik ten wynosił odpowiednio: w województwie – 75,3 %, a w powiecie - 93,3%. Według danych statystycznych GUS z 2014r. procent ogółu ludności korzystającej z instalacji wodociągowej wynosił odpowiednio: 97,2% w 2012r., 97,3% w 2013r., 99,9% w 2014r.

**Tabela 9. Sieć wodociągowa – podstawowe dane na lata 2004 – 2013.**

Rok	Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	Woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam <sup>3</sup> ]
2004	249,8	5199	1515,1
2005	266,9	5206	1486,3
2006	264,1	6875	1464,5
2007	256,9	7021	1483,1
2008	257,4	7175	1477,8
2009	258,3	7306	1480,9
2010	263,5	7438	1488,2
2011	264,6	7557	1473,7
2012	264,6	7620	1479,0
2013	266,0	7739	1464,7

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

**Tabela 10. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w latach 2003 – 2013.**

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<b>Ogółem</b>	41869	41935	42021	42041	42176	42372	42528	42959	43133	43318	43555
<b>Miasto</b>	33798	33761	33758	33674	33680	33797	33856	34346	34404	34448	34599
<b>Obszar wiejski</b>	8071	8174	8263	8367	8496	8575	8672	8613	8729	8870	8956

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

Przyrost długości czynnej sieci rozdzielczej nie jest proporcjonalny ze wzrostem zużycia wody. Na przestrzeni ostatnich 10 lat można zaobserwować zjawisko odwrotne ilość wody dostarczanej gospodarstwom domowym w Czechowicach-Dziedzicach zmniejszyła się z 1515,1 dam<sup>3</sup> (1 dam<sup>3</sup> = 1000 m<sup>3</sup>) do 1464,7 dam<sup>3</sup> w 2013 roku. Jest to spadek o 3,3%.

Wielkość rocznego zużycia wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca spadła o 2,3m<sup>3</sup> względem 2004 roku. Wówczas średnio zużywano 35,1 m<sup>3</sup> wody na osobę rocznie, obecnie 32,8 m<sup>3</sup>. Około 30% ogólnego zużycia wody w Czechowicach-Dziedzicach przypada na gospodarstwa domowe, resztę stanowi woda używana głównie na potrzeby przemysłu oraz innych działów gospodarki narodowej.

Opracowanie na podstawie: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice do 2016 roku z perspektywą do roku 2020, Załącznik do uchwały Nr XLVII/431/14 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 11 lutego 2014 r. str. 41 – 43.

**Tabela 11. Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca [m<sup>3</sup>], w latach 2004 – 2013.**

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<b>Ogółem</b>	35,1	34,4	33,9	34,2	34,0	33,9	33,7	33,3	33,3	32,8
<b>Gospodarstwa domowe w mieście [m<sup>3</sup>]</b>	35,8	35,2	34,5	34,7	34,2	34,3	33,4	32,7	32,7	32,4
<b>Gospodarstwa domowe na wsi [m<sup>3</sup>]</b>	32,0	31,1	31,4	32,3	33,0	32,2	35,1	35,4	35,5	34,2

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

**Tabela 12. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w gminie Czechowice-Dziedzice w latach 2008 – 2012 [dam<sup>3</sup>/rok].**

	2008	2009	2010	2011	2012
<b>Ogółem</b>	11.578,2	11.444,7	11.269,9	10.307,5	10.685,1
<b>przemysł</b>	1.802	1.636	1.610	1.422	1.518
<b>rolnictwo i leśnictwo</b>	7.547	7.547	7.387	6.797	7.087
<b>eksploatacja sieci wodociągowej</b>	2.229,2	2.261,7	2.272,9	2.088,5	1.080,1
<b>gospodarstwa domowe</b>	1.477,8	1.480,9	1.488,2	1473,7	1.479,0

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

#### 4.1.1. Sieć wodociągowa magistralna

Dostawcą wody dla gminy Czechowice-Dziedzice jest „Aqua” - Przedsiębiorstwo Komunalne S.A. z Bielska-Białej. Przedsiębiorstwo zaopatruje się w wodę w Stacji Uzdatniania Wody (SUW) w Kobiernicach (woda dla miasta Czechowice-Dziedzice) oraz z Międzyrzecza (woda dla części wiejskiej gminy).

Cześć miejska gminy zaopatrzana jest w wodę za pomocą magistralnej sieci wodociągowej, która składa się z podziemnych przewodów wodociągowych o średnicy: ø800, ø400 oraz ø225.

Miasto zasilane jest w wodę od strony południowej za pomocą układu pierścieniowego rurociągów magistralnych:

ø800 - przebiegający wzdłuż linii kolejowej Katowice-Bielsko,

ø400 - w dzielnicy Brożyska,

ø225 - wzdłuż ul. Legionów.

Cześć wiejska gminy zasilana jest rurociągiem z Zawiaścia ø200 wzdłuż ul. Bielskiej oraz rurociągiem ø100 z Międzyrzecza. Łączna długość sieci magistralnej w gminie wynosi około 7,5 km.

Punkty odbioru wody są opomiarowane, wodomierze określają całkowite zużycie wody na terenie miasta i gminy. Rozliczenia pomiędzy Przedsiębiorstwem Komunalnym "Aqua" S.A. w Bielsku-Białej oraz PWiK w Czechowicach-Dziedzicach dokonywane są na podstawie odczytu danych z trzech głównych wodomierzy, znajdujących się na terenie miasta Czechowice-Dziedzice. Na terenie sołectw znajdują się dwa wodomierze Przedsiębiorstwa Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. w Czechowicach-Dziedzicach. Rozliczenia zużycia wody pomiędzy PWiK w Czechowicach-Dziedzicach i poszczególnymi odbiorcami na terenie miasta oraz pomiędzy Przedsiębiorstwem Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. w Czechowicach-Dziedzicach i poszczególnymi odbiorcami na terenie sołectw odbywają się w oparciu o odczyty wodomierzy zainstalowanych w poszczególnych budynkach lub ryczałtowo, tzn. przyjmując miesięczny wskaźnik zużycia wody przez mieszkańców danego budynku.

#### **4.1.2. Sieć wodociągowa rozdzielcza**

W części miejskiej wodociągowa sieć rozdzielcza administrowana jest przez PWiK w Czechowicach-Dziedzicach, natomiast w części wiejskiej przez Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. w Czechowicach-Dziedzicach. Układ sieci rozdzielczej w mieście Czechowice-Dziedzice bazuje na przebiegu sieci magistralnej. Do poszczególnych dzielnic woda odprowadzana jest rurociągami poprzez wodomierze od magistrali. Niższe części budynków zasilane są bezpośrednio z sieci miejskiej za pomocą przewodów strefy niskiego ciśnienia. Woda do wyższych pięter budynków dostarczana jest poprzez hydrofornię. W mieście sieć rozdzielcza istnieje od 1958 roku i obecnie ma długość ok. 170 km. Rodzaj użytych do budowy rurociągu materiałów (żeliwo, stal, azbesto – cement) ma wpływ na awaryjność sieci. Na obszarze miejskim sieć ta powstała w 1971 roku i obecnie ma ok. 100 km długości i została wykonana ze stali lub PCV.

Opracowanie na podstawie: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice do 2016 roku z perspektywą do roku 2020, Załącznik do uchwały Nr XLVII/431/14 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 11 lutego 2014 r. str. 41 – 43.

## **4.2. ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW**

W Czechowicach-Dziedzicach według danych GUS za rok 2013 r. było 97,5 km czynnej sieci kanalizacyjnej, czyli o 16,9 km (21 %) więcej niż w roku 2004. W analogicznym okresie długość czynnej sieci kanalizacyjnej w powiecie bielskim wzrosła o 274,3 km, czyli 51,85% (z 254,7 km w 2004 roku do 529 km w 2013 roku), natomiast w województwie śląskim o 6098,71 km czyli o 55% (z 7441,1 km w 2004 roku do 13539,8 km w 2013 roku). Przyrost długości sieci kanalizacyjnej w ciągu ostatnich 10 lat jest o ok. 30% mniejszy niż średnia w województwie śląskim oraz w powiecie bielskim.

**Tabela 13. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w gminie Czechowice-Dziedzice, powiecie bielskim i województwie śląskim, w latach 2004 – 2013 [km].**

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<b>gmina Czechowice-Dziedzice</b>	<b>80,6</b>	<b>92,0</b>	<b>99,5</b>	<b>92,4</b>	<b>97,2</b>	<b>97,2</b>	<b>97,5</b>	<b>97,5</b>	<b>97,5</b>	<b>97,5</b>
powiat bielski	254,7	361,8	396,1	392,5	397,5	429,4	411,0	420,5	431,7	529,0
województwo śląskie	7441,1	8231,9	8767,6	9382,4	9763,3	10300,3	11403,3	12241,8	12813,1	13539,8

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS

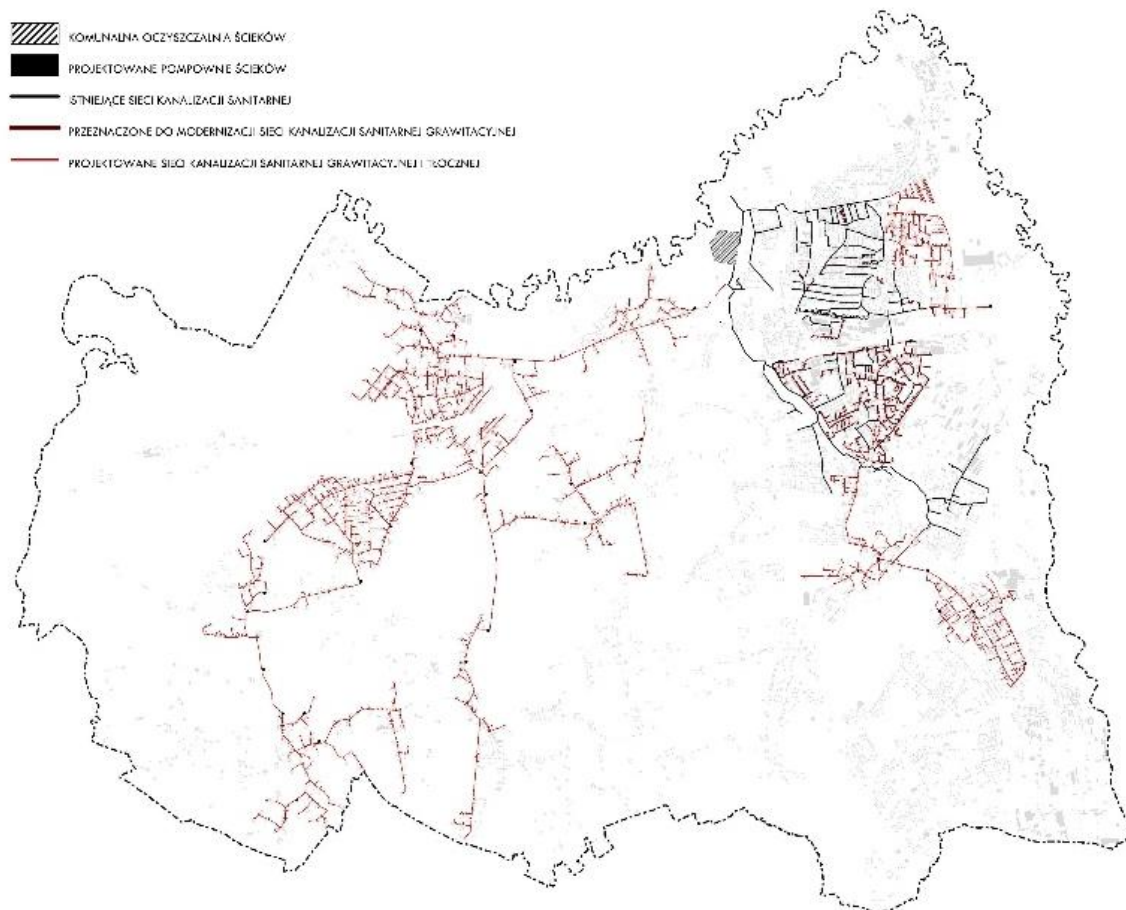
Sieć kanalizacyjna w gminie Czechowice-Dziedzice obsługuje 26 455 osób, co stanowi 59 % ogółu, czyli o 3% więcej niż 2004 roku. W odniesieniu do województwa śląskiego liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej jest o 12,6% niższy niż średnia (71,6%). Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w powiecie bielskim stanowi 40,8% ogółu (65098 osób), jest to zatem wskaźnik o 18,2% niższy niż w gminie Czechowice-Dziedzice.

**Tabela 14. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w latach w Gminie Czechowice-Dziedzice, powiecie bielskim i województwie śląskim, w latach 2004 – 2013.**

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<b>gmina Czechowice-Dziedzice</b>	<b>24333</b>	<b>25410</b>	<b>25721</b>	<b>25738</b>	<b>25706</b>	<b>25744</b>	<b>26134</b>	<b>26206</b>	<b>26267</b>	<b>26455</b>
powiat bielski	40900	46628	48242	50276	51531	53948	55103	58160	61365	65098
województwo śląskie	312618	315130	316097	316832	317621	318472	319621	324452	327084	328902
	6	3	0	3	0	4	6	8	2	3

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

## SYSTEM ODPROWADZANIA I OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW



**Rysunek 12. System odprowadzania i oczyszczania ścieków.**  
Stan uwzględniający projekt rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej realizowany do końca 2015r.  
*Źródło: Opracowanie własne.*

**Tabela 15. Sieć kanalizacyjna w gminie Czechowice-Dziedzice – podstawowe dane na lata 2004 – 2013.**

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	80,6	92,0	99,5	92,4	97,2	97,2	97,5	97,5	97,5	97,5
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	1739	1935	2398	2417	2509	2509	2539	2553	2567	2602



mieszkania w budynkach mieszkalnych nowo dołączonych do sieci kanalizacyjnej	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej - ogółem	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
ścieki odprowadzone [dam <sup>3</sup> ]	1457,5	1484,8	1112,1	1120,2	1110,6	990,8	1000	946	932	919,0

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

#### 4.2.1. Sieć kanalizacji sanitarnej

Część miejska gminy jest w większej części obecnie skanalizowana. Brakuje sieci kanalizacyjnej na niektórych obszarach w części wiejskiej gminy. W listopadzie 2011r. Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. w Czechowicach-Dziedzicach podpisało umowę pożyczki z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na rozbudowę gminnej kanalizacji na obszarze gminy. Zakładany termin realizacji projektu przewidywał zakończenie prac do 31 grudnia 2015 roku. Projekt obejmował przyłączenie do sieci kanalizacyjnej terenów: centrum miasta, Grabowic i Kolonii, Czechowic Dolnych i Południowych, Zabrzegu i części Ligoty (Miliardowice, część osiedla Burzej), a także przebudowę i dostosowanie czechowickiej oczyszczalni ścieków do przyjęcia większej ilości ścieków. Zaplanowano podłączenie do nowej zbiorczej sieci kanalizacyjnej ponad 11 tysięcy mieszkańców i budowę około 124 km nowej sieci kanalizacyjnej oraz 32 przepompowni ścieków, a także remont 7,4 km starej sieci. Wartość całkowita inwestycji to 215, 5 mln zł, przy dofinansowaniu unijnym na poziomie 104, 8 mln zł. Projekt umożliwił również mieszkańcom dofinansowanie do budowy przyłączy kanalizacyjnych z budżetu gminy. W tym czasie skończoną kanalizację posiadały już następujące obszary: Renardowice, Kopalnia, Dziedzice Północ i Tomaszówka. Projekt przewidywany do zakończenia do końca 2015r. nie objął podłączenia do sieci kanalizacyjnej terenów m.in.: Bronowa, Ligoty (tereny w centrum miejscowości), części osiedla Burzej, Podkępia, terenów Czechowic Górnych, Lipowca i Świerkowic. Ze względu na wymogi formalne oraz racjonalność kosztów przedsięwzięcia konieczne było ograniczenie zakresu realizacji inwestycji do obszarów największego współczynnika zaludnienia, z wyłączeniem terenów chronionych przyrodniczo. Tereny, które wyłączono z pierwszego etapu projektu, zaplanowano do uwzględnienia w następnej fazie realizacji przedsięwzięcia, w tym na części terenów: Czechowice Południowe, osiedle Tomaszówka, Bronów i Ligota. Oszacowano, że podłączenie do sieci kanalizacyjnej kolejnych terenów będzie wymagało budowy ok. 37 km nowych sieci i modernizację 8 km istniejących sieci, a także postawienie 23 przepompowni. Przewidziano również budowę elektrowni fotowoltaicznej o mocy ponad 300 kW, w celu podniesienia samowystarczalności energetycznej oczyszczalni ścieków. Zaplanowano, że w wyniku realizacji całego projektu, wskaźnik

skanalizowania aglomeracji Czechowice-Dziedzice wzrosło z 77% do 98%. Według danych statystycznych GUS z 2014r. procent ogółu ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej wynosił odpowiednio: 59,0% w 2012r., 59,1% w 2013r., 62,1% w 2014r. Brak aktualnych danych statystycznych uwzględniających stan po realizacji projektu rozbudowy sieci kanalizacyjnej.

Informacje na podstawie:

informacji na stronach internetowych Ministerstwa Środowiska - Programy Infrastruktura i Środowisko 2007-2013:

[https://gate.mos.gov.pl/artykul/70\\_archiwum/18107\\_czechowice\\_dziedzice\\_objete\\_kanalizacja\\_w\\_niemal\\_100.html](https://gate.mos.gov.pl/artykul/70_archiwum/18107_czechowice_dziedzice_objete_kanalizacja_w_niemal_100.html),

informacji na stronach internetowych Urzędu Miejskiego w Czechowicach-Dziedzicach - 11.2011r., 01.2014r.:

<http://www.czechowice->

[dziedzice.pl/www\\_2.0/index.php?option=com\\_content&task=view&id=2366&Itemid=93](http://www.czechowice-dziedzice.pl/www_2.0/index.php?option=com_content&task=view&id=2366&Itemid=93),

[http://www.czechowice-dziedzice.pl/www\\_3.0/aktualnosc-377-kanalizacja\\_w\\_budowie.html](http://www.czechowice-dziedzice.pl/www_3.0/aktualnosc-377-kanalizacja_w_budowie.html),

informacji prasowych - Dziennik Zachodni, 11.2014r., Regionalny Portal Informacyjny - beskidzka24, 12.2015r.:

<http://www.dziennikzachodni.pl/artykul/3653382,czechowicedziedzice-budowa-kanalizacji-chcesz-sie-przylaczyc-to-musisz-zaplacic,id,t.html>,

[http://www.beskidzka24.pl/artykul,czechowice\\_skonczyli\\_jeden\\_projekt\\_pracuja\\_nad\\_kolejnym,39108.html](http://www.beskidzka24.pl/artykul,czechowice_skonczyli_jeden_projekt_pracuja_nad_kolejnym,39108.html).

Kanalizacja sanitarna i ogólnospławna administrowana jest ona przez PWiK w Czechowicach-Dziedzicach oraz Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. Do kanalizacji ogólnospławnej podłączona jest większość przewodów kanalizacji deszczowej. Ze względu na ukształtowanie terenu obszar gminy dzieli się na części, które należą do zlewni następujących rzek: Wisły, Białej, Wapienicy, Łownicy i Jasienicy. Przebieg sieci kanalizacyjnej jest uwarunkowany lokalizacją głównych odbiorników ścieków oraz układem wysokościowym terenu miasta. Centrum miasta skanalizowane jest głównie w systemie kanalizacji ogólnospławnej, natomiast nowe osiedla wyposażone zostały w kanalizację rozdzielczą.

Układ kanalizacyjny opiera się na kolektorach ogólnospławnych odprowadzających ścieki z poszczególnych dzielnic miasta. Główne kolektory to:

- **kolektor sanitarny KS I** (odcinający naturalne ciśnienie ścieków do rzeki Łownicy).

KS I obsługuje sieć kanalizacyjną zlokalizowaną w części śródmiejskiej, po południowej stronie linii kolejowej Zebrzydowice – Kraków. Trasa kolektora zaczyna się od skrzyżowania ul. Legionów i Niepodległości. W tym miejscu kolektor KS I ma średnicę  $\varnothing 800$ . W rejonie ulicy Zielonej średnica kanału zmienia się na  $\varnothing 1000$ .

- **kolektor sanitarny KS II** (odcinający naturalne ciśnienie ścieków do rzeki Wisły).

Wymienione kolektory doprowadzają ścieki do miejskiej oczyszczalni, zlokalizowanej w północnozachodniej części miasta.

Kolektor sanitarny KS II obsługuje północną część miasta. Kolektor ten przebiega wzdłuż ul. Węglowej od jej skrzyżowania z ul. Traugutta. Po przecięciu torów relacji Katowice-Bielsko kolektor skręca prostopadle w kierunku istniejącej oczyszczalni ścieków. W końcowym odcinku średnica kolektora wynosi  $\varnothing 800$ . Końcowy fragment kanału KS II jest odbiornikiem nowo wybudowanych dwóch kanałów z terenu Renardowic. W północnej części miasta istnieje również kanalizacja ogólnospławna. Głównym kanałem w tym rejonie jest kanał "Bachorek", biorący początek przy ul. Narutowicza i biegnący ul. Bachorek, aż do ul. Traugutta i dalej do ul. Węglowej, a następnie do rowu otwartego w dzielnicy Liszki Stare, wpadającego do Wisły.

Administratorem sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Czechowice-Dziedzice jest Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. Z. o. o. w Czechowicach-Dziedzicach. Przedsiębiorstwo to świadczy również usługi kanalizacyjne dla gminy Goczałkowice Zdrój.

Informacje na podstawie:

[http://www.pim.czechowice-dziedzice.pl/www\\_1.0/index.php/oferta/kanalizacja/siec-kanalizacyjna](http://www.pim.czechowice-dziedzice.pl/www_1.0/index.php/oferta/kanalizacja/siec-kanalizacyjna)

data dostępu: 22.04.2015

W centrum oraz w północnej części miasta znajdują się głównie: kanalizacja ogólnospławna (w centrum) wykonana z rur betonowych oraz odcinki kanalizacji sanitarnej (osiedle „Północ”) wykonane z kamionki i betonu. Na terenie gminy znajdują się także odcinki nowej kanalizacji, która powstała po roku 1990, wykonana jest z nowoczesnych materiałów (PVC oraz żywic poliestrowych).

**Tabela 16. Długość sieci kanalizacyjnej w gminie Czechowice-Dziedzice oraz liczba korzystających z kanalizacji, po realizacji projektu rozbudowy sieci w latach 2011-2015, dane z Planu Aglomeracji Czechowice-Dziedzice - Uchwała Nr IV/57/31/2014 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 17 listopada 2014r.**

	Długość w km	Liczba osób korzystających z kanalizacji		
		mieszkańcy	turyści w sezonie turystyczno-wypoczynkowym	suma osób (kol.3 + kol.4)
1	2	3	4	5
kanalizacja sanitarna grawitacyjna	179,8 + 24,4*	40350	20	40370
kanalizacja sanitarna tłoczna	17,1			
kanalizacja ogólnospławna tłoczna	0			
razem	221,3	40350	20	40370

Źródło: Uchwała Nr IV/57/31/2014 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 17 listopada 2014r.

\* kanalizacja grawitacyjna o długości 24,4 km powstanie w wyniku modernizacji dotychczasowej sieci ogólnospławnej o dł. 27,6 km – długość ta nie została uwzględniona w tabeli ponieważ nie wiąże się z podłączeniem nowych mieszkańców do sieci

#### 4.2.2. Sieć kanalizacji deszczowej

Administrowaniem kanalizacji deszczowej w gminie Czechowice-Dziedzice zajmuje się Urząd Miejski. Większość wód deszczowych odprowadzana jest do kanalizacji ogólnospławnej. Na terenach, gdzie nie występuje kanalizacja ogólnospławna, lecz system rozdzielczy kanalizacji, oddzielne systemy przewodów odprowadzają wodę opadową bezpośrednio do cieków powierzchniowych, czyli do rzek: Łownicy i Białej. Z terenów nieskanalizowanych wody deszczowe odpływają powierzchniowo do przydrożnych rowów, a następnie do pobliskich cieków.

#### 4.2.3. Oczyszczanie ścieków sanitarnych

Na obszarze gminy ścieki gospodarcze, bytowe oraz technologiczne oczyszczane są w mechaniczno-biologicznej Oczyszczalni Ścieków Czechowice-Dziedzice, która znajduje się w Renardowicach, w pobliżu ujścia rzeki Łownicy do Wisły, w oddaleniu od zabudowy mieszkaniowej o około 0,5 km. Obiekt jest zarządzany przez Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o., został oddany do użytku w 1994 roku. Odbiornikiem ścieków z oczyszczalni jest rzeka Łownica, w km 0+120. Osady z oczyszczalni wywożone są na miejskie składowisko odpadów. Oczyszczalnia nie posiada pozwolenia wodnoprawnego na składowanie osadów, ani na ich wykorzystanie rolnicze. Stan techniczny oczyszczalni jest dobry. Analizy wyników badań jakości ścieków oczyszczonych wykazują, że proces oczyszczania prowadzony jest poprawnie, a osiągnięte parametry spełniają wymagania rozporządzenia dotyczącego jakości ścieków oczyszczonych. Przepustowość oczyszczalni wynosi 11 500 m<sup>3</sup>/d, ale jest wykorzystywana zaledwie w 47 % (5 438 m<sup>3</sup>/d).

**Tabela 17. Ilość ścieków w gminie Czechowice-Dziedzice w latach 2008-2012.**

	2008	2009	2010	2011	2012
Ścieki z kanalizacji sanitarnej (bezpośrednie podłączenia do kanalizacji) [m <sup>3</sup> ]	300.004	317.304	341.458	335.430	329.557
Ścieki z RPWiK w Tychach S.A.	618.062	603.885	579.865	538.750	530.000
Ścieki dostarczane beczkownikami do oczyszczalni	11.400,65	12.334,37	13.639,37	15.284,58	15.698,80
NSE Brzeszcze Sp. z o.o.	46.215	45.365	43.858	41.841	42.154
AZK Goczałkowice*	341.452	450.063	443.536	398.108	361.607

Źródło: PIM Sp. z o.o. Czechowice-Dziedzice

\* ścieki doprowadzone do oczyszczalni ścieków PIM Sp. z o.o. lecz nie z terenów gminy Czechowice-Dziedzice

W części wiejskiej gminy, czyli na terenach nieobjętych systemem kanalizacji miejskiej, nieczystości są oczyszczane za pomocą przydomowych oczyszczalni ścieków. Istotną część nieczystości odprowadzanych do sieci kanalizacyjnej stanowią ścieki przemysłowe. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2012 roku w granicach gminy Czechowice-Dziedzice w 2012 roku

odprowadzono łącznie 3.613 dam<sup>3</sup> ścieków przemysłowych, z czego do sieci kanalizacyjnej trafiło 172 dam<sup>3</sup>, a do wód i ziemi 3.441 dam<sup>3</sup>.

Ilość ścieków, wytworzonych w zakładach przemysłowych na terenie gminy jest zróżnicowana (charakterystyka ścieków przemysłowych została przedstawiona w tab. 18.). Należy zauważyć systematycznie rosnącą z roku na rok ilość ścieków kierowanych do sieci kanalizacyjnej. Tą metodą odprowadzono w 2012 roku 4,76% wszystkich ścieków. Pozostała część trafia bezpośrednio do wód lub ziemi. Ścieki przemysłowe zawierają substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego, w związku z powyższym w większości wymagają oczyszczenia przed wprowadzeniem do środowiska naturalnego.

**Tabela 18. Charakterystyka ścieków przemysłowych pochodzących z terenu gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2008 – 2012**

	2008	2009	2010	2011	2012
<b>Charakterystyka ścieków przemysłowych</b>					
Ścieki odprowadzane ogółem [dam <sup>3</sup> ]	3.249	3.469	4.018	3.794	3.613
Ścieki odprowadzane do sieci kanalizacyjnej [dam <sup>3</sup> ]	151	130	132	149	172
Ścieki odprowadzane bezpośrednio do wód lub ziemi [dam <sup>3</sup> ]	3.098	3.339	3.886	3.645	3.441
Ścieki odprowadzane bezpośrednio do wód lub ziemi – wody chłodnicze (niewymagające oczyszczenia) [dam <sup>3</sup> ]	167	120	280	395	320
Ścieki zawierające substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego [dam <sup>3</sup> ]	2.290	2.927	3.435	2.756	2.991
Ścieki odprowadzane bezpośrednio do wód lub ziemi wymagające oczyszczenia [dam <sup>3</sup> ]	2.931	3.219	3.606	3.250	3.121
<b>Ładunki zanieczyszczeń w ściekach przemysłowych odprowadzonych do wód lub ziemi</b>					
BZT5 [kg/rok]	1.681	6.850	8.536	2.064	4.671
ChZT [kg/rok]	6.751	14.796	9.684	3.710	5.912
zawiesina [kg/rok]	4.891	7.361	11.213	14.289	14.997
suma jonów chlorków i siarczanów [kg/rok]	63.459.545	63.459.545	65.270.847	65.051.022	59.960.503
fenole lotne [kg/rok]	0	0	0	0	0
azot ogólny [kg/rok]	0	0	0	0	0
fosfor ogólny [kg/rok]	0	0	0	0	0
<b>Osady dotychczas składowane (na-gromadzone) na terenie własnym zakładu</b>					
osady ściekowe wytworzone	0	0	0	0	0

(nagromadzone) [ton/rok]					
osady wykorzystywane z dotychczas składowanych [ton/rok]	0	0	0	0	0

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

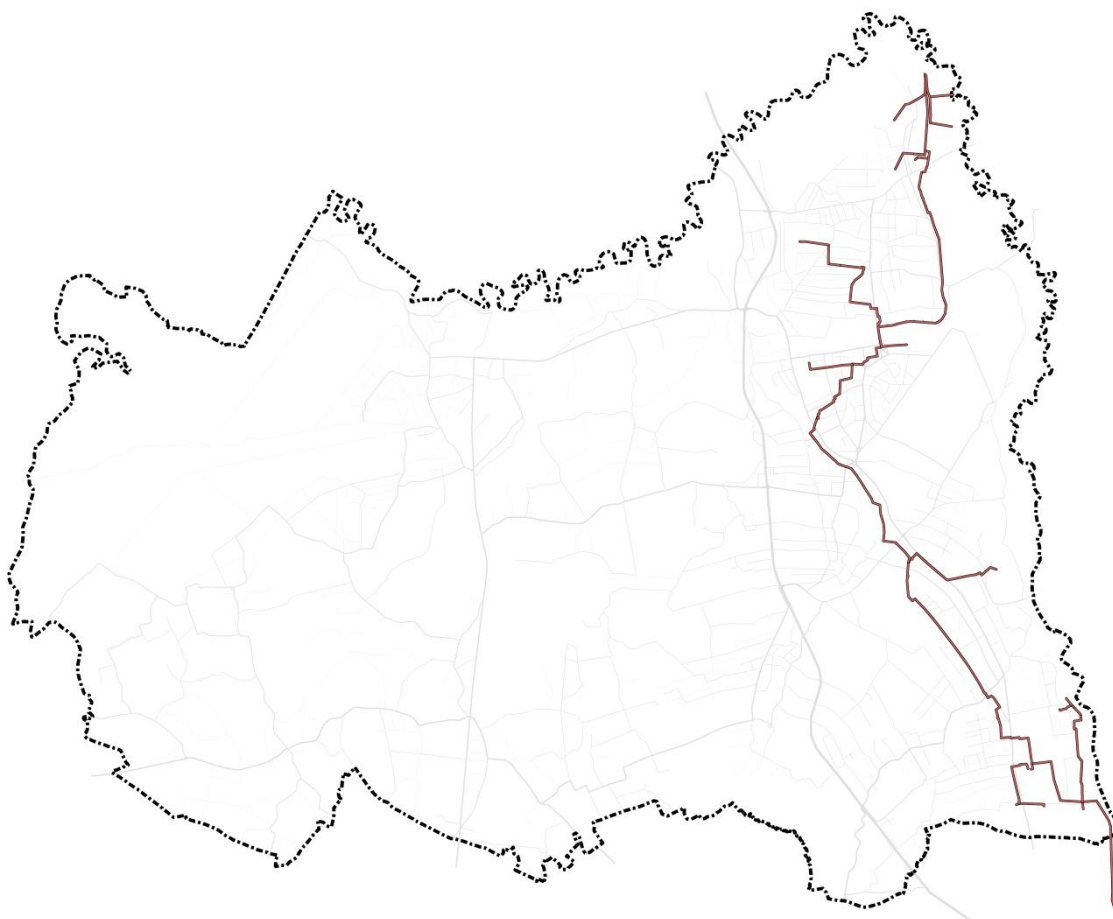
Pozostałe ścieki sanitarne na terenie gminy gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych oraz odprowadzane w sposób niekontrolowany do ziemi i wód płynących.

### 4.3. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO

W mieście Czechowice-Dziedzice istnieje scentralizowany system ciepłowniczy, który obsługuje tereny o największym zaludnieniu. Zasilany jest on przez trzy źródła ciepła o mocy powyżej 50 MW oraz poprzez kotłownie lokalne o mocy zainstalowanej w zakresie 0,05 - 7,5 MW.

#### ZAOPATRZENIE W CIEPŁO

— MAGISTRALNE CIEPŁOWNICZE



**Rysunek 13. Zaopatrzenie w ciepło.**

Źródło: Opracowanie własne.

Obecnie największym dostawcą ciepła na terenie miasta Czechowice-Dziedzice jest Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach (PIM), które powstało z Zakładu Usług Komunalnych (ZUK) należącego do Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej. Gmina Czechowice–Dziedzice posiada 100% udziału w spółce. Energia przeznaczona na potrzeby sieci, wytwarzana jest poprzez dwa źródła, którymi są: Elektrociepłownia Bielsko Północ (EC-2) w Czechowicach-Dziedzicach, należąca do Południowego Koncernu Energetycznego (PKE) oraz "Silesia" Mining Services and Engineering Spółka z o.o. należąca do czeskiej grupy energetycznej EPH (Energetický a Průmyslový Holding). Trzecie źródło ciepła będące własnością RC Ekoenergia sp. z o.o., będącej członkiem LOTOS Terminale S.A. Czechowice, wytwarza parę, która jest dostarczana poprzez zainstalowane lokalnie wymienniki para-woda do odbiorców. System ciepłowniczy zasilany przez RC Ekoenergia nie jest powiązany z systemem obsługiwany przez PIM.

W części wiejskiej gminy, czyli na terenach rozproszonej zabudowy, większość mieszkańców posiada kotłownie indywidualne o mocy w zakresie od 0,05 do 7,5 MW. Są to głównie nisko – sprawne paleniska węglowe opalane niskogranulowanym węglem.

Ogrzewanie w zabudowie jednorodzinnej jest źródłem zanieczyszczeń powietrza, które emitowane jest w wyniku używania nieodpowiednich surowców do opalania mieszkań. Do ogrzewania budynków stosuje się odpady różnego rodzaju, które mogą wpływać negatywnie na jakość powietrza atmosferycznego w gminie (np. używania w celach opałowych opakowań plastikowych). Zanieczyszczenia produkują emitory o średniej wysokości około 10 metrów, co jest przyczyną rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń po najbliższej okolicy.

Do ogrzewania indywidualnego i komunalnego wykorzystywane są różnego rodzaju urządzenia grzewcze. Często są to sprzęty o przestarzałej konstrukcji np. kotły komorowe tradycyjne, bez regulacji i kontroli ilości podawanego paliwa do paleniska oraz bez regulacji i kontroli powietrza wprowadzanego do procesu spalania.

Czynnikiem, który jest powodem ograniczenia ilości zanieczyszczeń, pochodzących z „niskiej emisji” jest coraz powszechniejsze w ogrzewaniu indywidualnym stosowanie paliw czystych ekologicznie (gaz, olej opałowy), lub biopaliw, oraz wzrost zainteresowania wysokosprawnymi, niskoemisyjnymi kotłami na paliwo stałe. Indywidualni odbiorcy coraz częściej wykorzystują kotły ekologiczne, bądź kotły wyposażone w aparaturę sterowniczą i kontrolno – pomiarową. Są to urządzenia o wysokiej sprawności (powyżej 80%, w porównaniu z tradycyjnymi piecami węglowymi o sprawności ok. 50 – 65 %, są to bardzo wydajne sprzęty grzewcze). Spełniają one również wymagania emisyjne, przy stosowaniu określonych rodzajów paliwa o dobrej jakości.

#### **4.3.1. Źródła ciepła**

- **Elektrociepłownia „Bielsko-Północ” (EC2) zlokalizowana w Czechowicach-Dziedzicach przy ul. Legionów 243 a**

Podstawowym, całorocznym źródłem ciepła dla miasta Elektrociepłownia EC-2, która osiąga moc cieplną równą 172 MW i wytwarza energię elektryczną o mocy 55 MW. Elektrociepłownia „Bielsko-

---

Północ” to źródło o kolektorowym układzie pracy kotłów ciepłowniczych, gdzie zainstalowane są: Blok ciepłowniczy BC-50 z kotłem fluidalnym Ofz230 oraz dwa kotły ciepłownicze parowe olejowe typu OO70.

2 stycznia 2014 r. elektrociepłownia EC2 została włączona do struktur TAURON Ciepło, obecnie wraz z zespołem Elektrociepłowni Bielsko-Biała tworzą kompleks o nazwie : „Zakład Wytwarzania Bielsko-Biała”.

Elektrociepłownia „Bielsko-Północ” zasila przede wszystkim sieć ciepłowniczą wodną miasta Czechowice-Dziedzice, jednakże wraz z zespołem Elektrociepłowni Bielsko-Biała są źródłem zasilania dla wspólnej sieci ciepłowniczej wodnej miasta Bielsko-Biała. Ciepło wytwarzane przez obie elektrociepłownie w nośnikach wodnym i parowym sprzedawane jest do przedsiębiorstw dystrybucyjnych zaopatrujących te miasta, natomiast energia elektryczna dostarczana jest do krajowego systemu elektroenergetycznego. Podstawowym paliwem jest węgiel kamienny dostarczany z różnych kopalń Kompanii Węglowej S.A. Spalany jest również w niewielkich ilościach olej opałowy i gaz ziemny.

(Źródło: <http://www.tauron-cieplo.pl/spolka/wytwarzanie/Strony/zw-bielsko-biala.aspx#ad-image-0>)

**- Zakład Ciepłowniczy należący do "Silesia" Mining Services and Engineering Sp. z o.o. w Czechowicach-Dziedzicach.**

Zakład ciepłowniczy „Silesia”. W roku 2015 kotłownia przeszła gruntowną modernizację wraz ze zmianą paliwa, z którego produkowane jest ciepło. Od roku 2016 głównym paliwem jest gaz kopalniany (metan). Obecnie kotłownia ma moc 17 MW i jest źródłem ciepła, które jest wykorzystywane poza miesiącami letnimi.

**- Elektrociepłownia RC Ekoenergia Sp z o.o. ( LOTOS Terminale S.A. Czechowice)**

To źródło ciepła znajduje się na terenie zakładu LOTOS Terminale S.A. Czechowice Wytwarzane ciepło służy potrzebom zakładu, Administracji Zasobów Komunalnych oraz Czechowickich Zakładów Przemysłu Zapałczanego. Ciepło dostarczane jest do odbiorców w postaci gorącej pary (3,8MPa i 425°C), która transmitowana jest na ciepło grzewcze w lokalnych wymiennikach para – woda. Łączna moc cieplna źródła wynosi 77,5 MW, z czego wykorzystywana moc cieplna to 62 MW. Poza ciepłem w postaci gorącej pary produkowana jest energia elektryczna w układzie skojarzonym. Energia elektryczna wytwarzana jest za pomocą turbozespołu przeciwprężnego o mocy maksymalnej 10,2 MW. Ilość wytwarzanej energii elektrycznej z turbiny zależna jest od zapotrzebowania na parę technologiczną.

**- Lokalne źródła ciepła**

Poza wymienionymi wyżej głównymi źródłami ciepła, na terenie gminy Czechowice-Dziedzice wykorzystuje się inne, lokalne źródła ciepła, które działają przede wszystkim na potrzeby własne zakładów przemysłowych.



Zakłady posiadające największe, własne źródła ciepła (kotłownie):

- Przedsiębiorstwo Budowlane „HB – UNIBUD” (2 kotły olejowe);
- Czechowickie Zakłady Przemysłu Zapałczanego (2 kotły o łącznej mocy 5,0 MW opalane drewnem odpadowym i opałowym wytwarzające parę technologiczną i ciepłą wodę użytkową);
- Walcownia Metali „Dziedzice” S.A. (kocioł gazowy o mocy 0,93 MW);
- Fabryka Sprzętu Elektrotechnicznego „Kontakt Simon” S.A. (kocioł gazowo-olejowy Omnimat oraz kocioł gazowy Wolf).

### 4.3.2. Sieci ciepłownicze

#### **Elektrociepłownia EC-2:**

- Przesyłowa sieć ciepłownicza od elektrociepłowni EC-2 do Komory K-11:

- odcinki kanałowe o łącznej długości 5 852 m,
- odcinki napowietrzne o łącznej długości 2 560 m,
- odcinek preizolowany o długości 148 m.

Łączna długość sieci = 8 560 m. Sieci te zostały wybudowane w 1979 roku.

- Magistrale ciepłownicze wyprowadzone z Elektrociepłowni EC-2:

- magistrala wodna do Czechowic-Dziedzic 2 x Dn 600,
- magistrala wodno - parowa do Bielska-Białej 2 x Dn 700 /1 x Dn 500,
- magistrala wodno - parowa w kierunku dawnych Zakładów Mięsnych 2 x Dn 200 /1 Dn 250.

Ciepło z EC-2 odbierane jest poprzez komorę zasilania z magistrali Dn 600 należącej do PIM Czechowice-Dziedzice. Istnieje duża rezerwa przepustowości magistrali kierowanej z EC-2 do miasta. Teoretyczna przepustowość magistrali 2 x Dn 600 wynosi 133 MW, wobec wykorzystywanej około 50 MW.

#### **"Silesia" Mining Services and Engineering Sp. z o.o.**

- Przesyłowa sieć ciepłownicza od Zakładu Ciepłowniczego „Silesia” Mining Services and Engineering Spółka z o.o. do K-4:

- odcinek napowietrzny o długości 2 314 m. Sieci te zostały wybudowane w 1969 roku,
- sieci ciepłownicze wysokoparametrowe – rozprawdzają energię cieplną ze źródła. Czynnikiem grzewczym – gorąca woda ( temp. 130/70 °C, ciśnienie maksymalne 1,6 MPa).

W źródle wytwarza się w sezonie grzewczym również parę na potrzeby centralnej stacji wymienników ciepła o ciśnieniu 1,4 Mpa i temperaturze 360 °C. Przewiduje się likwidację sieci parowych.

### Elektrociepłownia RCE ekoenergia Sp z o.o.

- Sieć parowa o długości 25,43 km.

Łączna długość sieci ciepłowniczych obsługiwanych przez PIM zasilających Czechowice-Dziedzice wynosi 10,87 km.

### 4.3.3. Indywidualne systemy ogrzewania

Według danych za rok 2002 około 65% mieszkań na terenie gminy ogrzewana jest indywidualnymi systemami. W części miejskiej 6 650 mieszkań ogrzewanych jest w ten sposób - stanowi to około 58% ogólnej liczby mieszkań tej części gminy. W sołectwach prawie wszystkie gospodarstwa domowe (98%) korzystają z tego rodzaju ogrzewania, ich liczba jest jednak mniejsza (2 182 mieszkania). Gospodarstwa ogrzewane indywidualnymi systemami korzystają w zdecydowanej większości z niskosprawnych palenisk węglowych opalanych najczęściej niskogatunkowym węglem.

**Tabela 19. Mieszkania zamieszkane według sposobu ich ogrzewania w 2002 r.**

		CO zbiorowe	CO indywidualne	Piece	Pozostałe	Ogółem
Gmina ogółem	Liczba	4727	6928	1904	95	<b>13 654</b>
	%	35%	51%	14%	1%	<b>100%</b>
Miasto	Liczba	4698	4929	1721	77	<b>11425</b>
	%	41%	43%	5%	11%	<b>100%</b>
Część wiejska	Liczba	29	1999	183	18	<b>2229</b>
	%	1%	90%	8%	1%	100%

Źródło: NSP 2002, GUS.

## 4.4. ZAOPATRZENIE W GAZ

Zgodnie z danymi GUS gmina Czechowice-Dziedzice jest zgazyfikowana w 75,5%, tym miasto w 79,3, a obszary wiejskie 60,3%. Według danych statystycznych GUS z 2014r. procent ogółu ludności korzystającej z instalacji gazowej wynosił odpowiednio: 77,1% w 2012r., 77,4% w 2013r., 77,4% w 2014r.

Gmina jest obecnie zgazyfikowana w pełni gazem ziemnym wysokometanowym GZ-50. Gazociągi rozdzielcze średnioprężne i stacje redukcyjno – pomiarowe są zasilane ze źródła I° z gazociągu wysokoprężnego  $\varnothing$  300 relacji Oświęcim – Świerklany, który jest własnością. Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Sprzedażą i przesyłem gazu zajmuje się PGNiG S.A.

Gaz do gminy jest dostarczany za pomocą dwóch głównych magistrali:

**- Gazociąg wysokiego ciśnienia  $\varnothing$ 200/125 PN 2,5 MPa relacji Komorowice – Czechowice**

Charakterystyka gazociągu:

- Odgałęzienie od gazociągu do SRP Czechowice  $\varnothing$ 100 PN 2,5 MPa;
- SRP Czechowice ul. Rolna;
- Odgałęzienie od gazociągu do SRP Kontakt Simon  $\varnothing$ 100 PN 2,5 MPa;
- SRP Kontakt Simon;

- Odgałęzienie od gazociągu do SRP Czechowice ul. Wąska  $\varnothing$ 100 PN 2,5 MPa;
- SRP Czechowice ul. Wąska;
- Odgałęzienie od gazociągu do SRP ZPM (Walcownia)  $\varnothing$ 100 PN 2,5 MPa;
- SRP ZPM (Walcownia);
- Odgałęzienie od gazociągu do SRP Czechowice Walcownia  $\varnothing$ 100 PN 2,5 MPa;
- SRP Czechowice Walcownia  $\varnothing$ 100 PN 2,5 MPa.

#### - Gazociąg wysokiego ciśnienia $\varnothing$ 300 PN 2,5 MPa relacji Brzeszcze – Komorowice

Charakterystyka gazociągu:

- Odgałęzienie od gazociągu do SRP Bestwina  $\varnothing$ 100 PN 2,5 MPa;
- SRP Bestwina;
- Odgałęzienie od gazociągu do Bestwinka  $\varnothing$ 100 PN 2,5 MPa;
- SRP Bestwinka.

Na terenie gminy znajdują się trzy stacje redukcyjno-pomiarowe I stopnia:

- SRP Czechowice ul. Bestwińska,
- SPR Czechowice WPM Walcownia,
- SPR Zabiele ul. Pionkowa.

System gazowniczy w gminie dzięki swej budowie umożliwia wzajemne wspomaganie i stabilizację ciśnień w sieci rozdzielczej. Z wyżej opisanych źródeł gazu zasilane są stacje redukcyjno-pomiarowe I° i II° łączące sieć wysokiego ciśnienia z odbiorcami. Charakterystykę tych stacji podano w poniższych tabelach. Stopień wykorzystania stacji redukcyjno - pomiarowych I° wynosi od 40-60%.

**Tabela 20. Charakterystyka stacji redukcyjno - pomiarowych I°.**

Lp.	Stacja redukcyjno – pomiarowa (adres)	Przepustowość [Nm <sup>3</sup> /h]	Własność	Stan techniczny
1.	Czechowice ul. Rolna	1 000	PSG Sp. z o.o.	dostateczny
2.	Kontakt Simon - stacja zakładowa	750	Kontakt Simon	-
3.	Kontakt Simon - stacja zakładowa, urządzenia należące do ROP (1 ciąg)	750	PSG Sp. z o.o.	dostateczny
4.	Czechowice ul. Wąska	3000	PSG Sp. z o.o.	dostateczny
5.	LOTOS Terminale S.A. Czechowice	-	LOTOS Terminale S.A. Czechowice	-
6.	ZPM (Walcownia) - stacja zakładowa	-	Walcownia	-
7.	ZPM (Walcownia) - stacja zakładowa, urządzenia należące do ROP (1 ciąg)	Przepustowość ciągu należącego do ROP - 4250	PSG Sp. z o.o.	dostateczny
8.	Czechowice - Walcownia	-	Walcownia	-
9.	Bestwina	1 500	PSG Sp. z o.o.	Bardzo dobry
10.	Bestwinka	3 000	PSG Sp. z o.o.	dobry

**Tabela 21. Charakterystyka stacji redukcyjno - pomiarowych II°.**

Lp.	Stacja redukcyjno – pomiarowa (adres)	Przepustowość [Nm <sup>3</sup> /h]	Własność
1.	ul. Traugutta	300	GZG Zabrze
2.	ul. Łagodna	300	GZG Zabrze
3.	ul. Partyzantów	2 000	GZG Zabrze
4.	ul. Bestwińska	300	GZG Zabrze
5.	ul. Topolowa	600	
6.	ul. Lipowska	1 500	GZG Zabrze
7.	ul. Michałowicza	600	GZG Zabrze
<b>łącznie przepustowość SRP II°C</b>		<b>5 600</b>	

Na terenie Czechowic-Dziedzic znajduje się sieć gazowa średniego i niskiego ciśnienia. Jej podstawowym zadaniem jest zabezpieczenie dostaw gazu na bieżące potrzeby odbiorców, jednakże służy również zapewnieniu dostaw gazu potencjalnym odbiorcom na terenie gminy. Właścicielem i administratorem sieci jest Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. w Warszawie, Górnośląska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. w Zabrzu (GSG Zabrze). Całkowita długość sieci podwyższonego ciśnienia, zlokalizowanej na terenie gminy Czechowice-Dziedzice, wynosi 340.342 m, z czego 5.749 m stanowi sieć przesyłowa, a 334.593 m sieć rozdzielcza.

Długość czynnej sieci rozdzielczej w ciągu ostatnich dziesięciu lat nieznacznie wzrosła,. W 2004 roku wynosiła 341,7 km, a stan ten na rok 2013 rok wynosił 345, 1 km, zanotowano zatem przyrost 3,4 km sieci, stan ten wystąpił dzięki wzrostowi długości sieci rozdzielczej (Tabela A.21.). Ilość odbiorców gazu (mierzone w ilości gospodarstw) na przestrzeni dziesięciu lat wzrosła o 645 gospodarstw, czyli o około 6% ( w 2004 roku – 10761 gospodarstw, w 2013 – 11406 gospodarstw), w związku z powyższym wzrosła również ilość przyłączy do budynków oraz liczba osób korzystających z sieci gazowej, w tym osób ogrzewających mieszkania gazem. – Tabela A.22. Zmniejszeniu natomiast ulega zużycie gazu (zarówno na ogrzewanie mieszkań jak i ogólne) - Tabela A.23. Zjawisko to obserwujemy ze względu na większą oszczędność odbiorców, wynikającą ze wzrostu cen, jak również w wyniku lepszej wydajności urządzeń i modernizacji sieci. Z danych PGNiGSA przywołanych w sporządzonym dokumencie „Projekt założeń do planu zaopatrzenia miasta w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Czechowice-Dziedzice” zużycie paliwa gazowego w gminie w 2014r. wynosiło odpowiednio: ogółem - 8017,2 tys. m<sup>3</sup>, w gospodarstwach domowych - ogółem 5174,4 tys. m<sup>3</sup>, w tym c.o. 3192,6 tys. m<sup>3</sup>, w przemyśle - 1827,8 tys. m<sup>3</sup>, w handlu - 1013,5 tys. m<sup>3</sup>.

**Tabela 22. Długość czynnej sieci gazowej w gminie, w latach 2004-2013.**

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Długość czynnej sieci ogółem [km]	341,7	337,3	334,7	335,7	337,7	340,6	342,2	340,3	343,4	345,1
Długość czynnej sieci przesyłowej [km]	16,5	11,8	10,1	10,1	10,5	10,5	8,0	5,7	5,7	5,7
Długość czynnej sieci rozdzielczej	325,2	325,5	324,6	325,6	327,1	330,0	334,2	33,5	33,8	34,0

[km]										
Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieskalnych [szt.]	5620	5652	5712	5760	5830	5914	5988	6064	6150	6222

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

**Tabela 23. Odbiorcy gazu (liczba gospodarstw domowych) w latach 2005-2013.**

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
odbiorcy gazu ogółem	10761	10827	10869	10920	11028	11109	11163	11275	11406
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	3645	3319	3295	3626	3426	3546	3640	3773	3926
odbiorcy gazu w miastach	9360	9402	9429	9468	9561	9615	9647	9740	9847
odbiorcy gazu – obszar wiejski	1401	1425	1440	1452	1467	1494	1516	1535	1559
ludność korzystająca z sieci gazowej (os)	33874	33821	33593	33476	33346	33463	33489	34357	34658

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

**Tabela 24. Zużycie gazu w gospodarstwach domowych w tys. m<sup>3</sup> w latach 2005-2013.**

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
zużycie gazu	6151,90	6038,10	5872,90	5715,30	5892,60	6192,60	5553,80	5696,9	5882,6
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	3998,7	3578,5	3411,4	4252,9	3511,1	3809,4	3473,9	3662,3	3681,8

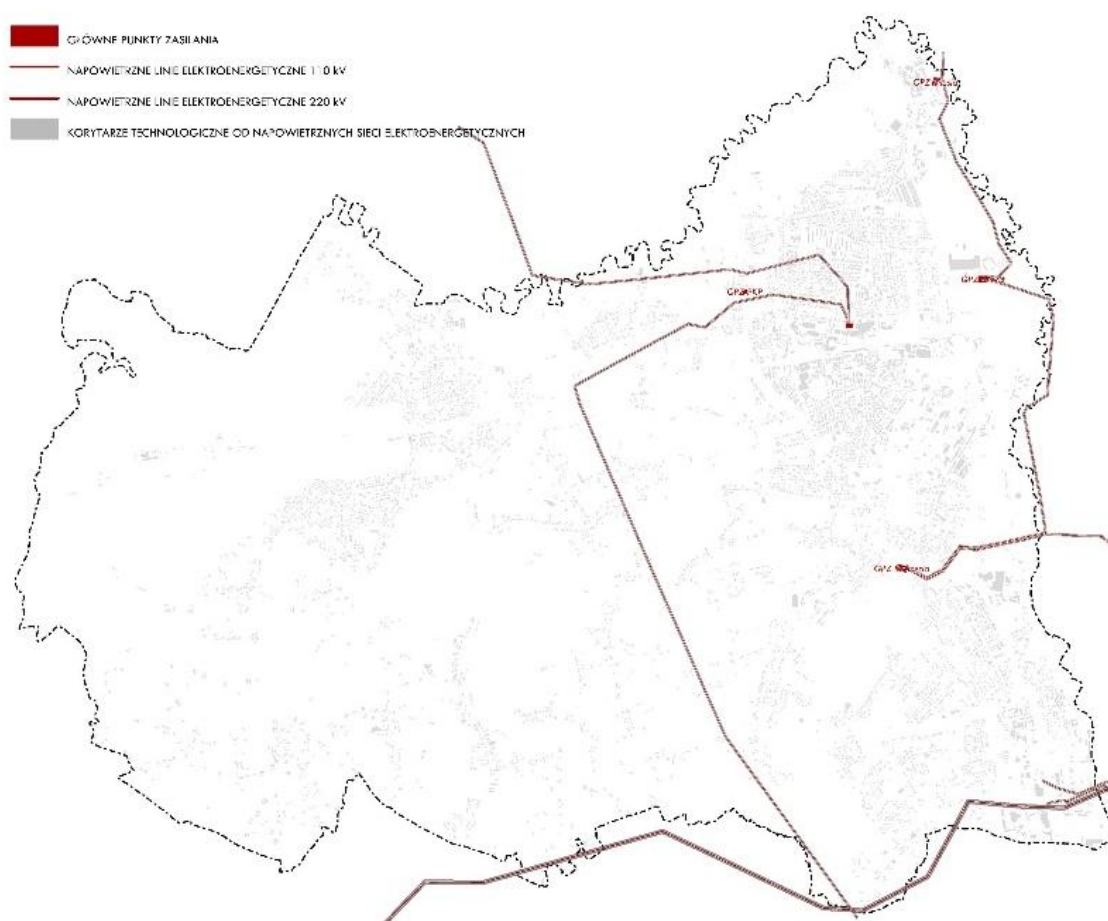
Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

Na terenie gminy występuje również gaz uzyskiwany drogą odmetanowania kopalni węgla kamiennego "Silesia" Mining Services and Engineering Sp. z o.o. Następuje to poprzez wydobycie z obszarów kopalni gazu zawierającego metan, jego oczyszczenie, sprężenie i skierowanie do rurociągu odbiorczego. Gaz z odmetanowania zawiera 50-60% CH<sub>4</sub> i posiada wartość opałową około 19,5% MJ/m<sup>3</sup>. Wykorzystywany jest on na potrzeby kotłowni "Silesia" Mining Services and Engineering Sp. z o.o. jako paliwo mieszane z węglem i spalane oraz jest przesyłany rurociągiem  $\varnothing$ 200/150/100 do Elektrociepłowni RC Ekoenergia Sp z o.o., gdzie po zmieszaniu z gazem wysokometanowym wykorzystywany jest dla potrzeb technologicznych. Gaz będzie wykorzystywany przez "Silesia" Mining Services and Engineering Sp. z o.o. również po modernizacji kotłowni i przesyłany rurociągiem  $\varnothing$ 250.

## 4.5. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

W bazach danych Głównego Urzędu Statystycznego dla gminy Czechowice-Dziedzice, odnośnie danych o odbiorcach energii elektrycznej oraz o zużyciu energii elektrycznej, dostępne są jedynie statystyki dotyczące gospodarstw domowych w miastach. Według danych GUS za rok 2013 w Czechowicach-Dziedzicach liczba odbiorców energii elektrycznej o niskim napięciu w części miejskiej wynosiła 14,1 tys., o 386 osób więcej niż w roku 2004. Roczne zużycie energii wynosiło w 2013 roku 26864 MWh, czyli o 2739 MWh więcej niż w roku 2004 (Tab. 25.).

### ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ



Rysunek 14. Zaopatrzenie w energię elektryczną.

Źródło: Opracowanie własne.

**Tabela 25. Energia elektryczna w gospodarstwach domowych, w latach 2006 – 2013, Czechowice-Dziedzice, miasto.**

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu [os.]	13685	13765	13836	13915	13976	14008	14011	14106
zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu [MWh]	24339,79	24781,32	25205,93	25662	27425	26498	26868	26864

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

W Czechowicach-Dziedzicach zużycie energii elektrycznej w części miejskiej wzrosło względem 2004 roku o 11, 35 %, w powiecie bielskim wskaźnik wzrostu zużycia energii wynosił w stosunku do 2004 roku o 6,8 %, a w województwie śląskim o 5,7 %.

**Tabela 26. Porównanie ilości odbiorców i zużycia energii o niskim napięciu, w latach 2004 i 2013, w województwie śląskim, powiecie bielskim i gminie Czechowice-Dziedzice.**

Jednostka terytorialna	Odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu [os.]		Zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu [MWh]	
	2004	2013	2004	2013
województwo śląskie	1422400	1458916	2623856	2774512
powiat bielski	18402	18027	33196	35475
Czechowice-Dziedzice - miasto	13720	14106	24125	26864

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

Gmina Czechowice-Dziedzice zasilana jest w energię elektryczną pochodzącą z trzech stacji elektroenergetycznych:

- **GPZ Czechowice** – znajduje się w południowej części miasta, przy skrzyżowaniu ulic Kopernika i Legionów. W stacji funkcjonują dwa transformatory o mocy 25/16/16MVA – 110/15/6kV. Znajduje się tam rozdzielnia 110 kV jest typu wewnętrznego SF6 w układzie H4 natomiast 15 kV - dwusekcyjna ze sprzęgłem,
- **GPZ Rafineria** – zlokalizowana jest w centrum, przy ul. Narutowicza. W stacji działa obecnie generator o mocy 0,74 MW. Rozdzielnia 110 kV jest napowietrzna w układzie H4, natomiast rozdzielnia 15 kV - dwusekcyjna ze sprzęgłem,
- **GPZ Komorowice w Bielsku Białej** – W stacji zastosowano dwa transformatory o mocy 25MVA - 110/15kV, zasilana z sieci przesyłowej 220kV dwoma autotransformatorem 220/110 kV o mocy 60 MVA.

Rezerwa mocy GPZ Rafineria wynosi ok. 40%, a GPZ Czechowice ok. 10% (w najbliższych latach planowana jest wymiana w tej stacji transformatorów WN/SN na większe jednostki). Wszystkie stacje są własnością TAURON Dystrybucja S.A. i dostarczają energię elektryczną odbiorcom przemysłowym i komunalnym. Powiązane są one ze sobą poprzez rozwiniętą sieć napowietrzną i kablową średniego i niskiego napięcia, która zasilą odbiorców na terenie miasta i gminy.

W mieście występują także przemysłowe stacje elektroenergetyczne 110 kV, które są własnością prywatnych odbiorców: 1 stacja 110/SN własności Przedsiębiorstwa Górniczego "SILESIA" Sp. z o.o., 1 stacja 110/SN MIEDŹ - własności Elektrociepłowni Andrychów Sp. z o. o. Służą one do zasilania PG "SILESIA" Sp. z o.o. oraz Walcowni Czechowice.

Oprócz wyżej wymienionych źródeł zasilania systemu elektroenergetycznego, Rafineria Czechowice posiada elektrociepłownię przemysłową o mocy zainstalowanej 0,74 MW, połączoną z systemem elektroenergetycznym poprzez rozdzielnię sprzęgłową 15 kV.

Przez teren gminy przebiegają linie napowietrzne wysokiego napięcia:

- **110 kV będące własnością TAURON Dystrybucja S.A. , relacji:**

- GPZ Komorowice – GPZ Czechowice,
- GPZ Komorowice – GPZ Rafineria,
- GPZ Komorowice – EC II T1,
- GPZ Komorowice – EC II T2,
- GPZ Rafineria – GPZ Miedź,
- GPZ Miedź – GPZ Silesia,
- GPZ Czechowice – GPZ Goczałkowice,
- GPZ Silesia – GPZ Pszczyna.

- **dwutorowa linia napowietrzna 220 kV, będąca własnością Polskich Sieci Energetycznych S.A., relacji:**

- Komorowice – Bieruń,
- Bujaków – Liskowiec.

Na terenie Czechowic-Dziedzic znajdują się także sieci elektroenergetyczne, których właścicielem są: PKP S.A., Walcownia Metali Dziedzice S.A. (Zakład Przetwórczy Miedzi). Na terenie gminy zlokalizowanych jest łącznie 195 stacji transformatorowych 15/0,4 kV.

W sporządzanym dokumencie „Projekt założeń do planu zaopatrzenia miasta w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Czechowice-Dziedzice” przedstawiono strukturę użycia energii elektrycznej w 2013r. na obszarze gminy w rozbiciu na budynki mieszkalne, budynki użyteczności publicznej, a także przedsiębiorstwa i oświetlenie uliczne. Wykazano, że zużycie energii elektrycznej w 2013r. na obszarze gminy odbywało się w następującym podziale: budynki mieszkalne



- 39 139 MWh/rok, budynki użyteczności publicznej - 3 576 MWh/rok, przedsiębiorcy - 79 488 MWh/rok, oświetlenie uliczne - 1 295 MWh/rok, dając w sumie zużycie na poziomie 123 498 MWh/rok.

Gmina Czechowice-Dziedzice posiada „Projekt założeń do planu zaopatrzenia miasta i gminy Czechowice-Dziedzice w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe” przyjęty uchwałą Rady Gminy Czechowice-Dziedzice nr LIII/433/02 z dnia 8 października 2002 roku. Opracowanie to nie określa przewidywanego zapotrzebowania na energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe dla terenów mieszkaniowych i mieszkaniowo usługowych wyznaczonych w dotychczas obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W sporządzonym dokumencie „Projekt założeń do planu zaopatrzenia miasta w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Czechowice-Dziedzice” przedstawiono wariantową prognozę zapotrzebowania na ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe w zależności od scenariusza rozwoju przestrzennego i funkcjonalnego gminy określonego w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy. Przedstawiono trzy scenariusze rozwoju gminy do 2030r. - pasywny, neutralny i aktywny.

Scenariusz A „Pasywny” – zakłada się w nim, że większość planowanych inwestycji (zawartych w Planach Miejscowych oraz Studium Uwarunkowań) nie zostanie zrealizowana; spada liczba oddawanych budynków mieszkalnych; na terenie gminy nie udaje się wygenerować trwałych podstaw rozwojowych (brak czynników napędzających rozwój); pojawią się negatywne trendy w gospodarce t.j. wzrost bezrobocia; zatrzymanie się wzrostu liczby podmiotów gospodarczych; brak zainteresowania inwestorów terenami pod handel, usługi oraz przemysł. Wszystkie te elementy wpływają na nie podnoszenie się poziomu życia. Nie udaje się na szeroką skalę zrealizować inwestycji związanych z wykorzystaniem energii odnawialnej. Scenariusz ten charakteryzuje się również wprowadzaniem przedsięwzięć racjonalizujących zużycie sieciowych nośników energii przez odbiorców w niewielkim stopniu w zakresie potrzeb cieplnych oraz wzrostem zużycia energii znacznie mniejszym niż w krajach wysoko rozwiniętych (niski wzrost komfortu życia). W scenariuszu tym przewiduje się nieznaczny spadek zużycia energii elektrycznej. Założono, iż na każde pięciolecie spadek zużycia nośników energii wynosić będzie 5 %. Z prognozy w tym wariantcie wynika, że zapotrzebowanie na energię elektryczną wynosić będzie odpowiednio w poszczególnych latach: w 2015r. 122 203,00 MWh/a, w 2020r. 116 092,85 MWh/a, w 2025r. 110 288,21 MWh/a, w 2030r. 104 773,80 MWh/a.

Scenariusz B „Neutralny” – przewiduje się w nim, powolny w porównaniu do potrzeb rozwojowych, lecz systematyczny rozwój Gminy Czechowice-Dziedzice; rośnie liczba oddawanych do użytku budynków mieszkalnych; planowane inwestycje zostaną częściowo zrealizowane i będą stymulować umiarkowany rozwój gminy. Wzrośnie zainteresowanie inwestorów wyznaczonymi terenami pod handel, usługi oraz przemysł. W scenariuszu tym zakłada się również wprowadzanie przez odbiorców energii przedsięwzięć racjonalizujących zużycie sieciowych nośników energii w stopniu średnim. Inwestycje związane z wykorzystaniem energii odnawialnej są wdrożone w ograniczonym zakresie. W scenariuszu tym przewiduje się nieznaczny wzrost zużycia energii

---

elektrycznej na cele mieszkaniowe spowodowany wzrostem komfortu życia mieszkańców (dodatkowe urządzenia elektryczne) oraz brak zmian w stosunku do budynków nie mieszkalnych. Założono, iż rocznie wzrost zużycia nośników energii wynosi 0,25 %. Z prognozy w tym wariantcie wynika, że zapotrzebowanie na energię elektryczną wynosić będzie odpowiednio w poszczególnych latach: w 2015r. 122 203,00 MWh/a, w 2020r. 123730,54 MWh/a, w 2025r. 125277,17 MWh/a, w 2030r. 126843,13 MWh/a.

Scenariusz C „Aktywny” – urzeczywistniany przy założeniu aktywnej, skutecznej polityki Rządu oraz lokalnej polityki gminy, kreującej pożądane zachowania wszystkich odbiorców energii; tereny wyznaczone pod budownictwo mieszkaniowe są w pełni zainwestowane; planowane inwestycje (zawarte w Planach Miejscowych oraz Studium Uwarunkowań) zostaną zrealizowane i będą dodatkowo generować inne inwestycje na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice, co stymulować będzie jej stabilny rozwój. W scenariuszu tym zakłada się również wzrost zużycia energii podyktowany dynamicznym rozwojem we wszystkich dziedzinach gospodarki (mieszkalnictwo, usługi, handel, itp.) z jednoczesnym wprowadzaniem w dużym zakresie przez odbiorców przedsięwzięć racjonalizujących zużycie nośników energii oraz rozwojem wykorzystania odnawialnych źródeł energii. W scenariuszu tym przewiduje się wzrost zużycia energii elektrycznej spowodowany wzrostem komfortu życia mieszkańców (dodatkowe urządzenia elektryczne) oraz rozwojem działalności gospodarczych w gminie. W scenariuszu założono, iż w ciągu każdych kolejnych 5 lat wzrost zużycia nośników energii wynosić będzie 5 %. Z prognozy w tym wariantcie wynika, że zapotrzebowanie na energię elektryczną wynosić będzie odpowiednio w poszczególnych latach: w 2015r. 122 203,00 MWh/a, w 2020r. 128313,15 MWh/a, w 2025r. 134728,81 MWh/a, w 2030r. 141465,25MWh/a.

## 4.6. TELEKOMUNIKACJA

W okresie ostatnich 10 lat nastąpił dynamiczny rozwój systemów telekomunikacji i teletransmisji na obszarze gminy, podobnie jak miało to miejsce również w całym województwie i w kraju. Znakiem postępu w zakresie rozwoju telefonii komórkowej jest wyraźnie spadająca liczba abonentów telefonii przewodowej. W 2013 r. w województwie było ich 652 tys., co stanowi 43,3% stanu z roku 2002. Z kolei liczba gospodarstw domowych, które posiadają telefon komórkowy wzrosła w latach 2003 – 2013 z 43% do 94,9% (w Polsce wskaźnik ten osiągnął wartość 93,5%). W ostatnich latach nastąpił szybki wzrost liczby użytkowników sieci Internet. W 2013 r. z istniejących w województwie gospodarstw domowych 73,9% (5. miejsce w kraju) wyposażonych było w komputery osobiste, w tym z dostępem do Internetu 72,9,2% (3. miejsce w kraju). Średnia krajowa to odpowiednio 71,5% i 68,8%. W województwie zwiększa się dostęp do usług elektronicznych na regionalnych platformach cyfrowych (takich jak: SEKAP, EDU SILESIA, SILESIA INFO). W roku 2011 liczba e-usług wyniosła 539. Tendencje widoczne w danych statystycznych dla województwa przekładają się również odpowiednio na obszar gminy. Postępujący szeroki dostęp do systemów telekomunikacji i teletransmisji na obszarze gminy powodują, że obecna infrastruktura telekomunikacyjna przyczynia się do rozwoju zagospodarowania terenów, w szczególności o funkcjach gospodarczych. Sieci teleinformacyjne stanowią duży potencjał rozwoju gminy, ze względu na przebiegającą przez jej obszar wysokiej jakości

---

i przepustowości kolejową sieć światłowodową. Przyciąga ona największych operatorów telekomunikacyjnych oraz lokalnych usługodawców, kształtując bardzo korzystne uwarunkowania dla nowych inwestycji teleinformatycznych, rozwoju e-biznesu i usług telekomunikacyjnych.

(Źródło: „Społeczeństwo informacyjne w liczbach”. Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Departament Społeczeństwa Informacyjnego. Warszawa 2012; projekt Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego „Plan 2020+”; "Lokalne uwarunkowania budowania społeczeństwa informacyjnego na przykładzie doświadczeń gminy Czechowice-Dziedzice", Katedra Finansów i Bankowości, Wyższa Szkoła Bankowości i Finansów w Bielsku-Białej)

## 4.7. GOSPODARKA ODPADAMI

Sposób gospodarowania odpadami oraz zasady utrzymania czystości i porządku w gminie Czechowice-Dziedzice są określone w Regulaminie powołanego Uchwałą Nr XII/85/15 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 25 sierpnia 2015r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Czechowice-Dziedzice.

Według danych GUS na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w 2013 roku zebrano łącznie 8243,8 ton odpadów, z czego 4236,1 t pochodziło z gospodarstw domowych. Liczba odpadów zebranych w roku 2013 jest o 1987,4 (24,1%) ton mniejsza niż w roku 2012, oraz o 2236,4 (27 %) niż w roku 2009.

**Tabela 27. Liczba zebranych odpadów z terenu gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2009-2013.**

	2009	2010	2011	2012	2013
ogółem [t]	10480,2	12646,5	9563,7	10231,2	8243,8
z gospodarstw domowych [t]	7643,1	9446,5	6098,9	6801,1	4236,1
ogółem na 1 mieszkańca [kg]	239,8	286,7	215,9	230,1	184,4
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca [kg]	174,9	214,2	137,7	152,9	94,8
budynki mieszkalne objęte zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych [szt.]	6373	5923	6192	6071	-

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

Prowadzona jest także selektywna zbiórka prowadząca do odzysku odpadów, jednakże nie jest to wiodący sposób działania.

Regulamin Utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Czechowice-Dziedzice od lipca 2013 roku przewiduje selektywną zbiórkę odpadów z podziałem na: szkło, tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe, metal, papier, odpady biodegradowalne, w tym odpadów opakowaniowych ulegających degradacji, odpady zielone, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady budowlane i rozbiórkowe, odpady niebezpieczne, przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i zużyte akumulatory, zużyte opony, popiół.

Odpady komunalne zbierane w przeznaczonych do tego celu pojemnikach, kontenerach i workach, które mają określoną kolorystykę: żółty – tworzywa sztuczne, odpady wielomateriałowe oraz metal, zielony – szkło, niebieski – papier.

Według zapisów Regulaminu Utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Czechowice-Dziedzice odpady komunalne, które ulegają biodegradacji oraz odpady zielone mogą być poddane procesowi kompostowania z przeznaczeniem do własnego wykorzystania lub dostarczane do punktu selektywnego zbierania odpadów. Odpady wielkogabarytowe są odbierane od mieszkańców w terminach określonych w harmonogramie lub odbierane w punkcie selektywnego zbierania odpadów. Zużyte baterie i akumulatory, sprzęt elektryczny i elektroniczny należy są zbierane w miejscach w tym celu oznaczonych (np. punkt selektywnego zbierania odpadów, punkty zbiórki zorganizowane w placówkach handlowych, szkołach, przedszkolach). Punkt selektywnego zbierania odpadów prowadzi także zbiórkę odpadów budowlanych i rozbiórkowych, odpadów: niebezpiecznych, farmaceutycznych, chemicznych, organicznych itp.

Odrębnym zasadom dotyczącym gromadzenia i wywozu podlegają odpady niesegregowane (zmieszane). Według zasad opisanych w wyżej wymienionym regulaminie, mieszkańcy zobowiązani są do systematycznego pozbywania się odpadów komunalnych z terenu nieruchomości, w sposób zapewniający zachowanie czystości, zgodnie z ustalonym harmonogramem wywozu odpadów zmieszanych.

Na obszarze gminy obecnie nie ma czynnego składowiska odpadów komunalnych. Przy ulicy Bestwińskiej znajdowało się składowisko eksploatowane w latach 1962 – 2006. Jest to obszar o powierzchni 60180m<sup>2</sup>, będące szczelnym wyrobiskiem po eksploatacji gliny do wyrobów ceramicznych, o średniej głębokości składowania odpadów równej 11 m. W trzecim kwartale 2005 roku zaprzestano przyjmowania odpadów na teren składowiska, które ostatecznie zostało zamknięte Decyzją Wojewody Śląskiego nr ŚR-IX-6623/ZS-23/7/05/06 z dnia 17 stycznia 2006 roku. Teren został poddany rekultywacji. Ponadto na terenie gminy istnieją nieczynne składowiska odpadów przemysłowych:

- kwaśne doły na terenie LOTOS Terminale S.A. Czechowice - w trakcie rekultywacji,
- składowisko na terenie Zakładu FSE KONTAKT SIMON S.A. - zrekultywowane w 1997 roku.

Pojawiające się w gminie dzikie wysypiska śmieci są na bieżąco likwidowane na koszt Urzędu Miasta w ramach obowiązku utrzymania czystości i porządku w gminie. Według danych GUS w 2012 roku było ich 5, o łącznej powierzchni 11 m<sup>2</sup>, zawierające podczas akcji likwidacyjnej 13,1 ton odpadów. Jest to stan znacznie lepszy niż w roku 2010 kiedy powstało 9 nielegalnych składowisk odpadów o powierzchni 56 m<sup>2</sup> i łącznej masie likwidowanych odpadów równej 19 ton.

Odpady gospodarcze z przemysłu wydobywczego, energetycznego, hutniczego, remontowo-budowlanego oraz rolno-spożywczego są częściowo ponownie wykorzystywane gospodarczo, częściowo deponowane na składowiskach na terenie zakładów oraz w osadnikach znajdujących się poza terenem gminy.

Działalność przemysłu wydobywczego PG SILESIA polega na eksploatacji oraz przeróbce mechanicznej węgla oraz wydobywaniu metanu jako kopaliny towarzyszącej. Głównymi odpadami powstającym podczas tego procesu są odpady wydobywcze, następnie odpady niebezpieczne, inne niż niebezpieczne i obojętne. Gospodarka wszystkimi odpadami prowadzona jest zgodnie z obowiązującymi przepisami - na podstawie ważnych zezwoleń wydawanych przez odpowiednie organy.

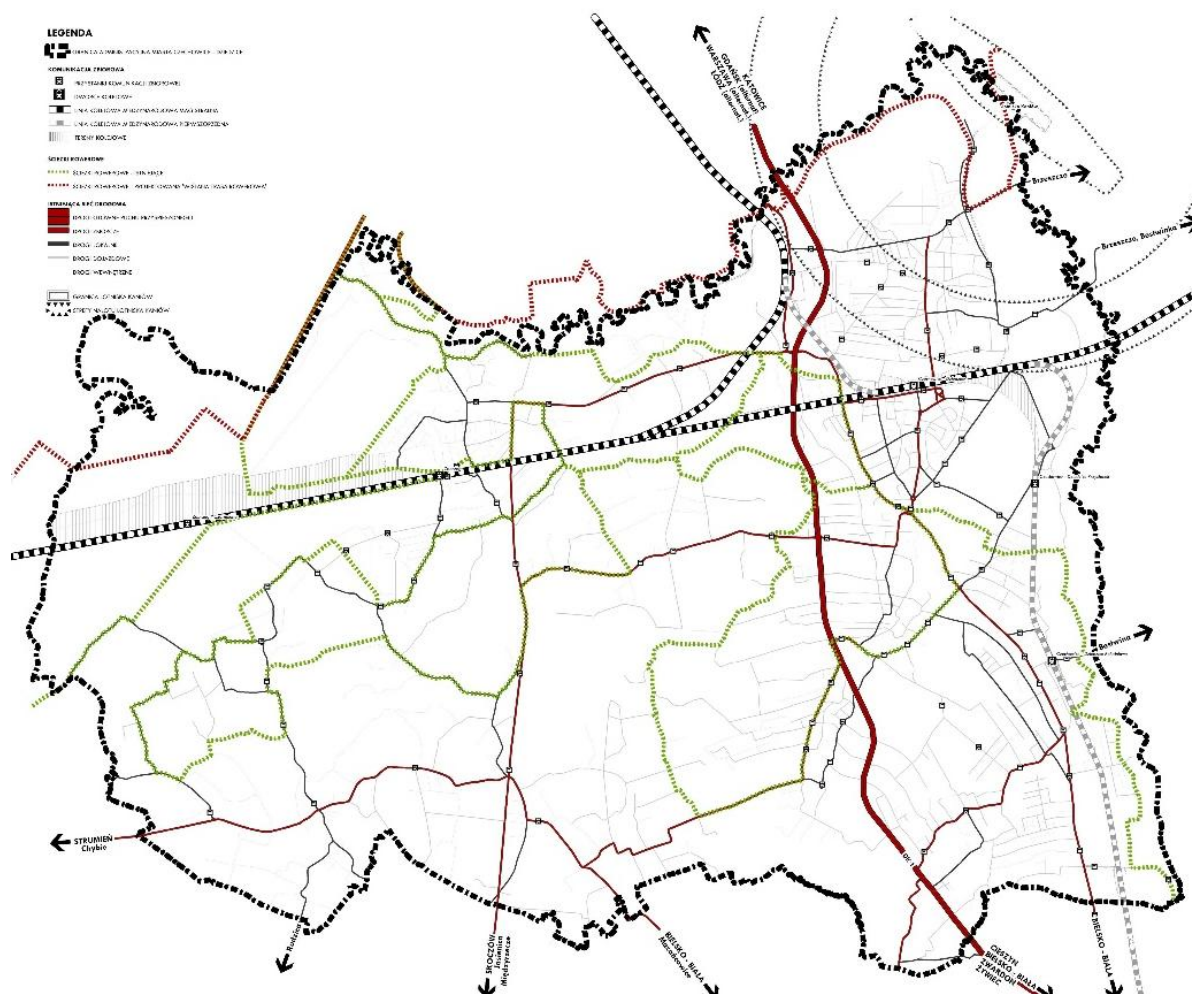
Działalność wydobywczą PG Silesia obejmuje również składowanie odpadów powęglowych, które ma miejsce w Kaniowie (gmina Bestwina) - zwałowisko Kaniów (14,6 ha), zwałowisko Stożek (5,63 ha), rekultywowane osadniki mułowe (14,2 ha). W związku z dążeniem do ograniczenia powstania odpadów wydobywczych PG SILESIA posiada decyzję zezwalającą na prowadzenie odzysku w ramach procesu zezwalającego na produkcję paliwa stałego dla przemysłu energetycznego i półproduktów wykorzystywanych do produkcji paliwa dla przemysłu energetycznego oraz zezwalająca na prowadzenie odzysku w ramach procesu polegającego na wykonaniu dojazdu technologicznego oraz przegrody przedzielającej Zakładowy Osadnik Mułowy w Kaniowie. Pozostałe odpady wydobywcze na podstawie decyzji Marszałka Województwa Śląskiego poddawane są odzyskowi w ramach procesu polegającego na produkcji kruszywa łamanego oraz odzyskowi w ramach procesu polegającego na utwardzeniu powierzchni terenów lub wypełnieniu terenów niekorzystnie przekształconych. Sposób postępowania z odpadami na terenie kopalni jest zgodny z obowiązującymi przepisami ochrony środowiska. Prowadzona jest ewidencja odpadów, a roczne zbiorcze zestawienie danych przekazywane jest Marszałkowi Województwa Śląskiego.

Rzeka Wisła jest odbiornikiem zasolonych wód kopalnianych zrzucanych do rzeki przez kopalnie węgla kamiennego, w tym również PG SILESIA. Przedsiębiorstwo Górnicze "Silesia" odprowadza do Wisły zasolone wody dołowe pochodzące z odwodnienia zakładu górniczego. Wody dołowe są odprowadzane na powierzchnię do zbiornika retencyjno – dozującego w Kaniowie i odprowadzane do rzeki Wisły za pomocą rowu zrzutowego, który przebiega po terenie prawego międzywala rzeki. Odprowadzane wody dołowe spełniają wymagania stawiane odrębnymi przepisami. Monitoring wód kopalnianych oraz wód rzeki Wisły i Białej prowadzony jest systematycznie, niezależnie od pracy zbiornika w „Kaniowie” raz na kwartał, natomiast w czasie zrzutu ze zbiornika retencyjno – dozującego raz na dobę.

Produktem ubocznym powstającym w procesie oczyszczania ścieków na terenie oczyszczalni ścieków są osady ściekowe. W skali roku wytwarzanych jest ok. 2560 Mg osadów ściekowych, które obecnie wywożone są poza teren Gminy i wykorzystywane do rekultywacji terenów przemysłowych (hałd odpadów pogórnich).

ROZDZIAŁ V  
**UKŁAD KOMUNIKACYJNY**

## ANALIZA SYSTEMU KOMUNIKACJI



Rysunek 15. Analiza systemu komunikacji w Gminie Czechowice-Dziedzice.

Źródło: Opracowanie własne.

### 5.1. KOMUNIKACJA DROGOWA

Układ drogowy gminy Czechowice-Dziedzice składa się z dróg publicznych o łącznej długości ok. 258 km, w jego skład wchodzi:

- droga krajowa nr 1 (DK-1),
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

### 5.1.1. Drogi krajowe

Przez gminę przebiega droga krajowa nr 1 (DK – 1). W granicach administracyjnych gminy znajduje się 8,5 km wymienionej drogi, jest to fragment odcinka łączącego Katowice z Bielskiem-Białą. DK-1 znajduje się pod zarządem Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad. Klasa funkcjonalna drogi to GP – droga główna ruchu przyspieszonego. Jest ona połączona z lokalnym układem drogowym czterema skrzyżowaniami z sygnalizacją świetlną oraz trzema skrzyżowaniami nieskanalizowanymi (w południowej części miasta). Jest to droga dwujezdniowa, jezdnie przedzielone są pasem zieleni. Dalsze dostosowywanie przepustowości drogi do istniejącego natężenia ruchu, na odcinku przebiegającym przez Czechowice-Dziedzice są ograniczone ze względu na pozostawianie drogi pod zarządem Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, która nie przewiduje tego typu działań na tym obszarze.

Planowane jest wzmocnienie przepustowości oraz bezpieczeństwa ruchu tranzytowego prowadzonego drogą krajową nr 1 zapewniającą powiązania w kierunkach: Katowice oraz Bielsko-Biała, Cieszyn oraz wzmocnienie powiązań tranzytowych z budowaną jeszcze drogą ekspresową S–1, której docelowy przebieg będzie łączył Pyrzowice (A1) z Czechami w Cieszynie-Boguszowicach. W sąsiedztwie miasta Czechowice-Dziedzice przebieg drogi ekspresowej S–1 obejmuje gminy sąsiednie, takie jak Bestwina, Bielsko-Biała, Wilamowice.

Najbliżej położone węzły z drogą ekspresową S–1:

- istniejący węzeł z drogą krajową nr 1, tzw. węzeł Bielsko-Biała Komorowice – 2,5 km od południowej granicy miasta Czechowice-Dziedzice, położony na terenie gminy Bielsko-Biała,
- projektowany węzeł łączący drogę S-1 z północną obwodnicą Bielska-Białej, tzw. węzeł Suchy Potok, zlokalizowany w odległości ok. 7 km od południowej granicy Czechowic-Dziedzic, położony na terenie gminy Bielsko-Biała,
- projektowany węzeł na wschód od wschodniej granicy Czechowic-Dziedzic i wylotu ul. Krakowską w kierunku Bestwiny, tzw. węzeł Stara Wieś, zlokalizowany w odległości ok. 5,5 km od wschodniej granicy Czechowic-Dziedzic, położony na terenie gminy Stara Wieś,
- projektowany węzeł od strony północnej miasta Czechowice-Dziedzice, tzw. węzeł Miedźna, położony na terenie gminy Brzeszcze, w ciągu drogi nr 933, w odległości ok. 15 km od północnej granicy Czechowic-Dziedzic.

Docelowy przebieg drogi ekspresowej S–1 wraz z projektowanymi węzłami w sąsiedztwie gminy Czechowice-Dziedzice znacznie poprawi funkcjonowanie układu komunikacyjnego w gminie i korzystnie wpłynie na przepustowość oraz efektywność powiązań komunikacyjnych zarówno w gminie, jak również w skali regionalnej.

Aby zapewnić odpowiednią obsługę komunikacyjną gminy oraz północnej części powiatu bielskiego w układzie pionowym północ – południe, konieczna jest realizacja projektowanych odcinków drogi ekspresowej i węzłów komunikacyjnych. Nowe kierunki przepływu ruchu tranzytowego wpłyną na zmianę wzajemnych relacji i powiązań komunikacyjnych zarówno tranzytowych, jak również lokalnych. Przy docelowym układzie rozbudowanej komunikacji tranzytowej w sąsiedztwie gminy



Czechowice-Dziedzice, widać potrzebę i uzasadnienie dla realizacji planowanego centrum logistycznego w Zabrzegu - Czarnolesiu.

Od czasu sporządzenia pierwszej edycji studium przeprowadzono szereg działań mających na celu poprawę powiązań komunikacyjnych lokalnego układu drogowego z drogą krajową nr 1. Zadanie to obejmowało modernizację skrzyżowań, wraz z budową sygnalizacji świetlnej - aktualnie na obszarze miasta znajdują się cztery tego typu skrzyżowania. Jednakże zakres przeprowadzonych prac nie jest wystarczający, ze względu na stale rosnące potrzeby rozwojowe gminy. Wraz ze wzmagającym się ruchem kołowym nie są zapewniane podstawowe potrzeby zapewnienia wystarczającego poziomu bezpieczeństwa ruchu na i w obrębie DK-1. Sytuacja ta jest szczególnie widoczna w obserwacji sposobu powiązań DK-1 z układem lokalnym dróg, szczególnie na odcinku pomiędzy ul. Ligocką a południową granicą miasta (3 skrzyżowania nieskanalizowane oraz zjazdy indywidualne). Odczuwalny jest brak jezdni zbierająco - rozprowadzających, które odprowadzają lokalny ruch na skrzyżowania z DK-1. Wokół drogi rozwijają się usługi, które nie mają pozwoleń na wykonanie zjazdu z DK-1, w związku z czym korzystają z istniejących, lokalnych odcinków dróg. Zjawisko to powoduje wzmożony ruch zjazdowo/dojazdowy z DK-1, co w połączeniu z brakiem zapewnienia odpowiedniej infrastruktury drogowej jest istotnym czynnikiem zagrażającym bezpieczeństwu i płynności ruchu. Ponadto widoczna jest potrzeba wykonania skrzyżowania z DK-1 na odcinku pomiędzy ul. Mazańcowicką a Lipowską. Zarówno ulica Lipowska, jak ul. Kopernika są wykorzystywane przez transport publiczny.

### **5.1.2. Drogi powiatowe**

Wszystkie drogi powiatowe przebiegające przez obszar gminy Czechowice-Dziedzice, pozostają pod zarządem Zarządu Dróg Powiatowych w Bielsku-Białej. Łączna długość dróg powiatowych w obrębie gminy wynosi około 74 km.

Drogi powiatowe zapewniają miastu i gminie podstawowe połączenia pomiędzy sąsiednimi gminami i miastami. Są to drogi pełniące zazwyczaj funkcje dróg zbiorczych.

Zarząd Dróg Powiatowych w Bielsku-Białej posiada plany rozwojowe dla sieci dróg którymi administruje. Strategia Rozwoju Powiatu Bielskiego do 2020 roku określa jedną inwestycję drogową na terenie gminy Czechowice-Dziedzice. Jest to działanie przypisane do grupy: Cel szczegółowy I.1. Poprawa infrastruktury drogowej i połączeń komunikacyjnych powiatu, Program operacyjny 1: Rozwój i poprawa standardu sieci dróg powiatowych, działanie: 2. Realizacja projektów w zakresie rozwoju i modernizacji sieci dróg powiatowych: 2.7 Przebudowa drogi powiatowej nr 4444S Czechowice – Bestwina Dankowice- Jawiszowice w gminach: Czechowice-Dziedzice, Bestwina, Wilamowice (10km).

Wieloletni Plan Inwestycyjny oraz Program Rozwoju Lokalnego również zawierają zadania związane z układem dróg powiatowych, dotyczące planowanych modernizacji, remontów, jak również budowy nowych dróg powiatowych zapewniających powiązanie planowanych przez powiat bielski inwestycji z układem dróg krajowych.

W ramach prac nad studium uzgodniono z Zarządem Dróg Powiatowych w Bielsku-Białej przebieg dróg powiatowych na obszarze Czechowic-Dziedzic oraz ich klasyfikację funkcjonalną.

Sieć dróg powiatowych tworzą ulice:

Barlickiego, Bestwińska, Bielska, Bronowska, Czechowicka, Czyża, Długa, Do Zapory, Drzymały, Dworcowa, Górnicza, Graniczna, ks. Janoszka, Kaniowska, Kolejowa, Kopernika, ks. J. Kunza, Legionów, Ligocka, Lipowska, Łukasiewiczza, Mazańcowicka, Międzyrzecka, Miliardowicka, Miodowa, Narutowicza, Niepodległości, Nowy Świat, Pocztowa, Prusa, Pszczelarska, Rolników, Rudzicka, Sikorskiego, Słowackiego, Szkolna, Towarowa, Traugutta, Wapienicka, Waryńskiego, Węglowa, Zabrzaska, Zamkowa. Pozostałe drogi są drogami gminnymi.

## 5.2. TRANSPORT PUBLICZNY. KOMUNIKACJA ZBIOROWA

W gminie Czechowice-Dziedzice za zapewnienie publicznego transportu zbiorowego odpowiadają następujące przedsiębiorstwa:

- Komunikacja samochodowa:
  - PKM - Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach Sp. z o.o.,
  - TRAMP - Prywatny przewoźnik,
  - MAR-BUS - Prywatny przewoźnik,
  - MZK - Miejski Zakład Komunikacyjny Bielsko-Biała,
  - PKS Bielsko-Biała,
  
- Komunikacja kolejowa:
  - Koleje Śląskie Sp. z o.o.
  - PKP Przewozy Regionalne Sp. z o.o.
  - PKP Intercity S.A.

Przedsiębiorstwa te zapewniają przewozy pasażerskie w obrębie gminy, połączenia z sąsiednimi gminami - głównie z Bielskiem-Białą, jak również połączenia międzymiastowe, krajowe oraz międzynarodowe.

W Czechowicach-Dziedzicach jest około 54 km dróg prowadzących ruch autobusowy, z czego 36 km przypada na część miejską, a 18 km na część wiejską. Największym przewoźnikiem w komunikacji autobusowej jest Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach Sp. z o.o. PKM zapewnia przewozy pasażerskie w ramach 11 linii miejskich:

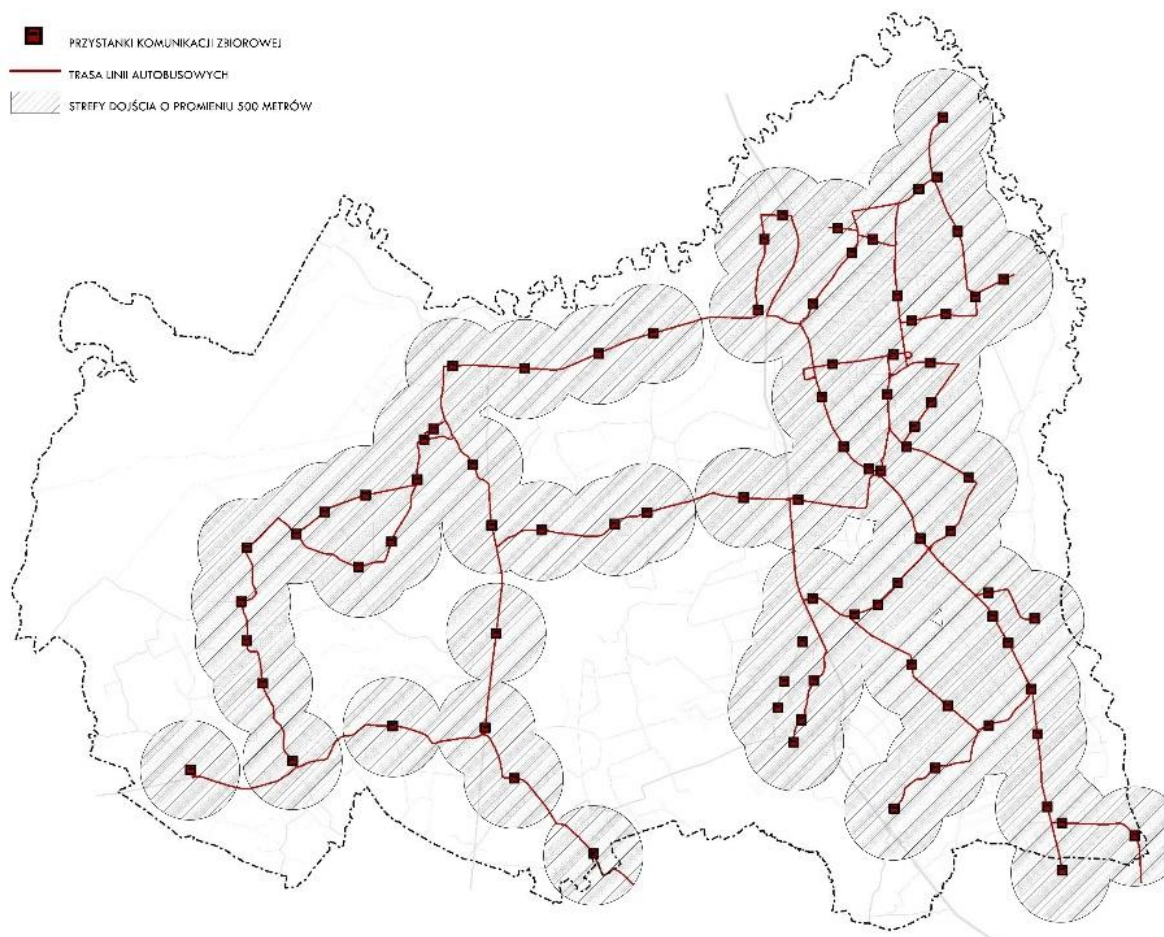
**Tabela 28. Linie miejskiej komunikacji publicznej w gminie Czechowice-Dziedzice, obsługiwane przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej Sp. z o.o.**

Lp.	Nr Linii	Relacja
1.	Linia nr 1	Miliardowice - Czechowice Południowe Kontakt przez Zabrzeg
2.	Linia nr 1s	Ligota - Bronów - Miliardowice - Zabrzeg - Czechowice Dworzec – PG Silesia
3.	Linia nr 2	Świerkowice - PG Silesia przez Rafinerię, Osiedle Północ
4.	Linia nr 3	Czechowice Górne – PG Silesia przez Starą Gminę, ul. Wyspiańskiego
5.	Linia nr 4	Czechowice Górne - Czechowice Dworzec przez ul. Kopernika, ul. Prusa
6.	Linia nr 5	Bielsko-Biała TESCO - Proseat – PG Silesia przez Rafinerię, Osiedle Północ
7.	Linia nr 6	Bronów - Czechowice Dworzec
8.	Linia nr 8	Miliardowice – PG Silesia przez Burzej, Rafinerię
9.	Linia nr 9	Dworzec – PG Silesia przez ul. Drzymały, ZPM
10.	Linia nr VII	Bielsko-Biała - Czechowice PG Silesia przez Starą Gminę, ul. Wyspiańskiego
11.	Linia nr X	Zabrzeg-Bielsko-Biała ul. Warszawska, przez: Miliardowice-Bronów-Ligota-Mazańcowice-Tesco

Źródło: [http://www.pkm.czechowice-dziedzice.pl/kategoria/rozkład\\_jazdy](http://www.pkm.czechowice-dziedzice.pl/kategoria/rozkład_jazdy), styczeń 2015

Łączna długość tras autobusowych (wg danych GUS, 2004 r.) wynosi 123 km. Przewozy pasażerskie za pomocą komunikacji publicznej realizowane są również przy pomocy Miejskiego Zakładu Komunikacyjnego w Bielsku-Białej, które zapewnia połączenie relacji Bielsko-Biała os. Karpackie – Czechowice-Dziedzice PG Silesia w ramach jednej linii autobusowej. Na terenie gminy działa również prywatny przewoźnik – MAR-BUS, który realizuje połączenia również w obrębie gmin ościennych. Komunikację autobusową na terenie miasta obsługuje również przedsiębiorstwo PKS w Bielsku-Białej w ramach czterech linii autobusowych. Dworzec autobusowy komunikacji miejskiej zlokalizowany jest w Czechowicach-Dziedzicach przy skrzyżowaniu ul. Towarowej i ul. Niepodległości.

## TRANSPORT ZBIOROWY NA TERENIE GMINY



Rysunek 16. Transport zbiorowy na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice.

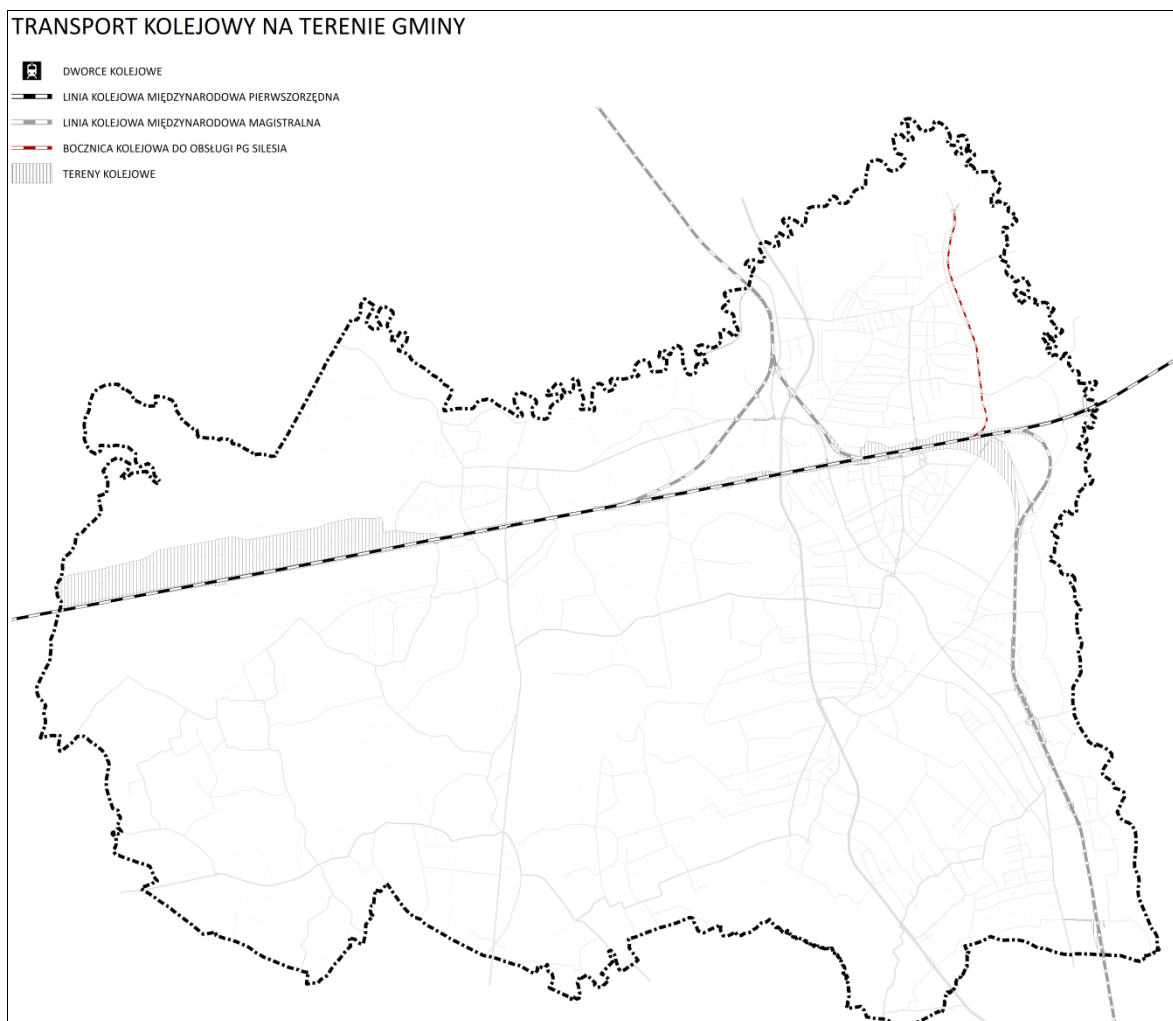
Źródło: Opracowanie własne.

### 5.3. TRANSPORT KOLEJOWY

Czechowice-Dziedzice to ważny węzeł komunikacji kolejowej. Krzyżują się tu linie kolejowe o kierunkach:

- Katowice – Bielsko-Biała – Żywiec z rozdzieleniem na Zwardoń i Zakopane,
- Zebrzydowice – Trzebinia – Kraków.

Kierunki te obsługuje około 55 kursów pociągów pasażerskich w ciągu doby. Liczba ta jest o niemal połowę mniejsza niż w roku 2004, kiedy to notowano w ciągu doby 101 połączeń pociągów pasażerskich. Jedynie liczba połączeń kolejowych z Katowicami pozostała niezmięszona w stosunku do roku 2004. Najwięcej połączeń realizowanych jest do Katowic – 23, Bielska-Białej – 11, Zwardonia – 11, Żywca – 5, Cieszyna i Rybnika – 3, oraz Krakowa – 2.



Rysunek 17. Transport kolejowy na terenie gminy.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 29. Częstotliwość połączeń kolejowych ze stacji Czechowice-Dziedzice.

Miejscowość	Liczba połączeń w ciągu doby	Miejscowość	Liczba połączeń w ciągu doby
Katowice	23	Gdynia	1
Bielsko-Biała	11	Kołobrzeg	1
Zwardoń	11	Oświęcim	1
Żywiec	5	Racibórz	1
Cieszyn	3	Szczecin	1
Rybnik	3	Warszawa	1
Kraków	2	Wrocław	1
Bohumin	1	Zakopane	1
Częstochowa	1		

Źródło: Rozkład jazdy PKP, styczeń 2015, <http://rozkład-pkp.pl/>

Na terenie gminy znajduje się 5 stacji i przystanków kolejowych: Czechowice-Dziedzice, Zabrzeg – Czarnolesie , Zabrzeg, Czechowice-Dziedzice Przystanek oraz Czechowice-Dziedzice Południowe. Zabrzeg – Czarnolesie to również jedna z największych w kraju rozrządowych stacji kolejowych.

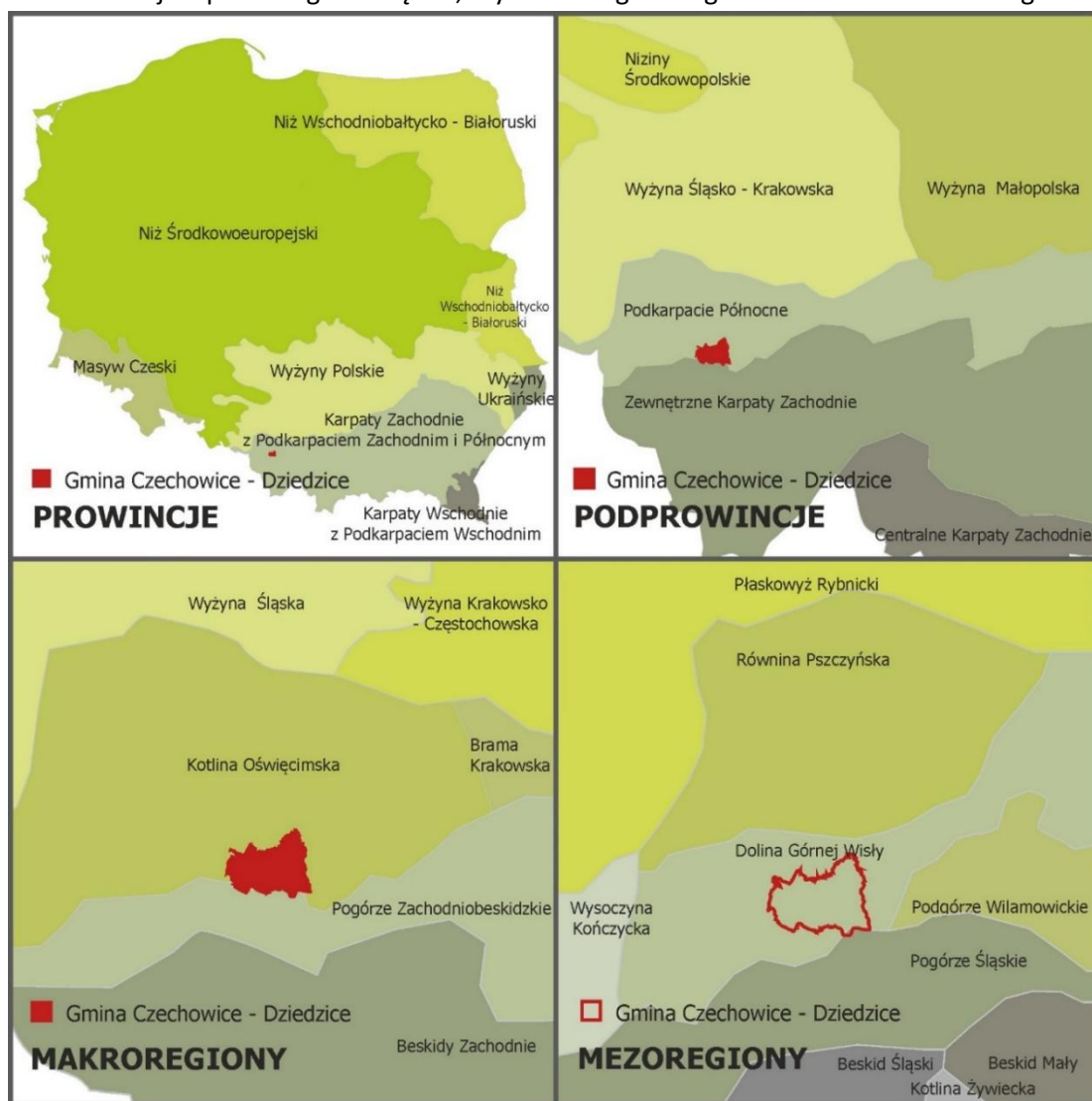
Rozbudowana sieć infrastruktury kolejowej, powiązana z układem transportu drogowego o znaczeniu regionalnym i krajowym, stwarza dogodne warunki dla realizacji centrum logistycznego i przeładunkowego w Zabrzegu - Czarnolesiu.

Ważnym aspektem komunikacji kolejowej na obszarze gminy jest jej obsługa przemysłu wydobywczego prowadzonego przez PG Silesia. Rozbudowana infrastruktura kolejowa należąca do PKP oraz do PG Silesia zapewnia bardzo dobrą obsługę transportową dla przemysłu wydobywczego.

ROZDZIAŁ VI  
**ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE**

## 6.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE

Gmina położona jest na styku podprovincji Północnego Podkarpacia i Zewnętrznych Karpat Zachodnich. Jest to terminologia zgodna z fizyczno-geograficznym podziałem Polski (Kondracki, 1998). Podprovincia Północnego Podkarpacia jest reprezentowana przez Dolinę Górnej Wisły, tworzącą mezoregion Kotliny Oświęcimskiej. Podprovincia Zewnętrznych Karpat Zachodnich reprezentowana jest przez Pogórze śląskie, czyli mezoregion Pogórze Zachodniobeskidzkiego.



Rysunek 18. Położenie fizycznogeograficzne Gminy Czechowice-Dziedzice.

Źródło: Opracowanie własne.

Gmina Czechowice dziedzice podzielona jest na obszary odmienne pod względem krajobrazowym. Jest to efekt położenia na styku dwóch jednostek fizycznogeograficznych. Południowo – zachodnia część gminy znajduje się na styku z obszarem Pogórze Śląskiego. Pozostała część gminy znajduje się na obszarze Doliny Górnej Wisły, w skład której wchodzi również doliny, Iłownicy, Jasienicy,



Wapienicy i Białej. Dolina Wisły pełni rolę korytarza ekologicznego (wg ECONET-u) o znaczeniu międzynarodowym.

**Tabela 30. Cechy charakterystyczne jednostek fizycznogeograficznych występujących na obszarze gminy Czechowice-Dziedzice.**

	<b>Pogórze Śląskie</b>	<b>Dolina Górnej Wisły</b>
Cechy charakterystyczne krajobrazu	- duże różnice wysokości względnych - dość gęsta sieć rzeczna - pokrycie mało odpornymi na erozję wodną utworami lessowymi (spowodowało powstanie szeregu jarów o stromych zboczach).	- płaskie fragmenty teras zalewowych i nadzalewowych związane z dolinami rzecznyymi - liczne stawy hodowlane, znajdujące się w dolinach rzek.

## 6.2. WALORY PRZYRODNICZO - KRAJOBRAZOWE I ICH OCHRONA

Krajobraz występujący na terenie gminy charakteryzuje się dużą różnorodnością. Znajdują się tam fragmenty naturalnej i półnaturalnej roślinności o wysokich walorach przyrodniczych. Ponadto znajdujące się tam stawy, często o dużej powierzchni, są ostoją ptactwa i fauny wodnej. O wysokim znaczeniu występujących na obszarze gminy gatunków ptactwa świadczy objęcie znacznej części gminy granicami Obszaru Natura 2000 „Dolina Górnej Wisły”. Na pograniczu z gminą Chybie występuje także rezerwat torfowiskowy „Rotuz”, który posiada unikatowe w skali kraju walory naukowe, przyrodnicze i krajobrazowe.

Pozostałe tereny i obiekty, charakteryzujące się wysoką wartością pod względem przyrodniczym i krajobrazowym zaproponowano do objęcia formami ochrony przyrody. Należy je chronić przyjmując politykę przestrzenną i zapisy planów miejscowych, które ograniczają antropopresję na tych obszarach.

Wartości przyrodniczo-krajobrazowe utrwalane są również poprzez kształtowanie korytarzy ekologicznych. W Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska została opracowana koncepcja regionalnej sieci korytarzy ekologicznych dla województwa śląskiego. Efektem jest sieć korytarzy przyrodniczo-krajobrazowych uwzględniających specyfikę migracji poszczególnych grup gatunków zwierząt. Na obszarze gminy Czechowice - Dziedzice występują korytarze ichtiologiczne, ornitologiczne, dla ssaków drapieżnych i kopytnych oraz korytarze spójności obszarów. Należą do nich:

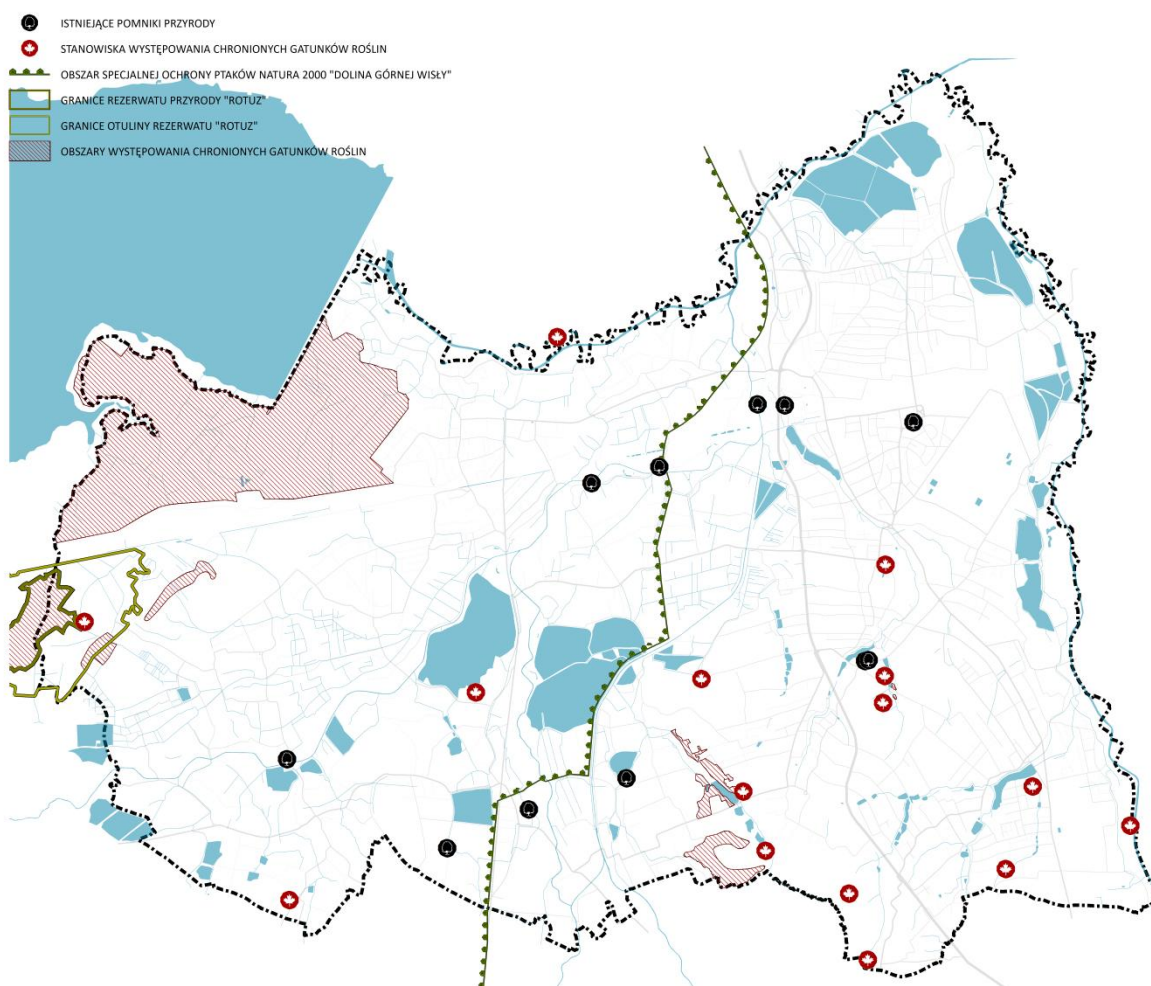
- korytarz spójności obszarów chronionych „Wisła” o znaczeniu międzynarodowym,
- korytarz spójności obszarów chronionych „Sarni Stok - Dolina Górnej Wisły” o znaczeniu międzynarodowym,
- korytarz spójności obszarów chronionych „Biała” o znaczeniu regionalnym,
- korytarz ssaków kopytnych „K/BŚ-LPK”

- korytarz ssaków kopytnych „K/Wisła-LPK”
- korytarz ssaków drapieżnych „D/BŚ-LPK”
- korytarz istotny dla ptaków „Dolina Górnej Wisły” o znaczeniu ponadregionalnym,
- korytarz ichtiologiczny – „Prawobrzeżny dopływ Wisły (Iłownica z dopływami)”.

Obszary korytarzy ekologicznych pokrywają się z wyznaczonymi obszarami objętymi ochroną prawną oraz proponowanymi obszarami do objęcia formami ochrony przyrody, a także z obszarami terenów rolniczych i otwartych, które w kierunkach planowane są jako tereny zieleni.

### 6.3. OBSZARY I OBIEKTY OBJĘTE OCHRONĄ NA PODSTAWIE USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY

#### FORMY OCHRONY PRZYRODY NA TERENIE GMINY



Rysunek 19. Formy ochrony przyrody na terenie gminy.

Źródło: opracowanie własne.

### 6.3.1. Obszar Natura 2000 "Dolina Górnej Wisły"

Obszar ten został ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. Stanowi on ostoję ptaków o znaczeniu europejskim i znajduje się na liście obszarów zgłoszonych do Komisji Europejskiej. Dotychczas został opracowany plan ochrony dla tego obszaru.

Jest to dokument wydany na podstawie Zarządzenia Nr 37/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 31 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisły PLB240001.

Do podstawowych założeń planu należy:

- 1) wyznaczenie zadań ochronnych na okres 10 lat (zgodnie z art. 28 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody dla obszarów Natura 2000);
- 2) zapewnienie, że gatunki ptaków, dla ochrony których wyznaczono obszar nie zostaną utracone;
- 3) zapewnienie ciągłości istnienia gatunków na danym terenie oraz niezbędne działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie, a także obszaru i terminu ich wdrażania;
- 4) ustalenie działań ochronnych o charakterze „celowościowym”, tj. skoncentrowanych na realizacji określonych czynności.

Plan ustala przewidziane działania ochronne dla każdego z występujących na danym obszarze gatunku ptactwa, a także określa szczegółowo zakres prac, miejsce realizacji, termin wykonania, szacunkowe koszty i termin odpowiedzialny za wykonanie przewidzianych w planie zadań.

Na podstawie dokumentu „Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Wisły PLB240001 - plan zadań ochronnych (PZO)

Obszar ostoi zajmuje łączną powierzchnię 247,7 km<sup>2</sup>, z czego na terenie gminy Czechowice-Dziedzice znajduje 31,8 km<sup>2</sup> (12,8%). W skład ostoi „Dolina górnej Wisły” wchodzi: Jezioro Goczałkowickie (zbiornik wody pitnej) i przyległe stawy (zbiorniki intensywnej hodowli karpia, a jesienią rejon polowań na ptactwo wodne) wraz z wpadającymi w tym miejscu prawobrzeżnymi dopływami Wisły. Założone ponad 600 lat temu, należące do najstarszych w Polsce, stawy hodowlane, obok znaczenia gospodarczego pełnią także funkcję ekologiczną. Akweny te są porośnięte roślinnością szuwarową, na groblach często rosną stare drzewa liściaste. Stawy są zasilane wodami Wisły lub jej dopływów. W obrębie ostoi ptasiej Dolina Górnej Wisły zachowały się płaty lasów grądowych i łągowych oraz łąk wilgotnych, roślinność bagienna i torfowiskowa. Jest to miejsce bytowania wielu cennych gatunków roślin i zwierząt wodno-błotnych, szczególnie na terenach pozbawionych zbiorników naturalnych. Stawy rybne są także miejscem występowania zagrożonych roślin wodnych, takich jak: kotewka orzech wodny oraz grzybieńczyk wodny. Na terenie ostoi znajduje się zabudowa mieszkaniowa, lokalizowana pośród rozległych pól uprawnych, które zajmują około 60% powierzchni obszaru. Lasy i wody powierzchniowe zajmują po 16 % powierzchni.

Na obszarze ostoi „Dolina Górnej Wisły” występuje co najmniej 29 gatunków ptaków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 8 gatunków znajdujących się w Polskiej Czerwonej Księdze. W okresie łągowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bączek, bąk,

dzierzba czarnoczelna, mewa czarnogłowa, rybitwa białowąsa, rybitwa rzeczna, rybitwa czarna, szablodziób, ślepowron (jeden z gatunków czapli - ptak gniazdujący w Polsce praktycznie tylko tutaj, w liczbie około 400 par), cyranka, czernica, kokoszka, krakwa, krwawodziób, perkoz dwuczuby, płaskonos, sieweczka rzeczna, śmieszka, zausznik. Jest to również miejsce odpoczynku i zdobywania pokarmu dla bardzo licznych stad ptaków wodno-błotnych w czasie jesiennych i wiosennych wędrówek. W stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują: bocian biały, muchołówka białoszyja, krzyżówka, głowienka, łyska i perkozek. W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego perkoza dwuczubego, czapli białej i płaskonosa. Obszar ten ma rangę ostoi ptasiej o znaczeniu międzynarodowym.

Na podstawie dokumentu „Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Wisły PLB240001 - plan zadań ochronnych (PZO)

Na terenie objętym Ptasią Dyrektywą nie przewiduje się znaczących ograniczeń działalności związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, rolnej, leśnej, łowieckiej czy rybackiej pod warunkiem, że nie zagraża ona zachowaniu siedlisk przyrodniczych i nie wpływa w sposób istotnie negatywny na gatunki roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony. Likwidacja, zmiana użytkowania lub likwidacja wysp i szuwarów na stawach hodowlanych może stanowić zagrożenie dla populacji ptaków. Natomiast ekstensyfikacja użytkowania gruntów rolnych (m.in.: ograniczenie nawożenia, stosowania chemicznych środków ochrony roślin, utrzymywanie i wzmacnianie obudowy biologicznej cieków i rowów melioracyjnych) jest działaniem sprzyjającym ochronie występującego na danym terenie ptactwa. Instrumentem wspomagającym ten proces jest oferta dla rolników zawarta w programach rolnośrodowiskowych przewidzianych w Krajowym Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich.

*Zakres obszaru Natura 2000 „Dolina Górnej Wisły, został przedstawiony na Rysunku 19. Formy ochrony przyrody na terenie gminy.*

### **6.3.2. Rezerwat przyrody „Rotuz”**

Występujący na pograniczu gminy Chybie i gminy Czechowice-Dziedzice rezerwat przyrody „Rotuz” ma 40,63 ha powierzchni, z czego 10,4 ha leży na terytorium gminy Czechowice-Dziedzice. Znajduje się on w obrębie obszaru objętego granicami ostoi Natura 2000, obejmuje obszar torfowisk śródleśnych i tereny leśne. Rezerwat został utworzony 1966 roku, lecz obecnie funkcjonuje na podstawie rozporządzenia Nr 1/05 Wojewody Śląskiego z dnia 5 stycznia 2005 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Rotuz”. Na podstawie wymienionego dokumentu został zwiększony obszar rezerwatu i jego otuliny. Jest to jedyny, zlokalizowany na terenie województwa śląskiego rezerwat torfowiskowy, stanowi on ostoję turzycy bagiennej, która należy do gatunków zagrożonych w Polsce. Jest to obszar o charakterze torfowiska niskiego i przejściowego. Posiada unikatowe walory naukowe, przyrodnicze i krajobrazowe unikatowe w skali województwa i kraju, ze względu na występowanie rzadkich gatunków roślin naczyniowych m.in. rosiczki okrągłolistnej, żurawiny błotnej, czermieni błotnej, przygielki, wełnianki pochwowatej oraz rzadkich mszaków. Celem ochrony w rezerwacie "Rotuz" jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych, torfowisk

śródleśnych wraz z fragmentami boru bagiennego i boru wilgotnego. Na terenie rezerwatu występuje także bogata fauna zarówno zwierząt bezkręgowych jak i kręgowców. Rezerwat z racji położenia na obszarze Natura 2000 objęty jest planem ochrony tego terenu, ponadto posiada dokumentację do Planu ochrony rezerwatu.

Wokół rezerwatu, również na pograniczu gmin Czechowice-Dziedzice i Chybie, utworzono otulinę obejmującą obszar lasu o powierzchni 136,29 ha (89,2 ha na terenie gminy).

*Teren rezerwatu przyrody „Rotuz” został przedstawiony na Rysunku 19. Formy ochrony przyrody na terenie gminy.*

### 6.3.3. Pomniki przyrody ożywionej

Na terenie gminy znajduje się 17 drzew chronionych jako pomniki przyrody. W 2017 roku podjęto 6 uchwał rady gminy, mających na celu ustanowienie nowych pomników przyrody.

**Tabela 31. Drzewa chronione jako pomniki przyrody.**

Lp.	Gatunek	Obwód pnia (na wys. 130 cm)	Lokalizacja
1	Lipa drobnolistna ( <i>Tilia cordata</i> ) – aleja drzew	-	pomiędzy pałacem przy ul. Zamkowej a kościołem św. Katarzyny
2	Dąb szypułkowy ( <i>Quercus robur</i> )	525 cm	Czechowice-Dziedzice, ul. Mikołaja Kopernika, obok kościoła św. Katarzyny
3	Dąb szypułkowy ( <i>Quercus robur</i> )	370 cm	Czechowice-Dziedzice, ul. Karola Miarki 16
4	Dąb szypułkowy ( <i>Quercus robur</i> )	340 cm	Czechowice-Dziedzice, ul. Juliusza Słowackiego 27
5	Dąb szypułkowy ( <i>Quercus robur</i> )	430 cm	Ligota, ul. Pańska
6	Dąb szypułkowy ( <i>Quercus robur</i> )	396 cm	Czechowice-Dziedzice, działka 180/8, ul. Wenecka
7	Dąb szypułkowy ( <i>Quercus robur</i> )	502 cm	Czechowice-Dziedzice, działka 1573/1, ul. Żbika
8	Dąb szypułkowy ( <i>Quercus robur</i> )	510 cm	Ligota, ul. Bielska, teren cmentarza
9	Dąb szypułkowy ( <i>Quercus robur</i> )	520 cm	Ligota, ul. Ochodzka
10	Lipa drobnolistna ( <i>Tilia cordata</i> )	330 cm	Ligota, ul. Burzej
11	Dąb szypułkowy ( <i>Quercus robur</i> )	425 cm	Bronów, ul. ks. Jana Kunza
12	Dąb szypułkowy ( <i>Quercus robur</i> )	493 cm	Ligota, działka 316, ul. Księża Grobel
13	Dąb szypułkowy ( <i>Quercus robur</i> )	397 cm	Ligota, działka 3132/3, ul. Zajęcza
14	Wiąz szypułkowy	334 cm	Czechowice-Dziedzice, działka 1422, ul. Piasta
15	Grab pospolity	300 cm	Czechowice-Dziedzice, działka 347, ul. Lipowa
16	Dąb szypułkowy ( <i>Quercus robur</i> )	380 cm	Czechowice-Dziedzice, działka 3278/19, ul. Bestwińska
17	Dąb szypułkowy ( <i>Quercus robur</i> )	420 cm	Czechowice-Dziedzice, działka 2105/7, ul. Cichy Kącik

*Istniejące pomniki przyrody zostały przedstawione na Rysunku 19. Formy ochrony przyrody na terenie gminy.*

## 6.4. OBSZARY I OBIEKTY PROPONOWANE DO OBJĘCIA OCHRONĄ PRAWNĄ

### 6.4.1. Proponowany obszar chronionego krajobrazu "Dolina Wisły"

Do objęcia ochroną prawną proponowany jest obszar obejmujący dolinę Wisły oraz stawy znajdujące się w północno-wschodniej części gminy (stawy Dębina). Obszar ten wyróżnia się pod względem krajobrazowym i posiada szereg walorów przyrodniczych. W starorzeczach położonych na tym terenie występują rzadkie rośliny wodne: grążel żółty, rzęsa trójrowkowa, pływacz drobny. Znajdują się tu również okazałe starodrzew, zawierający liczne okazy drzew o rozmiarach pomnikowych. Obszar ten będąc częścią głównego korytarza ekologicznego w skali kraju ma bardzo duże znaczenie dla utrzymania powiązań ekologicznych gminy z sąsiednimi obszarami. Jest to również najważniejszy korytarz migracyjny dla wielu gatunków zwierząt, ze względu na sąsiedztwo z kompleksem stawów w Goczałkowicach, oraz pośrednio z Zalewem Goczałkowickim. Najbardziej wskazaną formą ochrony tego obszaru (wedle obowiązującej Ustawy o ochronie przyrody) będzie utworzenie obszaru chronionego krajobrazu. We wcześniej i dotychczas obowiązujących Studiach Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego postulowano utworzenie na danym terenie zespołu przyrodniczo – krajobrazowego. Taka forma ochrony zgodna jest z dokumentem: Gmina Czechowice-Dziedzice (część wschodnia) Opracowanie Ekofizjograficzne Podstawowe, z marca 2012 roku, w którym proponuje się objęcie obszaru ochroną prawną w postaci utworzenia obszaru chronionego krajobrazu.

Ze względu na położenie Doliny Wisły na pograniczu gmin Czechowice-Dziedzice i Goczałkowice-Zdrój właściwa byłaby inicjatywa wojewody dla ustanowienia w/w formy ochrony przyrody, obejmującej przyrodniczo cenne obszary po obu stronach Wisły. Argumentem potwierdzającym to stanowisko jest likwidacja na terenie gminy Czechowice-Dziedzice strefy "B" i "C" ochrony uzdrowskiej uzdrowiska "Goczałkowice-Zdrój", która wynikała z nowelizacji ustawy o uzdrowskach i lecznictwie uzdrowskowym - gmina Czechowice-Dziedzice nie jest uzdrowskiem i nie spełnia wymogów ustawowych niezbędnych do uzyskania statusu obszaru ochrony uzdrowskiej ze względu na brak możliwości zapewnienia odpowiedniej odległości i ochrony uzdrowskiej przed ewentualnymi wpływami terenów zainwestowanych - tereny i obiekty uzdrowska Goczałkowice-Zdrój położone są blisko granicy administracyjnej gminy Czechowice-Dziedzice (średnia odległość ok. 650m).

#### **6.4.2. Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy "Stawy Sokoły i Hałcnowiec"**

Proponowany do ochrony obszar jest rozległy obszar obejmujący stawy wraz z groblami i fragmentami dolin Iłownicy i Jasienicy. Objęcie ochroną jest wnioskowane ze względu na występowanie na danym obszarze okazałych dębów, rzadkich gatunków roślin (m. in. łączenia baldaszkowatego i zanokcicy skalnej), oraz interesujących zbiorowisk roślinności nadwodnej, łąk w otoczeniu stawów, zarośli wiklinowych oraz łągów wierzbowo – topolowych. Tereny te są miejscem żerowania wielu ptaków wodnych i wodno – błotnych. Obszar w całości charakteryzuje się wysokim poziomem atrakcyjności pod względem krajobrazowym, dla którego proponowaną formą ochrony jest utworzenie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego. Na atrakcyjność obszaru wpływa również funkcjonowanie tu jednego z największych w Polsce łowisk ryb karpiowatych, które przyciąga miłośników wędkarstwa i biwakowania nad wodą. Należy umożliwić komercyjne i turystyczne wykorzystanie łowiska.

#### **6.4.3. Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Kolonja Żebracz”**

Jest to obszar składający się ze stawów „Dworskich” wraz z częścią Doliny Białej. Wymienione stawy stanowią fragment korytarza ekologicznego, który łączy większe zbiorniki wodne z Jeziorem Goczałkowickim. Występujące na danym terenie groble stanowią miejsce łąkowe szeregu ptaków śpiewających i wodnych, ze względu na występowanie na nich drzew oraz trzcinowisk.

Postulowaną dla tego obszaru formą ochrony krajobrazu jest ustanowienie zespołu przyrodniczo – krajobrazowego. Proponowana forma ochrony jest całkowicie spójna z propozycją przedstawioną w dotychczas obowiązującym Studium Uwarunkowań i Kierunków zagospodarowania Przestrzennego gminy Czechowice-Dziedzice. Odmienne podejście do ochrony prezentowane były we wcześniejszych wersjach tego dokumentu, gdyż w nich obszar ten był wytypowany do utworzenia tam użytku ekologicznego, jednakże taka forma ochrony jest trudna do wprowadzenia i utrzymania, ze względu na wielkość i rozległość obszaru, oraz nie nawiązuje ona dostatecznie do obecnie obowiązującej Ustawy o ochronie przyrody.

#### **6.4.4. Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy - Remiza leśna „Bażaniec”**

Obszarem proponowanym do objęcia formą ochrony jest teren obejmujący remizę leśną „Bażaniec”, zabytkowy park wraz z zespołem pałacowo-parkowym i podworskim oraz fragment doliny wraz ze stawami, zamykającej cały obszar od północnego zachodu. Las „Bażaniec” oraz sąsiadujące od południowego zachodu zbiorowiska łąkowe pełnią rolę węzła ekologicznego. Miejsce to stanowi schronienie dla wielu gatunków zwierząt. Las łąkowy został wykształcony w sposób płatowy, jest on miejscem występowania bogatego stanowiska skrzypu olbrzymiego. Występują tutaj również następujące rośliny chronione: konwalia, kalina i bluszcz pospolity. Opisywany obszar jest w całości atrakcyjny pod względem krajobrazowym. Proponuje się utworzenie zespołu przyrodniczo-

krajobrazowego. Działanie to było postulowane także w dotychczas obowiązującym Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czechowice-Dziedzice. Uzasadnieniem takiej decyzji jest fakt, że proponowane do objęcia ochroną są również tereny o dominujących walorach kulturowych.

#### **6.4.5. Proponowany obszar chronionego krajobrazu - Remiza leśna „Podraj” oraz łąki i stawy „Krzywa”**

Las „Podraj” położony jest na wzniesieniu. W jego skład wchodzi kilka typów drzewostanów: buczyny, lasu mieszanego i łągu olchowego. Na południe od lasu znajduje się dolina ciek wodnego o nazwie „Krzywa”, która jest obszarem odznaczającym się dużą różnorodnością siedliskową. Związane jest to z występowaniem na stosunkowo niewielkim obszarze kilku odrębnych biotopów. Na danym terenie występują podmokłe łąki ograniczone z obu stron niewielkimi ciekami wodnymi, na brzegach których rozciąga się wąski pas zadrzewień (część północna). Innymi rodzajami występujących tam biotopów są niewielkie akwenu otoczone starodrzewem, a także występujący w ich sąsiedztwie zwarty kompleks lasów grądowych (część południowo – wschodnia).

Dla danego obszaru proponuje się utworzenie obszaru chronionego krajobrazu. Jest to postulat zgodny z propozycją przedstawiona w dotychczas obowiązującym studium, ponieważ taka forma ochrony wydaje się najbardziej właściwa w odniesieniu to ustaleń obowiązujących na mocy znowelizowanej ustawy o ochronie przyrody. Ponadto najbardziej wartościowe pod względem przyrodniczym fragmenty tego obszaru, powinny być przeznaczone na użytki ekologiczne.

#### **6.4.6. Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy - Kompleks stawów „Brożyska”**

Jest to teren obejmujący kompleks składający się ze stawów, drobnych lasów i zadrzewień położonych w głęboko wciętej dolinie. Występujące tam niewielkie akwenu wodne są zazwyczaj zarośnięte i stanowią miejsce bytowania licznych populacji różnego rodzaju płazów i ptaków. Nad brzegami zbiorników żyją ryjówki aksamitne i karczowniki wodno – błotne. Proponuje się utworzenie na tym terenie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego lub, w razie możliwości użytku ekologicznego.

#### **6.4.7. Pozostałe obszary o ponadprzeciętnych walorach przyrodniczych proponowane do zachowania i ochrony poprzez politykę przestrzenną gminy**

Oprócz obszarów, które ze względu na swoje szczególne walory zasługują na objęcie formami ochrony przyrody w oparciu o Ustawę o ochronie przyrody, na terenie Czechowic-Dziedzic można wskazać wiele innych terenów o dużym znaczeniu przyrodniczym jako wartościowe zbiorowiska roślinne, siedliska zwierząt lub korytarze ekologiczne. Szczególne znaczenie przyrodnicze ma kompleks leśny w Zabrzegu, który ze względu na zajmowaną powierzchnię oraz sąsiedztwo ze zbiornikiem goczałkowickim stanowi ważne biocentrum o randze ponadlokalnej. Kompleks ten powinien zostać w całości zachowany. Jako inne obszary wartościowe przyrodniczo wskazano



ponadto ciągi ekologiczne w dolinach rzek i potoków. W ich obrębie występują liczne zadrzewienia i stawy, co sprzyja bioróżnorodności.

Tekst podrozdziału na podstawie Gmina Czechowice-Dziedzice (część wschodnia) Opracowanie Ekofizjograficzne Podstawowe, z marca 2012 roku

## 6.5. OCHRONA UZDROWISKOWA

Na mocy uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach z dnia 23 czerwca 1972 r. (Uchwała nr XVIII/89/72) ustanowiony został statut Uzdrowiska Goczałkowice-Zdrój). W statucie zawarte zostały strefy ochrony uzdrowiskowej. Według założeń statutowych przez gminy Czechowice-Dziedzice przebiegały granice stref B i C. Jednakże na mocy ustawy z dnia 28 lipca 2005 o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, utrzymanie stref ochrony uzdrowiskowej na terenie Czechowic-Dziedzic wymagałoby, zgodnie z art. 33 oraz art. 38. ust. 1, uzyskania przez całą gminę statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej.

Aby gminie Czechowice-Dziedzice mógł być nadany status obszaru ochrony uzdrowiskowej, wedle Art. 34 ust. 2 wymienionej ustawy, obszar ten musi spełniać łącznie następujące warunki:

- posiadać złoża naturalnych surowców leczniczych o potwierdzonych właściwościach leczniczych na zasadach określonych w ustawie,
- posiadać klimat o właściwościach leczniczych na zasadach określonych w ustawie,
- spełniać określone w przepisach o ochronie środowiska wymagania w stosunku do środowiska,
- posiadać infrastrukturę techniczną w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej, w zakresie transportu zbiorowego, a także prowadzi gospodarkę odpadami.

W związku z niespełnieniem przez gminę Czechowice-Dziedzice wymienionych powyżej wymogów, w świetle nowej ustawy (w ciągu trzech lat od wejścia w życie), zasięg stref ochronnych musiał zostać ograniczony do granic administracyjnych gminy Goczałkowice-Zdrój.

Dla bezpiecznego zachowania walorów gminy uzdrowiskowej Goczałkowice-Zdrój należy na terenie gminy Czechowice-Dziedzice prowadzić przedsięwzięcia, które nie naruszają obowiązujących przepisów o ochronie środowiska.

## 6.6. ZŁOŻA KOPALIN I ICH EKSPLOATACJA

Na obszarze prowadzona jest obecnie eksploatacja następujących złóż i zasobów: węgiel kamienny oraz metan, torf leczniczy (borowina), wody lecznicze. Swoją działalność wydobywczą na terenie gminy mogą prowadzić na podstawie ważnych koncesji następujące zakłady: Zakład Górniczy Eksploatacji Metanu Oddział „METANEL” S.A. w Czechowicach-Dziedzicach, Uzdrowisko Goczałkowice-Zdrój Wojewódzki Ośrodek Reumatologiczno-Rehabilitacyjny, Uzdrowiskowy Zakład Górniczy w Goczałkowicach-Zdroju, PG „Silesia” w Czechowicach-Dziedzicach.

*Granice występowania złóż oraz granice obszarów i terenów górniczych zostały przedstawione na Rysunku 20. Zagadnienia związane z wydobywaniem złóż.*

### **6.6.1. Węgiel kamienny**

Udokumentowane złoża węgla kamiennego znajduje się w północno-wschodniej części miasta Czechowice-Dziedzice. Jest to złożo: „Silesia, dla którego ustanowiono teren i obszar górniczy „Czechowice II” (koncesja nr162/94 z dnia 26.08.1994 r. z późniejszymi zmianami).

W wyniku wcześniejszej eksploatacji złoża Silesia nastąpiło obniżanie terenu oraz wystąpiły zagrożenia dla obiektów budowlanych (dozwala się sytuowania na danym obszarze obiekty maksymalnie III kategorii (wg ustawy Prawo budowlane) – czyli niewielkie budynki, jak: domy letniskowe, budynki gospodarcze). Obniżenia objęły dolinę Wisły poniżej DK-1 oraz dolinę Białej poniżej Stawu Błażkowiec. Największe osiadania (przekraczające 5 m) wystąpiły pod Stawem Przemysłowym i fragmentem koryta Wisły na wysokości Stawu Dębina. Osiadania wpłynęły niekorzystnie na stan koryt Wisły i Białej, stan wałów przeciwpowodziowych oraz grobli stawów hodowlanych. Konieczna była regulacja koryt, oraz modernizacja (nadsypanie) wałów przeciwpowodziowych i grobli stawów. Koryto Białej zostało całkowicie przełożone, gdyż na skutek osiadań nie było możliwe uzyskanie odpowiedniego spadku w ujściowym odcinku rzeki.

W grudniu 2010 roku Przedsiębiorstwo Górnicze Silesia przejęło od Kompanii Węglowej nierentowną i z tego powodu przeznaczoną do likwidacji kopalnię KWK Silesia w Czechowicach-Dziedzicach. Głównym właścicielem została czeska grupa energetyczna EPH (Energetický a Průmyslový Holding). Kopalnia dzięki dużym nakładom inwestycyjnym i po przejściu intensywnej restrukturyzacji wznowiła wydobycie od 2012 roku.

### **6.6.2. Metan**

W złożach węgla kamiennego metan występuje jako kopalina towarzysząca. Na terenie Czechowic-Dziedzic występują udokumentowane złoża metanu: "Silesia" i "Silesia Głęboka". Koncesją nr 162/94 z dnia 26.08.1994 r. wraz z późniejszymi zmianami, udzielono zgody na wydobywanie metanu jako kopaliny towarzyszącej w obszarze górniczym "Czechowice II".

### **6.6.3. Torf leczniczy (borowina)**

Udokumentowane złożo borowiny występuje na terenie sołectwa Bronów. Zostało ono oznaczone w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ oraz wymienione w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie złóż wód podziemnych zaliczonych do solanek, wód leczniczych i termalnych oraz złóż innych kopalin leczniczych, a także zaliczenia kopalin pospolitych z określonych złóż lub jednostek geologicznych do kopalin podstawowych (Dz.U. Nr 32, poz. 221) jako złożo torfu pod nazwą „Bronów” w miejscowości Bronów, gmina Czechowice-Dziedzice, Woj. Śląskie.

Występujące w złożu torfy nie zostały zaliczone do kopalin podstawowych, jednakże są uznawane za kopaliny lecznicze. Złożo nie posiada pełnej dokumentacji geologicznej, nie figuruje w bilansie zasobów oraz nie ma dokumentacji określającej granice i informacje o stanie zasobów. Zgodnie

z informacjami uzyskanymi w Ministerstwie Środowiska, na potrzeby studium granice złoża określono na podstawie materiałów Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych w Falentach. W 2013 r. Ministerstwo Środowiska wydało koncesję na eksploatację złoża torfu leczniczego przez uzdrowisko Goczałkowice-Zdrój.

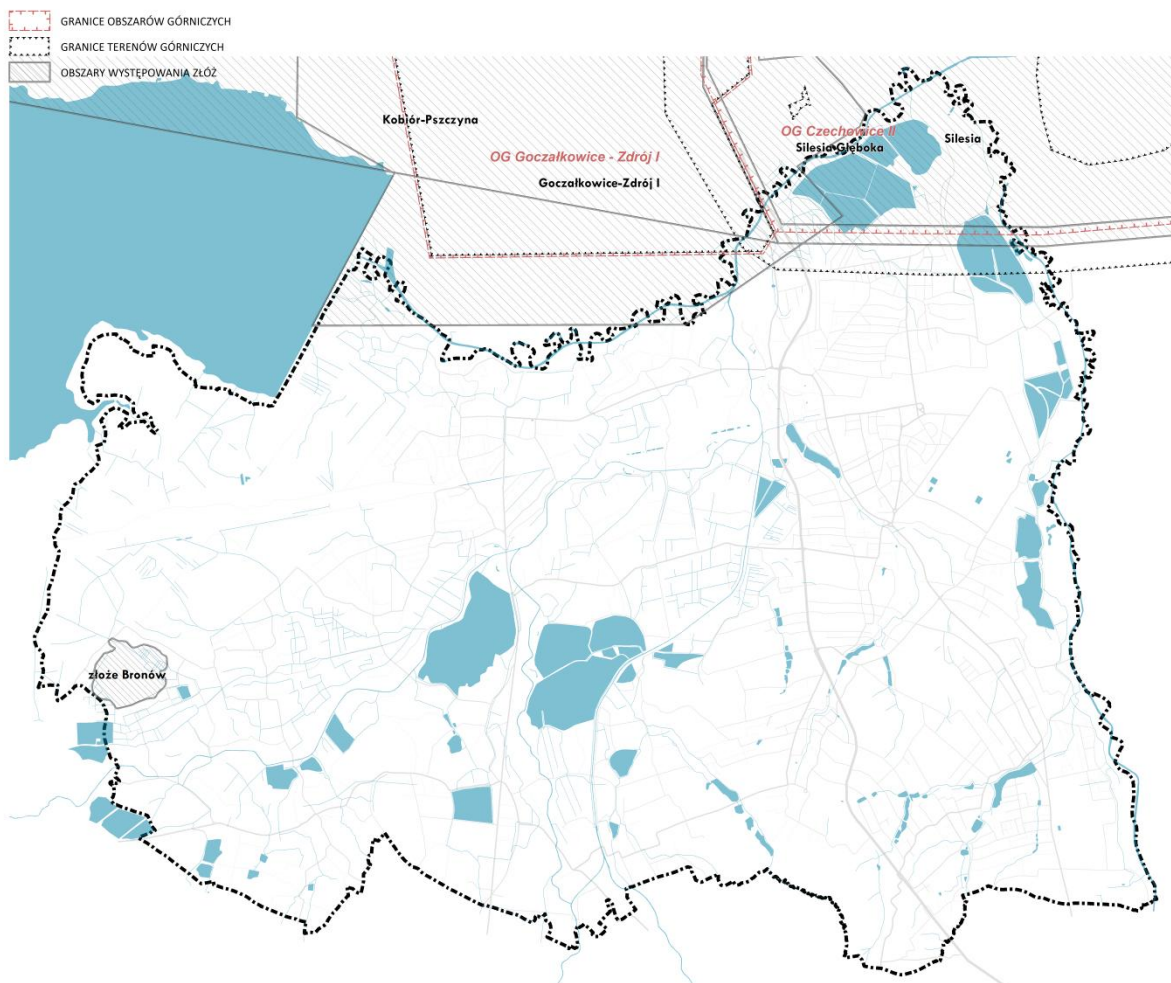
Na terenie gminy Goczałkowice-Zdrój znajduje się złożo borowiny "Rudołtowice", które nie sięga terenu gminy Czechowice-Dziedzice. Dla tego złoża ustanowiono teren górniczy pokrywający się z obszarem górniczym "Goczałkowice-Zdrój". Koncesja nr 90/92 z dnia 30.10.1992 r. wraz z późniejszymi zmianami została wydana dla Wojewódzkiego Ośrodka Reumatologiczno – Rehabilitacyjnego w Goczałkowicach-Zdroju. Złożo jest aktualnie eksploatowane. Wydobycie torfu nie wpływa na stan środowiska na terenie Czechowic- Dziedzic. W granicach gminy obszar górniczy obejmuje niewielki fragment terenu w sąsiedztwie koryta Wisły, w strefie bezpośredniego zagrożenia powodziowego (w międzywalu), który z uwagi na swoje położenie nie będzie zapewne podlegał zmianom sposobu użytkowania.

#### **6.6.4. Wody lecznicze**

Na terenie gminy Goczałkowice Zdrój występują następujące zasoby wód leczniczych: wody chlorkowo-sodowe, żelaziste, bromkowe, jodkowe, borowe. Wody te są eksploatowane na terenie Goczałkowic-Zdroju przez Wojewódzki Ośrodek Reumatologiczno- Rehabilitacyjny w Goczałkowicach-Zdroju, w oparciu o koncesję nr 1083/OS/2013 z dnia 15.05.2013 r., która wyznacza teren i obszar górniczy "Goczałkowice-Zdrój I".

Obszar górniczy obejmuje m.in. północne fragmenty gminy Czechowice-Dziedzice, położone w sąsiedztwie koryta Wisły. Na tych terenach nie powinno się lokalizować obiektów i prowadzić działalności mogących oddziaływać negatywnie na zasoby wód leczniczych. Z uwagi jednak na warunki zasilania tych wód (duża głębokość ich zalegania, gruba warstwa izolacyjna słabo przepuszczalnych utworów miocenu) zagrożenie ze strony ścieków bytowych, czy gospodarczych jest znikome.

## ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z WYDOBYWANIEM ZŁÓŻ



Rysunek 20. Zagadnienia związane z wydobywaniem złóż.

Źródło: opracowanie własne.

## 6.7. ZASOBY WODNE I ICH EKSPLOATACJA

### 6.7.1. Wody powierzchniowe

Pod względem hydrograficznym obszar gminy Czechowice-Dziedzice należy do prawostronnego dorzecza Wisły. Sieć rzeczna jest dobrze rozwinięta. Przez obszar gminy przepływa 5 rzek (Wisła, Łownica, Wapienica, Jasienica i Biała) oraz liczne potoki. Rzeki są w znacznym stopniu uregulowane i obwałowane. Uzupełnieniem sieci hydrograficznej jest system rowów melioracyjnych. Jest on silnie rozbudowany na obszarach wilgotnych (słabo przepuszczalne grunty, płytko występujące wody gruntowe). Do takich obszarów można zaliczyć szerokie doliny rzek Łownicy, Jasienicy i Wapienicy oraz trudno przepuszczalną gliniastą powierzchnię terasy bałtyckiej. 60% powierzchni gminy jest

odwadniane przez Iłownicę z dopływami Jasienicą i Wapienicą. Pozostałe 40% przypada w równym stopniu na Białą oraz bezpośredni odpływ do Wisły.

Przepływy (średnie roczne z wielolecia) kształtują się następująco:

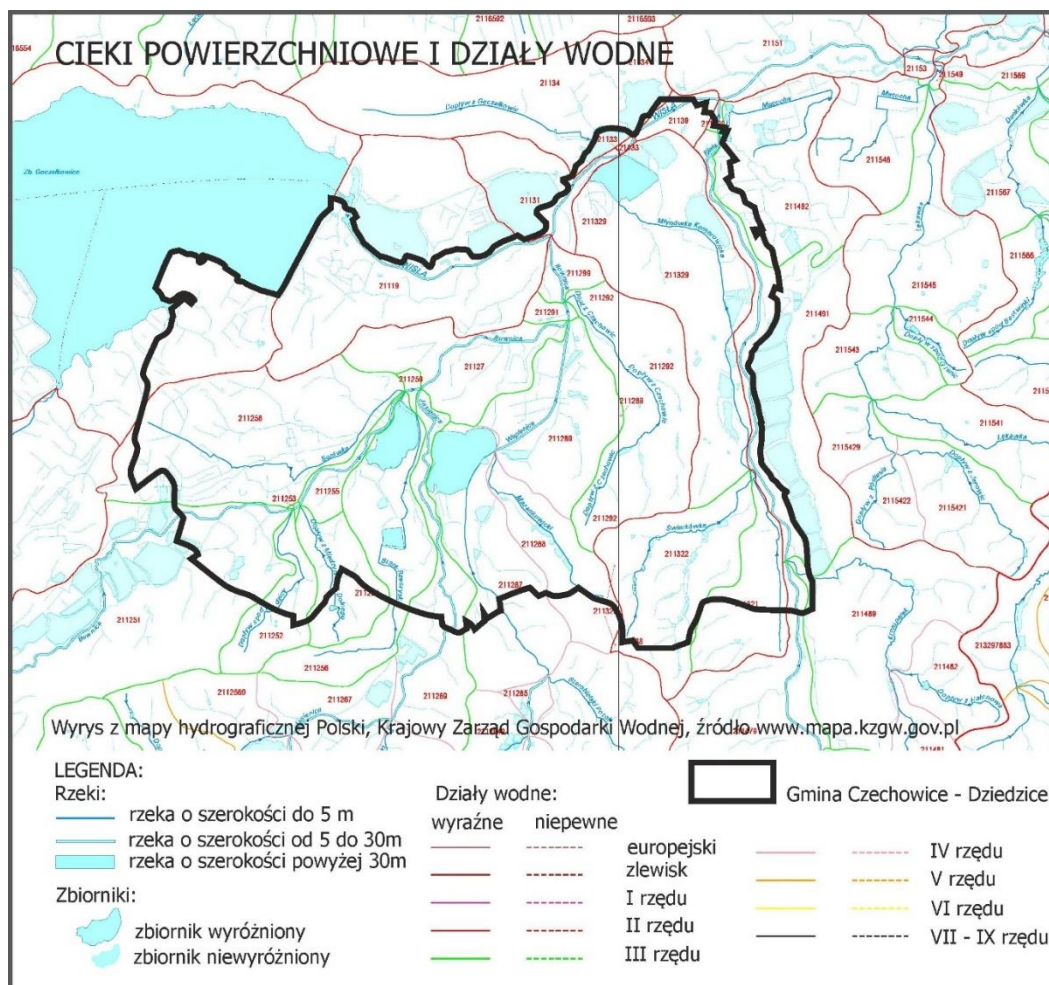
Wisła – 8,63 m<sup>3</sup>/s (wodowskaz Goczałkowice) Biała – 3,89 m<sup>3</sup>/s (wodowskaz Czechowice-Bestwina) Iłownica – 3,39 m<sup>3</sup>/s (wodowskaz Czechowice-Dziedzice - poniżej ujścia Wapienicy) Wapienica – 0,98 m<sup>3</sup>/s (wodowskaz Podkępie) Przeważają odpływy półrocza letniego (maj – październik). Największe przepływy dla Wisły, Białej i Iłownicy (odpowiednio: 139%, 128%, 125% średniego przepływu rocznego) występują w lipcu, a dla Wapienicy (149% średniego przepływu rocznego) w sierpniu. Najniższe przepływy występują w listopadzie (54 – 75% średniego przepływu rocznego). Rzeki te charakteryzują się reżimem wyrównanym z wezbraniem wiosennym i letnim oraz zasilaniem gruntowo-deszczowo-śnieżnym, przy czym naturalny reżim jest częściowo zakłócony czynnikami antropogenicznymi (zbiorniki retencyjne, stawy, regulacja rzek). W tym kontekście szczególną rolę odgrywa Zbiornik Goczałkowicki. Zbiornik ten wpływa na wyrównywanie przepływów na Wiśle, a przede wszystkim redukuje wysokie fale wezbraniowe. Szacuje się, że średni dopływ wód do zbiornika jest o kilkanaście procent wyższy niż odpływ z niego.

Cechą charakterystyczną Czechowic-Dziedzic jest stosunkowo duży udział powierzchniowy wód stojących (sztucznych stawów hodowlanych i oczek wodnych), które zajmują łącznie 6,4% całkowitej powierzchni gminy. Ma to istotne znaczenie retencyjne i topoklimatyczne, tym bardziej, że również na terenach sąsiednich gmin (zwłaszcza Goczałkowic i Bestwiny), występują duże powierzchnie wodne.

Wody płynące w małym stopniu są wykorzystywane gospodarczo. Wynika to z głównie z niskiej ich jakości (wody pozaklasowe). Na terenie gminy występują trzy czynne ujęcia wód powierzchniowych do celów przemysłowych. Wody z rzeki Białej ujmują: LOTOS Terminale S.A. Czechowice, Walcownia Metali "Dziedzice" S.A. oraz Elektrociepłownia EC2, natomiast "Silesia" Mining Services and Engineering Sp. z o.o. korzysta z ujęcia ze stawu "Kopalniak". Woda do celów pitnych ze Zbiornika Goczałkowice jest ujmowana w dużych ilościach przez Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów w Katowicach poza granicami Czechowic-Dziedzic. Zdolności produkcyjne stacji wodociągowych "Goczałkowice" i "Strumień" wynoszą łącznie 358 000 m<sup>3</sup>/dobę. Niewielka, północno-zachodnia część obszaru gminy znajduje się w strefie zasilania zbiornika goczałkowickiego. Wynika z tego potrzeba szczególnej ochrony tej części zlewni przed przenikaniem zanieczyszczeń do wód. Dla tego terenu w latach 50. ustanowiona została strefa ochrony pośredniej. Zakazy i nakazy jakie przyjęto dla tej strefy nie przystają do obecnych uwarunkowań prawnych i realiów ekonomicznych. Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów w Katowicach przygotowuje projekt ustanowienia nowych stref ochrony pośredniej zgodny z obecnie obowiązującym Prawem wodnym. Przewiduje on istotne zmiany zarówno ich zasięgu terytorialnego, jak i ograniczeń w użytkowaniu terenu. Należy podkreślić, że z uwagi na charakter użytkowania terenu gminy znajdującego się w zlewni Jeziora Goczałkowickiego (głównie powierzchnie leśne) zagrożenie dla wód jest aktualnie niewielkie. Większe zagrożenie stwarza jedynie stacja rozrządowa Zabrzeg-Czarcolesie, ze względu na brak systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz ryzyko wystąpienia awarii z udziałem

---

substancji niebezpiecznych. Zagrożenia powodziowe na terenie gminy przedstawiono w punkcie 8 "Warunki i jakość życia mieszkańców" w podpunkcie 8.5 "Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia".



**Rysunek 21. Cieki powierzchniowe i działy wodne.**

*Źródło: Opracowanie własne.*

### 6.7.2. Wody podziemne

Spśród wód podziemnych występujących w rejonie Czechowic-Dziedzic znaczenie gospodarcze mają wody zalegające w utworach tworzących czwartorzędowe i trzeciorzędowe piętra wodonośne.

Czwartorzędowy poziom wodonośny tworzy przede wszystkim szeroko rozprzestrzeniona warstwa pospółki żwirowo - piaszczystej, z rosnącym udziałem otoczków w spągu. Miąższość tej warstwy waha się najczęściej w przedziale od 2,5 do ok. 20 m. Obniżenia plejstoceńskich, kopalnych dolin rzecznych, o generalnym przebiegu południe – północ, wypełnione są otoczkami, żwirami i piaskami o miąższości do ok. 40 – 50 m. Strop opisywanej warstwy przykrywają słaboprzepuszczalne gliny

lessopodobne lub lessy, a na wyższych poziomach dolinnych - gliniasto- pylaste osady aluwialne facji pozakorytowej, kilku- kilkunastometrowej miąższości. Wśród osadów słabo-przepuszczalnych lokalnie występują soczewy piasków drobnoziarnistych tworzących wyższy, nieciągły poziom wodonośny o miąższości 0 – 2,5 m. W obrębie powierzchniowych osadów słabo - przepuszczalnych tworzą się lokalnie soczewy wód zawieszonych na głębokości ok. 2–3 m pod poziomem terenu, często mające charakter okresowy. Zwierciadło wód głównego czwartorzędowego poziomu wodonośnego jest napięte - w przypadku głębszego położenia stropu warstwy przepuszczalnej, a swobodne lub słabo napięte – w miejscach płytszego występowania stropu warstwy żwirowo – piaszczystej. Górny czwartorzędowy poziom wodonośny jest mało zasobny w wodę, a jej zwierciadło jest z reguły swobodne. Zasilanie warstw wodonośnych w osadach czwartorzędu odbywa się bezpośrednio z powierzchni terenu – wodami opadowymi, a częściowo - wodami rzeczными infiltrującymi w podłoże. Wody z poziomów czwartorzędowych są ujmowane na cele przemysłowe oraz licznymi studniami gospodarskimi. Dla ujęć ustanowiono jedynie strefy ochrony bezpośredniej. Zaopatrzenie w wodę pitną odbywa się ze źródeł zewnętrznych. Trzeciorzędowy poziom wodonośny związany jest z nieciągłymi przewarstwieniami piasków lub piaskowców w obrębie nieprzepuszczalnych iłów mioceńskich. Rozprzestrzenienie wodonośnych osadów miocenu jest niewielkie. Wody w nich zalegające mają podrzędne znaczenie gospodarcze. Ujmowane są m.in. w dwóch studniach na terenie LOTOS Terminale S.A. Czechowice oraz. zakładu produkującego produkty zapalczane PCC Consumer Products Czechowice S.A. Wody zalegające w głębiej położonych przewarstwieniach lub soczewach piaszczystych, zalegających wśród iłów mioceńskich, są wysoko zmineralizowane i nie nadają się do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Mogą być wykorzystywane w wodolecznictwie. Wody te są dobrze izolowane od wyższych poziomów wodonośnych. Według Mapy obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony, pod red. A.S. Kleczkowskiego, w skali 1:500 000, wydanej w 1990 r., pod południową częścią czechowickiego odcinka doliny Białej oraz na terenach przyległych zalega fragment czwartorzędowego GZWP nr 448 Dolina Rzeki Biała. Zbiornik jest odkryty hydrogeologicznie, narażony na zanieczyszczenie z powierzchni. W cytowanym źródle wyznaczony został obszar wymagający najwyższej ochrony (ONO), który obejmuje cały obszar zbiornika. Obszar wymagający wysokiej ochrony (OWO) ciągnie się strefami równoległymi do zbiornika, obejmując pozostałą część obszaru zasilania. W granicach Czechowic-Dziedzic jest to rejon Czechowic Górnych, Brożyska, Świerkowic i Górnego Lasu. Wody GZWP nr 448 Dolina Rzeki Biała są nieznacznie zanieczyszczone, łatwe do uzdatniania (klasa Ic – według klasyfikacji A. Macioszczyk, zmodyfikowanej przez A.S. Kleczkowskiego). Według Mapy warunków występowania, użytkowania, zagrożenia i ochrony zwykłych wód podziemnych Górnośląskiego Zagłębia Węglowego i jego obrzeżenia, pod redakcją A. Rózkowskiego i in., w skali 1:100 000, wydanej w 1997 r., pod przeważającą częścią gminy, w osadach czwartorzędowych, zalegają wody zaliczane do Użytkowego Poziomu Wód Podziemnych Q-II - Rejonu Małej Wisły. Mniejsze zasoby wodne w obrębie czwartorzędowego piętra wodonośnego występują w wysoczyznowej partii międzyrzecza Białej i Wapienicy, w rejonie Podlas – Nowy Świat – Bronów oraz w rejonie PG „Silesia”. Stopień zagrożenia wód UPWP Q-II oceniono na przeważającym obszarze jako średni (czas pionowej migracji zanieczyszczeń z powierzchni do wód podziemnych wynosi 5-25 lat). Niski stopień zagrożenia wód (czas migracji zanieczyszczeń

z powierzchni do wód podziemnych 25–100 lat) cechuje obszary, gdzie zwierciadło wód występuje na głębokości ponad 10 m pod powierzchnią terenu. Są to tereny peryferyjne zbiornika, ciągnące się pasem kilkusetmetrowej szerokości od południowej granicy miasta w rejonie ul. Legionów ku centrum oraz rejon Zbiornika Goczałkowickiego, gdzie utrzymywane są studnie odwadniające podłoże zapory.

W Waloryzacji środowiska przyrodniczego i identyfikacji jego zagrożeń na terenie województwa śląskiego (2001), w części dotyczącej wód podziemnych, opracowanej przez zespół pod kierunkiem A. Witkowskiego, także nie wydzielono GZWP obejmującego obszar Czechowic-Dziedzic. Użytkowy poziom wodonośny zawiera się w granicach generalnie odpowiadających UPWP Q-II. Według autorów Waloryzacji..., wody podziemne są w wysokim stopniu zagrożone zanieczyszczeniem (czas pionowej migracji zanieczyszczeń z powierzchni do wód podziemnych wynosi do 5 lat). Miąższość opisaną wyżej warstwy słabo - przepuszczalnej ( $k=10^{-6}$  –  $k=10^{-9}$  m/s) przekracza jednak w wielu miejscach 10 m – wartość przyjętą jako graniczną dla wysokiego stopnia zagrożenia wód. Wydzielanie GZWP i UPWP opiera się o kryteria ilościowe i jakościowe wód zaproponowane przez A.S. Kleczkowskiego w 1990 r. UPWP to takie, gdzie wydajność potencjalna pojedynczej studni przekracza  $10 \text{ m}^3/\text{h}$ . W obrębie GZWP wydajność potencjalna studni powinna przekraczać  $70 \text{ m}^3/\text{h}$ . W obszarach deficytowych stosuje się indywidualne kryteria ilościowe, co w warunkach hydrogeologicznych województwa śląskiego ma zastosowanie do karbońskiego i czwartorzędowego piętra wodonośnego. Jakość wód odpowiadać powinna I klasie czystości (wody mogące służyć zaopatrzeniu w wodę pitną bez uzdatniania lub po uzdatnieniu). GZWP nr 448 jest ujęty w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2002 r. w sprawie przebiegu granic dorzeczy, przyporządkowania zbiorników wód podziemnych do właściwych obszarów dorzeczy, utworzenia regionalnych zarządów gospodarki wodnej oraz podziału obszarów dorzeczy na regiony wodne (Dz.U. Nr 232, poz. 1953). W związku z powyższym, właściwy dyrektor RZGW może dla ochrony wód podziemnych tego zbiornika wyznaczyć obszar ochronny, o jakim mowa w art. 52, 59 i 60 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U. Nr 115, poz. 1229, wraz z późn. zm.). Najnowszym opracowaniem kartograficznym rozmieszczenia Głównych Zbiorników Wód Podziemnych na terenie województwa śląskiego, uwzględniającym wyłącznie GZWP wymienione w cytowanym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2002 r., jest mapa wykonana w listopadzie 2002 r. w Oddziale Górnośląskim Państwowego Instytutu Geologicznego w Sosnowcu dla potrzeb prezentacji monitoringu wód podziemnych prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. Granice GZWP nr 448 pozostały niezmienione w stosunku do określonych przez A.S. Kleczkowskiego w 1990 r. Ewentualne wyznaczenie obszaru ochronnego GZWP nr 448 powinno być poprzedzone uściśleniem granic zbiornika. Wody podziemne na terenie Czechowic-Dziedzic są obecnie ujmowane na cele przemysłowe. Zgodnie z treścią art. 32 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne, wody podziemne powinny być wykorzystywane przede wszystkim do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz na cele socjalno – bytowe, a także do produkcji artykułów żywnościowych i farmaceutycznych. W warunkach miejscowych wody UPWP Q-II lub/i GZWP nr 448 mogą być źródłem wody pitnej w sytuacjach awaryjnych. W związku z tym niezbędne jest utrzymanie zasobów wodnych w odpowiednio dobrej jakości, niezależnie od formalnego ustanowienia obszaru ochronnego GZWP.

---



## 6.8. ROLNICZA I LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

Gleby na terenie Czechowic-Dziedzic powstały się na podłożu utworów przeważnie ciężkich, ze znacznym udziałem frakcji ilastej. Stanowią je aluwia rzeczne oraz pokrywy lessowe (lessy ilaste). Utwory aluwialne z uwagi na charakter dolin rzecznych (szerokie terasy zalewowe, niewielki spadek) wykształciły się w postaci iltów (głównie pylastych) oraz glin średnich i ciężkich. Jedynie w sąsiedztwie koryt rzecznych oraz w górnych częściach dolin Jasienicy i Wapienicy występują utwory lżejsze (gliny piaszczyste lub piaski gliniaste).

W dolinach rzecznych w obrębie I terasy wytworzyły się mady, a miejscami także gleby mułowotorfowe, zaś na wysoczyznach głównie gleby pseudobielicowe i zdecydowanie rzadziej gleby brunatne wyługowane.

Gleby na terenie gminy charakteryzują się przeważnie średnią lub wysoką przydatnością rolniczą. Dominują 3 kompleksy rolniczej przydatności:

### - 2 pszenno-dobry

Gleby zasobne w składniki pokarmowe, o głębokim poziomie próchnicznym, dobrej strukturze; nieco zbyt zwarte - ciężkie do uprawy, okresowo gorzej przewietrzane lub wykazujące nadmiar lub niedobór wilgotności; do kompleksu tego zalicza się również niektóre gleby lekkie, lecz tylko takie, które z natury swojej są glebami pszennymi. Na glebach tego kompleksu udają się wszystkie rośliny uprawne, lecz utrzymanie odpowiednio wysokich plonów zależy jest od wysokości nakładów i od przebiegu pogody. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby te zaliczane są przeważnie do klasy IIIa i IIIb.

### - 8 zbożowo-pastewny mocny

Do kompleksu tego zaliczane są gleby średnio zwarte i ciężkie (pszenne) okresowo i trwale podmokłe oraz najlepsze gleby torfowe i murszowe. W latach mokrych gleby te dają niższe plony, w latach suchych możliwe są wysokie plony. Wynika stąd, że gleby tego kompleksu stwarzają pewne ryzyko uprawy roślin wrażliwych na trwałą lub okresową podmokłość gruntów. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby te zalicza się do klas IIIa i IIIb (gleby organiczne) oraz IIIb, IVa, IVb, a niekiedy V (gleby mineralne).

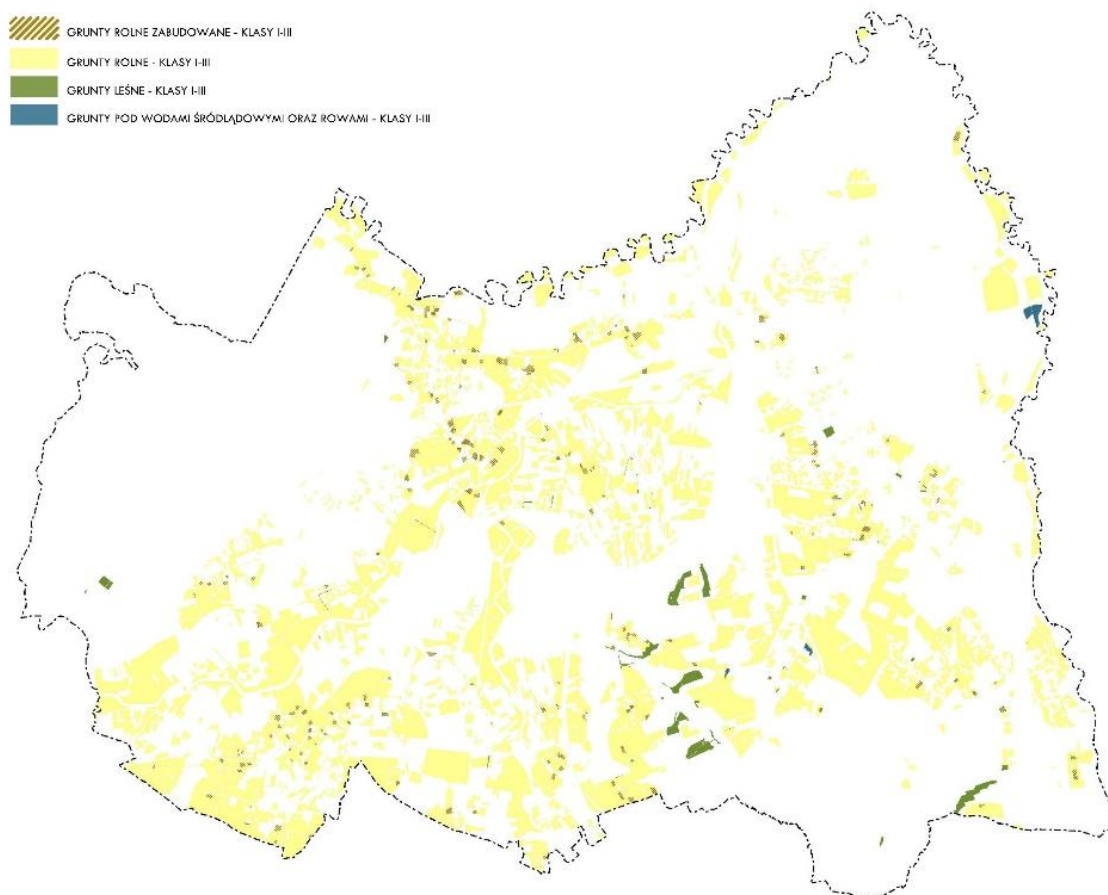
### - 2z użytki zielone średnie

Obejmuje łąki i pastwiska zaliczone w klasyfikacji bonitacyjnej do klas III i IV.

Kompleks pszenno-dobry dominuje w części wschodniej i południowo-wschodniej gminy, gdzie występują większe spadki terenu, grunty są nieco lepiej przepuszczalne, a poziom wód gruntowych niższy. W płaskich dnach dolin, gdzie z reguły płytko zalegają wody gruntowe, szczególnie na glebach bardzo ciężkich, dominuje kompleks zbożowo-pastewny mocny. Użytki zielone zalicza się głównie do kompleksu użytków zielonych średnich. Strukturę użytków rolnych według klas bonitacyjnych przedstawia Tabela A.32. Wynika z niej, że spośród gruntów ornych i trwałych użytków zielonych 40,12% przypada na grunty II i III klasy bonitacyjnej (wymagana zgoda Ministra na przeznaczenie na cel nierolniczy w przypadku gdy obszar przewidywanej zmiany przeznaczenia terenu przekracza 0,5 ha); 52,19% stanowią grunty IV klasy bonitacyjnej (wymagana zgoda Wojewody na przeznaczenie na cel nierolniczy w przypadku gdy obszar przewidywanej zmiany przeznaczenia terenu przekracza 1 ha), a tylko 7,69% przypada na grunty niskich klas bonitacyjnych

(V,VI). Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych do gleb chronionych zalicza również bez względu na klasę gleby organiczne. Do gleb organicznych zalicza się występujące na terenie gminy gleby mułowo-torfowe. Występują one na użytkach rolnych o łącznej powierzchni 45,7 ha.

### GRUNTY O KLASACH I-III



Rysunek 22. Grunty rolne o klasach bonitacyjnych I-III.

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 32. Rodzaje i klasy użytków gruntowych w gminie Czechowice-Dziedzice.

Rodzaje użytku gruntowego	Powierzchnia (ha)	Udział w %
<b>Użytki rolne II-III klasy bonitacyjnej</b>		
<b>ogółem</b>	<b>1313,7</b>	<b>40,12</b>
orne RII	7,53	0,23
orne RIIIa	103,96	3,17
orne RIIIb	653,67	19,96
łąki ŁII	3,56	0,11
łąki ŁIII	344,2	10,51
pastwiska PsIII	200,78	6,13

<b>Użytki rolne IV klasy bonitacyjnej</b>		
<b>ogółem</b>	<b>1708,8</b>	<b>52,19</b>
orne RIV	0,64	0,02
orne RIVa	1147,94	35,06
orne RIVb	229,34	7,00
łąki łIV	133,45	4,08
pastwiska PsIV	197,43	6,03
<b>Użytki rolne pozostałe</b>		
<b>ogółem</b>	<b>251,95</b>	<b>7,69</b>
orne RV	33,52	1,02
orne RVI	2,71	0,08
łąki łV	35,81	1,09
łąki łVI	22,52	0,69
pastwiska PsV	18,29	0,56
pastwiska PsVI	2,17	0,07
użytki rolne zabudowane (Br)	104,58	3,19
grunty pod stawami (Wsr) i rowy (W)	32,35	0,99
<b>Razem</b>	<b>3274,45</b>	<b>100</b>

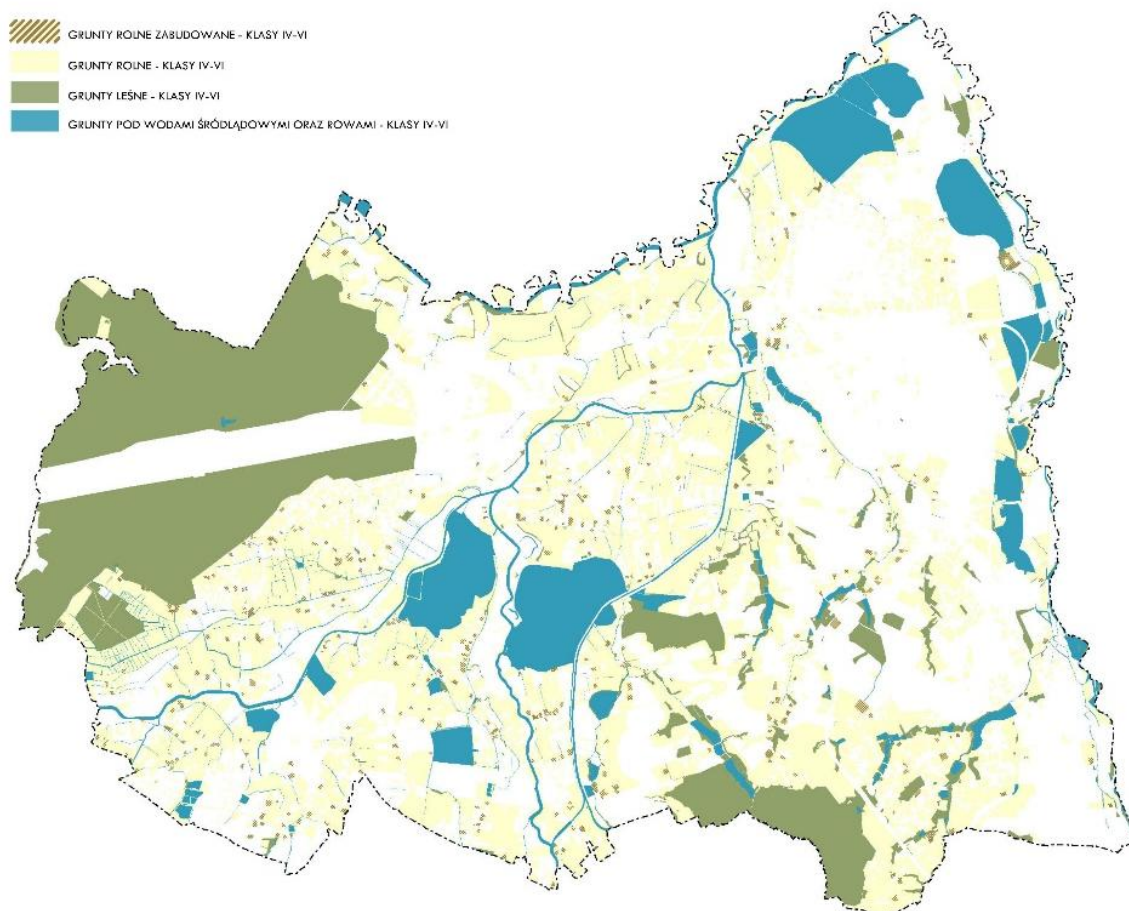
Źródło: System Informacji o Terenie: <http://geoportal.powiat.bielsko.pl/> (data dostępu: 24.02.2015)

**Tabela 33. Zestawienie powierzchni gruntów według klas bonitacyjnych i sposobu użytkowania [ha].**

Sposób użytkowania	Klasy bonitacyjne [m <sup>2</sup> ]								
	II	III	IIIa	IIIb	IV	IVa	IV b	V	VI
Grunty pod wodami śródlądowymi (Wsr)	0	0	2,41	0,57	1,95	14,33	2,01	8,80	1,50
Grunty pod rowami (W)	0	0,43	0	0	0,19	0,13	0,03	0	0
Sady (S)	0	1,04	0,20	12,91	0,24	21,67	2,24	0	0
Grunty orne (R)	7,53	0	103,96	653,67	0,64	1147,94	229,34	33,52	2,71
Pastwiska trwałe (Ps)	0	200,78	0	0	197,43	0	0	18,29	2,17
łąki trwałe (ł)	3,56	344,19	0	0	133,45	0	0	35,81	22,52
Grunty zadrzewione i zakrzewione (Lz)	0	0,08	0,15	1,11	5,31	8,10	2,16	4,18	3,26
Lasy i grunty leśne (Ls)	0	21,52	0	0	59,74	0	0	3,13	0,62
Grunty rolne zabudowane (Br)	0	5,78	1,87	25,89	4,72	56,88	8,43	0,74	0,27

Źródło: System Informacji o Terenie: <http://geoportal.powiat.bielsko.pl/> (data dostępu: 24.02.2015)

## GRUNTY O KLASACH IV-VI



**Rysunek 23. Grunty rolne o klasach bonitacyjnych IV – VI.**

*Źródło: Opracowanie własne.*

Walory glebowo-rolnicze predestynują obszar gminy do kultywowania gospodarki rolnej, szczególnie na terenie sołectw: Bronów, Ligota i Zabrzeg, ale również w południowo-zachodniej części obszaru Czechowic (Czechowice Górne, Lipowiec, Brożysko). Zagrożeniem dla rolnictwa na terenie Czechowic-Dziedzic są procesy urbanizacji, szczególnie powstawanie rozproszonej zabudowy na terenach kompleksów rolnych oraz degradacja gleb. Głównymi czynnikami, poza rozwojem zabudowy i ciągów komunikacyjnych, powodującymi degradację gleb są zanieczyszczenie gleb oraz procesy erozji. Badania zanieczyszczenia gleb na terenie gminy były prowadzone przez: Ośrodki Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach i Bielsku-Białej oraz Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Gliwicach. W latach 1982 - 1996 OBiKŚ w Katowicach prowadził badania stanu zanieczyszczenia gleb na terenach rolnych w granicach byłego województwa katowickiego. Na obszarze Czechowic-Dziedzic badania przeprowadzono w 90 punktach pomiarowych. W ocenie zagrożenia gleb oparto się na wynikach pomiarów (zawartość metali ciężkich - ołowiu, kadmu, cynku) oraz sześciostopniowej klasyfikacji IUNG w Puławach (0 – 5).

Na terenie gminy stwierdzono występowanie trzech pierwszych kategorii według tej klasyfikacji:

**Stopień 0** - gleby nie zanieczyszczone o naturalnej zawartości metali śladowych; gleby te mogą być przeznaczone pod wszystkie uprawy ogrodnicze i rolnicze zgodnie z zasadami racjonalnego wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

**Stopień I** - gleby o podwyższonej zawartości metali; gleby te mogą być przeznaczone pod wszystkie uprawy polowe z ograniczeniem warzyw przeznaczonych dla dzieci.

**Stopień II** - gleby słabo zanieczyszczone; na glebach takich zachodzi już obawa chemicznego zanieczyszczenia roślin; należy wykluczyć przede wszystkim niektóre uprawy ogrodnicze; dozwolona jest uprawa roślin zbożowych, okopowych i pastewnych.

W zdecydowanej większości punktów pomiarowych stwierdzono 0 lub 1 stopień zanieczyszczenia. W kilku punktach, zlokalizowanych we wschodniej części gminy w pobliżu terenów przemysłowych, stwierdzono 2 stopień zanieczyszczenia, z uwagi na zawartość kadmu, a w jednym przypadku cynku. Wyniki badań, w odniesieniu do wartości dopuszczalnych, określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9.09.2002 r. w sprawie standardów jakości gleb oraz standardów jakości ziemi wskazują, że niemal cały przebadany obszar gminy (tereny rolne) spełnia najwyższe standardy (w zakresie zawartości w glebie metali ciężkich), kwalifikujące je do grupy A. Norma dla grupy A nie jest spełniona w 4 punktach dla ołowiu, w 5 punktach dla kadmu oraz w 6 punktach dla cynku. W tych przypadkach, spełniona jest norma dla grupy B. W warunkach obecnego użytkowania tych gruntów (użytki rolne) spełnione są zatem obowiązujące standardy w zakresie zawartości ołowiu, kadmu i cynku w glebie. Jednak brak oznaczeń pozostałych metali oraz innych substancji, szczególnie węglowodorów nie pozwala na pełną ocenę stopnia degradacji gleb na terenie gminy.

Badania OBiKŚ w Bielsku-Białej, prowadzone w 1991 w 30 punktach pomiarowych, obejmowały dodatkowo oznaczenie: chromu, miedzi i niklu. W odniesieniu do w/w rozporządzenia zawartość poszczególnych metali przedstawiała się następująco:

cynk – poziom wyraźnie podwyższony (na granicy grupy B i C) wystąpił w 3 punktach (ul. Wenecka, Waryńskiego i Żeromskiego); miedź i ołów – we wszystkich punktach odpowiadał grupie A lub B; poziom wyraźnie podwyższony zanotowano tylko w przy ul. Weneckiej; kadm – wartości dla zdecydowanej większości punktów pomiarowych odpowiadają grupie B; zwraca uwagę wyraźnie podwyższona zawartość tego pierwiastka (na granicy grupy B i C) we wszystkich punktach w Zabrzegu oraz w części miejskiej przy ulicach: Weneckiej, Waryńskiego, Węglowej, Słonecznej, Rumana, Słowackiego i Narutowicza; nikiel i chrom – praktycznie brak zanieczyszczenia tymi pierwiastkami; poza punktem przy ul. Weneckiej (grupa B, ale tylko dla niklu) pozostałe punkty spełniają normę dla grupy A. Badania Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Gliwicach były prowadzone w 1993 r. (część wiejska) i w 1995 r. (część miejska). Badano zawartość podstawowych metali (Pb, Cd i Zn). Wyniki są ogólnie zbieżne z badaniami OBiKŚ w Katowicach i Bielsku-Białej. Zawartość ołowiu w glebie na terenie sołectw jest na poziomie naturalnym, w części miejskiej w 9 punktach odpowiada I stopniowi zanieczyszczenia (wg klasyfikacji IUNG). Zawartość kadmu w glebach na terenie całej gminy jest na poziomie naturalnym lub odpowiada I stopniowi zanieczyszczenia. Stwierdzona zawartość kadmu jest ogólnie znacznie niższa, niż to wykazały badania OBiKŚ w Bielsku-Białej. Najwyższy odnotowany poziom tego pierwiastka (1,65 mg/kg) nie stwarza poważnego zagrożenia chemicznego skażenia roślin. Podobnie jak we wcześniej przytaczanych badaniach stosunkowo

---

najwyższe było zanieczyszczenie cynkiem. W próbkach pobranych w centrum miasta (ulice: Piasta, Narutowicza i Żeromskiego) stwierdzono II stopień zanieczyszczenia. Reasumując wyniki wyżej opisanych badań stwierdza się, że poziom skażenia gleb metalami na terenie gminy jest niewielki i nie stwarza on znaczącego zagrożenia dla zdrowia ludności, nie powoduje więc konieczności istotnych ograniczeń w produkcji rolnej. Zagrożenie jest relatywnie największe w rejonach silnie zurbanizowanych i uprzemysłowionych, a więc we wschodniej i północno-wschodniej części gminy. Udział użytków rolnych jest tutaj niewielki, prowadzi się jednak uprawy warzywnicze w ogrodach działkowych i przydomowych. Jak wykazywały badania Okręgowej Stacji Chemiczno - Rolniczej w Gliwicach (1993) w materiale roślinnym stwierdzono zawartość kadmu, która w części przypadków przekraczała normę konsumpcyjną, a w kilku przypadkach nawet normę paszową. Badania z 1995 r. wykazały przydatność konsumpcyjną wszystkich przebadanych próbek materiału roślinnego.

## 6.9. TERENY ZIELENI

W gminie Czechowice-Dziedzice na 1 mieszkańca przypada 10,66 m<sup>2</sup> powierzchni zieleni miejskiej. W odniesieniu do całego województwa wskaźnik ten jest niski – w województwie śląskim na 1 mieszkańca przypada ponad 2,5 razy więcej powierzchni terenów zieleni. W odniesieniu do powiatu bielskiego wskaźnik ten jest porównywalny. Na jednego mieszkańca przypada ok. 1 m<sup>2</sup> mniej zieleni miejskiej niż średnia w gminie Czechowice-Dziedzice.

**Tabela 34. Zestawienie powierzchni zieleni miejskiej w województwie śląskim, powiecie bielskim oraz gminie Czechowice-Dziedzice, stan na rok 2013.**

	Zieleń uliczna			Parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej			Cmentarze			Razem		
	Pow. [ha]	% pow.	m <sup>2</sup> /os.	Pow. [ha]	% pow.	m <sup>2</sup> /os.	Pow. [ha]	% pow.	m <sup>2</sup> /os.	Pow. [ha]	% pow.	m <sup>2</sup> /os.
woj. śląskie	2124,4	0,17	4,62	9381,99	0,76	20,4	1342,69	0,11	2,92	12849,03	1,04	27,97
powiat bielski	24,2	0,05	1,52	84,15	0,18	5,28	45,2	0,1	2,83	153,55	0,33	9,64
Czechowice - Dziedzice	3	0,05	0,67	36,75	0,55	8,2	8	0,12	1,79	47,75	0,72	10,66

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

**Tabela 35. Stopień wyposażenia gminy Czechowice-Dziedzice w tereny zieleni miejskiej, w latach 2005 -2013, wg danych GUS.**

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<b>Ilość obiektów</b>									
Parki spacerowo - wypoczynkowe	1	1	1	1	1	2	2	2	2
Zieleńce	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Cmentarze	11	11	11	10	10	10	10	10	10
Żywopłoty [m]	8992	8992	8738	8738	8518	8518	9222	9222	9302
<b>Powierzchnia [ha]</b>									
Parki spacerowo - wypoczynkowe	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	5,9	5,9	5,9	5,9
Zieleńce	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Zieleń uliczna	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Tereny zieleni osiedlowej	33,3	33,3	49,3	49,3	36,8	36,8	28,7	28,7	29,85
Parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej	37,7	37,7	53,7	53,7	41,2	43,7	35,6	35,6	36,75
Cmentarze	7,9	7,9	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0
Lasy gminne	1,6	1,6	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

W chwili obecnej na terenie miasta Czechowice-Dziedzice znajdują się trzy parki miejskie, jeden - Park miejski „Lasek” usytuowany jest przy ulicy Barlickiego w bliskim sąsiedztwie LOTOS Terminale S.A. Czechowice drugi znajduje się przy Alei Św. Andrzeja Boboli – Park przy Domu rekolekcyjnym Św. Józefa księży Jezuitów oraz trzeci - "Park Północ" przy ul. Baczyńskiego. W mieście Czechowice-Dziedzice znajduje się Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji przy ulicy Legionów.

Zarówno lokalizacja, jak zagospodarowanie Parków Miejskich sprawiają, że właściwą dla nich rangą jest ranga parku dzielnicowego. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, jest obiektem o zasięgu ogólno - gminnym. Jego chłonność w takim zakresie oddziaływania wynosi 10 tys. osób. Przyjmując wskaźniki odpowiednie dla dzielnicowych terenów rekreacji i wypoczynku, chłonność ta wyniesie około 19 tys. osób. W zasięgu obsługi MOSiR zamieszkuje 13,25 tys. osób (przyjmując promień dojazdu 1,2 km), a w promieniu 3 km mieszka 32,5 tys. osób (zasięg taki obejmuje całe centrum miasta).

**Tabela 36. Nasadzenia i ubytki zieleni na terenie gminy Czechowice-Dziedzice, w latach 2005 -2013.**

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<b>Nasadzenia [szt.]</b>									
Drzewa	244	53	49	0	398	117	64	17	39
Krzewy	398	72	57	0	0	1323	1547	6	17
<b>Ubytki [szt.]</b>									
Drzewa	217	119	451	100	455	345	105	257	418
Krzewy	0	0	240	181	0	600	0	200	0

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

Spośród zabytkowych założeń zieleni w Czechowicach-Dziedzicach do najcenniejszych należą:

- zespół pałacowo-parkowy „Kotulińskich” z cennym starodrzewiem;
- park przyklasztorny przy kościele pw. Józefa Robotnika, Park przy Domu rekolekcyjnym Św. Józefa księży Jezuitów;
- park dworski przy ul. Kaniowskiej;
- kościoły i cmentarze wyznaniowe (wraz z otoczeniem), m.in. kościół pw. NMP, cmentarz ewangelicki „Kępa”, cmentarze katolickie przy ul. Legionów i k/kościół św. Katarzyny.

W strukturze terenów zielni miejskiej występują również skwery i zieleńce:

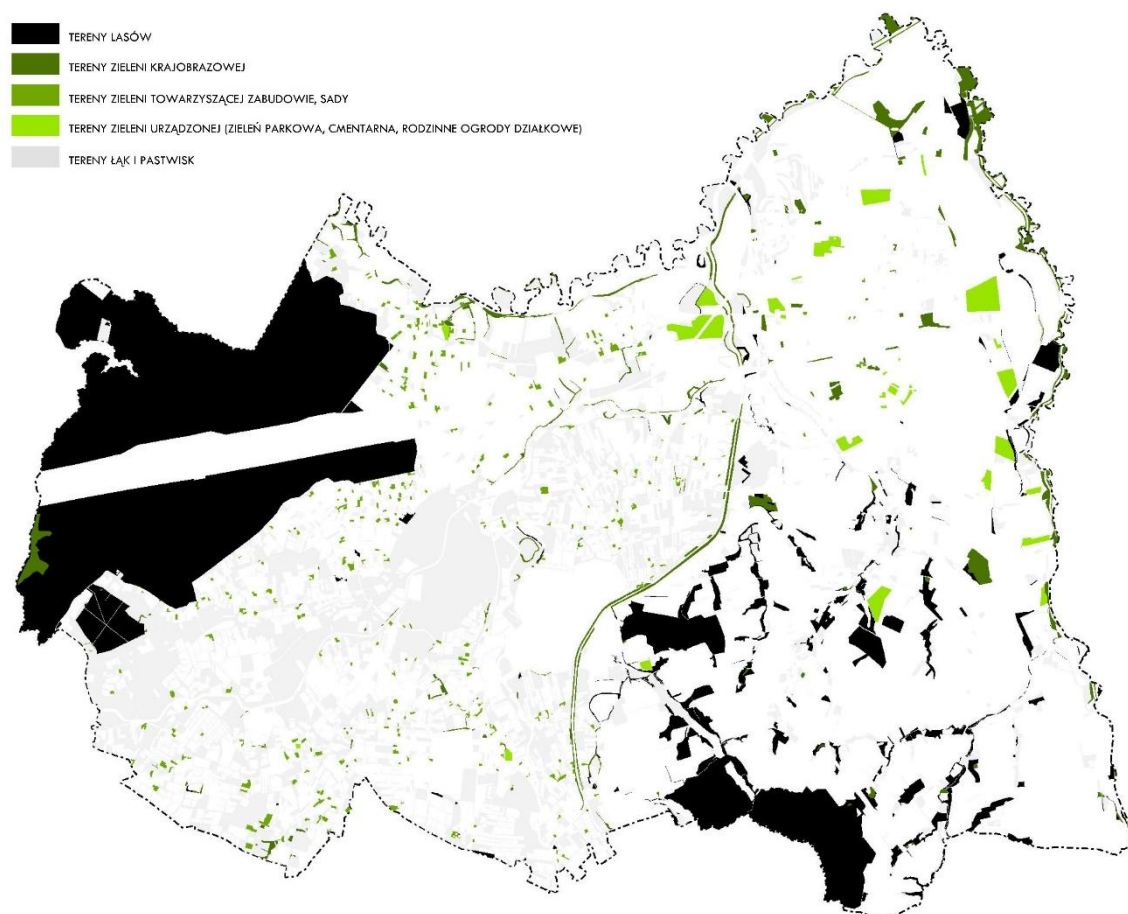
- skwer przy ul. Żeromskiego i Kołłątaja oraz Żeromskiego i Studenckiej,
- skwer przy ul. Górniczej,
- zieleniec przy Placu Jana Pawła II,
- zieleniec przy Pl. Wolności,
- zieleniec przy ul. Towarowej.

Podsumowując, układ terenów zieleni miejskiej Czechowic-Dziedzic cechuje się:

niedostatkiem terenów o randze ogólnomiejskiej, zwłaszcza wyposażonych w urządzenia rekreacyjne, brakiem terenów o randze dzielnicowej (z wyjątkiem parków miejskich); niewystarczającym stopniem rozwoju skwerów i zieleńców (głównie ograniczonym do centrum miasta). Szczególnie drastyczny brak terenów zieleni urządzonej występuje w dzielnicach położonych po północnej stronie linii kolejowej. Niedobory te wynoszą: 1 obiekt o znaczeniu ogólnomiejskim i powierzchni min. 8 ha, 3 parki dzielnicowe o powierzchni od 2 do 4 ha każdy.



## TERENY ZIELENI



Rysunek 24. Tereny zieleni na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice.

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 37. Zieleń zabytkowa ujęta w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami.

Lp.	Rodzaj	Adres	Czas powstania	Wartość zabytkowa - opis	Decyzja Programu Ochrony Zabytków
1	zieleniec	Plac Jana Pawła II	II dziesięciolecie XX wieku	wysoka wartość zabytkowa, kompozycja istotna dla urbanistyki miasta	objęcie ochroną ewidencyjną w ramach obszaru placu wraz z architekturą
2	park przy dworze	ul. Woleńska / ul. Bielska	początek XIX wieku	wysoka wartość zabytkowa, kompozycja istotna dla otoczenia budynku zabytkowego	objęcie ochroną prawną wraz z budynkiem dworu
3	skwer miejski	ul. Górnicza	II dziesięciolecie XX wieku	średnia wartość zabytkowa, kompozycja	wykonywanie prac sanitarnych i

				istotna dla urbanistyki osiedla	pielęgnacyjnych
4	park przyszkolny	ul. Lipowska 24-26	I dziesięciolecie XX wieku	wysoka wartość zabytkowa, kompozycja istotna dla otoczenia budynku zabytkowego	objęcie ochroną ewidencyjną wraz z budynkiem starej szkoły
5	park miejski "Lasek"	ul. Norberta Barlickiego	II dziesięciolecie XX wieku	średnia wartość zabytkowa, kompozycja istotna dla urbanistyki miasta	wykonywanie prac sanitarnych i pielęgnacyjnych, opracowanie i wdrożenie projektu rewaloryzacji układu
6	ogród przy dworze	ul. Kaniowska 17	I dziesięciolecie XX wieku	średnia wartość zabytkowa, kompozycja istotna dla otoczenia dworu	wykonywanie prac sanitarnych i pielęgnacyjnych
7	park przy Domu Rekolekcyjnym Św. Józefa Księża Jezuitów	Aleja Św. Andrzeja Boboli 1	I dziesięciolecie XX wieku	wysoka wartość zabytkowa	objęcie ochroną ewidencyjną wraz z budynkiem
8	cmentarz ewangelicki	ul. Cmentarna / ul. Łagodna	1927	średnia i wysoka wartość zabytkowa	objęcie ochroną ewidencyjną wraz z układem zieleni
9	zieleniec	Plac Wolności	II połowa XX wieku	średnia wartość zabytkowa, kompozycja istotna dla urbanistyki miasta	wykonywanie prac sanitarnych i pielęgnacyjnych
10	zieleniec	ul. Towarowa 8,9,10,12,14	II dziesięciolecie XX wieku	średnia wartość zabytkowa, kompozycja istotna dla urbanistyki osiedla	wykonywanie prac sanitarnych i pielęgnacyjnych, objęcie ochroną ewidencyjną jako obszaru wraz z budynkami
11	cmentarz parafii p.w. NMP Wspomożenia Wiernych	ul. Legionów 57	II połowa XX wieku	średnia i wysoka wartość zabytkowa	wykonywanie prac sanitarnych i pielęgnacyjnych, objęcie ochroną ewidencyjną jako obszaru wraz z układem zieleni
12	cmentarz przykościelny parafii	ul. Mikołaja Kopernika 42	I połowa XX wieku	wysoka wartość zabytkowa, układ tworzy całość z zespołem	wykonywanie prac sanitarnych i pielęgnacyjnych,

	pw. Św. Katarzyny			pałacowo-parkowym i folwarkiem	opracowanie i wdrożenie projektu rewaloryzacji zieleni
13	cmentarz parafii p.w. Św. Katarzyny	ul. Mikołaja Kopernika	XIX / XX wiek	średnia i niska wartość zabytkowa	wykonywanie prac sanitarnych i pielęgnacyjnych

Opracowanie na podstawie Programu opieki nad zabytkami Gminy Czechowice-Dziedzice na Lata 2012 – 2016 (Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXIII/199/12 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 29.05.2012 r.)

## 6.10. OGRODY DZIAŁKOWE

Ogrody działkowe zajmują na terenie gminy powierzchnię około 42,6 ha. W zarządzie Polskiego Związku Działkowców znajduje się 10 ogrodów działkowych o łącznej powierzchni około 37 ha.

**Tabela 38. Ogrody działkowe w zarządzie PZD.**

L.p.	Nazwa	Adres	Powierzchnia [ha]
1.	Irys	Waryńskiego	2,38
2.	Lotos	Waryńskiego	5,26
3.	Apollo-Camping	Wierzbowa	3,82
4.	Konwalia	Węglowa	3,97
5.	Brzoskwinia	Kaniowska	3,00
6.	Reneta	Górnicza	6,27
7.	Wiśnia	Kraszewskiego	3,37
8.	Relaks	Łukasiewicza	3,32
9.	Storczyk	Bestwińska	1,22
10.	Semafor	Gminna	5,07

Na terenie gminy znajdują się również cztery prywatne (zakładowe) ogrody działkowe. Ich łączna powierzchnia wynosi około 7 ha.

## 6.11. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

### 6.11.1. Zanieczyszczenie powietrza

Na stan sanitarny powietrza na terenie Czechowic-Dziedzic największy wpływ mają:

1. emisja z zakładów przemysłowych i komunalnych zlokalizowanych na terenie miasta i poza jego granicami,
2. emisja z palenisk domowych i drobnych kotłowni (tzw. niska emisja) ,
3. emisja z pojazdów spalinowych, powstająca wzdłuż ciągów komunikacyjnych,
4. emisja nieorganizowana i transgraniczna.

#### Ad.1. emisja z zakładów przemysłowych i komunalnych zlokalizowanych na terenie miasta i poza jego granicami,

W pierwszej grupie emitorów w okresie ostatnich kilkunastu lat, z uwagi na ograniczenie produkcji przemysłowej, coraz powszechniejsze stosowanie bardziej przyjaznych środowisku technologii nastąpiła redukcja ilości zanieczyszczeń w spalinach wprowadzanych do powietrza.

W Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice do 2016 roku z perspektywą do roku 2020 wskazuje się grupę zakładów przemysłowych, które mają istotny wpływ na emisję zanieczyszczeń powietrza. Wśród nich znajdują się elektrociepłownie, dostarczające ciepło dla obszaru miasta i gminy Czechowice-Dziedzice oraz największe kotłownie. Są to:

- 1) Elektrociepłownia EC-2 – podstawowe źródło ciepła dla obszaru miasta Czechowice-Dziedzice. Osiągalna moc cieplna wynosi 172 MW, w tym wytwarza energię elektryczną o mocy 55 MW. EC2 jest źródłem całorocznym dla miasta,
- 2) Mining Services and Engineering Sp. z o.o. zlokalizowana jest na terenie PG „Silesia” – Zakład produkuje i dostarcza ciepło do PG SILESIA, ale zaopatruje również odbiorców zewnętrznych w Czechowicach-Dziedzicach (poza miesiącami letnimi). Poza tym zajmuje się uzdatnianiem wody, głównie na potrzeby kopalni, a także odprowadzaniem ścieków, również miejskich,
- 3) LOTOS Terminale S.A. Czechowice, RC Ekoenergia Sp z o.o. – zaopatruje w energię pozostałą część miasta. Ciepło dostarczane jest z własnego źródła ciepła - Elektrociepłowni RC Ekoenergia Sp. z o.o., która znajduje się na terenie zakładu LOTOS Terminale S.A. Czechowice. Moc cieplna elektrociepłowni wynosi łącznie 77,3 MW, z czego wykorzystywane jest 62 MW. Zakład wytwarza gorącą parę, która dostarczana jest poprzez zainstalowane lokalnie wymienniki para-woda do odbiorców oraz energię elektryczną w układzie skojarzonym. System ciepłowniczy zasilany przez RC Ekoenergia nie jest połączony z systemem obsługiwanym przez Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej.
- 4) zakład produkujący produkty zapalczane PCC Consumer Products Czechowice S.A.
- 5) Walcownia Metali „Dziedzice” S.A.;

6) Fabryka Sprzętu Elektrotechnicznego „Kontakt Simon” S.A.;

7) Lotos Terminale S.A.

#### Ad.2. emisja z palenisk domowych i drobnych kotłowni (tzw. niska emisja)

System ciepłowniczy, który funkcjonuje na terenie gminy obejmuje jedynie najbardziej zurbanizowane części gminy tj. obszar miasta Czechowice-Dziedzice. Znaczna część odbiorców na terenie miasta jest zasilana z sieci ciepłowniczej obsługiwanej przez Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach (PIM). Ciepło dostarczane jest z dwóch źródeł: Elektrociepłownia Bielsko Północ (EC-2) w Czechowicach-Dziedzicach należąca do TAURON Wytwarzanie oraz Mining Services and Engineering sp. z o.o. (siostrzana spółka PG SILESIA). System ten nie obejmuje terenów sołectw i znacznej części obszarów zabudowy jednorodzinnej na terenie miasta Czechowice-Dziedzice. Obszary te są źródłem tzw. niskiej emisji, która stanowi obecnie największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia. Głównym paliwem stosowanym do ogrzewania mieszkań w zabudowie jednorodzinnej na terenie gminy jest wciąż węgiel kamienny, często niskogatunkowy. Mimo technicznych możliwości korzystania z gazu sieciowego ten nośnik energii z przyczyn ekonomicznych wciąż jest słabo rozpowszechniony. Podobnie jest z olejem opałowym. Inne (alternatywne źródła energii jak energia słoneczna, gruntowa czy geotermalna) praktycznie nie są stosowane. Należy się spodziewać, że w najbliższym czasie w dalszym ciągu podstawowym nośnikiem energii cieplnej pozostanie węgiel kamienny. Na terenach sołectw, gdzie zabudowa jest rozproszona, większość gospodarstw domowych jest wyposażonych w indywidualne kotłownie o mocy w zakresie od 0,05 do 7,5 MW. Są to zazwyczaj niskosprawne paleniska węglowe opalane niskogranulowanym węglem. Do ogrzewania budynków stosuje się również różnego rodzaju odpady: opakowania plastikowe, gazety, itd., które mają wpływ na pogarszanie się jakości powietrza atmosferycznego. Zanieczyszczenia pochodzące z niskiej emisji pochodzą z emitorów o średniej wysokości około 10 metrów, co powoduje rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń po najbliższej okolicy. W indywidualnym i komunalnym ogrzewnictwie funkcjonują jeszcze urządzenia grzewcze o przestarzałej konstrukcji jak kotły komorowe tradycyjne, bez regulacji i kontroli ilości podawanego paliwa do paleniska oraz bez regulacji i kontroli powietrza wprowadzanego do procesu spalania. O szkodliwości niskiej emisji decydują przede wszystkim takie czynniki jak:

- rodzaj paliwa (szczególnie niekorzystne jest spalanie węgla o niskiej jakości, zawierającego dużą ilość siarki i popiołu oraz odpadów w paleniskach indywidualnych),
- niewielka wysokość emitorów sprzyjająca koncentracji zanieczyszczeń w pobliżu źródła emisji,
- zły stan techniczny palenisk,
- brak urządzeń ochrony powietrza.

W Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice do 2016 roku z perspektywą do roku 2020 zwraca się uwagę, że „istotnym czynnikiem zmniejszającym emisję zanieczyszczeń wynikających z niskiej emisji, jest stosowanie paliw czystych ekologicznie (gaz, olej opałowy), lub biopaliw, jak też wzrost zainteresowania wysokosprawnymi, niskoemisyjnymi kotłami na paliwo stałe”.

Należy założyć, że odczuwalne zmniejszenie poziomu niskiej emisji z przyczyn ekonomicznych nie nastąpi szybko. Jednocześnie w związku z rozwojem zabudowy mieszkaniowej możliwe jest powstawanie jej nowych źródeł, co może prowadzić do dużej koncentracji zanieczyszczeń w niektórych częściach gminy. W tym kontekście właściwe wydaje się warunkowanie dopuszczania nowej zabudowy od przyjęcia proekologicznych systemów wytwarzania ciepła w miejscach o niekorzystnych warunkach topoklimatycznych (trudne warunki przewietrzania, sprzyjające warunki do tworzenia się smogu). Konieczne jest również właściwe kształtowanie korytarzy wentylacyjnych gminy.

#### Ad.3. emisja z pojazdów spalinowych, powstająca wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

Z uwagi na duże natężenie ruchu kołowego w gminie (zwłaszcza na drodze krajowej nr 1), jednym ze źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego zanieczyszczenia pochodzenia motoryzacyjnego. Silniki samochodowe emitują zanieczyszczenia takie jak: tlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory aromatyczne i alifatyczne związki ołowiu czy pyły.

Na obszarze gminy Czechowice-Dziedzice występują utrudnienia w komunikacji dotyczące transportu ciężarowego w zakresie skomunikowania terenów przemysłowych miasta z drogami krajowymi. Powodem jest brak obwodnicy przemysłowej. Obecność drogi szybkiego ruchu ma wpływ na wielkość emisji zanieczyszczeń powietrza ze względu na występujący tam wzmożony ruch pojazdów. *„Wpływ na wielkość emisji ma przede wszystkim: stan nawierzchni, stan techniczny pojazdów, jakość stosowanego paliwa, płynność ruchu. Na terenie gminy, a w szczególności w centrum miasta Czechowice-Dziedzice narastającym problemem jest zachowanie płynności ruchu. Mimo prowadzonej tam modernizacji układów komunikacyjnych, wskutek lawinowo narastającej liczby samochodów, płynność ruchu w godzinach szczytu jest zakłócona.”<sup>1</sup>*

#### Ad.4. Emisja niezorganizowana i transgraniczna

Niezorganizowana emisja zanieczyszczeń powietrza została opisana w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice do 2016 roku z perspektywą do roku 2020. „Są to zanieczyszczenia wprowadzane do powietrza ze źródeł powierzchniowych, punktowych takich jak kopalnie odkrywkowe, kamieniołomy, gdzie prowadzi się eksploatację surowców mineralnych, wysypiska, hałdy, oczyszczalnie ścieków, składowiska popiołu, jak również emisja zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza bez pośrednictwa przeznaczonych do tego celu środków technicznych np. spawanie czy lakierowanie wykonywane poza obrębem warsztatu czy spalanie na powierzchni ziemi jak wypalanie traw, itp.”

---

<sup>1</sup> Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice do 2016 roku z perspektywą do roku 2020, Załącznik do uchwały Nr XLVII/431/14 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 11 lutego 2014 r. str. 58

Na obszarze gminy Czechowice-Dziedzice są zakłady przemysłowe, które posiadają źródła niezorganizowanej emisji zanieczyszczeń do powietrza. Jest to między innymi Eko-Nafta Sp. z o.o., LOTOS Terminale S.A., PG Silesia, Fabryka Sprzętu Elektrotechnicznego KONTAKT SIMON S.A., Elektrociepłownia EC2 (skład węgla, składowisko odpadów paleniskowych, plac do składowania osadów z części mechanicznej), Mostostal Zabrze. Na stan atmosfery obszaru gminy Czechowice-Dziedzice ma także wpływ emisja zanieczyszczeń ze źródeł zlokalizowanych poza granicami gminy. Są to między innymi zakłady przemysłowe, elektrownie, elektrociepłownie i ciepłownie rozmieszczone poza granicami gminy, w tym także poza granicami Państwa (Ostrawsko Karwiński Okręg Przemysłowy – Czechy).

Na podstawie: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice do 2016 roku z perspektywą do roku 2020, Załącznik do uchwały Nr XLVII/431/14 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 11 lutego 2014 r.

### 6.11.2. Ocena stanu jakości powietrza

Oceną stanu jakości powietrza w gminie Czechowice-Dziedzice zajmuje się Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ) w Katowicach, który prowadzi monitoring jakości powietrza. Według podziału terytorialnego stosowanego przez WIOŚ od 2010 roku, gmina Czechowice-Dziedzice znajduje się w strefie śląskiej (w latach 2008 -2009 gmina Czechowice-Dziedzice według klasyfikacji WIOŚ znajdowała się w strefie Bielsko – Żywieckiej).

Ocena jakości powietrza w strefie śląskiej uwzględnia dwie grupy kryteriów: ochronę zdrowia ludzi oraz ochronę roślin.

*„Dla klasyfikacji ze względu na ochronę zdrowia oceną objęto trzynaście substancji (dwutlenek azotu, benzen, ołów, tlenek węgla, arsen, kadm, nikiel, pył zawieszony, PM10, PM 2,5, benzo(α)piren, dwutlenek siarki, ozon), a dla ochrony roślin trzy substancje (tlenki azotu, dwutlenki siarki oraz ozon). Klasyfikacji stref dokonuje się dla każdego zanieczyszczenia oddzielnie, na podstawie najwyższych stężeń na obszarze każdej strefy. Zaliczenie strefy do określonej klasy wiąże się z koniecznością podjęcia konkretnych działań na rzecz poprawy jakości powietrza lub utrzymania jego jakości na niezmiennym dobrym poziomie. Na terenie gminy ani w jej bezpośrednim sąsiedztwie punkty monitoringowe nie występują.*

*Na potrzeby oceny bieżącej (rocznej) wykonano klasyfikację stref w oparciu o następujące założenia:*

**klasa A** – poziom stężeń nie przekracza poziomów dopuszczalnych/docelowych, poziomów celów długo-terminowych,

**klasa B** – poziom stężeń przekracza poziomy dopuszczalne/docelowe, lecz nie przekracza wartości dopuszczalnej/docelowej powiększonej o margines tolerancji, należy określić obszary przekroczeń wartości dopuszczalnych/docelowych,

**klasa C** – poziom stężeń przekracza wartość dopuszczalną/docelową powiększoną o margines tolerancji,

**klasa D1** – jeżeli stężenie ozonu w powietrzu nie przekracza poziomu celu długoterminowego,

**klasa D2** – jeżeli stężenie ozonu w powietrzu przekracza poziom celu długoterminowego.”<sup>2</sup>

Wyniki pomiarów badanych substancji w latach 2010 – 2012 w strefie śląskiej przedstawiają poniższe tabele:

**Tabela 39. Wyniki oceny jakości powietrza w latach 2010 - 2012, 2014 na terenie strefy śląskiej sklasyfikowane pod kątem ochrony zdrowia ludzi.**

Rok	Klasa strefy												
	SO <sub>2</sub>	NO <sub>2</sub>	C <sub>6</sub> H <sub>6</sub>	CO	PM <sub>10</sub>	PM <sub>2,5</sub>	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	O <sub>3</sub> *	O <sub>3</sub> **
2010	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	C	C	D2
2011	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	C	A	D2
2012	C	A	A	A	C	C	A	A	A	A	C	C	D2
2014	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	C	C	D2

WIOŚ Katowice, 2012, 2014

\* poziom docelowy (8 godz.)

\*\* cel długoterminowy (8 godz.)

**Tabela 40. Wyniki oceny jakości powietrza w latach 2010 - 2012, 2014 na terenie strefy śląskiej sklasyfikowane pod kątem ochrony roślin.**

Rok	Klasa strefy			
	NO <sub>x</sub>	SO <sub>2</sub>	O <sub>3</sub> *	O <sub>3</sub> **
2010	A	A	C	D2
2011	A	A	C	D2
2012	A	A	C	D2
2014	A	A	A	D2

WIOŚ Katowice, 2012, 2014

\* poziom docelowy (ozonu wyrażonego jako AOT40)

\*\* cel długoterminowy (ozonu wyrażonego jako AOT40)

W latach 2008 – 2009, gdy gmina Czechowice-Dziedzice przynależała do strefy Bielsko - Żywieckiej. Na terenie miasta Czechowice-Dziedzice przy ul. Lompy znajdował się jeden punkt monitoringowy badający jakość stężenie benzenu w powietrzu.

<sup>2</sup> Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice do 2016 roku z perspektywą do roku 2020, Załącznik do uchwały Nr XLVII/431/14 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 11 lutego 2014 r. str. 60



**Tabela 41. Wyniki oceny jakości powietrza w latach 2008- 2009 na terenie strefy Bielsko – Żywieckiej, sklasyfikowane pod kątem ochrony zdrowia ludzi.**

Rok	Klasa strefy												
	SO2	NO2	C6H6	CO	PM10	PM2,5	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	O3*	O3**
2008	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	C	C	D2
2009	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	C	A	D2

WIOŚ Katowice, 2009

\* poziom docelowy (8 godz.)

\*\* cel długoterminowy (8 godz.)

**Tabela 42. Wyniki oceny jakości powietrza w latach 2008- 2009 na terenie strefy Bielsko – Żywieckiej, sklasyfikowane pod kątem ochrony roślin.**

Rok	Klasa strefy			
	NOx	SO2	O3*	O3**
2008	A	A	C	D2
2009	A	A	C	D2

WIOŚ Katowice, 2009

\* kryteria określone w celu ochrony zdrowia

\*\* kryteria określone w celu ochrony roślin

Przedstawione powyżej tabele pokazują, że jakość powietrza na terenie strefy śląskiej oraz wcześniejszej strefy Bielsko – Żywieckiej utrzymuje się w ciągu ostatnich lat na podobnym poziomie. Od 2008 roku można zauważyć przekroczenia wartości stężeń pyłu zawieszonego, ozonu oraz ben-zo(a)pirenu, co zdecydowało o klasyfikacji wynikowej **C** tych zanieczyszczeń. W roku 2012 przekroczony został również poziom tlenków siarki. Obecność pozostałych szkodliwych związków chemicznych w powietrzu nie przekroczyła do roku 2012 wartości dopuszczalnych, stąd wynika ich przyporządkowanie do klasy A.

*„W związku z przekroczeniami poziomów dopuszczalnych tych substancji, na podstawie art. 91 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska, Marszałek Województwa Śląskiego opracował program ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego, w tym dla strefy bielsko - żywieckiej. Program ma na celu osiągnięcie dopuszczalnych poziomów wskazanych substancji, przewiduje działania naprawcze na lata 2010 – 2020:*

- Ograniczenie emisji powierzchniowej poprzez wymianę przestarzałych źródeł ciepła opalanych węglem w obiektach użyteczności publicznej oraz indywidualnych gospodarstwach domowych;*
- Ograniczenie emisji liniowej poprzez modernizację i rozbudowę układu drogowego;*
- Ograniczenie emisji punktowej m.in. poprzez wprowadzenie prowadzenie działań modernizacyjnych w obiektach przemysłowych, zastosowanie mechanizmów wspierających inwestycje proekologiczne, stworzenie warunków do przeniesienia uciążliwych działalności gospodarczych poza dzielnice mieszkaniowe, wspieranie modernizacji istniejących systemów ciepłowniczych, opracowania programu budowy nowych sieci ciepłowniczych, wdrażanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. (...)W celu poprawy jakości powietrza na terenie gminy prowadzi się działania mające na celu*

zmniejszenie kosztów ponoszonych na energię w budynkach publicznych, ograniczenie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych. (...)Systematycznie dąży się do poprawy stanu technicznego dróg - modernizacja nawierzchni dróg gminnych. Gmina wprowadziła również program ograniczenia niskiej emisji dla budynków jednorodzinnych. Pierwszy program został uchwalony w 2006 roku, zaktualizowany w 2007 roku oraz 2011 roku<sup>3</sup>

Obecnie obowiązującym dokumentem jest Program ograniczenia niskiej emisji w Gminie Czechowice-Dziedzice na rok 2017 przyjęty w drodze uchwały nr XXXI/342/17 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 28 marca 2017r.

Na podstawie: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice do 2016 roku z perspektywą do roku 2020, Załącznik do uchwały Nr XLVII/431/14 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 11 lutego 2014 r.

### 6.11.3. Jakość wód powierzchniowych

Na terenie województwa śląskiego badania monitoringowe jakości wód powierzchniowych prowadzone są przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. Na terenie gminy w latach 2008 - 2012 zlokalizowane były cztery punkty monitoringowe badające jakość Jasienicy, Iłownicy, Wapienicy i Wisły. Rzeka Biała badana była na terenie gminy Bestwina, a pozostałe ciekі przepływające przez gminę nie były objęte takim monitoringiem. Jakość wód powierzchniowych przepływających przez teren gminy w latach 2008 - 2012 na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162 z 2008 roku, poz. 1008) przedstawia tabela poniżej.<sup>4</sup>

**Tabela 43. Wstępna ocena stanu jakości rzek przepływających przez teren gminy Czechowice-Dziedzice w punktach pomiarowo-kontrolnych badanych w latach 2008 – 2012.**

Nazwa ppk	Rok	Elementy klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego			Stan/ potencjał ekologiczny	Ocena stanu chemicznego	Ocena stanu wód
		Elementy biologiczne	Elementy fizykochemiczne	Substancje szczególnie szkodliwe			
Jasienica - ujście do Iłownicy	2008	-	Dobry (II)	Dobry i powyżej dobrego (I)	-	-	-
	2009	-	Zły (V)	Dobry (II)	-	-	-
	2010	-	-	-	-	-	-
	2011	-	-	-	-	-	-
	2012	Umiarkowany	Dobry (II)	-	Umiarkowany	-	Zły (V)

<sup>3</sup> Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice do 2016 roku z perspektywą do roku 2020, Załącznik do uchwały Nr XLVII/431/14 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 11 lutego 2014 r. str. 61

<sup>4</sup> Jak wyżej, str. 35

		(III)			(III)		
Wapienica - ujście do Iłownicy	2008	-	Zły (V)	Dobry i powyżej dobrego (I)	-	-	-
	2009	-	Dobry (II)	Dobry (II)	-	-	-
	2010	-	-	-	-	-	-
	2011	-	Dobry i powyżej dobrego (I)	Dobry (II)	-	-	-
	2012	Umiarkowany (III)	Dobry (II)	-	Umiarkowany (III)	-	Zły (V)
Iłownica - ujście do Małej Wisły	2008	Słaby (IV)	Dobry (II)	Dobry i powyżej dobrego (I)	Słaby (IV)	Dobry (II)	Zły (V)
	2009	-	Zły (V)	Dobry (II)	-	-	-
	2010	-	Zły (V)	Dobry (II)	-	-	-
	2011	Słaby (IV)	Dobry (II)	Dobry (II)	Słaby (IV)	Zły (V)	Zły (V)
	2012	Słaby (IV)	Dobry (II)	Dobry (II)	Słaby (IV)	-	Zły (V)
Mała Wisła - poniżej ujścia Iłownicy	2008	-	Dobry (II)	Dobry i powyżej dobrego (I)	-	-	-
	2009	Umiarkowany (III)	Dobry (II)	Dobry (II)	Umiarkowany (III)	-	-
	2010	Słaby (IV)	Dobry (II)	Dobry (II)	Słaby (IV)	-	-
	2011	-	-	-	-	-	-
	2012	Słaby (IV)	Dobry (II)	Dobry i powyżej dobrego (I)	Słaby (IV)	-	Zły (V)
Biała – ujście do Małej Wisły	2008	Słaby (IV)	Zły (V)	Dobry i powyżej dobrego (I)	Słaby (IV)	Dobry (II)	Zły (V)
	2009	-	Zły (V)	Dobry (II)	-	-	-
	2010	-	Zły (V)	Dobry (II)	-	-	-
	2011	Słaby (IV)	Dobry (II)	Dobry (II)	Słaby (IV)	Zły (V)	Zły (V)
	2012	Zły (V)	Zły (V)	Dobry (II)	Słaby (IV)	-	Zły (V)

WIOŚ Katowice, 2012

W celu zróżnicowania oceny stanu wód, w tabeli zastosowana została pięciostopniowa skala oceny jakościowej. Zawiera ona pięć kategorii ocen od bardzo dobrej (I) do złej (V). Na podstawie analizy danych zawartych w tabeli należy stwierdzić, że ogólnie wody przepływające przez gminę nie są dobrej jakości. Wpływ na to mają przede wszystkim elementy biologiczne. Ich stan określany jest głównie jako umiarkowany (III), lecz w przypadku rzeki Białej w 2012 roku jako zły(V). Zróżnicowany jest natomiast stan elementów fizykochemicznych, ze względu na wahania w większości punktów pomiarowych. Wahania te w ciągu jednego roku oscylują od stany bardzo dobrego (I) do złego (V) (w punkcie Wapienica – ujście do Iłownicy), jedynie stan elementów fizykochemicznych wód Wisły został jako dobry. Potencjał ekologiczny wymienionych w tabeli cieków jest słaby (IV) lub umiarkowany (III), a ogólny stan wód na podstawie badanie tego parametru został oceniony jako zły. Zanieczyszczenia rzek płynących przez gminę Czechowice-Dziedzice stanowią głównie ścieki bytowe, komunalne i przemysłowe oraz pochodzenia rolniczego. Jedynie część miejska gminy objęta

jest zbiorczym systemem odprowadzania ścieków. Odprowadzanie ścieków bytowych na terenach nieskanalizowanych odbywa się do szamb lub bezpośrednio do rowów i potoków. Dużym zagrożeniem dla stanu czystości wód podziemnych i powierzchniowych są zatem nieszczelne zbiorniki bezodpływowe oraz „dzikie” wyloty kanalizacji, ze względu na zawartość w ściekach zanieczyszczeń wyrażanych jako BZT5, ChZT, azot amonowy i fosforany. Duże zakłady przemysłowe posiadają własne oczyszczalnie ścieków, o sprawności oczyszczania równej ok. 90%. Ścieki pochodzenia przemysłowego trafiają również w części do kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej oraz w części nie oczyszczone trafiają do rzek. Głównym zbiornikiem odbierającym ścieki przemysłowe jest rzeka Biała. W wyniku nie właściwego nawożenia pól (np. stosowania zbyt dużych dawek nawozów, co prowadzi do nadmiernego przedostawania się do wód powierzchniowych związków azotu i fosforu powodując eutrofizację) powstają zanieczyszczenia wód związkami biogennymi. Stosunkowo mniejszy wpływ na stan czystości wód powierzchniowych mają ścieki deszczowe, które są substancjami ropopochodnymi.

W punkcie pomiarowym Biała ujście do Małej Wisły, w 2010 roku badana była rzeka Biała pod kątem jakości, jakiej powinny odpowiadać wody, które są naturalnym środowiskiem życia ryb. Wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002 roku w sprawie wymagań jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (Dz. U. Nr 176, poz. 1455) pod względem BZT5, azot amonowy, azotyny, fosfor ogólny, nie zostały spełnione. Ponadto na terenie gminy Czechowice-Dziedzice ani w gminach sąsiednich nie są prowadzone badania jakości wód pod kątem wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Wyjątkiem w tej kwestii jest jedynie Zbiornik Goczałkowicki, gdzie przeprowadzane są tego typu pomiary, w punkcie G1 (na wysokości upustów dennych w rejonie zapory czołowej) na granicy Goczałkowic, Pszczyny, Chybie i Czechowic-Dziedzic. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 roku w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U. Nr 204, poz. 1728), wody zbiornika zostały przyporządkowane do klasy A3, czyli do wód wymagających wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, adsorpcji na węglu aktywnym, dezynfekcji (ozonowania, chlorowania końcowego).

Na podstawie: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice do 2016 roku z perspektywą do roku 2020, Załącznik do uchwały Nr XLVII/431/14 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 11 lutego 2014 r.

#### **6.11.4. Zagrożenie hałasem**

Według informacji zawartych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice do 2016 roku z perspektywą do roku 2020, Załącznik do uchwały Nr XLVII/431/14 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 11 lutego 2014 r. na stan środowiska związany z oddziaływaniami akustycznymi wpływają przede wszystkim obciążenia układu komunikacyjnego, jakość dróg i linii kolejowych, występowanie zakładów przemysłowych i usługowych, które są potencjalnymi emiterami hałasu. Jednakże za podstawowe źródła emisji hałasu, które kształtują klimat akustyczny na terenie gminy uważa się obiekty przemysłowe oraz ruch drogowy.

##### **Hałas przemysłowy**

Na hałas emitowany na zewnątrz zakładów przemysłowych składają się różnego rodzaju źródła dźwięku lokalizowane na terenie danego zakładu. Źródła hałasu mogą być punktowe – znajdujące się na otwartej przestrzeni lub wtórne – pochodzące z wnętrza budynków.

Na terenie gminy funkcjonuje wiele podmiotów gospodarczych, które kształtują klimat akustyczny terenów znajdujących w bezpośrednim sąsiedztwie. Do zakładów, które mogą odpowiadać za największą emisję hałasu na obszarze gminy mogą być: PG Silesia Sp. z o.o., Fabryka Zapalek Czechowice S.A., LOTOS Terminale S.A., KONTAKT SIMON S.A., Walcownia Metali „Dziedzice”, Elektrociepłownia „Bielsko-Północ” (EC2), Mostostal Zabrze – Zakład Montażowo-Produkcyjny „Czechowice” Sp. z o.o., Valeo Electric and Electronic Systems Sp. z o.o.

##### **Hałas komunikacyjny:**

###### **- drogowy**

Największym i najbardziej uciążliwym źródłem hałasu w gminie Czechowice-Dziedzice jest hałas drogowy. Hałas wytwarzany przez środki komunikacji samochodowej, transportowej może być liniowy i ciągły. Jego uciążliwość zależy od rodzaju i stanu nawierzchni dróg, natężenia ruchu, stanu technicznego pojazdów, procentowego udziału pojazdów ciężarowych, stopnia płynności ruchu, itp. Ponadto negatywny wpływ na emisję hałasu drogowego mają takie czynniki jak:

- ciągły rozwój motoryzacji związany ze stałym wzrostem natężenia ruchu,
- nakładanie się ruchu tranzytowego na ruch lokalny,
- dekapitalizacja zasobów drogowej infrastruktury komunikacyjnej,
- rozciąganie się godzin szczytu komunikacyjnego,
- powstanie nowych obszarów będących w zasięgu uciążliwości hałasu,
- stały wzrost uciążliwości hałasu wywołanych przez ruch drogowy.

Największe uciążliwości akustyczne wynikające z hałasu drogowego w gminie Czechowice-Dziedzice dotyczą terenów znajdujących się w bezpośrednim otoczeniu drogi krajowej DK-1. Ruch lokalny nakładający się z ruchem tranzytowym powoduje zwiększenie emisji hałasu drogowego.

W celu zapewnienia ochrony przed hałasem pochodzenia drogowego stosowane są zabiegi związane m.in. z wprowadzaniem odpowiedniej organizacji ruchu, która ma na celu poprawę jego płynności,

czy przebudową nawierzchni drogowych. Popularne jest także wprowadzanie różnego rodzaju zabezpieczeń akustycznych oraz rozwiązań technicznych, które ograniczają rozprzestrzenianie się hałasu. Do tych ostatnich należy stosowanie biernych zabezpieczeń, czyli ekranów akustycznych. Na obszarze gminy ekrany akustyczne znajdują się wzdłuż drogi krajowej nr 1 na odcinku od skrzyżowania z ulicą Węglową do wiaduktu nad torami kolejowymi (rejon ulicy Cmentarnej) w kierunku Bielska-Białej.

Stan środowiska akustycznego w gminie dokumentuje częściowo opracowanie pt. „Mapy akustyczna dla dróg krajowych w województwie śląskim o łącznej długości 536,144 km”. Zostało ono wykonane w 2012 roku, na zlecenie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad i obejmuje DK-1 na odcinku od Pszczyny do Bielsko-Białej.

Na podstawie analizy planistycznej stwierdzono, że w strefie oddziaływania akustycznego DK-1, wśród terenów podlegających ochronie akustycznej dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Zabudowa wielorodzinna, zagrodowa oraz tereny rekreacyjno-wypoczynkowe stanowią po około 1% , a tereny oświaty około 0,4%. Do obszarów, które nie zostały objęte ochroną prawną w zakresie uwarunkowań akustycznych na przedmiotowym odcinku drogi dominują grunty orne około 19%, tereny usługowe około 15% oraz tereny użytków zielonych w postaci zakrzewień około 10%. Kolejną grupę obszarów stanowią tereny zaklasyfikowane do grupy „Inne”, do której należą przede wszystkim ciągi komunikacyjne (drogi oraz infrastruktura kolejowa) około 12% oraz obszary użytków zielonych w postaci zakrzewień około 22% oraz tereny pozostałe, czyli tereny leśne, łąki, obszary zbiorników wodnych oraz tereny przemysłowe.

*Na odcinku drogi krajowej nr 1 przebiegającym przez gminę Czechowice-Dziedzice stwierdzono największą w całym województwie liczbę mieszkańców (przedział 250-350 mieszkańców) eksponowanych na najwyższy przedział wartości przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu według wskaźnika LDWN tj. o więcej niż 20dB, oraz największą liczbę mieszkańców (przedział 220-500 mieszkańców) eksponowanych na najwyższy przedział wartości przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu według wskaźnika LN – o ponad 20 dB. Występują tu również tereny na których stan akustyczny jest niedobry lub zły - doszło do przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu według wskaźnika LDWN i LN o 5, 10, 15 i 20 dB. W wielu przypadkach ze względów architektonicznych, zbyt bliskiej zabudowy wzdłuż ciągów komunikacyjnych, względów bezpieczeństwa (ograniczenie widoczności przy skrzyżowaniach) nie ma jednak możliwości zastosowania ekranów akustycznych. Jedyną dostępną metodą redukcji hałasu pozostaje wtedy wymiana okien na dźwiękoizolacyjne, które zapewnią, warunki komfortu akustycznego wewnątrz pomieszczeń zamkniętych, utworzenie pasów zieleni izolacyjnych, przebudowa nawierzchni dróg.<sup>5</sup>*

---

<sup>5</sup> Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice do 2016 roku z perspektywą do roku 2020, Załącznik do uchwały Nr XLVII/431/14 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 11 lutego 2014 r. str. 64

### **- kolejowy**

Poziom hałas kolejowy zależy od odległości od linii kolejowej, prędkości jazdy pociągu, stanu technicznego torowiska, rodzaju taboru kolejowego oraz położenia torowiska.

Przez teren gminy przebiegają następujące linie kolejowe:

linia kolejowa E 65 oraz E-C 65 relacji Gdynia – Zebrzydowice,

linia kolejowa E 65/2 relacji Trzebinia Siersza – Zebrzydowice,

linia kolejowa T 654 relacji Katowice – Zwardoń.

Oprócz linii kolejowych należących do spółek PKP, przez teren gminy przebiegają linie związane z obsługą górnictwa i systemem punktów przeładunkowych.

Poziom hałasu wywołanego ruchem kolejowym jest zależny od:

- stanu torowiska,
- położenia torowiska (nasyp, wawóz, teren płaski),
- prędkości przejazdu,
- rodzaju taboru kolejowego,
- stanu taboru kolejowego.

Na terenie gminy obecnie nie są prowadzone badania poziomu hałasu kolejowego. Jednakże hałas kolejowy w całej Polsce kształtuje się na podobnym poziomie, nocą może przekraczać dopuszczalną wartość 50 dB w odległości do około 80 m od osi torów.

Na podstawie: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice do 2016 roku z perspektywą do roku 2020, Załącznik do uchwały Nr XLVII/431/14 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 11 lutego 2014 r.

### **6.11.5. Tereny zdegradowane wymagające rekultywacji**

Do terenów zdegradowanych, które wymagają rekultywacji należy przede wszystkim składowisko odpadów komunalnych oraz składowiska odpadów przemysłowych. Brak danych na temat innych terenów zdegradowanych w wyniku prowadzonej działalności przemysłowej, w szczególności gruntów nie spełniających standardów jakości ziemi (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9.09.2002 r. w sprawie standardów jakości gleb oraz standardów jakości ziemi). W zdecydowanej większości tereny te pozostają w ciągłym użytkowaniu zakładów przemysłowych.

Dawne składowisko odpadów komunalnych

Dawne Składowisko jest zlokalizowane przy ul. Bestwińskiej. Zajmuje ono obszar 6 ha. Powstało w wyrobisku pocegielnianym. Teren ten został zrehabilitowany (nasadzenia drzew i krzewów). W 2005 r. zaprzestano deponowania na nim odpadów, które składowano od 1962 r. We wczesnym okresie jego działalności nie prowadzono ewidencji rodzaju składowanych odpadów. Zatem możliwe jest, że w masie odpadów znajdowały się również pewne ilości odpadów niebezpiecznych, pochodzących z zakładów przemysłowych.

Głównym zagrożeniem dla środowiska jest możliwość skażenia wód podziemnych. Dno składowiska nie na całej powierzchni posiada dobre właściwości izolacyjne. Stąd część zanieczyszczonych wód odciekowych przedostaje się do czwartorzędowego piętra wodonośnego powodując skażenie wód podziemnych. Wody piętra czwartorzędowego są eksploatowane przez zakłady przemysłowe do celów technologicznych oraz studniami gospodarskimi. Zagrożenie to będzie występować jeszcze przez długi czas.

Składowisko zostało zrehabilitowane zgodnie z projektem, który zakładał wykonanie warstwy przykrywającej i drenażowej, drenaży i studni odgazowujących, ułożenie warstwy uszczelniającej, warstwy mineralnej, wykonanie drenażu odwadniającego i pokrycie warstwą ziemi urodzajnej. Zlikwidowano zaplecze socjalne i drogę dojazdową. Cały teren proponuje się przeznaczyć pod zieleń i obiekty rekreacyjne (ścieżka zdrowia, ścieżki piesze i rowerowe, obiekty sportowe i parkingi). Składowisko jest objęte stałym monitoringiem wód podziemnych,

Sąsiedztwo linii kolejowej oraz ruchliwej ul. Bestwińskiej, z uwagi na dużą uciążliwość hałasową nie stwarza korzystnych warunków dla rekreacji na tym terenie. Przynajmniej część terenu w sąsiedztwie w/w ciągów komunikacyjnych powinna zostać obsadzona zielenią o charakterze izolacyjnym.

#### Składowisko odpadów przemysłowych

Jest to składowisko odpadów niebezpiecznych (porafineryjnych). Składowisko zbudowane jest z 3 kwater. Z kwater 2 i 3 usunięto już odpady i tereny kwater poddano bioremediacji. Obecnie jest to teren obsiany trawą i niezagospodarowany. W trakcie likwidacji znajduje się obecnie największa kwatera nr 1, jej powierzchnia wynosi około 1,8-2,0 ha. W kwaterze nr 1 do usunięcia jest około 100 000 Mg odpadów. Obszar objęty rekultywacją został wskazany na rysunku Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego pt.: Kierunki zagospodarowania przestrzennego – planowana struktura funkcjonalno-przestrzenna.

Zagadnienia związane ze składowaniem odpadów wydobywczych powstających na obszarze gminy na skutek działalności przemysłu wydobywczego opisuje rozdział 4.7. Gospodarka Odpadami.



## 6.12. UWARUNKOWANIA FIZJOGRAFICZNE

### 6.12.1. Warunki topoklimatyczne

Słabe urzeźbienie i niewielkie zróżnicowanie wysokości względnych terenu gminy powoduje, że warunki przewietrzania na większości jej obszaru są ogólnie dość jednorodne, zgodne z ogólnymi warunkami anemologicznymi (przewaga wiatrów z sektora zachodniego, średnie prędkości wiatrów 2,7 – 5,4 m/s). Jedynie w części południowo-zachodniej gminy rzeźba terenu może powodować znaczące modyfikacje kierunku i prędkości wiatrów. Występują tutaj liczne doliny o przebiegu N-S lub NW-SE, o głębokości dochodzącej do 30 m, położone poprzecznie w stosunku do głównych kierunków wiatrów. W ich obrębie występują pogorszone warunki przewietrzania. Duży wpływ na warunki przewietrzania ma pokrycie terenu, a szczególnie wysokość i układ zabudowy. W rejonie śródmieścia, gdzie występuje zwarta zabudowa, lokalnie warunki przewietrzania są znacznie utrudnione.

Przy stanach pogodowych, podczas których następuje silne nocne wypromieniowanie radiacyjne ciepła z warstwy przy powierzchniowej ziemi, a jednocześnie słabych ruchach turbulentnych powietrza, dochodzi do inwersji termicznej. Jest ona wynikiem grawitacyjnego opadania i spływu po powierzchni terenu mas chłodnego (cięższego) powietrza w kierunku obniżień terenowych. W dnach dolin oraz innych zagłębieniach terenu, jak również u podnóży stoków przegrodzonych sztucznymi formami terenowymi tworzą się zastoiska chłodnego powietrza. Miejsca te są również narażone na częste tworzenie się mgieł, szczególnie w podmokłych częściach dolin. Takie tereny zajmują znaczne obszary w dolinach Łownicy, Wapienicy, oraz Wisły na wysokości Dziedzic. Ogólnie cechują się niekorzystnym z punktu widzenia stałego zamieszkania ludności oraz upraw rolnych i ogrodniczych topoklimatem.

W miejscach, gdzie występuje ponadto duża koncentracja źródeł niskiej emisji istnieją sprzyjające warunki do dużej koncentracji zanieczyszczeń powietrza. W warunkach silnie inwersyjnych możliwe jest powstawanie na tych terenach smogu. Najbardziej narażonym obszarem jest północna część Dziedzic (Renardowice, Liszki, Kol. Żebracze). Nasłonecznienie terenu wynika przede wszystkim z nachylenia i ekspozycji terenu. Ponieważ zdecydowana większość obszaru gminy jest płaska lub lekko nachylona (do 5%), nie występuje istotne zróżnicowanie warunków nasłonecznienia. Jedynie w części południowo-zachodniej, gdzie nachylenie zboczy dolin jest znaczne, lokalnie dochodzi do 30%, część terenów o ekspozycjach: E, SE, SW, cechuje się wyraźnie korzystniejszym nasłonecznieniem, zaś te o ekspozycji: N, NE i NW wyraźnie pogorszonymi.

### 6.12.2. Warunki gruntowo - wodne

Na podstawie analizy dostępnych materiałów można stwierdzić, że tereny położone poza dolinami rzecznyymi cechują się na ogół co najmniej dostatecznymi warunkami geologiczno-inżynierskimi dla posadowienia typowych obiektów budowlanych. Utworami powierzchniowymi występującymi na tych terenach są lessy ilaste. Ich miąższość jest zróżnicowana w granicach od kilku do kilkunastu metrów, poziom wód gruntowych występuje z reguły poniżej 2 m pod powierzchnią terenu.

Natomiast w obrębie dolin rzecznych część terenów cechuje się złymi lub bardzo złymi warunkami geologiczno-inżynierskimi. Poziom wód gruntowych występuje często powyżej 1 m pod powierzchnią terenu, miejscami występują grunty organiczne oraz dość często plastyczne grunty ilaste. Zaleca się na tych terenach przeprowadzenie dokładniejszych badań gruntowych przed przystąpieniem do projektowania obiektów budowlanych. Należy zwrócić szczególną uwagę na wahania sezonowe i wieloletnie poziomu wód gruntowych, gdyż w okresach suchych zwierciadło wód gruntowych może się obniżyć do bezpiecznego poziomu, a w okresach mokrych zalegać tuż pod powierzchnią terenu. Szczegółowe określenie warunków geologiczno-inżynierskich na terenie całej gminy nie jest możliwe ze względu na brak wystarczających danych terenowych. Badania geologiczne gruntów były wykonywane jedynie pod konkretne inwestycje. Zatem ilość i rozkład otworów badawczych jest zdecydowanie niewystarczająca dla opracowania mapy warunków geologiczno-inżynierskich.

ROZDZIAŁ VII  
**ŚRODOWISKO KULTUROWE, KRAJOBRAZ**

Uwarunkowania, jakie należy uwzględnić w zagospodarowaniu przestrzennym w związku z ochroną zabytków i krajobrazu kulturowego określa ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568). Ustawa przewiduje następujące formy ochrony zabytków:

- wpis do rejestru zabytków;
- uznanie za pomnik historii;
- utworzenie parku kulturowego;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z art. 19 tej ustawy, w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić ochronę:

- zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia,
- parków kulturowych,
- innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

Do zabytków nieruchomości zalicza się nie tylko pojedyncze dzieła architektury i budownictwa, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody czy miejsca upamiętniające historyczne wydarzenia, ale również układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane i krajobrazy kulturowe.

## 7.1. ZABYTKI WPISANE DO REJESTRU

Aktualnie na terenie gminy Czechowice-Dziedzice zabytki są chronione w formie wpisu do rejestru zabytków. Poniższa tabela zawiera ich wykaz.

**Tabela 44. Zabytki na terenie Czechowic-Dziedzic wpisane do rejestru zabytków – pojedyncze budynki lub zespoły zabudowy.**

Nr rejestru	Data wpisu	Opis	Adres	Czas powstania	Lokalizacja	Stan techniczny	Uwagi
A-27/60	24.02.1960	Dom murowany	Czechowice-Dziedzice, ul. Legionów 30	XVIII w.	Czechowice, dz. nr 131/8	Dobry	
A-28/60	24.02.1960	Zespół pałacowy z parkiem	Czechowice-Dziedzice, ul. Zamkowa 2	pierwsza połowa XVIII wieku	Czechowice, dz. nr 2078/30, 2078/73	Dobry	Całość obiektu wraz z założeniem parkowym w obrębie ogrodzenia
A-29/60	24.02.1960	Kościół parafialny p.w. Św. Katarzyny wraz z cmentarzem	Czechowice-Dziedzice, ul. Mikołaja Kopernika 42	XVIII wiek (1722-1729)	Czechowice, dz. nr 5219	Średni	Całość obiektu wraz z otoczeniem i wyposażeniem wnętrza

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE  
TOM I – UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

		przykościelny					
A-1605/95	04.06.1995	Kościół paraf. p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa	Bronów, ul. ks. Jana Kunza 6	1874 - 1877	Bronów, k.m. 4, dz. nr 1370	Dobry	Całość obiektu z najbliższym otoczeniem
A-865/68	19.06.1968	Kaplica p.w. Świętego Serca Jezusowego	Bronów, skrzyżowanie ul. ks. Jana Kunza / ul. Alojzego Czyża	1831	Bronów, dz. nr 318/8, 1181/1	Zły	Całość obiektu i najbliższe otoczenie
A-866/68	19.06.1968	Zagroda wiejska nr 19: dom i stodoła	Bronów, ul. Zarieczna 12	XIX wiek	Bronów, dz. nr 1333, 638/1, 1334, 637/2	Bardzo zły	Całość obiektu i najbliższe otoczenie
A-867/68	19.06.1968	Kaplica - obok kościoła paraf. p.w. Wspomożenia Wiernych	Czechowice-Dziedzice, ul. Legionów 57-59	XIX wiek	Dziedzice, k.m. 4, dz. nr 702/7	Średni	Całość obiektu i najbliższe otoczenie
A - 868/68	19.06.1968	Budynek mieszkalny	Czechowice-Dziedzice, ul. Legionów 48	XVIII wiek / GEZ 1908	Dziedzice, dz. nr 5/2, 5/5	Średni	Ochrona obiektu w obrysie
A-407/13	2.08.2013	Budynek dworca kolejowego	Czechowice-Dziedzice, ul. Wolności 3-5	1853/1855, 1901-1902	Dziedzice, dz. nr 1474, 1475, 1476	Zły	
A-46/60	24.02.1960	Kościół parafialny Opatrzności Bożej	Ligota, ul. Bielska 21 (adres parafii ul. Bielska 25)	1801- 1806, dobudowana wieża 1834-1840	Ligota, k.m. 13, dz. nr 5430, 3864	Dobry	Całość obiektu i najbliższe otoczenie, wyposażenie wnętrza
A-873/68	19.06.1968	Dwór Chaderskich	Ligota, skrzyżowanie ul. Woleńska / Bielska, ul. Woleńska 20	XVIII/XIX wiek, XX wiek	Ligota, dz. nr 36/10, 36/14	bardzo zły	całość obiektu i najbliższe otoczenie
A-344/52	18.02.1952	Kościół parafialny p.w. Św. Józefa	Zabrzeg, ul. ks. Janoszka 16	XVIII wiek (1782) / GEZ 1787	Zabrzeg, k.m. 4, dz. nr. 1039, 2702	Dobry	Całość obiektu
A-883/68	24.06.1968	Budynek mieszkalno-	Zabrzeg, ul. Łownicka 4 –	XVIII wiek / GEZ koniec XVIII	Zabrzeg, k.m. 6, dz. nr 2731	Średni	Całość obiektu i najbliższe

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE  
TOM I – UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

		gospodarczy	adres aktualny (adres z rejestru – Iłownicka 1)	wieku, II połowa XX wieku (rozbudowa i przekształcenie )			otoczenie
A-884/68	24.06.1968	Budynek mieszkalny	Zabrzeg, ul. gen. Władysława Sikorskiego 68	I poł. XIX wieku	Zabrzeg, k.m. 6, dz. nr 2445/29	Dobry	Całość obiektu i najbliższe otoczenie, obiekt całkowicie przekształcony i rozbudowany
A-885/68	24.06.1968	Budynek mieszkalny - dawna gospoda Wawrzyńców	Zabrzeg, ul. ks. Karola Janosza 7 (dawny nr 62)	XVIII / XIX wieku / GEZ I poł. XIX wieku	Zabrzeg, k.m. 4, dz. nr 1012/5, 1012/3	Zły	Całość obiektu i najbliższe otoczenie
A-1216/75	18.12.1975	Zespół zabudowań dworskich	Czechowice- Dziedzice, ul. Kopernika 52-56, ul. Kotulińskiego 5	I poł. XVII wieku i XVII/XIX wieku	Czechowice, dz. nr 2078/30, 2078/33, 2078/80, 2078/61, 2078/45, 2078/50, 2078/51, 2078/52	Średni	
		spichlerz pierwotnie warowna siedziba właścicieli z 1 poł. XVIII w. (skreślony z rejestru zabytków)		I poł. XVII wieku i XVII/XIX wieku			
		dwa czworaki		I poł. XVII wieku i XVII/XIX wieku / GEZ 1708		Średni	
		zarządcówk a		I poł. XVII wieku i XVIII/XIX wieku / GEZ lata 70-te XIX wieku		zły	
		stajnia		przełom XVIII / XIX wieku		Bardzo zły	
		budynek ogrodowy		I poł. XVII wieku i XVII/XIX wieku		-	
		założenie terenów zielonych		I poł. XVII wieku i XVII/XIX wieku		-	

		(w tym 3 stawy i 3 aleje spacerowe)					
A-26/60	24.02.1960	Dawna szkoła	Bronów, ul. Czyża 12				Obiekt nie istnieje
A-874/68	19.06.1968	Budynek mieszkalny połączony ze stajnią	Ligota, ul. Wolna 10	XIX wieku / GEZ 1846	Ligota, dz. nr 5465, 3868/1, 3868/2	Bardzo zły	Całość obiektu wraz z najbliższym otoczeniem
A/415/14		Walcownia Metali Dziedzice, hala prasowni-ciągarni i hal odlewni i hali walcowni blach	Czechowice-Dziedzice, ul. Kochanowskiego 2a	1895-1896, rozbudowy: po 1918, ponownie po 1945	Dziedzice, dz. nr 555/38, 3789/285	średni	całość obiektu i najbliższe otoczenie

Opracowanie na podstawie:

- Program opieki nad zabytkami Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2012 – 2016 (Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXIII/199/12 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 29.05.2012 r.)
- Gminna Ewidencja Zabytków, wprowadzona na podstawie Zarządzenia Nr 58/14 Burmistrza Czechowic-Dziedzic z dnia 5 maja 2014 r.
- Rejestr Zabytków Województwa Śląskiego

**Tabela 45. Zabytki na terenie Czechowic-Dziedzic wpisane do rejestru zabytków –obiekty małej architektury.**

Nr rejestru	Data wpisu	Opis	Adres	Stan techniczny	Czas powstania	Lokalizacja
B-510/77	1.03.1977	figura Św. Jana Nepomucena na starym cmentarzu parafii p.w. Św. Katarzyny	Czechowice-Dziedzice, ul. Mikołaja Kopernika 42	Średni	około 1740	Czechowice, dz. nr 5219
B-511/77	1.03.1977	Kapliczka przydrożna z figurą Św. Floriana (obecnie Matka Boska), 1785r.	Czechowice-Dziedzice, skrzyżowanie ul. Legionów 130 / ul. Mikołaja Kopernika	Średni	1785	Czechowice, dz. nr 520/3
B-514/77	13.06.1977	figura Św. Jana	Czechowice-	Średni	1775	Czechowice, dz.

		Nepomucena	Dziedzice, ul. Legionów 94			nr 666/1
B-503/76	1.07.1976	krzyż	Zabrzeg, ul. ks. Karola Janoszka 16	dobry	1870	Zabrzeg, dz. nr 2703
B-300/15	21.07.2015	Figura Matki Boskiej	Ligota, ul. Czechowicka 60	Średni	1871	Ligota, dz. nr 2134/3
B/257/13	13.11.2013	Figura św. Jana Nepomucena	Ligota, ul. Koło 5	Średni	1778	Ligota, dz. nr 1137
B/235/12	21.08.2012	Kolumna z figurą NMP Niepokalanie Poczętej	Czechowice - Dziedzice, skrzyżowanie ul. Grabowicka 31 / ul. Górnicza	Bardzo dobry	lata 70-te XVIII wieku	Czechowice, dz. nr 3899/21

Opracowanie na podstawie:

- Program opieki nad zabytkami Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2012 – 2016 (Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXIII/199/12 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 29.05.2012 r.)
- Gminna Ewidencja Zabytków, wprowadzona na podstawie Zarządzenia Nr 58/14 Burmistrza Czechowic-Dziedzic z dnia 5 maja 2014 r.

### - Rejestr Zabytków Województwa Śląskiego

Zasady ochrony zabytków wpisanych do rejestru, zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zawarte są w ustaleniach studium.

Zasady te obowiązują niezależnie od tego, czy nieruchomość zabytkowa objęta jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego czy też nie, ponieważ projekty decyzji o warunkach zabudowy oraz o ustaleniu lokalizacji celu publicznego dotyczące obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

## 7.2. ZABYTKI NIERUCHOME NIE WPISANE DO REJESTRU

Obok zabytków wpisanych do rejestru, na terenie gminy istnieje wiele innych obiektów i zespołów zabytkowych posiadających wartość historyczną i kulturową. Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem, prowadzona jest ewidencja tych obiektów (Gminna Ewidencja Zabytków).

## 7.3. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE

Na terenie Czechowic-Dziedzic istnieją stanowiska archeologiczne ustanowione jako strefy ochrony konserwatorskiej w obowiązujących planach miejscowych oraz określone w Programie opieki nad zabytkami Gminy Czechowice – Dziedzice na Lata 2012 – 2016 (Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXIII/199/12 Rady Miejskiej w Czechowicach – Dziedzicach z dnia 29.05.2012 r.). Są to następujące stanowiska archeologiczne wraz z oznaczeniem numerowym krajowej ewidencji zabytków



archeologicznych (AZP), wskazane na rysunku Studium pt. Kierunki zagospodarowania przestrzennego – planowana struktura funkcjonalno-przestrzenna:

- w Bronowie:

1. AZP - 106-46/1 - osada palafitowa, kultura pucharów lejkowatych, z okresu neolitu (obszar - brak danych) - wyroby kamienne i kościane, konstrukcja drewniana,
2. AZP - 106-46/3 - obozowisko, z okresu neolitu lub wczesnej epoki brązu (obszar - do 0,5 ha) - 4 wyroby kamienne,
3. AZP - 106-46/4 - ślad osadnictwa, epoka kamienna lub epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 odnawiać,
4. AZP - 106-46/5 - ślad osadnictwa, epoka kamienna lub epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 odłupek,
5. AZP - 106-46/6 - ślad osadnictwa, średniowiecze (obszar - 1 ar) - 2 fragmenty ceramiki,
6. AZP - 106-46/7 - ślad osadnictwa, epoka kamienna lub epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 odłupek,
7. AZP - 106-47/8 - osada, późne średniowiecze (obszar - do 0,5 ha) - 10 fragmentów ceramiki,
8. AZP - 106-47/9 - ślad osadnictwa, pradziej (obszar - do 0,5 ha) - 1 fragment ceramiki; osada, późne średniowiecze (obszar - do 0,5 ha) - 5 fragmentów ceramiki,
9. AZP - 106-47/17 - ślad osadnictwa, okres nieokreślony (obszar - 1 ar) - moneta,
10. AZP - 106-47/21 - ślad osadnictwa, średniowiecze (obszar - 1 ar) - 1 fragment ceramiki; ślad osadnictwa, nowożytność - skałka na rogowcu,
11. AZP - 106-47/22 - ślad osadnictwa, średniowiecze (obszar - 1 ar) - 1 fragment ceramiki; ślad osadnictwa, nowożytność - skałka na rogowcu,

- w Czechowicach-Dziedzicach:

1. AZP - 105-47/29 - ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze (obszar - brak danych) - fragment ceramiki,
  2. AZP - 105-47/30 - ślad osadnictwa, epoka brązu - epoka żelaza (obszar - brak danych) - fragment ceramiki,
  3. AZP - 105-47/17 - ślad osadnictwa, z okresu neolitu lub wczesnej epoki brązu (obszar - do 0,5 ha) - łuszcza; ślad osadnictwa, średniowiecze (obszar - do 0,5 ha) - 2 fragmenty ceramiki,
  4. AZP - 105-47/18 - ślad osadnictwa, pradziej (obszar - 1 ar) - 1 fragment ceramiki,
  5. AZP - 105-47/19 - ślad osadnictwa, epoka kamienia (obszar - 1 ar) - 1 rdzeń podkrążkowy,
  6. AZP - 105-47/20 - obozowisko, paleolit górny lub schyłkowy (obszar - do 0,5 ha) - 8 wyrobów krzemienych,
  7. AZP - 105-47/21 - ślad osadnictwa, epoka kamienia (obszar - 1 ar) - 1 zgrzebło boczne z krzemienia mikuszowickiego; ślad osadnictwa, średniowiecze - 1 fragment ceramiki,
  8. AZP - 105-47/22 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub wczesnej epoki brązu (obszar - 1 ar) - 1 odłupek,
  9. AZP - 105-47/23 - ślad osadnictwa, mezolit? (obszar - 1 ar) - 1 wiórek,
  10. AZP - 105-47/25 - ślad osadnictwa, średniowiecze (obszar - 1 ar) - 1 fragment ceramiki,
  11. AZP - 105-47/26 - ślad osadnictwa, epoka kamienia (obszar - 1 ar) - 1 odłupek retuszowany z fliszu,
  12. AZP - 105-47/27 - ślad osadnictwa, paleolit (obszar - 1 ar) - 1 wiór retuszowany,
  13. AZP - 105-47/28 - ślad osadnictwa, neolit (obszar - 1 ar) - 1 wiór negatywowo,
  14. AZP - 106-47/3 - skarb monet, średniowiecze (XIV w.) (obszar - brak danych) - ok. 100 groszy praskich,
-

15. AZP - 106-47/4 - zamek-spichlerz, średniowiecze/okres nowożytny (obszar - do 0,5 ha) - fragmenty naczyń, kafli, relikty architektury,
16. AZP - 106-47/31 - ślad osadnictwa, średniowiecze (obszar - 1 ar) - 1 fragment ceramiki,
17. AZP - 106-47/32 - ślad osadnictwa, neolit lub wczesna epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 wyrób krzemienny,
18. AZP - 106-47/33 - osada, średniowiecze (obszar - do 1 ha) - 7 fragmentów ceramiki,
19. AZP - 106-47/35 - ślad osadnictwa, neolit (kultura pucharów lejkatych) (obszar - 1 ar) - 1 drapacz wiórowy,
20. AZP - 106-47/36 - ślad osadnictwa, średniowiecze (obszar - 1 ar) - 1 fragment ceramiki,
21. AZP - 106-47/37 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub epoka brązu (obszar - do 0,5 ha) - 1 łuczeń; osada, średniowiecze/okres nowożytny (obszar - do 0,5 ha) - do 3 fragmentów ceramiki,
22. AZP - 106-47/38 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub epoka brązu (obszar - do 0,5 ha) - 1 drapacz radiolarytu, 1 odłupek,
23. AZP - 106-47/39 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 wyrób krzemienny,
24. AZP - 106-47/40 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 odłupek,
25. AZP - 106-47/41 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 wierchnik,
26. AZP - 106-47/42 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 fragment wióra,
27. AZP - 106-47/43 - ślad osadnictwa, średniowiecze (obszar - 1 ar) - 2 fragmenty ceramiki,
28. AZP - 106-47/44 - ślad osadnictwa, okres nieokreślony (obszar - 1 ar) - 1 moneta,
29. AZP - 106-47/45 - ślad osadnictwa, wczesna epoka brązu (obszar - do 0,5 ha) - 1 łuska, 1 grocik; ślad osadnictwa, średniowiecze/okres nowożytny (obszar - do 0,5 ha) - 2 fragmenty ceramiki,
30. AZP - 106-47/46 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 rylec jedynak,
31. AZP - 106-47/47 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub wczesna epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 łuszczeń,
32. AZP - 106-47/50 - ślad osadnictwa, epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 wyrób krzemienny,
33. AZP - 106-47/51 - ślad osadnictwa, nowożytność (obszar - 1 ar) - skałka,
34. AZP - 106-47/52 - ślad osadnictwa, neolit (obszar - 1 ar) - 1 odłupek łuskany,
35. AZP - 106-47/53 - ślad osadnictwa, średniowiecze (obszar - 1 ar) - 1 fragment ceramiki,
36. AZP - 106-47/54 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub epoka brązu (obszar - do 0,5 ha) - 1 odłupek łuskany, 1 fragment narzędzia; ślad osadnictwa, średniowiecze (obszar - do 0,5 ha) - 1 fragment ceramiki,
37. AZP - 106-47/55 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 odłupek,
38. AZP - 106-47/56 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub epoka brązu (obszar - do 0,5 ha) - 1 wyrób krzemienny; ślad osadnictwa, późne średniowiecze (obszar - do 0,5 ha) - 4 fragmenty ceramiki,
39. AZP - 106-47/57 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub epoka brązu (obszar - do 0,5 ha) - 1 surowiak retuszowany; osada?, średniowiecze (obszar - do 0,5 ha) - 4 fragmenty ceramiki,
40. AZP - 106-47/58 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 drapacz,
41. AZP - 106-47/59 - osada, średniowiecze (obszar - do 0,5 ha) - 3 fragmenty ceramiki,
42. AZP - 106-47/60 - ślad osadnictwa, średniowiecze (obszar - 1 ar) - 1 fragment ceramiki; ślad osadnictwa, nowożytność (obszar - 1 ar) - skałka,

- w Ligocie:

1. AZP - 105-47/12 - obozowisko, paleolit schyłkowy (obszar - do 0,5 ha) - 8 wyrobów krzemiennych,
2. AZP - 105-47/13 - ślad osadnictwa, mezolit (obszar - brak danych) - liściak kundajski,
3. AZP - 105-47/14 - ślad osadnictwa, epoka kamienia (obszar - 1 ar) - 1 odłupek z fliszu,
4. AZP - 105-47/16 - ślad osadnictwa, średniowiecze (obszar - 1 ar) - 1 fragment ceramiki,
5. AZP - 105-47/24 - ślad osadnictwa, mezolit (obszar - 1 ar) - 1 ciosak, 1 odłupek retuszowany,
6. AZP - 106-47/5 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 odłupek, ślad osadnictwa, pradziej? (obszar - 1 ar) - 1 fragment ceramiki,
7. AZP - 106-47/6 - obozowisko, epoka kamienia lub wczesna epoka brązu (obszar - do 0,5 ha) - 3 odłupki,
8. AZP - 106-47/7 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub epoka brązu (obszar - 1 ar) - 3 odłupki krzemienne,
9. AZP - 106-47/8 - ślad osadnictwa, neolit (obszar - 1 ar) - 1 ciosak, 2 wyroby, krzemienne (w tym drapacz),
10. AZP - 106-47/9 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 rdzeń szczątkowy,
11. AZP - 106-47/10 - ślad osadnictwa, późne średniowiecze (obszar - 1 ar) - 1 fragment ceramiki,
12. AZP - 106-47/11 - osada, późne średniowiecze (obszar - do 0,5 ha) - 3 fragmenty ceramiki,
13. AZP - 106-47/18 - ślad osadnictwa, średniowiecze (obszar - 1 ar) - 1 fragment ceramiki,
14. AZP - 106-47/30 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 odłupek,

- w Zabrzegu:

1. AZP - 105-47/1 - ślad osadnictwa, epoka kamienia (obszar - 1 ar) - 1 odłupek,
  2. AZP - 105-47/2 - ślad osadnictwa, średniowiecze (obszar - do 0,5 ha) - 2 fragmenty ceramiki,
  3. AZP - 105-47/3 - ślad osadnictwa, średniowiecze/okres nowożytni (obszar - 1 ar) - 3 fragmenty ceramiki,
  4. AZP - 105-47/4 - ślad osadnictwa, wczesna epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 narzędzie wnękowe; ślad osadnictwa, średniowiecze/okres nowożytni (obszar - 1 ar) - 2 fragmenty ceramiki,
  5. AZP - 105-47/5 - ślad osadnictwa, wczesna epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 odłupek, 1 rdzeń; ślad osadnictwa, średniowiecze? (obszar - 1 ar) - osetka,
  6. AZP - 105-47/6 - ślad osadnictwa, neolit lub wczesna epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 odłupek,
  7. AZP - 105-47/7 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub wczesna epoka brązu (obszar - do 0,5 ha) - 1 okruch negatywowy; ślad osadnictwa, średniowiecze? (obszar - do 0,5 ha - 2 fragmenty ceramiki,
  8. AZP - 105-47/8 - ślad osadnictwa, paleolit schyłkowy (obszar - 1 ar) - 1 rdzeń jednopiętowy odłupkowy,
  9. AZP - 105-47/9 - ślad osadnictwa, średniowiecze (obszar - 1 ar) - 1 fragment ceramiki,
  10. AZP - 105-47/10 - ślad osadnictwa, epoka kamienia lub wczesna epoka brązu (obszar - 1 ar) - 1 zatępiec,
  11. AZP - 105-47/11 - obozowisko, meolit (obszar - do 0,5 ha) - 2 odłupki, 1 rdzeń jednopiętowy, 1 zbrojnik, 1 podtępiec,
  12. AZP - 105-47/15 - ślad osadnictwa, epoka kamienia (obszar - 1 ar) - 1 zgrzebło, poprzeczne z krzemienia fliszowego,
  13. AZP - 105-47/31 - znalezisko luźne, pradziej (obszar - 1 ar) - artefakt brązowy.
-

## 7.4. STREFY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

W związku z utratą mocy prawnej planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego, zalecenia i postulaty konserwatorskie odniesione do wyznaczonych w tym planie stref ochrony konserwatorskiej przestały obowiązywać. W obowiązujących na terenie gminy miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wyznaczono następujące strefy konserwatorskie (oprócz stref stanowiących stanowiska archeologiczne):

- strefa konserwatorska obejmująca kościół parafialny pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa w Bronowie przy ul. ks. Kunza 6 wraz z jego otoczeniem,
- strefa konserwatorska obejmująca kościół parafialny pod wezwaniem Świętego Józefa w Zabrzegu wraz z jego otoczeniem,
- strefa konserwatorska obejmująca obszar położony pomiędzy obiektami wpisanymi do rejestru zabytków: kościołem parafialnym pod wezwaniem Opatrzności Bożej i zespołem dworskim w Ligocie przy ul. Woleńskiej,
- strefa ochrony konserwatorskiej obejmująca teren położony w Czechowicach-Dziedzicach w okolicy kolonii górniczej Żebracze pomiędzy ulicami: Rumana, Królowej Jadwigi, Braci Sofków oraz Górnica (plan XVIII),
- strefa ochrony konserwatorskiej obejmująca dwór przy Kaniowskiej w Czechowicach-Dziedzicach,
- strefa ochrony konserwatorskiej obejmująca zespół kościoła pw. NMP Wspomożenia Wiernych,
- strefa ochrony konserwatorskiej obejmująca zespół pałacowo-parkowy Pałacu Kotulińskich,
- strefa ochrony konserwatorskiej obejmująca zespół zabudowań dworskich: spichlerz pierwotnie warowna siedziba, dwa czworaki, zarządcówka, stajnia, budynek ogrodowy, założenie terenów zielonych w tym trzy stawy i trzy aleje spacerowe,
- strefa ochrony konserwatorskiej obejmująca otoczenie kościoła pw. Św. Katarzyny,
- strefa ochrony konserwatorskiej obejmująca centrum miasta,
- strefa ochrony konserwatorskiej obejmująca otoczenie Walcowni,
- inne strefy ochrony konserwatorskiej wskazane na Rysunku Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego pt.: Kierunki zagospodarowania przestrzennego – planowana struktura funkcjonalno-przestrzenna.

**ROZDZIAŁ VIII**  
**WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW**

## 8.1. LUDNOŚĆ GMINY

Według danych GUS za rok 2014, liczba mieszkańców gminy ogółem wynosi (stan wg faktycznego miejsca zamieszkania, w dniu 31 XII 2014 r.) 44805 osób. W 2013 r. część miejska liczyła 35684 osób i obejmowała 79,7% ludności ogółem.

**Tabela 46. Ludność gminy Czechowice-Dziedzice według miejsca zameldowania w latach (2003 – 2009, 2012-2014) – Stan na 31.12.**

Rok	Miasto	Wieś	Razem
2003	34937	8236	43173
2004	34902	8340	43242
2005	34860	8437	43297
2006	34759	8512	43271
2007	34765	8660	43425
2008	34888	8733	43621
2009	34962	8857	43819
2012	-	-	44554
2013	35684	9095	44779
2014	-	-	44805

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

**Tabela 47. Ludność gminy Czechowice-Dziedzice według faktycznego miejsca zamieszkania w latach (2003 – 2013) – Stan na 31.12.**

Rok	Miasto	Wieś	Razem
2003	34905	8226	43131
2004	34867	8328	43195
2005	34873	8415	43288
2006	34786	8519	43305
2007	34784	8647	43431
2008	34893	8724	43617
2009	34945	8821	43766
2010	35445	8757	44202
2011	35498	8872	44370
2012	35543	9011	44554
2013	35684	9095	44779

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

Tendencje zmian liczby ludności w Czechowicach-Dziedzicach są, na tle innych gmin województwa śląskiego bardzo pozytywne.

Liczba ludności w ostatnich latach oscyluje wokół stałego poziomu około 44 tys. mieszkańców, podczas gdy w większości gmin województwa obserwuje się spadek liczby mieszkańców. Tendencja nieznacznego przyrostu liczby ludności jest widoczna zarówno w części miejskiej jak i wiejskiej gminy.

**Tabela 48. Struktura wieku ludności w latach (2003 - 2013 r.) – obszar wiejski – Stan na 31.12.**

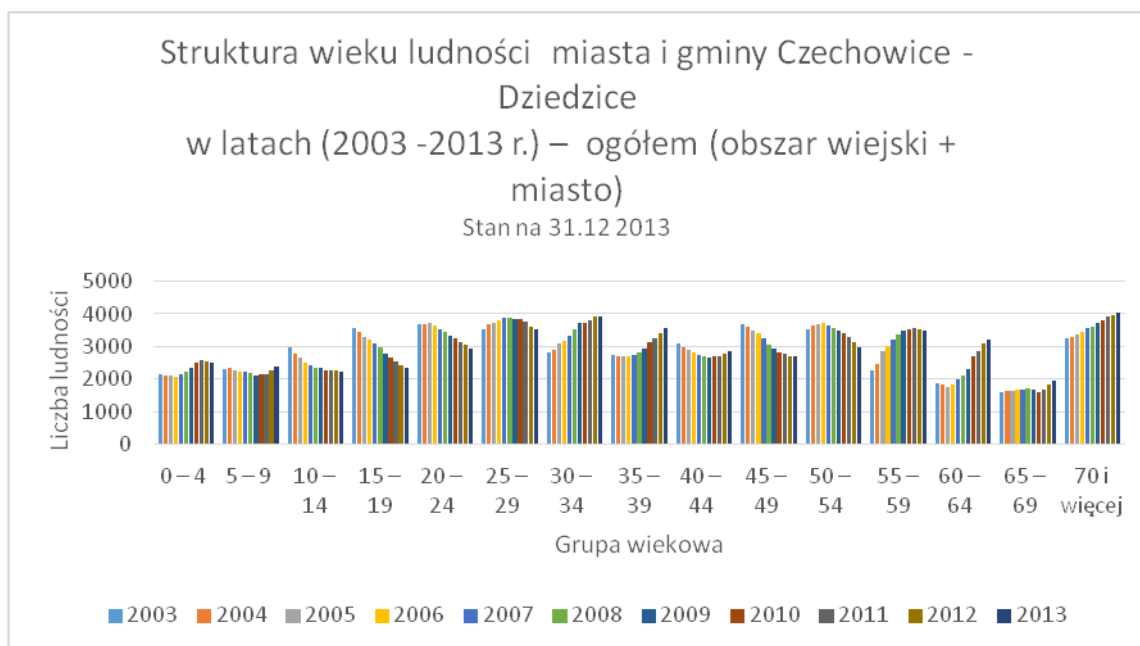
Grupa wiekowa	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0 – 4	486	478	478	447	452	457	501	512	552	560	564
5 – 9	521	520	499	513	525	520	508	480	463	483	505
10 – 14	671	645	614	590	563	537	525	506	523	533	515
15 – 19	710	724	717	730	719	692	655	619	599	566	555
20 – 24	653	676	721	717	703	724	726	712	718	719	694
25 – 29	609	639	650	666	711	726	743	745	720	703	722
30 – 34	585	585	598	589	608	629	658	671	693	732	741
35 – 39	581	579	567	590	604	632	619	606	607	633	668
40 – 44	613	605	604	617	619	597	598	587	613	621	635
45 – 49	612	640	645	648	648	639	621	627	626	631	604
50 – 54	542	567	593	611	621	619	649	633	644	641	629
55 – 59	354	374	448	480	514	553	586	598	599	612	625
60 – 64	355	335	303	312	337	346	369	438	474	502	527
65 – 69	288	303	316	332	329	338	324	283	292	313	329
70 i więcej	646	658	662	677	694	715	739	740	749	762	782

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

**Tabela 49. Struktura wieku ludności w latach (2003 -2013 r.) – miasto – Stan na 31.12.**

Grupa wiekowa	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0 – 4	1689	1644	1627	1632	1697	1797	1845	2013	2029	2000	1931
5 – 9	1806	1813	1781	1733	1692	1663	1622	1682	1691	1788	1895
10 – 14	2303	2147	2041	1933	1854	1812	1810	1785	1759	1741	1728
15 – 19	2844	2734	2583	2494	2363	2290	2142	2031	1931	1852	1806
20 – 24	3045	3022	3013	2921	2828	2721	2624	2533	2438	2349	2266
25 – 29	2933	3057	3080	3137	3190	3149	3112	3112	3048	2897	2803
30 – 34	2257	2322	2493	2600	2733	2904	3053	3049	3113	3180	3191
35 – 39	2151	2124	2148	2105	2151	2207	2319	2534	2645	2765	2913
40 – 44	2491	2380	2279	2214	2118	2106	2063	2108	2098	2157	2242
45 – 49	3079	2961	2855	2745	2596	2437	2322	2213	2164	2093	2083
50 – 54	2996	3094	3088	3095	3007	2944	2841	2770	2650	2508	2337
55 – 59	1910	2101	2398	2523	2704	2822	2910	2948	2987	2917	2872
60 – 64	1507	1502	1443	1518	1643	1762	1944	2258	2385	2583	2706
65 – 69	1305	1328	1326	1352	1347	1371	1361	1329	1388	1512	1646
70 i więcej	2589	2638	2718	2784	2861	2908	2977	3080	3172	3201	3265

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.



**Wykres 1. Struktura wieku ludności miasta i gminy Czechowice-Dziedzice w latach (2003 -2013 r.) – ogółem (obszar wiejski + miasto) Stan na 31.12 2013.**

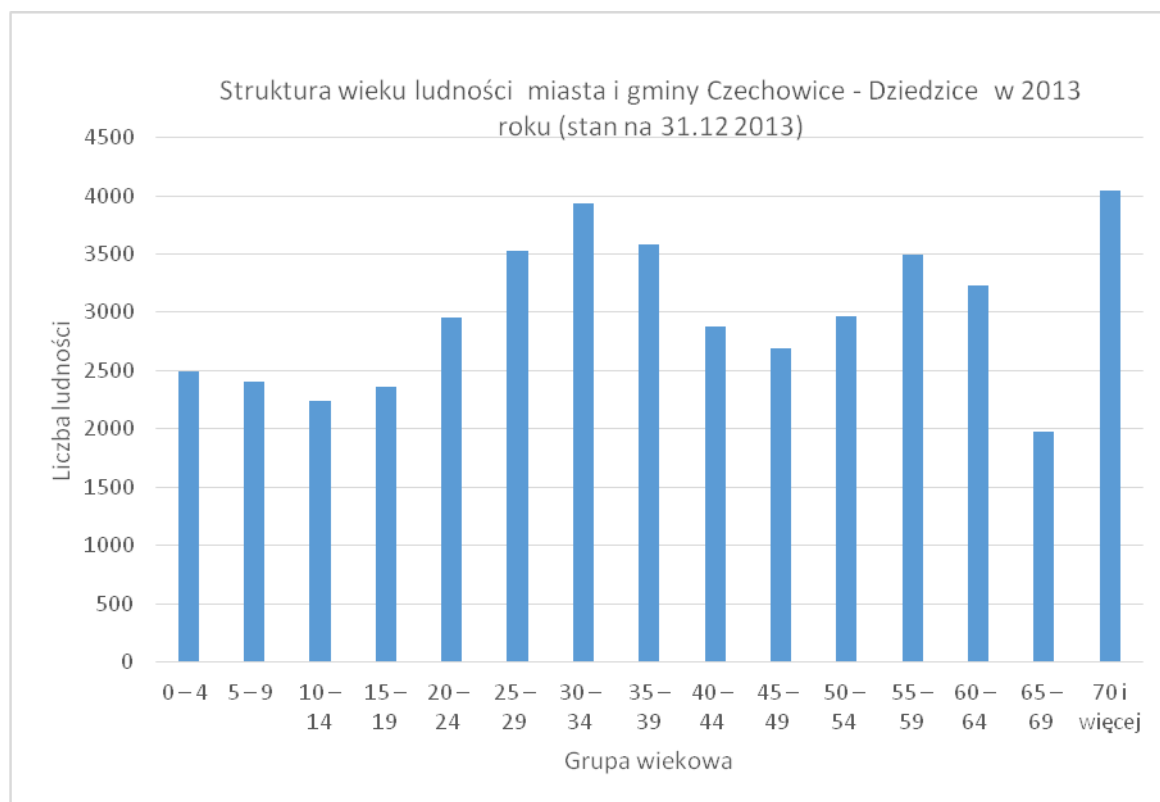
*Źródło: Opracowanie własne.*

**Tabela 50. Struktura wieku ludności w latach (2003 -2013 r.) – ogółem (obszar wiejski + miasto) – Stan na 31.12.**

Grupa wiekowa	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0 – 4	2175	2122	2105	2079	2149	2254	2346	2525	2581	2560	2495
5 – 9	2327	2333	2280	2246	2217	2183	2130	2162	2154	2271	2400
10 – 14	2974	2792	2655	2523	2417	2349	2335	2291	2282	2274	2243
15 – 19	3554	3458	3300	3224	3082	2982	2797	2650	2530	2418	2361
20 – 24	3698	3698	3734	3638	3531	3445	3350	3245	3156	3068	2960
25 – 29	3542	3696	3730	3803	3901	3875	3855	3857	3768	3600	3525
30 – 34	2842	2907	3091	3189	3341	3533	3711	3720	3806	3912	3932
35 – 39	2732	2703	2715	2695	2755	2839	2938	3140	3252	3398	3581
40 – 44	3104	2985	2883	2831	2737	2703	2661	2695	2711	2778	2877
45 – 49	3691	3601	3500	3393	3244	3076	2943	2840	2790	2724	2687
50 – 54	3538	3661	3681	3706	3628	3563	3490	3403	3294	3149	2966
55 – 59	2264	2475	2846	3003	3218	3375	3496	3546	3586	3529	3497
60 – 64	1862	1837	1746	1830	1980	2108	2313	2696	2859	3085	3233
65 – 69	1593	1631	1642	1684	1676	1709	1685	1612	1680	1825	1975
70 i więcej	3235	3296	3380	3461	3555	3623	3716	3820	3921	3963	4047

*Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.*





**Wykres 2. Struktura wieku ludności miasta i gminy Czechowice-Dziedzice w 2013 roku (stan na 31.12 2013).**  
*Źródło: Opracowanie własne.*

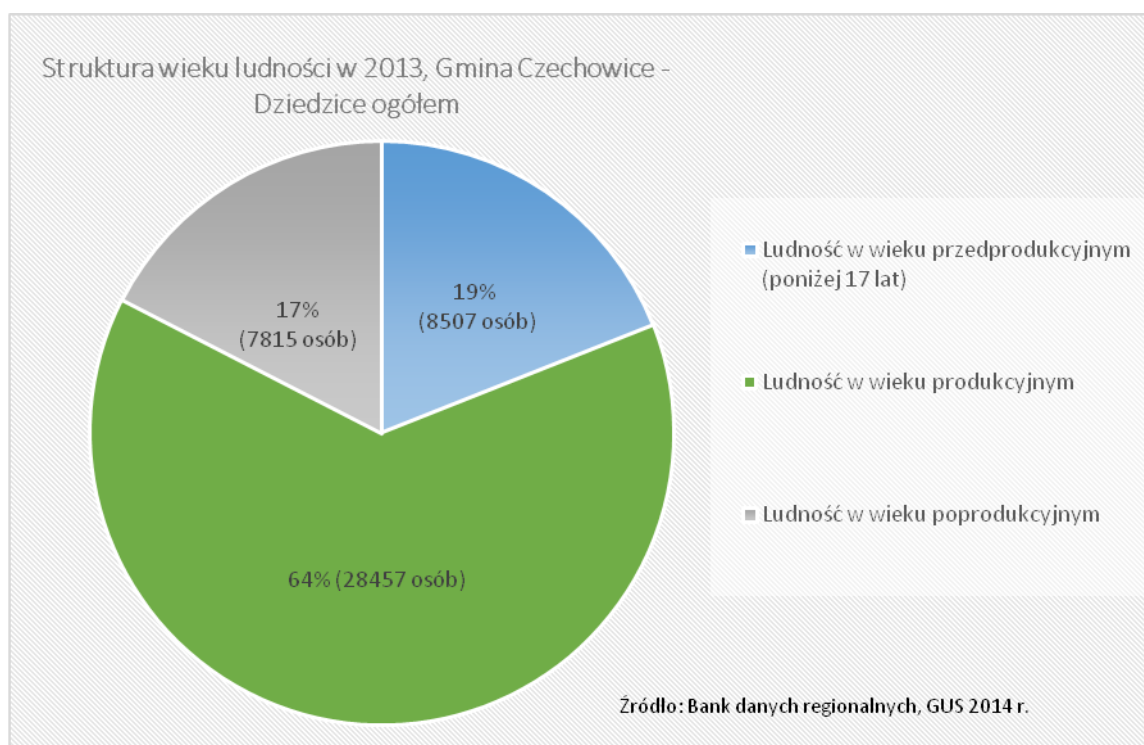
Gęstość zaludnienia gminy (674 osób/km<sup>2</sup>) jest znacznie wyższa niż przeciętna dla województwa śląskiego (373 osób/km<sup>2</sup>) oraz dla gmin miejsko-wiejskich w województwie (158 osób/km<sup>2</sup>), co wiąże się ze znacznym stopniem zurbanizowania gminy (GUS 2013).

Udział ludności w wieku produkcyjnym (64% - 28457 osób), jest nieco wyższy w stosunku do średniej dla województwa (63,8% - 2934496 osób).

**Tabela 51. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci w latach (2008 – 2013) – ogółem (obszar wiejski + miasto).**

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<b>Ludność w wieku przedprodukcyjnym (poniżej 17 lat)</b>						
mężczyźni	4287	4280	4324	4313	4363	4370
kobiety	4181	4107	4171	4160	4167	4137
ogółem	8468	8387	8495	8473	8530	8507
<b>Ludność w wieku produkcyjnym</b>						
mężczyźni	14733	14785	14978	14993	14944	14921
kobiety	14013	13985	13870	13760	13615	13536
ogółem	28746	28770	28848	28753	28559	28457
<b>Ludność w wieku poprodukcyjnym</b>						
mężczyźni	2039	2084	2098	2171	2275	2419
kobiety	4364	4525	4761	4973	5190	5396
ogółem	6403	6609	6859	7144	7465	7815

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.



**Wykres 3. Struktura wieku ludności w 2013, gmina Czechowice-Dziedzice ogółem.**

Źródło: Opracowanie własne.

Zmiany poziomu zaludnienia uzależnione są od ruchu naturalnego (czyli bilansu zgonów i urodzeń) oraz od salda migracji stałych ludności. Łączny wynik tych procesów stanowi przyrost rzeczywisty liczby ludności gminy (dodatni lub ujemny).

Gmina wyróżnia się dodatnim wskaźnikiem przyrostu naturalnego (1, 63‰, w tym miasto 1,04‰, w stosunku do -1,8‰ w miastach oraz -0,2‰ w gminach miejsko-wiejskich województwa śląskiego).

**Tabela 52. Przyrost rzeczywisty liczby ludności gminy Czechowice-Dziedzice (2003 – 2013) – obszar wiejski.**

Rok	Ruch naturalny			Migracje			Przyrost rzeczywistej liczby ludności
	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Napływ	Odływ	Saldo migracji	
2003	84	71	13	133	72	61	74
2004	81	63	18	132	46	86	104
2005	101	61	40	124	67	57	97
2006	66	56	10	145	80	65	75
2007	97	52	45	168	65	103	148
2008	96	75	21	132	80	52	73
2009	120	72	48	163	87	76	124
2010	101	73	28	103	93	10	38
2011	111	80	31	147	63	84	115
2012	111	75	36	161	82	79	115
2013	98	62	36	161	100	61	97

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

**Tabela 53. Przyrost rzeczywisty liczby ludności miasta Czechowice-Dziedzice (2003 – 2013).**

Rok	Ruch naturalny			Migracje			Przyrost rzeczywistej liczby ludności
	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Napływ	Odływ	Saldo migracji	
2003	304	322	-18	291	448	-157	-175
2004	337	311	26	357	418	-61	-35
2005	323	304	19	343	404	-61	-42
2006	344	306	38	417	556	-139	-101
2007	393	293	100	391	485	-94	6
2008	394	326	68	368	313	55	123
2009	406	333	73	390	389	1	74
2010	359	308	51	414	349	65	116
2011	363	332	31	367	345	22	53
2012	405	351	54	355	346	9	63
2013	364	327	37	431	364	67	104

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

**Tabela 54. Przyrost rzeczywisty liczby ludności miasta i gminy Czechowice-Dziedzice (2003 – 2013) – ogółem (miasto + obszar wiejski).**

Rok	Ruch naturalny			Migracje			Przyrost rzeczywistej liczby ludności
	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Napływ	Odpływ	Saldo migracji	
2003	388	393	-5	424	520	-96	-101
2004	418	374	44	489	464	25	69
2005	424	365	59	467	471	-4	55
2006	410	362	48	562	636	-74	-26
2007	490	345	145	559	550	9	154
2008	490	401	89	500	393	107	196
2009	526	405	121	553	476	77	198
2010	460	381	79	517	442	75	154
2011	474	412	62	514	408	106	168
2012	516	426	90	516	428	88	178
2013	462	389	73	592	464	128	201

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

Jak pokazuje analiza ruchu naturalnego oraz migracji ludności Czechowic-Dziedzic – przyrost rzeczywisty liczby ludności przybiera delikatny trend wzrostowy. Tendencja wzrostowa jest wyraźnie zauważalna w saldzie migracji. Nie można jednak zaobserwować stałych tendencji zmian w ruchu naturalnym. Da się zauważyć, iż wzrost przyrostu rzeczywistego ludności w ostatnich 3 latach (po znaczącym spadku w 2010 roku) spowodowany był w większym stopniu napływem ludności, niż dodatnim przyrostem naturalnym. Jest to o tyle korzystna sytuacja, że samorząd gminy, poprzez poprawę warunków życia może mieć wpływ na zachowanie tendencji wzrostowej przyrostu rzeczywistego liczby ludności.

## 8.2. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Gmina Czechowice-Dziedzice nie jest objęta najnowszą prognozą demograficzną sporządzoną przez GUS (prognozę tą sporządzono dla miast powyżej 50 tys. mieszkańców). Przybliżone tendencje demograficzne dla Czechowic-Dziedzic można odczytać z prognozy sporządzonej dla powiatu bielskiego, która sporządzona jest w podziale na miasto i wieś.

**Tabela 55. Prognoza demograficzna dla powiatu bielskiego na lata 2020, 2025, 2030, 2035.**

	ogółem	mężczyźni	kobiety	miasto	wieś
prognoza na rok 2020	163647	79507	84140	43137	120510
prognoza na rok 2025	164893	80137	84756	42746	122147
prognoza na rok 2030	165038	80231	84807	42064	122974
prognoza na rok 2035	164416	79982	84434	41220	123196

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

Ogólna tendencja demograficzna w powiecie bielskim utrzymuje się na dość wyrównanym poziomie. Nie przewiduje się drastycznych zmian w liczbie ludności, przewidziane są natomiast wahania, wzrosty i spadki ogólnej liczby ludności na poziomie kilkuset osób w poszczególnych latach. Prognozuje się stopniowy, lecz znaczący przyrost liczby mieszkańców wsi, przy jednoczesnym ubywaniu osób zamieszkujących miasta. Prognozuje się również, że liczba osób poszczególnych płci będzie zachowywać wyrównany poziom i proporcję, liczba kobiet wg liczb danych przedstawionych w prognozie powinna kształtować się na poziomie o ok. 5,3% wyższym niż mężczyzn.

## 8.3. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

### 8.3.1. Oświata i wychowanie

#### Wychowanie przedszkolne

W gminie Czechowice-Dziedzice jest aktualnie 16 placówek przedszkolnych. Przedszkola posiadają łącznie 1461 miejsc. Według danych GUS, w 2013 roku w gminie Czechowice-Dziedzice było 2137 dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat), a do przedszkoli uczęszczało 1679 dzieci, czyli 78,6% ogółu. Liczby te różnią się od danych zawartych w dotychczas obowiązującym studium (za rok 2004), wówczas w gminie Czechowice-Dziedzice było 1780 dzieci w wieku przedszkolnym, z tego około 55% (974 dzieci) uczęszczało do przedszkoli. W przedszkolach było wówczas 1059 miejsc w 14 placówkach, obecnie liczba miejsc jest większa o 402, a liczba placówek jest większa o 2. Ogólna sytuacja jest zatem znacznie lepsza niż 10 lat temu zważywszy na fakt, iż obecnie do przedszkoli uczęszcza o 23,6% więcej dzieci.

**Tabela 56. Dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat), w latach 2009-2013.**

	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba dzieci w wieku 3-6 lat ogółem	1658	1836	1927	2080	2137
Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	1326	1383	1470	1602	1679
Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	80,0%	75,3%	76,3%	77,0%	78,6%

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

W związku z reformą edukacji z dnia 14 grudnia 2016r. gmina podjęła uchwałę o nowej sieci szkół, w wyniku których **na dzień 1 września 2017 roku** na terenie Czechowic-Dziedzic będą obowiązywać następujące jednostki przedszkolne:

- Przedszkole Publiczne nr 2 w Czechowicach-Dziedzicach,
- Przedszkole Publiczne nr 3 w Czechowicach-Dziedzicach,
- Przedszkole Publiczne nr 4a w Czechowicach-Dziedzicach,
- Przedszkole Publiczne nr 5 w Czechowicach-Dziedzicach,
- Przedszkole Publiczne nr 6 w Czechowicach-Dziedzicach,
- Przedszkole Publiczne nr 8 w Czechowicach-Dziedzicach,
- Przedszkole Publiczne nr 9 w Czechowicach-Dziedzicach,
- Przedszkole Publiczne nr 10 w Czechowicach-Dziedzicach,
- Przedszkole Publiczne nr 11 w Czechowicach-Dziedzicach,
- Przedszkole Publiczne w Ligocie,
- Przedszkole Publiczne w Zabrzegu,
- Zespół Szkolno – Przedszkolny w Czechowicach-Dziedzicach,
- Zespół Szkolno – Przedszkolny w Bronowie,
- Katolickie Przedszkole w Czechowicach – Dziedzicach.

Wszystkie placówki za wyjątkiem Katolickiego Przedszkola w Czechowicach-Dziedzicach prowadzonego przez Stowarzyszenie "Dziedzictwo św. Jana Sarkandra" w Cieszynie, są podporządkowane samorządowi gminnemu.

### **Szkolnictwo podstawowe**

W gminie Czechowice-Dziedzice od 1 września 2017 roku będzie funkcjonowało 14 szkół podstawowych, w tym jedna szkoła specjalna oraz jeden zespół szkolno-przedszkolny.

Kształciło się w nich, w 2013 roku łącznie 2539 uczniów, z czego 52 osoby w szkole specjalnej i 2487 w pozostałych szkołach. W 2014 roku do 12 placówek uczęszczało już 2800 uczniów.

W związku z reformą edukacji z dnia 14 grudnia 2016r. gmina podjęła uchwałę o nowej sieci szkół, w wyniku których **na dzień 1 września 2017 roku** na terenie Czechowic-Dziedzic będą obowiązywać następujące jednostki szkolnictwa podstawowego:

- Szkoła Podstawowa nr 2 w Czechowicach-Dziedzicach,
- Szkoła Podstawowa nr 3 w Czechowicach-Dziedzicach,

- Szkoła Podstawowa nr 4 w Czechowicach-Dziedzicach,
- Szkoła Podstawowa nr 5 w Czechowicach-Dziedzicach,
- Szkoła Podstawowa nr 6 w Czechowicach-Dziedzicach,
- Szkoła Podstawowa nr 7 w Czechowicach-Dziedzicach,
- Szkoła Podstawowa nr 8 w Czechowicach-Dziedzicach,
- Szkoła Podstawowa nr 10 w Czechowicach-Dziedzicach,
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Ligocie,
- Szkoła Podstawowa nr 2 w Ligocie,
- Szkoła Podstawowa nr 3 w Ligocie,
- Szkoła Podstawowa w Zabrzegu,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Bronowie,
- Katolicka Szkoła Podstawowa w Czechowicach – Dziedzicach, prowadzone przez Stowarzyszenie "Dziedzictwo św. Jana Sarkandra" w Cieszynie.

**Tabela 57. Liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych w gminie Czechowice – Dziedzice, w latach 2009-2013.**

Rodzaj placówki	2009	2010	2011	2012	2013
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	2599	2577	2571	2485	2487
Szkoły podstawowe specjalne dla dzieci i młodzieży	42	45	47	54	52

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2015 r.

### **Szkolnictwo ponadpodstawowe**

Gimnazja:

W związku z reformą edukacji z dnia 14 grudnia 2016r. gmina podjęła uchwałę o nowej sieci szkół, w wyniku których **na dzień 1 września 2017 roku** na terenie Czechowic-Dziedzic wszystkie gimnazja zostaną zlikwidowane. Istniejące gimnazja będą działać tylko do 30 czerwca 2017 roku.

Obecnie na terenie gminy znajduje 7 gimnazjów, w tym jedno specjalne. Sześć placówek podporządkowanych jest samorządowi gminnemu. W roku 2013 do gimnazjów uczęszczało łącznie 1340 uczniów, czyli znacznie mniej niż w roku 2004, kiedy tego rodzaju placówki kształciły 1900 osób. Liczba absolwentów wynosiła w 2013 roku 430, o 197 osób mniej niż w roku 2004, w którym gimnazja ukończyło 627 osób. W roku 2014 do gimnazjów uczęszczało łącznie 1320 uczniów.

- Gimnazja publiczne w Czechowicach-Dziedzicach:
  1. Gimnazjum Publiczne Nr 1 w Czechowicach-Dziedzicach,
  2. Gimnazjum Publiczne nr 2 w Czechowicach-Dziedzicach,
  3. Gimnazjum Publiczne Nr 3 w Czechowicach-Dziedzicach,
  4. Gimnazjum Specjalne Nr 4 w Czechowicach-Dziedzicach,
  5. Katolickie Gimnazjum w Czechowicach-Dziedzicach,
  6. Gimnazjum Publiczne w Ligocie,
  7. Gimnazjum Publiczne w Zabrzegu.

**Tabela 58. Liczba uczniów i absolwentów gimnazjów (ogółem) w gminie Czechowice-Dziedzice, w latach 2009-2013**

	2009	2010	2011	2012	2013
Uczniowie	1432	1415	1349	1370	1340
Absolwenci	476	462	476	413	430

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2015 r.

#### Szkoły średnie:

W związku z reformą edukacji z dnia 14 grudnia 2016r. gmina podjęła uchwałę o nowej sieci szkół, w wyniku których na **dzień 1 września 2017 roku** na terenie Czechowic-Dziedzic będą funkcjonowały następujące jednostki wykształcenia na poziomie maturalnym:

- Liceum Ogólnokształcące im. M. Skłodowskiej Curie, 43-502 Czechowice-Dziedzice ul. M. Konopnickiej 9;
- Zespół Szkół „SILESIA”, 43-502 Czechowice-Dziedzice, ul. Traugutta 11;
- Zespół Szkół Technicznych i Licealnych, 43-502 Czechowice-Dziedzice, ul. Traugutta 11;
- Zespół Szkół Specjalnych nr 4, 43-502 Czechowice-Dziedzice, ul. Nad Białką 1e.

Oprócz placówek oświatowych, w ramach działalności oświatowej i wychowawczej, działają również:

- Powiatowe Ognisko Pracy Pozaszkolnej „ART”, ul. Traugutta 11, Czechowice-Dziedzice;
- Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, ul. Traugutta 11.

Placówki te są jednostkami organizacyjnymi Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej.



**Tabela 59. Liczba uczniów i absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i policealnych (ogółem) w gminie Czechowice – Dziedzice, w latach 2010-2013.**

	2010	2011	2012	2013
Uczniowie	1744	1530	1519	1519
Absolwenci	577	541	384	424

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2015 r.

### **8.3.2. Kultura**

#### **Miejski Dom Kultury**

MDK jest jednostką organizacyjną gminy. W strukturze MDK działa Kino "Świt".

W ramach swojej oferty MDK proponuje:

**1. Studio Tańca i Ruchu:**

- Studio Tańca Show Dance (New Style),
- Taniec współczesny i balet,
- Jola Fasola,
- Szkraby,
- Szkraby,
- Mażoretki,
- Kurs tańca weselnego,
- Joga dla początkujących,
- Joga dla zaawansowanych,
- Capoeira – brazylijska sztuka walki,

**2. Studio rozwoju umysłu:**

- Koło Badaczy Kultury, Czas różnych kultur,
- Kultura Żywego Słowa,
- Warsztaty literackie,
- Szkółka szachowa,

**3. Studio Teatralno-Muzyczne:**

- Czechowicki Teatr Muzyczny „Movimento”,
- Zajęcia przygotowujące do szkół aktorskich,
- Zajęcia muzyczne,

- Ognisko muzyczne MDK – pianino, gitara,
- Teatr Po Pracy – grupa teatralna,

**4. Pracownie artystyczne:**

- Pracownia Rysunku i Malarstwa MDK,
- Pracownia rzeźby w drewnie,
- Frywolitka czófenkowa, szydełko, decoupage, karczochy, druty,
- biżuteria koralikowa, bibułka,

**5. Zespoły:**

- Chór Mieszany im. St. Moniuszki,
- Młodzieżowa Orkiestra Dęta,
- Zespół Regionalny Zabrzeg,
- Ognisko Muzyczne Zabrzeg – perkusja, skrzypce, akordeon,

**6. Izba Regionalna.**

Dom Kultury wydaje Miesięcznik PRZEWODNIK KULTURALNY - wydawnictwo MDK promujące aktualną ofertę.

Organizowane są tutaj również okolicznościowe i cykliczne imprezy kulturalne, m.in.:

- Festiwal Dobrych Filmow ( styczeń),
- Karnawałowy Ogródek Teatralny - KOT ( karnawał),
- Tydzień Filmu Polskiego - Filmowe Polonica (marzec),
- Klasyczna Filmowa Jazda Obowiązkowa (kwiecień),
- Majowy Bzik Miłosny (maj),
- Dni Czechowic-Dziedzic (sierpień-wrzesień),
- Czechowickie Prezentacje Filmowe ( wrzesień),
- Jesienny Festiwal Muzyczny "Alkagran" (wrzesień, październik),
- Amo Cantare (październik),
- Zimowe Spotkania Teatralne (grudzień).

**Miejska Biblioteka Publiczna**

Jest jednostką organizacyjną gminy. Stan zbiorów biblioteki na koniec 2016 r. wynosił 264 036 książek, 9644 zbiorów specjalnych (materiały audiowizualne, audiobooki, zbiory elektroniczne). Biblioteka liczy 13093 zarejestrowanych czytelników. Biblioteka liczy 12066 zarejestrowanych Czytelników. W 2016 roku udostępniono na zewnątrz 254 902 woluminów, w wypożyczalniach i czytelnich odwiedziło bibliotekę 183 327 osób.

(dane na podstawie materiałów Miejskiej Biblioteki Publicznej)

Posiada 9 oddziałów filialnych zarówno w mieście jak i na terenie sołectw. Poza standardową działalnością jaką jest udostępnianie zbiorów, czechowicka księżnica rozwija swoją działalność wykorzystując potencjał lokalny - to miejsce spotkań, dialogu, informacji, integracji różnych środowisk, współpracy instytucjonalnej i lokalnej. Miejska Biblioteka Publiczna w Czechowicach-Dziedzicach nie tylko rozpoznaje potrzeby, ale również inspirowuje, animuje, edukuje, kreuje, wdraża wysokiej jakości przedsięwzięcia. Sama placówka jak również jej pracownicy są laureatami licznych konkursów i rankingów.

### 8.3.3. Ochrona zdrowia, pomoc społeczna i opieka socjalna

Na terenie gminy działają niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej, które świadczą usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej.

W 2004 roku działało na terenie gminy łącznie 20 przychodni w tym 19 niepublicznych\*.

\* brak bardziej aktualnych danych

W zakresie pomocy społecznej w gminie działa Ośrodek Pomocy Społecznej. Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką samorządu gminnego. Realizuje on zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej. Jest podstawową i koordynującą jednostką organizacyjną Systemu Pomocy Społecznej w Gminie, w skład którego ponadto wchodzi:

- Dom Pomocy Społecznej „Złota Jesień” w Czechowicach-Dziedzicach,
- Ośrodek Dziennego Pobytu w Czechowicach-Dziedzicach,
- Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza w Czechowicach-Dziedzicach.

W strukturze OPS działa również noclegownia dla bezdomnych, która przez cały rok zapewnia schronienie osobom bezdomnym z terenu całej gminy. W Czechowicach-Dziedzicach działa również Ośrodek Pomocy Dziecku i Rodzinie, ul. Legionów 81, będący jednostką organizacyjną powiatu bielskiego.

### 8.3.4. Sport i turystyka

#### Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji

Posiada status gminnej samorządowej jednostki organizacyjnej. Ośrodek mieści się na powierzchni 19,39 ha, z czego 3,57 ha znajduje się w sołectwie Zabrzeg, a 15,82 ha w Czechowicach-Dziedzicach przy ul. Legionów.

Ośrodek posiada:

- miejski stadion piłkarski z krytą trybuną na 2020 miejsc siedzących,
- boisko piłkarskie wraz z zapleczem gastronomicznym (Zabrzeg),
- lodowisko sztuczne,
- kąpielisko otwarte,
- krytą pływalnię "Wodnik",
- salę gimnastyczną (sala judo),
- boiska wielofunkcyjne (piłka ręczna, korty tenisowe na sztucznej nawierzchni),
- pokoje gościnne na 40 osób z kawiarenką,
- sauna z siłownią oraz grill bar z zapleczem,

- boisko treningowe ze sztuczną nawierzchnią,
- place zabaw w Zabrzegu,
- boisko piłkarskie w Ligocie,
- park rekreacyjny w Bronowie,
- dwa boiska do siatkówki plażowej – Kąpielisko.

Prowadzone są sekcje dla dzieci i młodzieży:

- judo,
- lekkoatletyka,
- piłka nożna,
- pływanie,
- kajakarstwo,
- tenis stołowy,
- koszykówka.

Organizowane są tutaj również imprezy sportowe:

- turnieje koszykówki ulicznej,
  - turnieje siatkówki halowej,
  - turnieje siatkówki plażowej,
  - liga halowa piłki nożnej,
  - zawody LA dla niepełnosprawnych,
  - zawody w jeździe szybkiej na lodzie,
  - zawody pływackie,
  - krosy rowerowe,
  - turnieje judo,
  - biegi uliczne i przełajowe,
  - rodzinne rajdy rowerowe,
  - barbarian challenge – bieg z przeszkodami dla osób dorosłych,
  - turnieje piłki nożnej,
-

- imprezy plenerowe dla dzieci i młodzieży np.: Powitanie lata

W ramach akcji „zima – lato” organizowane są szkółki:

- szkółka pływacka,
- szkółka łyżwiarska,
- szkółka tenisa ziemnego,
- szkółka narciarska.

Ośrodek organizuje również:

- Międzypaństwowe mecze piłkarskie,
- Koncerty plenerowe ( MOSiR nie jest organizatorem , natomiast odbywają się one na jego terenie),
- Zawody strażackie,
- Wycieczki turystyczno – krajoznawcze.

Na terenie gminy istnieją również następujące kluby sportowe:

- Ludowy Klub Sportowy „SOKÓŁ” w Zabrzegu,
- Ludowy Klub Sportowy Ligota „CENTRUM” ,
- Kajakowy Klub Sportowy „GÓRNIK” ,
- MKS Miejski Klub Sportowy w Czechowicach-Dziedzicach, a w nim: sekcja siatkówki dziewcząt, sekcja siatkówki chłopców, sekcja tenisa stołowego, sekcja koszykówki, sekcja lekkiej atletyki oraz sekcja kajakarstwa,
- Uczniowski Klub Sportowy „DYCHA” w Czechowicach-Dziedzicach,
- Uczniowski Miejski Klub Sportowy „TRÓJKA” w Czechowicach-Dziedzicach,
- Miejsko-Robotniczy Klub Sportowy w Czechowicach-Dziedzicach,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „LIGOTA” ,
- Klub Sportowy Judo Czechowice-Dziedzice,
- Uczniowski Klub Sportowy „ORLIK 2012” ,
- Uczniowski Klub Sportowy „ROTUZ-BRONÓW” ,
- Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Śląska Komenda Hufca Czechowice-Dziedzice (nauka pływania),
- Miejskie Towarzystwo Sportowe Winner w Czechowicach-Dziedzicach (zawody wędkarskie),

- Ludowy Klub Sportowy „STRAŻAK” Zabrzeg,
- Towarzystwo Przyjaciół Ligoty,
- Górnicze Stowarzyszenie Wędkarskie „SILESIA”,
- Stowarzyszenie Kick Boxing Beskid Dragon.

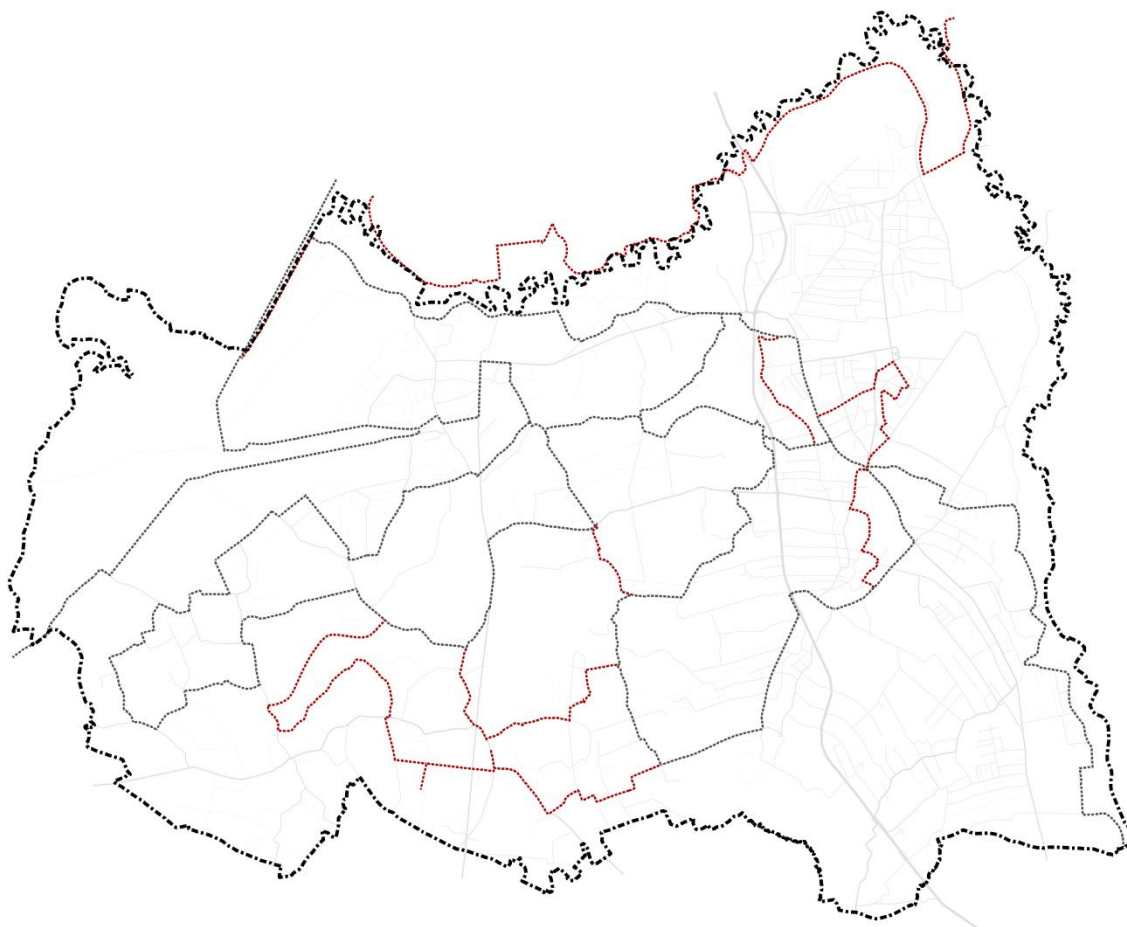
### **Ścieżki rowerowe**

Na terenie gminy istnieje rozwinięta sieć ścieżek rowerowych, głównie w części wiejskiej gminy. Mają one w przeważającej części przeznaczenie rekreacyjne. Łączna długość ścieżek rowerowych wynosi około 52 km.

Przez teren gminy przebiega szlak rowerowy GREENWAY. Trasa ta jest polską częścią, a w kolejności drugim jej odcinkiem zielonego szlaku Wiedeń – Morawy – Kraków.

## ŚCIEŻKI ROWEROWE

- ŚCIEŻKI ROWEROWE ISTNIEJĄCE
- ŚCIEŻKI ROWEROWE PROJEKTOWANE



**Rysunek 25. Ścieżki rowerowe na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice.**

*Źródło: Opracowanie własne.*

Zielone szlaki GREENWAY to szlaki dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego tworzone wzdłuż "zielonych korytarzy" - rzek, tradycyjnych, historycznych tras handlowych, naturalnych korytarzy przyrodniczych. Łączą regiony, atrakcje turystyczne i lokalne inicjatywy, wspierają rozwój turystyki przyjaznej dla środowiska i rekreacji oraz promują zdrowy styl życia i niezmotywowane formy transportu.

Przez teren Czechowic-Dziedzic przebiega „Wiślana Trasa Rowerowa”. Zrealizowany projekt obejmuje stworzenie markowego produktu turystycznego w oparciu o najważniejszą z polskich rzek – Wisłę. „Wiślana Trasa Rowerowa” ma być w założeniach rowerowym szlakiem, który pozwoli turystyce na bezpieczne przemieszczanie się oraz da szansę poznania subregionów, przez które prowadzi trasa. Trasa przebiega w północnej części gminy od granicy z gminą Chybie do granicy z gminą Bestwina. Łączna długość trasy w obrębie Czechowic-Dziedzic wynosi 10 km.



## 8.4. WARUNKI MIESZKANIOWE

W Czechowicach-Dziedzicach jest **14799** mieszkań o łącznej powierzchni **1112472** m<sup>2</sup> (wg danych GUS, 2013).

Wg danych GUS z 2007 roku, dotyczących formy własności mieszkań, w strukturze własnościowej mieszkań dominuje własność prywatna, stanowi ona 80,2% powierzchni użytkowej i 69,35% ogólnej liczby mieszkań w gminie. Gmina posiada 544 mieszkania o łącznej powierzchni 22 454 m<sup>2</sup>, co stanowi odpowiednio 3,71% liczby mieszkań oraz około 2,14% powierzchni użytkowej mieszkań w gminie. Komunalnym zasobem mieszkaniowym zarządza Administracja Zasobów Komunalnych oraz wspólnoty mieszkaniowe.

Istotną część zasobów mieszkaniowych stanowią zasoby spółdzielcze, należące do spółdzielni mieszkaniowych:

- Czechowicka Spółdzielnia Mieszkaniowa,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa „Hutnik”.

Spółdzielnie posiadają łącznie 3436 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej równej 159198m<sup>2</sup>. Mieszkania spółdzielcze stanowią odpowiednio 15,19% powierzchni użytkowej i 23,46% ogólnej liczby wszystkich mieszkań w gminie.

**Tabela 60. Zasoby mieszkaniowe gminy Czechowice-Dziedzice według form własności w roku 2007.**

Forma własności	Ilość mieszkań	Pow. użytkowa [m <sup>2</sup> ]	Odsetek ogólnej powierzchni użytkowej [%]	Odsetek ogólnej liczby mieszkań [%]
Zasoby gminy	544	22454	2,14	3,71
Zasoby spółdzielni mieszkaniowych	3436	159198	15,19	23,46
Zasoby zakładów pracy	441	20896	1,99	3,01
Zasoby osób fizycznych	10158	840495	80,20	69,35
Zasoby Towarzystw Budownictwa Społecznego (TBS)	0	0	0,00	0,00
Zasoby pozostałych podmiotów	68	4912	0,47	0,46
Razem	14647	1047955	100,00	100

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w gminie w 2013 roku wynosiła 84,55 m<sup>2</sup> i była większa niż średnia w województwie (69,90 m<sup>2</sup>), ale niższa od porównywalnej gminy – Pszczyna, gdzie powierzchnia przeciętnego mieszkania wynosi 97,7 m<sup>2</sup>.

**Tabela 61. Powierzchnia użytkowa mieszkań w wybranych miastach/gminach województwa śląskiego, w 2013r.**

Jednostka terytorialna		Liczba budynków mieszkalnych	Mieszkania ogółem		Zasoby mieszkaniowe - wskaźniki		
Nazwa	Rodzaj		Liczba	Suma powierzchni użytkowej mieszkań	Przeciętna pow. użytkowa mieszkania	Przeciętna pow. użytkowa na 1 osobę	Mieszkania na 1000 mieszkańców
			[bud.]	[miesz.]	[m <sup>2</sup> ]	[m <sup>2</sup> ]	[miesz.]
województwo śląskie		625939	17223 21	120401244	69,9	26,2	374,5
powiat bielski ogółem		36953	48313	4427429	91,6	27,6	301,2
Bielsko – Biała	miasto na prawach powiatu	20511	68954	4721520	68,5	27,2	397
<b>Czechowice-Dziedzice – miasto</b>	miasto w gminie miejsko-wiejskiej	4727	12263	861806	70,3	24,2	343,7
<b>Czechowice-Dziedzice – obszar wiejski</b>	obszar wiejski w gminie miejsko-wiejskiej	2164	2536	250666	98,8	27,6	278,8
<b>Czechowice-Dziedzice ogółem (miasto+ obszar wiejski)</b>	<b>gmina miejsko-wiejska</b>	<b>6891</b>	<b>14799</b>	<b>1112472</b>	<b>84,55</b>	<b>25,9</b>	<b>311,25</b>
Pszczyna	gmina miejsko-wiejska	9971	14802	1445945	97,7	28,1	287,8
Tychy - miasto	miasto na prawach powiatu	7816	48720	3101990	63,7	24,1	378,3

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

Przeciętna liczba osób przypadająca na mieszkanie w gminie Czechowice-Dziedzice wynosiła w 2013 roku - 3,06 os./mieszkanie – jest to liczba zbliżona do średniej w powiecie bielskim, która jest równa 3,13. Liczba ta kształtuje się na poziomie nieco wyższym od średniej wojewódzkiej ze względu na większy udział zabudowy jednorodzinnej, w której ten wskaźnik jest zwykle wyższy.

Według spisu powszechnego w 2002 roku (brak bardziej aktualnych danych GUS na ten temat) w Czechowicach-Dziedzicach było 3 113 gospodarstw domowych zamieszkujących wspólnie w jednym mieszkaniu, co stanowiło 20% ogólnej liczby gospodarstw domowych w gminie. Udział mieszkań zamieszkałych przez 2 lub więcej gospodarstw domowych sięga 11%, a liczba osób zamieszkujących w takich mieszkaniach sięga 7,2 tys. Osób (17% liczby mieszkańców gminy). W stosunku do danych, na których oparto wcześniejsze wersje studium sytuacja ta nieznacznie się poprawiła – według NSP z 1988 r. problem wspólnego zamieszkania dotyczył 3200 gospodarstw domowych (spadek w 2002 r. o 3%) oraz 7,9 tys. Osób (spadek w 2002 r. o 10%).

**Tabela 62. Liczba gospodarstw domowych w mieszkaniach.**

Mieszkania zamieszkałe przez:	mieszkania		gospodarstwa domowe		ludność w mieszkaniach	
	liczba	udział %	liczba	udział %	liczba	udział %
<b>1 gospodarstwo domowe</b>	12 047	89%	12 047	79%	35 973	83%
jednoosobowe	2221	16%	2221	15%	2 221	5%
wielooosobowe	9 826	73%	9 826	65%	33 752	78%
<b>2 gospodarstwa domowe</b>	1 303	10%	2 606	17%	6 049	14%
jednoosobowe	156	1%	312	2%	312	1%
jedno lub wielooosobowe	625	5%	1250	8%	2 677	6%
wielooosobowe	522	4%	1044	7%	3 060	7%
<b>3 i więcej gospodarstw</b>	167	1%	507	3%	1 091	3%
<b>Razem :</b>	<b>13 517</b>	<b>100%</b>	<b>15 160</b>	<b>100%</b>	<b>43 113</b>	<b>100%</b>

Źródło: GUS, NSP 2002 r.

Analizując dane na temat wspólnego zamieszkiwania gospodarstw domowych na tle struktury wielkościowej mieszkań można stwierdzić, że w zdecydowanej większości wspólne zamieszkiwanie nie oznacza niskiego standardu zamieszkania. Zaledwie ok. 20% wspólnie zamieszkujących gospodarstw (4% ogólnej liczby gospodarstw w gminie) zajmuje mieszkania o powierzchni użytkowej do 50 m<sup>2</sup>; ok. 30% wspólnie zamieszkujących gospodarstw dysponuje mieszkaniem o powierzchni co najmniej 100 m<sup>2</sup>.

Standard zamieszkania można porównać odnosząc liczbę mieszkań wyposażonych w urządzenia techniczno-sanitarne do ogólnej liczby mieszkań w gminie. W Czechowicach-Dziedzicach odsetki mieszkań wyposażonych w wodociąg, łazienkę, centralne ogrzewanie i gaz sieciowy były w 2002 roku wyższe niż średnia w województwie, natomiast niższy był odsetek mieszkań wyposażonych w ustęp splukiwany.

**Tabela 63. Wyposażenie mieszkań w urządzenia techniczno-sanitarne w wybranych gminach.**

gmina	mieszkańca ogółem	wodociąg		ustęp spłukiwany		łazienka		centralne ogrzewanie		gaz sieciowy	
	liczba	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
woj. śląskie	1609821	15514 40	96,37 %	15424 88	95,82 %	14362 49	89,22 %	12497 83	77,63 %	10183 73	63,26 %
Czechowice-Dziedzice	13853	13500	97,45 %	12984	93,73 %	12950	93,48 %	11655	84,13 %	10906	78,73 %
Bielsko-Biała	60791	58372	96,02 %	56253	92,54 %	55795	91,78 %	51794	85,20 %	53625	88,21 %
Pszczyna	13773	13471	97,81 %	13099	95,11 %	13051	94,76 %	11948	86,75 %	9880	71,73 %
Tychy	44553	43748	98,19 %	43577	97,81 %	43433	97,49 %	42843	96,16 %	39738	89,19 %

Źródło: GUS, NSP 2002 r.

**Tabela 64. Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno – sanitarne w gminie Czechowice-Dziedzice, w latach 2003 - 2013.**

Rok	Liczba mieszkań ogółem	Wodociąg		Ustęp spłukiwany		Łazienka		Centralne ogrzewanie		Gaz sieciowy	
	Liczba	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
<b>gmina ogółem</b>											
<b>2003</b>	14247	14063	<b>98,71</b>	13492	<b>94,70</b>	13450	<b>94,41</b>	12131	<b>85,15</b>	11279	<b>79,17</b>
<b>2004</b>	14327	14082	<b>98,29</b>	13572	<b>94,73</b>	13530	<b>94,44</b>	12214	<b>85,25</b>	11334	<b>79,11</b>
<b>2005</b>	14424	14180	<b>98,31</b>	13677	<b>94,82</b>	13631	<b>94,50</b>	12293	<b>85,23</b>	11343	<b>78,64</b>
<b>2006</b>	14510	14266	<b>98,32</b>	13763	<b>94,85</b>	13717	<b>94,53</b>	12377	<b>85,30</b>	11389	<b>78,49</b>
<b>2007</b>	14647	14403	<b>98,33</b>	13900	<b>94,90</b>	13854	<b>94,59</b>	12514	<b>85,44</b>	11389	<b>77,76</b>
<b>2008</b>	14741	14498	<b>98,35</b>	13996	<b>94,95</b>	13950	<b>94,63</b>	12610	<b>85,54</b>	11388	<b>77,25</b>
<b>2009</b>	14853	14626	<b>98,47</b>	14120	<b>95,06</b>	14062	<b>94,67</b>	12722	<b>85,65</b>	11388	<b>76,67</b>
<b>2010</b>	14533	14390	<b>99,02</b>	14139	<b>97,29</b>	13981	<b>96,20</b>	12656	<b>87,08</b>	11345	<b>78,06</b>
<b>2011</b>	14609	14466	<b>99,02</b>	14215	<b>97,30</b>	14057	<b>96,22</b>	12732	<b>87,15</b>	11353	<b>77,71</b>
<b>2012</b>	14704	14561	<b>99,03</b>	14310	<b>97,32</b>	14152	<b>96,25</b>	12827	<b>87,23</b>	11430	<b>77,73</b>
<b>2013</b>	14799	14656	<b>99,03</b>	14405	<b>97,34</b>	14247	<b>96,27</b>	12922	<b>87,32</b>	11531	<b>77,92</b>
<b>Czechowice-Dziedzice – miasto</b>											
<b>2003</b>	11872	11720	<b>98,72</b>	11272	<b>94,95</b>	11210	<b>94,42</b>	9984	<b>84,10</b>	9723	<b>81,90</b>
<b>2004</b>	11929	11733	<b>98,36</b>	11329	<b>94,97</b>	11267	<b>94,45</b>	10044	<b>84,20</b>	9765	<b>81,86</b>
<b>2005</b>	11995	11800	<b>98,37</b>	11403	<b>95,06</b>	11337	<b>94,51</b>	10101	<b>84,21</b>	9770	<b>81,45</b>
<b>2006</b>	12048	11853	<b>98,38</b>	11456	<b>95,09</b>	11390	<b>94,54</b>	10152	<b>84,26</b>	9798	<b>81,32</b>
<b>2007</b>	12135	11940	<b>98,39</b>	11543	<b>95,12</b>	11477	<b>94,58</b>	10239	<b>84,38</b>	9798	<b>80,74</b>
<b>2008</b>	12195	12000	<b>98,40</b>	11604	<b>95,15</b>	11538	<b>94,61</b>	10300	<b>84,46</b>	9797	<b>80,34</b>

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE  
TOM I – UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

<b>2009</b>	12267	12072	<b>98,41</b>	11676	<b>95,18</b>	11610	<b>94,64</b>	10372	<b>84,55</b>	9797	<b>79,86</b>
<b>2010</b>	12105	11985	<b>99,01</b>	11763	<b>97,17</b>	11656	<b>96,29</b>	10411	<b>86,01</b>	9791	<b>80,88</b>
<b>2011</b>	12149	12029	<b>99,01</b>	11807	<b>97,18</b>	11700	<b>96,30</b>	10455	<b>86,06</b>	9798	<b>80,65</b>
<b>2012</b>	12201	12081	<b>99,02</b>	11859	<b>97,20</b>	11752	<b>96,32</b>	10507	<b>86,12</b>	9841	<b>80,66</b>
<b>2013</b>	12263	12143	<b>99,02</b>	11921	<b>97,21</b>	11814	<b>96,34</b>	10569	<b>86,19</b>	9909	<b>80,80</b>
<b>Obszar wiejski</b>											
<b>2003</b>	2375	2343	<b>98,65</b>	2220	<b>93,47</b>	2240	<b>94,32</b>	2147	<b>90,40</b>	1556	<b>65,52</b>
<b>2004</b>	2398	2349	<b>97,96</b>	2243	<b>93,54</b>	2263	<b>94,37</b>	2170	<b>90,49</b>	1569	<b>65,43</b>
<b>2005</b>	2429	2380	<b>97,98</b>	2274	<b>93,62</b>	2294	<b>94,44</b>	2192	<b>90,24</b>	1573	<b>64,76</b>
<b>2006</b>	2462	2413	<b>98,01</b>	2307	<b>93,70</b>	2327	<b>94,52</b>	2225	<b>90,37</b>	1591	<b>64,62</b>
<b>2007</b>	2512	2463	<b>98,05</b>	2357	<b>93,83</b>	2377	<b>94,63</b>	2275	<b>90,57</b>	1591	<b>63,34</b>
<b>2008</b>	2546	2498	<b>98,11</b>	2392	<b>93,95</b>	2412	<b>94,74</b>	2310	<b>90,73</b>	1591	<b>62,49</b>
<b>2009</b>	2586	2554	<b>98,76</b>	2444	<b>94,51</b>	2452	<b>94,82</b>	2350	<b>90,87</b>	1591	<b>61,52</b>
<b>2010</b>	2428	2405	<b>99,05</b>	2376	<b>97,86</b>	2325	<b>95,76</b>	2245	<b>92,46</b>	1554	<b>64,00</b>
<b>2011</b>	2460	2437	<b>99,07</b>	2408	<b>97,89</b>	2357	<b>95,81</b>	2277	<b>92,56</b>	1555	<b>63,21</b>
<b>2012</b>	2503	2480	<b>99,08</b>	2451	<b>97,92</b>	2400	<b>95,88</b>	2320	<b>92,69</b>	1589	<b>63,48</b>
<b>2013</b>	2536	2513	<b>99,09</b>	2484	<b>97,95</b>	2433	<b>95,94</b>	2353	<b>92,78</b>	1622	<b>63,96</b>

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

## 8.5. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

### 8.5.1. Zagrożenie powodziowe

Zagrożenie powodziowe na terenie gminy jest związane z rzekami (Wisłą, Iłownicą, Wapienicą, Jasienicą i Białą) oraz na mniejszą skalę z innymi mniejszymi ciekami.

Na wysoki poziom ryzyka powodziowego w gminie wpływa obecność licznej zabudowy mieszkaniowej oraz zakładów przemysłowych. Dotyczy to w szczególności obszaru miasta oraz sołectw Zabrzeg i Ligota. Dodatkowo występuje obecność inwestycji górniczych lub pogórniczych (problematyka wynikająca ze specyfikacji tych terenów, ich osiadania, powstawania obszarów bezodpływowych, itp.). Największe zagrożenia wynikać będą z awarii obwałowań.

Weryfikacja danych dotyczących zagrożenia powodziowego wymaga zestawienia i porównania kilku źródeł danych: Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice do 2016 roku z perspektywą do roku 2020, opracowania ekofizjograficznego z 2012r. oraz ostatecznych wersji map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego, które zostały opublikowane w dniu 15 kwietnia 2015 r. na stronie Hydroportalu (<http://mapy.isok.gov.pl/imap/>) oraz przekazane przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej organom administracji wskazanym w ustawie Prawo wodne (art. 88f ust. 3) jako oficjalne dokumenty planistyczne. W ramach realizacji działań mających na celu ochronę przed powodzią należy uwzględniać aktualne mapy: zagrożenia powodziowego, ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

Wisła w ostatnich 50 latach znacznie zmieniła swój charakter zarówno pod względem hydrotechnicznym jak i hydrologicznym. Duży wpływ na przepływy rzeki na odcinku czechowickim miało oddanie do użytku w 1955 r. Zbiornika Goczałkowickiego. Jest to zbiornik retencyjny wody pitnej, wybudowany m.in. w celu zapewnienia wody w regionie w okresach zmniejszonych opadów lub klęski suszy. Oprócz zaopatrzenia w wodę pełni on także funkcję osłony przeciwpowodziowej tej części doliny Wisły. Zbiornik ten może przejąć falę powodziową zabezpieczając przed zalaniem tereny położone poniżej zbiornika.

Jednym z podjętym działań mających na celu ochronę przeciwpowodziową było wyregulowanie koryta rzeki Wisły (Małej Wisły), na całej długości w obrębie gminy.

*„Rzeka została wyprostowana, odcięte zostały szyje meandrów, które tworzą w obrębie gminy liczne starorzecza. Na całym uregulowanym odcinku znajdują się wały przeciwpowodziowe.”<sup>6</sup>*

Zabezpieczenia przeciwpowodziowe w postaci wałów administrowanych przez Śląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Katowicach posiadają również inne mniejsze rzeki, tj. Iłownica, Wapienica, Jasienica i Biała. Na terenie gminy dominują odcinki wałów zaliczane do IV klasy. Planowana jest modernizacja większości obwałowań i doprowadzenie ich do parametrów

---

<sup>6</sup> Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice do 2016 roku z perspektywą do roku 2020, Załącznik do uchwały Nr XLVII/431/14 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 11 lutego 2014 r. str.48

odpowiadających II klasie. Co roku wykonywane są przeglądy (ogłędziny) wałów przeciwpowodziowych zlokalizowanych na terenie gminy, dokonywane przy udziale pracowników gminy.

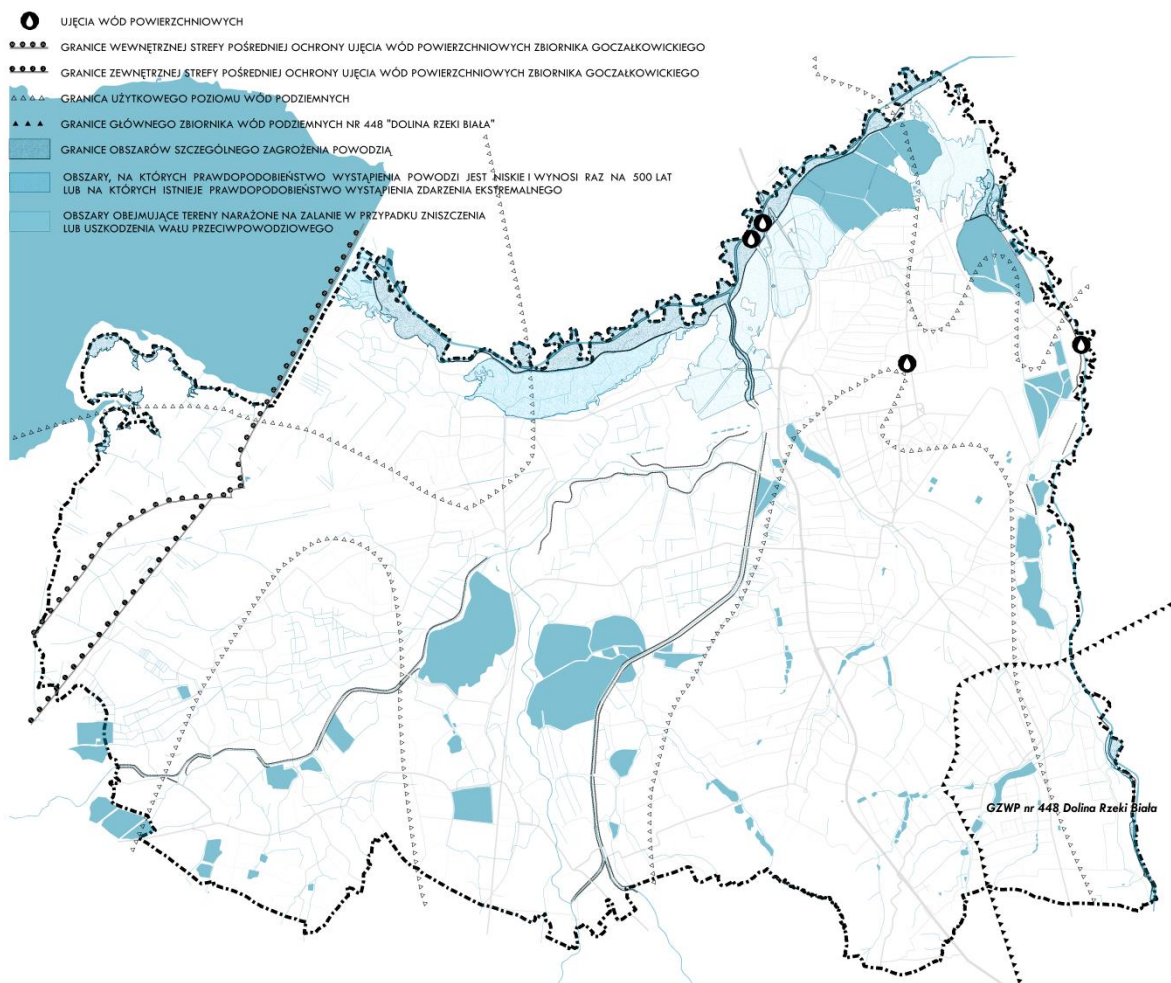
**Tabela 65. Wykaz wałów przeciwpowodziowych na terenie gminy Czechowice-Dziedzice.**

Nazwa ciek	Długość wałów [km]	Szerokość korony wału	Średnia wysokość w [m]	Nachylenie skarp	Obszar chroniony [ha]	Obiekty towarzyszące		Klasa wału
						Śluzy	Rampy przejazdowe	
Wista	7,38 (29+400-36+300)	2,5-5,25	2,0 – 7,8	1:2 - 1:4,03	650	8	19	II, IV
Iłownica	14,27 (0+000-10+500)	1,5 – 3,5	0,8 – 3,0	1:2	450	26	5	IV
Jasienica	5,14 (1+900-4+600)	2,5	1,5	1:2 – 1:1,5	-	3	-	IV
Wapienica	10,5 (0+000-5+500)	1,5 – 3,5	1,5 – 2,5	1:2 - 1:1,5	250	34	26	III, IV
Ciek Ligocki	1,14 (0+000-0+570)	2,5	1,5	1:2	250	2	-	IV
Biała	2,4 (0+200-4+150)	2,0 – 3,5	1,5 – 5,0	1:2	270	-	2	II, IV

Źródło: Urząd Miejski w Czechowicach-Dziedzicach, Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice do 2016 roku z perspektywą do roku 2020, Załącznik do uchwały Nr XLVII/431/14 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 11 lutego 2014 r. str.48

Na terenie gminy, ze względu na występowanie rozwiniętej sieci hydrologicznej, istnieje realne zagrożenie przerwania wałów ochronnych i zatopienia części miejscowości. Urząd Miejski posiada plan działań ratowniczych, opisujący sposoby ewakuacji ludności w przypadku powodzi oraz wykaz sił i środków, jakimi gmina dysponuje w razie zagrożenia powodziowego. Gminny magazyn przeciwpowodziowy, zlokalizowany w Czechowicach-Dziedzicach przy ul. Ligockiej 1 wyposażony jest między innymi w podstawowy sprzęt (worki na piasek, łopaty, buty gumowe). Jednostki OSP w Zabrzegu, Dziedzicach i Ligocie wyposażone są w łódzie płaskodenne z przyczepami do ich przewozu. Ponadto OSP w Czechowicach posiada również ponton na potrzeby prowadzenia akcji ratunkowej.

## OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA ORAZ WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH



Rysunek 26. Ochrona przeciwpowodziowa oraz wód podziemnych i powierzchniowych na terenie gminy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice do 2016 roku z perspektywą do roku 2020 - Załącznik do uchwały Nr XLVII/431/14 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 11 lutego 2014 r. str.48 oraz na podstawie ostatecznych wersji map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego, które zostały opublikowane w dniu 15 kwietnia 2015 r. na stronie Hydroportalu (<http://mapy.isok.gov.pl/imap/>) oraz przekazane przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej organom administracji wskazanym w ustawie Prawo wodne (art. 88f ust. 3) jako oficjalne dokumenty planistyczne

Autorzy opracowania ekofizjograficznego (sporządzonego na potrzeby opracowań z zakresu planowania przestrzennego w gminie Czechowice-Dziedzice, dla części wschodniej gminy, z 2012r.), przedstawiają ilościową ocenę zagrożenia powodziowego w przekroju "Goczałkowice" (w ciągu ul. Legionów). Przepływ o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na sto lat ( $Q=1\%$ ), stanowiący podstawę do wyznaczania obszarów zagrożenia powodziowego, wynosi  $482 \text{ m}^3/\text{s}$ , co powinno



skutkować podniesieniem się poziomu wód rzeki do rzędnej 244,96 m n.p.m. Zwiększenie przepływu o ok. 50% (co odpowiada wodzie "tysiącletniej") powinno skutkować podniesieniem zwierciadła wody o dalsze pół metra. Przedstawione w powyżej dane można odnieść jedynie do krótkiego fragmentu doliny rzeki. Kompletne dane przedstawiające prawdopodobne stany wód (Q1 i Q0,3) wyliczone w odstępach co 0,5 km przedstawia opracowanie „Dokumentacja techniczna jednostadiowa dla zlewni rzeki Małej Wisły na zasięg obszarów zalewowych...(1997)”. Prawdopodobne rzędne zwierciadła Wisły w przekroju Goczałkowice według tego opracowania są nieco niższe (Q1 = 244,69 m n.p.m.). Wynika to z nieco innego szeregu czasowego danych przyjętego do obliczeń.

Odnotowana w lipcu 1997 r. powódź w dolinie Wisły wynikała częściowo z przelania się wód przez koronę obwałowania, jednak głównie z gromadzenia się wód opadowych na zawalu, a także ze względu na zapełnienie zbiornika w momencie uzyskania informacji o nawalnych opadach w górnej partii rzeki Wisły. Górna Wisła charakteryzuje się dużymi spadkami i szybkim przemieszczaniem się fali powodziowej. Zabrakło czasu na zrzucenie wody ze zbiornika, co spowodowało przelanie się wody przez zaporę czołową. Należy podkreślić, że w okresie po wybudowaniu Zbiornika Goczałkowickiego w tej części doliny Wisły nie wystąpiły poważniejsze powodzie, mimo, że silne wezbrania występowały także w 1958, 1960, 1970, 1972 i 2010r. W dużym stopniu było to zasługą redukcji fali wezbraniowej przez Zbiornik Goczałkowicki.

W następstwie powodzi w 2010 r. konieczna była ewakuacja co najmniej 2000 osób z zagrożonych terenów, gdy wody w Wiśle zaczęły przedostawać się przez wały przeciwpowodziowe po zapełnieniu Zbiornika Goczałkowickiego<sup>7</sup>, który przyjął falę powodziową o wielkości 100 mln m<sup>3</sup> wody (dla porównania – podczas powodzi tysiąclecia w 1997 r. było to 57 mln m<sup>3</sup>)<sup>8</sup>. W mieście także została zalana oczyszczalnia ścieków.

Pozostałe rzeki cechują się innym przebiegiem wezbrań powodziowych niż Wisła. Ostrona przeciwpowodziowa ogranicza się w ich przypadku do obwałowań IV kategorii, które są z reguły położone bezpośrednio w sąsiedztwie koryta, co nie jest zbyt korzystne, gdyż powoduje utrzymywanie się dużej wysokości zwierciadła wód podczas wezbrań. Fala powodziowa na tych rzekach formuje się stosunkowo szybko po wystąpieniu opadów.

W ostatnich kilkudziesięciu latach największe udokumentowane powodzie wystąpiły w lipcu 1997 r., czerwcu 1998 r. i w maju 2010 r. Powódź w 1997 r. objęła doliny wszystkich rzek na terenie gminy. Rok później wystąpiła głównie w dolinie Jasienicy, chociaż objęła również część doliny Łłownicy. W 2010 r. zalana została część północna gminy.

W 1997 r. bezpośrednią przyczyną powodzi było przede wszystkim gromadzenie się wód opadowych na zawalu, w nisko położonych częściach dolin rzecznych. Wysokie stany wody w rzekach uniemożliwiały odpływ tych wód systemem rzeczny. W 1998 r. w dolinie Jasienicy bezpośrednią przyczyną powodzi było rozmycie wału przeciwpowodziowego.

---

<sup>7</sup>[http://wyborcza.pl/1,75248,7902028,Czechowice\\_Dziedzice\\_\\_Nad\\_ranem\\_woda\\_zaczela\\_opadac.html?disabl eRedirects=true](http://wyborcza.pl/1,75248,7902028,Czechowice_Dziedzice__Nad_ranem_woda_zaczela_opadac.html?disabl eRedirects=true), 18.05.2010r.

<sup>8</sup>[http://wiadomosci.wp.pl/kat,1342,title,Tylko-cud-uratowal-Slask-przed-katastrofa,wid,12285808,wiadomosc.html?ticaid=117a2c&\\_ticrsn=3](http://wiadomosci.wp.pl/kat,1342,title,Tylko-cud-uratowal-Slask-przed-katastrofa,wid,12285808,wiadomosc.html?ticaid=117a2c&_ticrsn=3), 20.05.2010r.

---

W powodziach jakie wystąpiły w Czechowicach-Dziedzicach w latach 1997 i 1998 pod wodą znalazł się obszar o łącznej powierzchni ok. 700 ha., przy czym zalane zostały głównie grunty rolne.

Oceniając stopień zagrożenia powodziowego na terenie gminy należy zwrócić szczególną uwagę na trzy odstawowe elementy: czynniki meteorologiczno-hydrologiczne, ukształtowanie dolin rzecznych oraz stan osłony przeciwpowodziowej.

Wezbrania na rzekach występują na skutek wzmożonego odpływu powierzchniowego. W przypadku Wisły na wysokości Czechowic-Dziedzic przyczyną dużych wezbrań mogą być przede wszystkim opady o charakterze rozlewnym, występujące na ogół w miesiącach od czerwca do sierpnia. Są to opady przeważnie ciągłe, występujące przez kilka kolejnych dni, a jednocześnie intensywne. Duże wezbrania na mniejszych rzekach i potokach występują często także na skutek wystąpienia deszczy nawalnych (krótkotrwałych, ale bardzo intensywnych opadów).

Utrzymywanie się wysokich stanów na rzekach uchodzących do Wisły wynika przede wszystkim z wysokich przepływów, ale może wynikać również z efektu cofki, szczególnie w przypadku Iłownicy i Wapienicy, która może w znaczącym stopniu wpływać na piętrzenie się ich wód. W pierwszym przypadku mniej więcej do mostu w ciągu ul. Długiej, a w drugim do Stawów Sokoły. W nieco mniejszym stopniu cofka od Wisły wpłynie na stan Jasienicy, gdzie obejmie tylko ujściowy jej odcinek (ok. 500 m). Cofka nie wpłynie istotnie na poziom wód Białej na odcinku przepływającym przez miasto. Ponieważ wszystkie rzeki są obwałowane lub ograniczone wysokim brzegiem przyczyną zalania terenów na zawału może być przelanie się wód przez koronę obwałowania lub rozmycie wału. Ponadto przy wysokich stanach wód na rzekach i jednoczesnym wystąpieniu dużego opadu na obszarze gminy wody opadowe nie mogąc spłynąć do odbiorników tworzą rozlewiska w obniżeniach terenu.

Ponieważ stan techniczny obwałowań ulega systematycznej poprawie w przyszłości bardziej prawdopodobną wydaje druga przyczyna wystąpienia powodzi. Na terenie gminy występują rozległe, nisko położone, terasy zalewowe, szczególnie w dolinach: Wisły, Iłownicy i Wapienicy. Ich odwodnienie przy wysokich stanach wód w rzekach staje się mocno utrudnione. Są to jednocześnie tereny płytkiego zalegania wód gruntowych. Zasadnicza poprawa bezpieczeństwa powodziowego na tych terenach nie jest możliwa. Stąd przyszłe zagospodarowanie tych terenów powinno uwzględniać możliwość wystąpienia w przyszłości zjawisk powodziowych.

Obszary szczególnego zagrożenia powodziowego obejmują głównie tereny w międzywalu, a ponadto stosunkowo wąskie fragmenty den dolin ograniczone wysokim brzegiem. Zgodnie z Prawem wodnym na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zabrania się wykonywania robót oraz czynności, które mogą utrudnić ochronę przed powodzią lub zwiększających zagrożenie powodziowe, a w szczególności:

- wykonywania urządzeń wodnych oraz budowy innych obiektów budowlanych, z wyjątkiem dróg rowerowych,
- sadzenia drzew lub krzewów, z wyjątkiem plantacji wiklinowych na potrzeby regulacji wód oraz roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służącej do wzmocnienia brzegów, obwałowań lub odsypisk,

- zmiany ukształtowania terenu, składowania materiałów oraz wykonywania innych robót, z wyjątkiem robót związanych z regulacją lub utrzymaniem wód, a także utrzymywaniem, odbudową, rozbudową lub przebudową wałów przeciwpowodziowych wraz z obiektami związanymi z nimi funkcjonalnie oraz czynności związanych z wyznaczaniem szlaku turystycznego pieszego lub rowerowego.

### **Dna dolin rzecznych**

Nisko położone tereny w obrębie dolin rzecznych (głównie terasy zalewowe); na terenach tych zaleca się ograniczanie wprowadzania nowej zabudowy, szczególnie w obszarach ciągów ekologicznych oraz na gruntach słabo nośnych.

### **8.5.2. Zagrożenie wystąpieniem poważnej awarii**

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska są związane z możliwością wystąpienia awarii bądź wypadków z udziałem substancji niebezpiecznych. Substancje niebezpieczne są przewożone przez teren gminy transportem kolejowym i drogowym oraz są magazynowane, głównie na terenie stacji paliw oraz zakładów przemysłowych.

Transport kolejowy materiałów niebezpiecznych wykorzystuje wszystkie przebiegające przez teren gminy linie kolejowe. Stacja Zabrzeg Czarnolesie jest jedną z 4 w województwie stacji rozrządowych, gdzie występuje koncentracja materiałów niebezpiecznych. Natomiast stacja Czechowice-Dziedzice jest jedną z 16 w województwie stacją nadania/odbioru ładunków niebezpiecznych.

Transport drogowy materiałów niebezpiecznych odbywa się w największym stopniu DK-1, a ponadto ulicami: Węglową, Legionów (poza odcinkiem śródmiejskim), Ligocką (od Mazańcowickiej do DK-1), Mazańcowicką (od Legionów do Ligockiej), Niepodległości (od Legionów do Barlickiego), Barlickiego (od Niepodległości do Słowackiego), Słowackiego (do Traugutta), Traugutta (do Narutowicza), Narutowicza (do Kochanowskiego), Kochanowskiego, Prusa, Łukasiewicza (do Prusa), Bestwińską i Kopernika (do DK-1).

Na terenie gminy jedynym zakładem na terenie którego przechowuje się substancje niebezpieczne w ilościach mogących być przyczyną poważnej awarii przemysłowej jest baza paliw Terminale S.A. Czechowice. Została ona zaliczona do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii. Na terenie bazy zlokalizowany jest również zakład o zwiększonym ryzyku występowania poważnej awarii przemysłowej LOTOS Biopaliwa sp. z o.o. LOTOS Terminale S.A. Czechowice udostępnił informację o występujących zagrożeniach, przewidywanych skutkach tych zagrożeń, zastosowanych środkach bezpieczeństwa i sposobu postępowania w przypadku wystąpienia poważnych awarii (stan na lipiec 2015r.). Zakład posiada wdrożony Zintegrowany System Zarządzania obejmujący zagadnienia bezpieczeństwa i przeciwdziałania wystąpienia awarii. W celu potwierdzenia zgodności prowadzonych działań lub identyfikacji występujących odchyień, które należy skorygować przeprowadzane są systematyczne i niezależne badania audytowi i kontrolne, przeprowadzane zarówno przez audytorów wewnętrznych, zewnętrznych oraz instytucje kontrolne, takie jak Państwowa Straż Pożarna i Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska. Szkoła Główna Służby

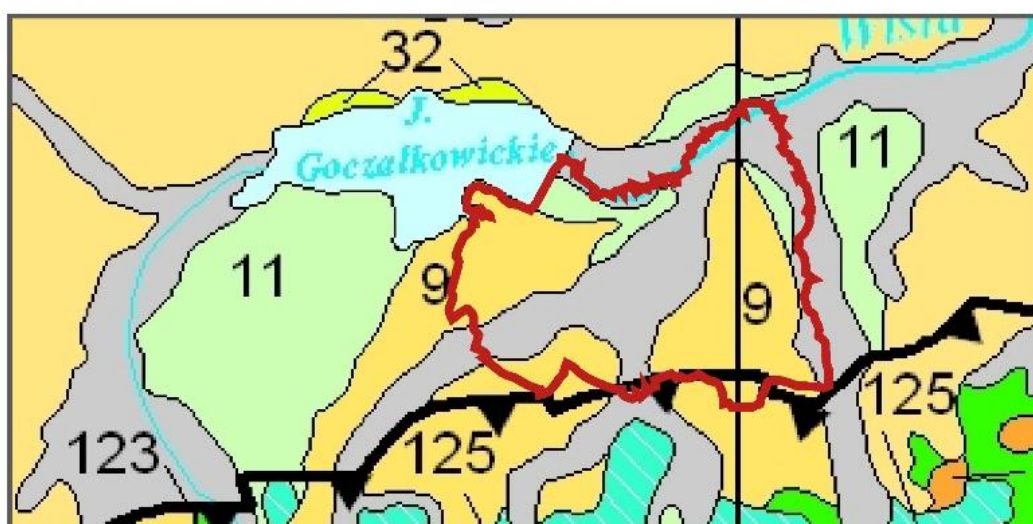
---

Pożarniczej w Warszawie wykonała obliczenia zasięgu oddziaływania skutków awarii przemysłowych na terenie Oddziału LOTOS Terminale S.A. Czechowice – skutki te nie obejmują żadnych zabudowań mieszkalnych, jednostek organizacyjnych systemu oświaty i pomocy społecznej, zakładów opieki zdrowotnej, ani innych podmiotów i instytucji służących społeczeństwu. W zasięgu oddziaływania skutków potencjalnych awarii przemysłowych na terenie Oddziału Terminal Czechowice znajdują się jedynie obiekty o charakterze przemysłowym.

### 8.5.2. Zagrożenia geologiczne, w tym osuwanie się mas ziemnych

Na terenie gminy nie stwierdzono występowania naturalnych lub antropogenicznych zagrożeń o charakterze geologicznym. Z uwagi na ukształtowanie powierzchni terenu oraz duże zagłębienie osadów powierzchniowych nie występują warunki do tworzenia się osuwisk.

MAPA GEOLOGICZNA GMINY CZECHOWICE - DZIEDZICE



Wyrys z mapy geologicznej Polski w skali 1 : 500 000, Państwowy Instytut Geologiczny - Warszawa 2006

<p>3 Piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy i namuly Fluvial sands, gravels, muds, peats and organic silts</p> <p>9 Lessy piaszczyste i pyły lessopodobne Sandy loess and loess-like silts</p> <p>11 Piaski, żwiry i mulki rzeczne Fluvial sands, gravels and silts</p> <p>32 Piaski i żwiry sandrowe Outwash sands and gravels</p>	<p>123 Ilowce, mulowce lokalnie z czerstami, piaskowce, zlepieńce i margle Claystones, mudstones locally containing cherts, sandstones, conglomerates and marls</p> <p>125 Wapienie i łupki Limestones and shales</p> <p>— Nasunięcie karpackie Carpathian overthrust</p> <p>▭ Gmina Czechowice - Dziedzice</p>
---	---

Rysunek 27. Sytuacja geologiczna gminy Czechowice-Dziedzice

Źródło: Opracowanie własne.

**ROZDZIAŁ IX**  
**POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY**

## 9.1. SFERA SPOŁECZNA

### 9.1.1. Gospodarstwa domowe

Według narodowego spisu powszechnego w 2002 roku (brak aktualnych danych GUS) na terenie Czechowic-Dziedzic było 15 161 gospodarstw domowych, w tym 12 620 w części miejskiej oraz 2 541 gospodarstw w części wiejskiej.

W porównaniu z danymi, na których opierały się wcześniejsze studia (NSP 1988) liczba gospodarstw domowych wzrosła o 9%. Największy wzrost nastąpił w części wiejskiej (15%), o połowę mniejszy przyrost zanotowano w gospodarstwach w części miejskiej Czechowic-Dziedzic (7%).

Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym w części miejskiej wynosiła 2,78, a w części wiejskiej 3,17 (Obecnie średnia ta wynosi dla gminy 3,06 – 2013r.) Statystyczne gospodarstwo domowe w Czechowicach-Dziedzicach jest zatem większe niż przeciętnie w województwie śląskim (2,65). I chociaż przeciętna wielkość gospodarstwa domowego zmniejszyła się w stosunku do NSP 1988 (w części miejskiej o 6% oraz w części wiejskiej o 3%), to nadal przeciętne gospodarstwo domowe w Czechowicach-Dziedzicach jest większe niż w województwie.

**Tabela 66. Udział procentowy gospodarstw domowych według liczby osób i liczby rodzin w 2002 roku.\***

	gospodarstwa domowe według liczby osób [%]				gospodarstwa domowe według liczby rodzin [%]			
	1-os.	2-os.	3-os.	4 i więcej os.	1-rodz.	2-rodz.	3 i więcej rodz.	nierodzinne
<b>gmina Czechowice-Dziedzice</b>								
część miejska	23,5%	23,4%	21,9%	31,2%	72,5%	3,2%	0,0%	24,3%
część wiejska	16,3%	20,1%	22,4%	41,2%	79,0%	3,7%	0,0%	17,3%
<b>województwo śląskie</b>	24,6%	26,4%	21,4%	27,6%	69,2%	2,6%	0,1%	28,1%

Źródło: GUS, NSP 2002 r.

\* gospodarstwo domowe wg. GUS to zespół osób spokrewnionych lub niespokrewnionych, mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się; rodzina natomiast definiowana jest na podstawie przesłanek biologicznych i stanowią ją dwie lub więcej osób, które są związane jako mąż i żona, wspólnie żyjący partnerzy – osoby płci przeciwnej lub jako rodzic i dziecko.

Struktura wielkościowa gospodarstw domowych w Czechowicach-Dziedzicach według liczby osób tworzących gospodarstwo domowe jest w części miejskiej bardzo podobna do struktury występującej w całym województwie śląskim.

Liczba gospodarstw 1-osobowych jest w części miejskiej nieznacznie niższa niż w województwie, natomiast liczba gospodarstw 4 i więcej osobowych jest wyższa (różnice te są rzędu 3%). Zjawisko to

znacznie wyraźniej rysuje się w części wiejskiej gminy, gdzie odsetek gospodarstw 1-osobowych jest niższy niż w województwie o 10%, a gospodarstw 4 i więcej osobowych jest o 14% więcej.

W odniesieniu do danych, na których opierały się poprzednie wersje studium (NSP 1988) należy stwierdzić, że nie nastąpiły wyraźne zmiany w strukturze gospodarstw domowych pod względem liczby osób – nadal liczba gospodarstw 4- i więcej osobowych jest wyższa niż średnia w województwie.

Przewidywany we wcześniejszych edycjach studium trend prowadzący do zwiększenia się liczby małych 1 – 2 osobowych gospodarstw nie jest bardzo widoczny.

Dane dotyczące gospodarstw domowych wielorodzinnych wskazują na fakt, iż w Czechowicach-Dziedzicach zarówno w części wiejskiej, jak i miejskiej liczba gospodarstw nierodzinnych jest mniejsza niż w województwie śląskim. Wyższa jest natomiast liczba gospodarstw jednorodzinnych (szczególnie w części wiejskiej gminy). Struktura wielkościowa gospodarstw domowych pod względem liczby rodzin tworzących gospodarstwo domowe wskazuje na dominację tradycyjnego schematu jednorodzinnego gospodarstwa domowego.

Zestawiając dane dotyczące liczby osób w gospodarstwie domowym z przeciętną powierzchnią użytkową mieszkań na obszarze gminy - dla miasta 70,3 m<sup>2</sup>, dla obszarów wiejskich 98,8 m<sup>2</sup>, średnia w gminie 84,55 m<sup>2</sup> (dane GUS za rok 2013), a także przeciętną powierzchnią użytkową mieszkania na 1 osobę - dla miasta 20,4 m<sup>2</sup>, dla obszarów wiejskich 27,6 m<sup>2</sup>, średnia w gminie 25,6 m<sup>2</sup> (dane GUS za rok 2013), można stwierdzić dobry standard powierzchni gospodarstwa domowego w stosunku do liczby domowników na obszarach wiejskich. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest rozwój na tych obszarach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, w której zwykle ten wskaźnik wypada korzystnie. Dobre warunki mieszkaniowe w bliskim sąsiedztwie miasta oraz poprawiająca się dostępność infrastrukturalna i komunikacyjna, powodują zwiększanie się atrakcyjności terenów wiejskich dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Zjawisko takie jest widoczne na terenie gminy w ostatnich latach, co potwierdzają również badania demograficzne.

### **9.1.2. Potrzeby mieszkaniowe**

W ramach "Oceny realizacji strategii rozwoju Gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2001-2015" wykazano, że w zakresie działań związanych wykonaniem celu operacyjnego: Rozwój budownictwa mieszkaniowego, przewidziano i wdrażano w okresie 2008-2015 działania:

- 1) Tworzenie warunków dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego;
- 2) Zabezpieczenie wymaganej ilości mieszkań socjalnych.

Działania obejmowały prace mające na celu przygotowanie atrakcyjnych ofert mieszkaniowych: opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z funkcjami mieszkaniowymi, pro-mieszkaniową gospodarkę gruntami, uzbrajanie terenów pod budownictwo w niezbędną infrastrukturę, współpracę ze spółdzielniami, deweloperami i zarządcami nieruchomości oraz przygotowanie nowych ofert mieszkań socjalnych. W efekcie podjętych działań w połowie 2015 roku pokrycie powierzchni gminy planami miejscowymi wynosił ok. 64,5% (wzrost z ok. 4,0% w 2008r.), a udział terenów pod zabudowę mieszkaniową w ogólnej powierzchni gminy objętej obowiązującymi planami miejscowymi w roku 2014r. wynosił ok. 13,5% (wzrost z ok. 2,0% w 2008r.).

Wskazano, że szacunkowy udział terenów o przeznaczeniu pod zabudowę mieszkaniową w ogólnej powierzchni gminy wynosił w połowie 2015r. ok. 25%. Oceniono również, że w zapotrzebowanie na lokale socjalne w połowie 2015r. zaspokojone było na poziomie 35%.

Realizacja przyjętych zadań przyniosła wymierne efekty. Odnotowano rozwój zabudowy wielorodzinnej w obszarze miejskim gminy, a także budownictwa jednorodzinnego na obszarze całej gminy, w szczególności na obszarach wiejskich. Liczba budynków mieszkalnych na terenie gminy w 2008 r. wynosiła 6342, a w 2013r. 6891, co oznacza wzrost o 549 budynków, tj. 8,66% stanu wyjściowego. Rozwój przestrzenny potwierdzają dane demograficzne, które na tle innych gmin województwa kształtują się bardzo pozytywnie, wskazując stały nieznaczny przyrost ludności w ostatnich latach. Według danych statystycznych GUS w roku 2007 w gminie zamieszkiwało 43 431 osób, natomiast na koniec 2014 roku liczba mieszkańców wynosiła 44805 osób (przyrost liczby mieszkańców gminy o 1 374 osób, tj. o 9,7% wartości wyjściowej). Tendencja nieznacznego przyrostu liczby ludności jest widoczna zarówno w części miejskiej jak i wiejskiej gminy. Postępujący rozwój zabudowy mieszkaniowej i wzrost liczby ludności, a także utrzymujące się ożywienie procesów inwestycyjnych w gminie są wskaźnikami utrzymującego się zapotrzebowania na budownictwo mieszkaniowe w gminie. Kontynuacja dotychczasowej polityki rozwoju terenów pod budownictwo mieszkaniowe, przy uwzględnieniu konieczności ograniczania rozpraszania zabudowy w celu optymalizacji wykorzystania istniejącej infrastruktury (Strategia Rozwoju Gminy Czechowice-Dziedzice 2020+), umożliwi zapewnienie odpowiedniej rezerwy terenowej dla realizacji spodziewanych potrzeb mieszkaniowych.

## 9.2. STREFA GOSPODARCZA

### 9.2.1. Rynek pracy

Na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice działa łącznie 4 325 przedsiębiorstw, z czego prawie 93% to mikroprzedsiębiorstwa. Ponadto, występuje kilkadziesiąt średnich i dużych przedsiębiorstw, które mają największy wpływ na zatrudnienie na obszarze gminy i działają głównie w branży przemysłowej i wydobywaniu węgla. Szczegółowe dane na temat liczby i wielkości przedsiębiorstw na terenie gminy przedstawia tabela poniżej.

**Tabela 67. Podmioty gospodarcze według klas wielkości na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice w latach 2010– 2014.**

Przedsiębiorstwa według klas wielkości (liczba zatrudnionych)	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	4146	4162	4243	4255	4325
mikroprzedsiębiorstwo (do 9 osób)	3894	3913	4001	4016	4084



<b>małe przedsiębiorstwo (od 10 do 49 osób)</b>	212	208	199	197	198
<b>średnie przedsiębiorstwo (od 50 do 249 osób)</b>	33	33	35	34	35
<b>duże przedsiębiorstwo (od 250 osób)</b>	7	8	8	8	8

Źródło: Bank Danych Regionalnych, GUS 2014.

**Tabela 68. Udział bezrobotnych.**

	Czechowice-Dziedzice		Pszczyna		Bielsko-Biała	
	2007	2013	2007	2013	2007	2013
Bezrobotni zarejestrowani ogółem	889	1644	1396	1825	4789	6277
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym bezrobotni	3,1%	5,8%	4,3%	5,6%	4,3%	5,8%

Źródło: GUS 2014 r.

**Tabela 69. Udział osób pracujących.**

	Czechowice-Dziedzice		Pszczyna		Bielsko-Biała	
	2007	2013	2007	2013	2007	2013
Udział osób w wieku produkcyjnym w ludności ogółem	65,8%	63,5%	64,5/5	63,5%	65,4%	62%
Pracujący (bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie	11715	13944	10438	12211	65121	71492

pracujących do 9 osób)						
Pracujący (jw.) na 1000 ludności	270	311	209	237	371	412
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	2751	3117	4305	4799	11327	13456
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	132,1	149,5	174	194,1	143,5	161,5
Podmioty gospodarki narodowej ogółem (zarejestrowane w systemie REGON)	3774	4255	5619	6343	14052	16475
Spółki handlowe	206	286	313	495	597	860
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	30	42	36	59	93	112

Źródło: GUS 2014 r.

**Tabela 70. Pracujący wg płci w latach 2003 - 2013.**

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem	13808	13319	11508	11480	11715	13290	12541	12938	13455	13651	13944
Mężczyźni	8164	7941	6476	6193	6535	7623	7216	7367	7841	7886	8068
Kobiety	5644	5378	5032	5287	5180	5667	5325	5571	5614	5765	5876

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

Liczba pracujących w Czechowicach-Dziedzicach od roku 2008 wzrasta. W ostatnich latach w gminie następował wzrost liczby ludności w wieku produkcyjnym. Zjawisko to było związane z wchodzeniem w wiek produkcyjny roczników wyżu demograficznego. Aktualnie ludność w wieku produkcyjnym stanowi 65% ludności ogółem. Tendencja ta będzie się zmieniać, ponieważ maleje liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (tab.55.).

## 9.2.2. Gospodarka lokalna

Działalność gospodarcza na terenie gminy Czechowice-Dziedzice jest różnorodna: wydobywanie węgla kamiennego (główne bogactwo naturalne gminy), przemysł rafineryjny, elektroenergetyczny, metalurgii miedzi, samochodowy, wyrobów elektrotechnicznych, organiczny, ceramiki budowlanej,

betonów, tartaczny, zapakowany, celulozowo-papierniczy, wełniany, filcowy i tkanin technicznych, odzieży i bielizny osobistej, mięsny i piekarniczy.

• Znajdują się tu takie firmy jak:

- 1) LOTOS Terminale S.A. Czechowice;
- 2) Walcownia Metali Dziedzice S.A.;
- 3) PCC Consumer Products Czechowice S.A.,
- 4) ELEURO Sp. z o.o.;
- 5) Fabryka Sprzętu Elektrotechnicznego "Kontakt Simon" S.A.;
- 6) EKS Śląska Sp. z o.o w Czechowicach-Dziedzicach;
- 7) PG „SILESIA” w Czechowicach-Dziedzicach;
- 8) Zakłady Drzewne Tis. Sp. z o.o. - Tartak Silesia;
- 9) Valeo Electric and Electronic Systems Sp. z o.o.
- 10) Polskie Koleje Państwowe CARGO S.A. - Zakład Przewozów Towarowych w Czechowicach-
- 11) "Pekaes Multi-Spedytor" Sp. z o.o. Agencja Celna;
- 12) MOSTOSTAL Zabrze w Czechowicach-Dziedzicach;
- 13) „NAFTOCHEM” przedsiębiorstwo doświadczalno-produkcyjne;
- 14) HB UNIBUD S.A. w Czechowicach-Dziedzicach, przedsiębiorstwo budowlane;
- 15) Elektrociepłownia „Bielsko-Północ”;
- 16) TRW Steering Systems Poland;
- 17) Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach.

• Największe obiekty handlowe:

- 1) centrum handlowe Stara Kabłownia o powierzchni użytkowej 19 000 m<sup>2</sup> (otwarta w 2013 r.);
- 2) Kaufland;
- 3) Dom Handlowy „Dziedzic” prowadzony przez Zeta sp. z o.o.;
- 4) „Walcownik” prowadzony przez Społem PSS;
- 5) targowisko na Placu Targowym pomiędzy ulicami Jana Sobieskiego i Targową.

Istotne znaczenie dla gminy ma przebiegający od kilku lat proces restrukturyzacji przemysłu. Przedsiębiorstwa przekształcają się, zmieniają właściciela, upadają, powstają nowe – wszystkie te procesy mają znaczenie zarówno dla gospodarki gminy, jak i dla ludności oraz przestrzeni miejskiej.

**Tabela 71. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON, wg sektorów własnościowych**

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	3966	3919	3847	3787	3774	3844	3994	4146	4162	4243	4255
<b>Sektor publiczny</b>											
Ogółem	247	255	261	261	260	250	228	225	226	230	214

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE  
TOM I – UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	91	82	82	82	82	79	77	77	77	79	64
Przedsiębiorstwa państwowe	3	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Spółki handlowe	7	7	7	7	7	6	6	5	5	6	6
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, gospodarstwa pomocnicze	1	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-
<b>Sektor prywatny</b>											
Ogółem	3719	3664	3586	3526	3514	3594	3766	3921	3936	4013	4041
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	3014	2934	2850	2769	2751	2811	2951	3095	3081	3115	3117
Spółki handlowe	165	178	184	193	199	204	223	224	239	262	280
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	20	22	26	25	30	30	31	33	35	37	42
Spółdzielnie	12	12	13	13	13	12	11	11	11	11	11
Fundacje	4	4	4	4	4	3	4	4	4	4	4
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	44	46	48	52	53	54	57	60	60	60	62

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS 2014 r.

**Tabela 72. Wykaz podmiotów z gminy Czechowice-Dziedzice zarejestrowanych w systemie REGON według branż PKD w latach 2008 – 2012.**

Rodzaj prowadzonej działalności	Ilość podmiotów gospodarczych w latach 2008 - 2012					Procentowy udział w całej liczbie podmiotów w 2012 roku [%]
	2008	2009	2010	2011	2012	
<b>ogółem</b>	-	<b>3.994</b>	<b>4.146</b>	<b>4.162</b>	<b>4.234</b>	<b>100,00</b>
(A) Rolnictwo, leśnictwo, rybactwo i łowiectwo	-	45	40	43	45	1,06
(B) Górnictwo i wydobywanie	-	2	3	3	1	0,02
(C) Przetwórstwo przemysłowe	-	388	420	417	420	9,92
(D) Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię	-	5	5	4	5	0,12

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE  
TOM I – UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzowanych						
(E) Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	-	26	29	28	31	0,73
(F) Budownictwo	-	561	588	580	577	13,63
(G) Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	-	1.174	1.194	1.188	1.194	28,20
(H) Transport, gospodarka magazynowa	-	272	281	275	284	1,06
(I) Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	-	134	145	147	143	3,38
(J) Informacja i komunikacja	-	70	76	85	92	2,17
(K) Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	-	127	123	114	111	2,62
(L) Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	-	255	258	272	277	6,54
(M) Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	-	260	261	265	278	6,56

(N) Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	-	83	98	103	117	2,76
(O) Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	-	14	14	13	13	0,31
(P) Edukacja	-	135	139	144	166	3,92
(Q) Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	-	132	139	141	146	3,45
(R) Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	-	54	65	71	70	1,65
(S) Pozostała działalność usługowa i (T) Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	-	257	268	269	273	6,48
(U) Organizacje i zespoły eksterytorialne	-	0	0	0	0	0,00

Źródło: Program Ochrony środowiska 2012, GUS 2012r.

Presja działalności gospodarczej na przestrzeń miejską jest znacząca. Przykładem może być zjawisko, które dało się zaobserwować po utracie ważności w 2003r. planu ogólnego. Od 2003 roku nastąpił wzrost liczby wydawanych decyzji o warunkach zabudowy dla funkcji produkcyjnych oraz gospodarczych. Zjawisko to wystąpiło głównie na terenach przyległych do terenów przemysłowych gdzie w planie ogólnym obowiązywał zakaz lokalizacji tego rodzaju działalności (np. przeznaczonych na zieleni izolacyjną). Świadczy to o stałym zainteresowaniu terenami gminy jako lokalizacji dla funkcji produkcyjnych i innych działalności gospodarczych. Wskazane jest wyznaczenie w studium uwarunkowań terenów o tego rodzaju kierunku zagospodarowania.

### 9.2.3. Gospodarka rolna

W Czechowicach-Dziedzicach według powszechnego spisu rolnego (PSR) w 2002 roku było 1712 gospodarstw rolnych (w tym 1 nieindywidualne). Wg PSR 2010 liczba ta wynosiła 667, nastąpił zatem spadek ilości gospodarstw o ponad 50%. Wg danych PSR z 2002 dominowały gospodarstwa małe, poniżej 1ha użytków rolnych. Stanowiły one 71,67 % łącznej liczby gospodarstw rolnych w gminie. Wg PSR 2010 proporcja ta uległa zmianie, wówczas odsetek tego typu małych gospodarstw stanowi 41,68% ogólnej liczby gospodarstw. Zmniejszająca się ilość gospodarstw ogółem oraz spadek liczby małych gospodarstw świadczy o ogólnej tendencji zmiany systemu produkcji rolnej i powiększania powierzchni gospodarstw.

**Tabela 73. Gospodarstwa rolne w Gminie Czechowice-Dziedzice, wg rodzaju. Dane z Powszechnego Spisu rolnego 2002, 2010**

Rodzaj	Liczba	
	2002	2010
Gospodarstwa rolne ogółem	1712	667
Indywidualne	1711	666
Indywidualne poniżej 1 ha użytków rolnych	1227	277
Indywidualne powyżej 1 ha użytków rolnych	484	389

Źródło: Bank danych regionalnych, PSR, GUS 2014 r.

**Tabela 74. Gospodarstwa rolne wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych, PSR 2002, 2010 rok.**

Rodzaj	Liczba		Udział %	
	2002	2010	2002	2010
Gospodarstwa rolne ogółem	<b>1712</b>	<b>667</b>	<b>100,00</b>	<b>100,00</b>
do 1 ha włącznie	1227	278	71,67	41,68
powyżej 1 ha razem	483	389	28,21	58,32
1 - 5 ha	381	278	22,25	41,68
1 - 10 ha	424	330	24,77	49,48
1 - 15 ha	450	347	26,29	52,02
5 - 10 ha	43	52	2,51	7,80
5 - 15 ha	69	69	4,03	10,34
10 -15 ha	26	17	1,52	2,55
5 ha i więcej	102	111	5,96	16,64
10 ha i więcej	59	59	3,45	8,85
15 ha i więcej	33	42	1,93	6,30

Źródło: Bank danych regionalnych, PSR, GUS 2014 r.

Ogólna powierzchnia gospodarstw rolnych wynosiła w 2002 roku 3 130 ha. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie Czechowice-Dziedzice wynosiła 1,8 ha. Wg danych PSR z 2010r. ogólna powierzchnia gospodarstw rolnych wynosiła 2931,93 ha, a przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi ok. 4,4ha, co stanowi ponad dwukrotne zwiększenie powierzchni przeciętnego gospodarstwa rolnego w gminie względem roku 2002.

**Tabela 75. Powierzchnia gruntów wg rodzaju, PSR 2002.**

Rodzaj	Powierzchnia [ary]	Udział %
ogółem	313108	100
użytki rolne	275973	88,14
grunty orne ogółem	208147	66,48
grunty orne pod zasiewami	174601	55,76
grunty orne odłogi	26268	8,39
grunty orne ugory	7278	2,32
sady	4630	1,48
łąki trwałe ogółem	45132	14,41
łąki trwałe użytkowane	36686	11,72
pastwiska ogółem	18064	5,77
pastwiska użytkowane	17333	5,54
las i grunty leśne ogółem	4930	1,57
las i grunty leśne zalesione	4930	1,57
pozostałe grunty ogółem	32205	10,29
pozostałe grunty zadrzewione i zakrzewione	745	0,24

Źródło: Bank danych regionalnych, PSR, GUS 2014 r.

**Tabela 76. Użytkowanie gruntów rolnych, PSR 2010.**

	Ilość	Udział %	[ha]	[%]
grunty ogółem	667	100	2931,93	100
użytki rolne ogółem	657	98,50	2453,64	83,69
użytki rolne w dobrej kulturze	523	78,41	2330,43	79,48
pod zasiewami	391	58,62	1574,73	53,71
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	19	2,85	18,46	0,63
uprawy trwałe	89	13,34	26,19	0,89
sady ogółem	85	12,74	17,97	0,61
ogrody przydomowe	61	9,15	7,14	0,24
łąki trwałe	367	55,02	622,95	21,25
pastwiska trwałe	51	7,65	80,96	2,76
pozostałe użytki rolne	204	30,58	123,22	4,20
las i grunty leśne	115	17,24	54,27	1,85
pozostałe grunty	564	84,56	424,02	14,46

Źródło: Bank danych regionalnych, PSR, GUS 2014 r.



**Tabela 77. Gospodarstwa z uprawą wg rodzaju i powierzchni zasiewów, wg PSR 2010.**

Rodzaj	Liczba gospodarstw		Powierzchnia	
	Ilość	Udział %	[ha]	[%]
ogółem	391	100	1574,73	100
zboża razem	353	90,28	1172,43	74,45
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	352	90,03	1129,94	71,75
ziemniaki	198	50,64	61,56	3,91
uprawy przemysłowe	21	5,37	88,48	5,62
rzepak i rzepik razem	21	5,37	88,48	5,62
warzywa gruntowe	58	14,83	48,03	3,05

Źródło: Bank danych regionalnych, PSR, GUS 2014 r.

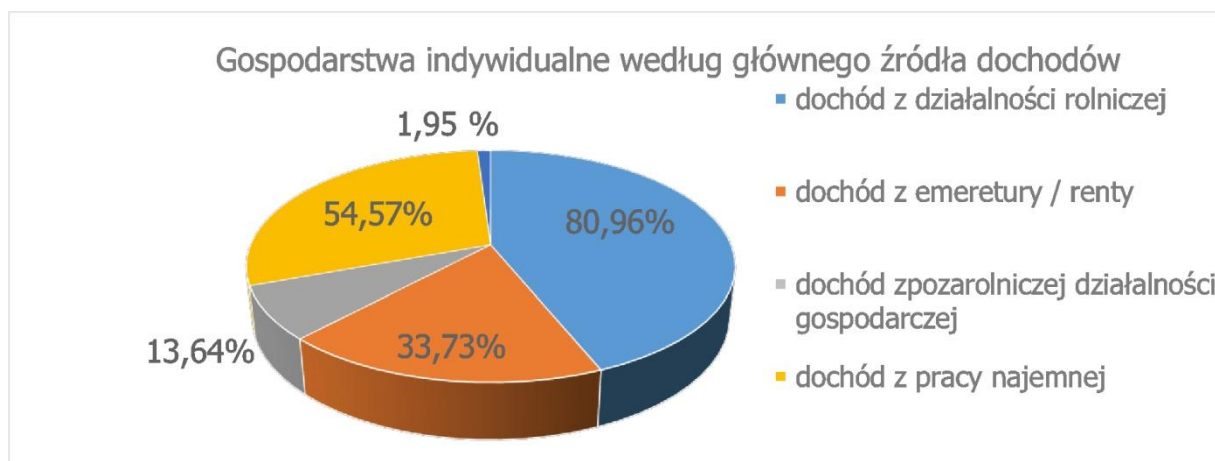
Liczba gospodarstw, które produkują głównie na rynek stanowi 11% ogólnej liczby gospodarstw rolnych w gminie. Spośród 484 gospodarstw o powierzchni przekraczającej 1 ha – 173 gospodarstwa (35%) produkują z przeznaczeniem głównie na rynek.

Największą grupę gospodarstw rolnych stanowią gospodarstwa, w których główne źródło dochodów stanowi działalność rolnicza (80,96%), ponadto ponad połowa wszystkich gospodarstw (54,57%) czerpie również dochód z pracy najemnej. Dla 33,73% gospodarstw główne źródło dochodu stanowi emerytura lub renta. Z prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej utrzymuje się natomiast 13,64%. 19,4% gospodarstw zlokalizowanych na terenie gminy nie czerpie dochodów z działalności rolniczej, jest to liczba porównywalna do średniej w powiecie bielskim (19,93%).

**Tabela 78. Liczba indywidualnych gospodarstw według głównego źródła dochodów.**

Liczba gospodarstw	gmina Czechowice-Dziedzice		powiat bielski	
	liczba	%	liczba	%
liczba gospodarstw ogółem	667	100	11911	100
dochód z działalności rolniczej	540	80,96	9538	80,08
dochód z emerytury / renty	225	33,73	4463	37,47
dochód z pozarolniczej działalności gospodarczej	91	13,64	1999	16,78
dochód z pracy najemnej	364	54,57	5974	50,16
dochód z innych źródeł niezarobkowych poza emeryturą i rentą	13	1,95	467	3,92
bez dochodów z działalności rolniczej	127	19,04	2374	19,93
bez dochodów z emerytury i renty	442	66,27	7449	62,54
bez dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej	576	86,36	9912	83,22
bez dochodów z pracy najemnej	303	45,43	5937	49,84
bez dochodów z innych źródeł niezarobkowych poza emerytura i rentą	654	98,05	11445	96,09

Źródło: Bank danych regionalnych, PSR, GUS 2014 r.



**Wykres 4. Gospodarstwa indywidualne według głównego źródła dochodów.**

*Źródło: Opracowanie własne.*

Po uzyskaniu członkostwa Unii Europejskiej Polska przystąpiła do promowania nowej polityki rolnej Unii, zgodnie z którą współczesne rolnictwo ma nie tylko produkować żywność ale również łączyć ochronę środowiska z rozwojem gospodarki rolnej, poprzez minimalizowanie negatywnych skutków i maksymalizowanie pozytywnych efektów działalności rolniczej. System produkcji rolniczej przyjaznej dla środowiska obejmuje:

- ograniczenie negatywnych skutków dla środowiska naturalnego wynikających z procesu produkcyjnego,
- dbałość o walory przyrodnicze i kulturowe na terenie gospodarstwa,
- wprowadzenie ograniczeń odnośnie stosowania środków produkcji, tak by wykorzystać naturalny potencjał produkcyjny agrocenoz.

Nastawienie gospodarstwa rolnego na przyjazne środowisku metody gospodarowania może być opłacalne dla rolnika i korzystne dla środowiska. Ekstensyfikacja upraw poprzez ograniczanie m.in. nawożenia, prowadzi z jednej strony do obniżenia plonów, z drugiej jednak strony pozwala również obniżyć koszty produkcji.

Programy rolnośrodowiskowe są jednym z instrumentów finansowych Wspólnej Polityki Rolnej Unii służącym zachęcaniu rolników do kontynuacji bądź stosowania praktyk rolniczych prowadzących do ekologizacji produkcji rolniczej, która powinna być czymś więcej niż zwykła dobra praktyka rolnicza. Programy te jako jedyne są obowiązkowe dla wszystkich krajów członkowskich i pełnią kluczową rolę w realizacji planów ochrony przyrody. Mają one za zadanie pomóc we wdrażaniu europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000, której wprowadzenie wymuszają na państwach Wspólnoty Dyrektywa Siedliskowa (92/43/WE) i Dyrektywa Ptasia (79/409/WE) Unii Europejskiej. Dla Polski przyjęto, że Krajowy Program Rolnośrodowiskowy będzie realizowany w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Warunki uzyskiwania pomocy finansowej Państwa (z wykorzystaniem funduszy Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej) na wdrażanie i utrzymywanie przyjaznej dla środowiska gospodarki rolnej określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lipca 2004 r. z późn. zm. w sprawie szczegółowych wariantów i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt objętej planem rozwoju obszarów wiejskich. Gospodarzom, którzy zdecydują się na udział w programach rolnośrodowiskowych udziela się dopłat pieniężnych na poziomie od kilkuset do ponad tysiąca zł/hektar (w zależności od realizowanych wariantów programu rolnośrodowiskowego), które mają zrekompensować utracony z tego tytułu dochód lub poniesione dodatkowe koszty. Płatność rolnośrodowiskowa może być zwiększona o 20% stawki podstawowej, jeśli pakiety rolnośrodowiskowe (przynajmniej jeden) będą wdrażane na obszarze NATURA 2000. Płatność rolnośrodowiskowa może być również zwiększona o 20% w przypadku realizacji pakietu rolnictwo ekologiczne, jeśli produkcja zwierzęca jest zbilansowana z produkcją roślinną. Powyżej wspomniane zwiększenia płatności nie mogą się sumować, oznacza to, że płatność rolnośrodowiskowa za dany pakiet nie może przekroczyć 120% płatności podstawowej. Wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt, zgodnie z w/w rozporządzeniem realizowane jest w formie następujących pakietów:

- Rolnictwo zrównoważone - ograniczenie nawożenia, zbilansowanie gospodarki nawozami, przestrzeganie odpowiedniego następstwa roślin;
- Rolnictwo ekologiczne - stosowanie metod rolnictwa ekologicznego;
- Utrzymanie łąk ekstensywnych - przywrócenie lub kontynuacja wykaszania traw, w terminie od dnia 1 lipca włącznie, na łąkach jednokośnych o wysokich walorach przyrodniczych, zagrożonych degradacją;
- Utrzymanie pastwisk ekstensywnych - przywrócenie lub zachowanie ekstensywnych wypasów na półnaturalnych pastwiskach w sposób gwarantujący utrzymanie walorów florystycznych i miejsc przebywania gatunków zagrożonych wyginięciem;
- Ochrona gleb i wód - stosowanie międzyplonów i wsiewek poplonowych w celu zwiększenia udziału gleb z okrywą roślinną w okresie jesienno-zimowym;
- Strefy buforowe - tworzenie nowych 2 lub 5 metrowych pasów zadarnionych na granicy gruntów rolnych z wodami powierzchniowymi, lub terenami intensywnie użytkowanymi rolniczo, w celu ograniczania negatywnego oddziaływania rolnictwa i ochrony siedlisk wrażliwych;
- Zachowanie lokalnych ras zwierząt gospodarskich — utrzymywanie hodowli ras bydła (polskie czerwone, biało-żółte), koni (konik polski, hucul, konik śląski i małopolski) i owiec (wrzosówka, świniarka, olkuska, polska owca górską odmiany barwnej, merynos barwny, uhruska, wielkopolska, żelaźnieńska, koridiel, kamieniecka, pomorska) zagrożonych wyginięciem.

Programy realizowane są na terenie całego kraju, a pakiety "Rolnictwo zrównoważone", "Utrzymanie łąk ekstensywnych" oraz "Utrzymanie ekstensywnych pastwisk" tylko na wybranych obszarach w tzw. strefach priorytetowych.

Obszar Czechowic-Dziedzic jest położony w strefie priorytetowej (24C – "Obszar Górnej Wisły"), w związku z tym istnieje możliwość korzystania z wszystkich 7 dostępnych pakietów. Istnieje też szeroka możliwość łączenia pakietów. Ponadto na obszarze Natura 2000 płatność może być udzielana w wysokości 120% płatności podstawowej. Rolnik, który chce skorzystać z systemu dopłat musi wypełnić wniosek i opracować plan rolnośrodowiskowy dla swego gospodarstwa, zgodnie z założeniami Programu. Warunkiem przystąpienia do Programu jest uzyskanie numeru identyfikacyjnego wnioskodawcy, który zostanie wpisany do bazy Zintegrowanego Systemu Zarządzania i Kontroli (ZSZiK, ang. IACS).

Ze względu na niezbędną przy opracowaniu planu rolnośrodowiskowego wiedzę specjalistyczną, Ośrodki Doradztwa Rolniczego oferują nieodpłatnie pomoc przy opracowywaniu planów i wniosków, świadczoną przez wyszkolonych doradców.

Osoba zainteresowana dotacją zobowiązana jest do skompletowania we własnym zakresie wszystkich wymaganych załączników do wniosku.

Instytucją odpowiedzialną za wdrażanie programu i zapewnienie wypłaty środków pomocowych dla rolników jest Powiatowa Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, tam też składane są wnioski rolnośrodowiskowe wraz z załącznikami.

## 9.3. ZMIANY PRZESTRZENNE I ROZBUDOWA GMINY NA TLE POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

### 9.3.1. Ekonomiczne aspekty rozwojowe

W kształtowaniu zmian przestrzennych przyjęto zasadę rozwoju opartego o analizę uwarunkowań ekonomicznych w zestawieniu z zagadnieniami środowiska i aspektów społecznych. Przyczyniło się to do wprowadzania zasad zrównoważonego rozwoju i racjonalnego wykorzystania walorów gospodarczych i krajobrazowych przestrzeni. Dało także możliwość ograniczenia lub wręcz eliminacji zbędnej i nadmiernej podaży na zagospodarowanie terenów wskazując najbardziej ekonomiczne kierunki wykorzystania potencjału rozwojowego poszczególnych terenów. Przyczyniło się do ograniczenia procesów dezurbanizacji i degradacji przestrzeni, będącej dobrem ograniczonym i trudnym do odtworzenia.

W kształtowaniu struktury funkcjonalno-przestrzennej i kierunków rozwoju gminy przyjęto założenie racjonalnego gospodarowania przestrzenią, zakładające, że najważniejszym punktem odniesienia planowanego rozwoju stanowią użytkownicy przestrzeni oraz ich potrzeby. Możliwości rozwoju przestrzennego obszarów rozpatrywano w długoletnim horyzoncie czasowym w celu zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń. Długoterminowe planowanie przestrzenią wzmacnia świadomość ograniczoności zasobów przestrzennych i konieczność racjonalnego, wyważonego i oszczędnego ich

wykorzystania. Przyjęte procesy rozwoju uwzględniają zatem założenia ekonomii przestrzennej, która zwraca szczególną uwagę na minimalne, konieczne standardy wyposażenia terenów zurbanizowanych i bodźce finansowe, jakie wywołuje ekspansja zagospodarowania terenów.

Podstawowym założeniem polityki przestrzennej gminy Czechowice-Dziedzice jest zatem zwiększenie efektywności wykorzystania terenów już zurbanizowanych, zapobieganie nadmiernej i chaotycznej suburbanizacji, odbywającej się kosztem terenów przyrodniczych, krajobrazowych, rolniczych oraz przeciwdziałanie dekoncentracji zabudowy. Głównym założeniem sporządzanego Studium jest zatem takie kształtowanie przestrzeni, które wspiera działania, ograniczające rozpraszanie zabudowy i maksymalne wykorzystanie terenów już zagospodarowanych poprzez uzupełnianie istniejących układów przestrzennych, a także ograniczenie presji na niezagospodarowane tereny otwarte. Racjonalne ekonomicznie gospodarowanie przestrzenią wymaga uwzględnienia konsekwencji finansowych, jakie będą wynikać z rozwiązań przyjętych w Studium, a tym samym świadomego budowania struktury dochodów i wydatków gminy. W związku z tym, planowane zagospodarowanie jest kształtowane w taki sposób, aby bilans ekonomiczny był dodatni, a przyjęte rozwiązania adekwatne do możliwości finansowych gminy.

Do zasadniczych wydatków gminy związanych z realizacją rozwiązań przestrzennych uwzględnionych w Studium będą należeć:

- koszty realizacji lokalnych celów publicznych przewidzianych w Studium (w tym w szczególności koszty infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, w tym także związane z zapewnieniem transportu publicznego, koszty zagospodarowania przestrzeni publicznych, zapewnienia terenów zielonych, rekreacyjnych oraz usług publicznych itp.),
- koszty sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- odszkodowania związane ze zmianą wartości nieruchomości,
- koszty podziałów i scaleń nieruchomości.

Do zasadniczych dochodów gminy związanych z realizacją rozwiązań przestrzennych uwzględnionych w Studium będą należeć:

- dochody z podatków,
- opłaty za dzierżawę gruntów,
- dochody ze sprzedaży nieruchomości gminnych,
- pośrednio: opłaty z tytułu wzrostu wartości nieruchomości (opłaty planistyczne, adiacenckie) uzyskiwane po uchwaleniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Uchwalenie dokumentu Studium nie rodzi bezpośrednio konsekwencji finansowych, gdyż Studium nie jest aktem prawa miejscowego, a w przypadku braku planu miejscowego lub decyzji o warunkach zabudowy dla potrzeb naliczania podatków, wiążące są zapisy ewidencji gruntów i budynków.

---

Ponadto dochody z nowych terenów spływają powoli, w miarę zagospodarowywania terenów i nie równoważą kosztów w krótkim okresie. W związku z powyższym skutki finansowe należy traktować jako potencjalne, choć niewątpliwie realne i związane ściśle z realizacją założeń Studium. Należy jednak zaznaczyć, iż celem gospodarki przestrzennej nie jest maksymalizacja korzyści ekonomicznych, a uporządkowane kształtowanie przestrzeni, odpowiadające potrzebom jej użytkowników i dobór funkcji terenów, uwzględniający także uwarunkowania przyrodnicze i krajobrazowe. Pozytywny efekt przestrzenny jest głównym założeniem, do którego dąży gmina. Uwarunkowania ekonomiczne wspierają zatem proces podejmowania decyzji przestrzennych, ale nie determinują go i nie ograniczają, stawiając na pierwszym miejscu potrzeby użytkowników przestrzeni i racjonalny sposób gospodarowania nią.

### **9.3.2. Ekologiczne aspekty rozwojowe**

Zasada zrównoważonego rozwoju zakłada wprowadzenie kryterium ekologicznego zagospodarowania terenów na wszystkich szczeblach planowania przestrzennego: krajowym, regionalnym i lokalnym (miejscowym). Oznacza to takie gospodarowanie, dzięki któremu cele gospodarcze i społeczne osiągnięte są przy jednoczesnym zapewnieniu prawidłowego funkcjonowania przyrody, poprzez możliwe zmniejszenie negatywnych oddziaływań na środowisko. Rozwój terenów powinien być zatem uzależniony od uwarunkowań środowiska przyrodniczego oraz koniecznej ochrony jego cennych walorów przyrodniczych. Takie rozwiązania przyjęto w kształtowej w Studium polityce rozwoju przestrzennego gminy. Ważnym elementem kształtowania polityki rozwoju gminy jest zatem zarówno ochrona istniejących terenów przyrodniczych i krajobrazowych, jak również wspieranie kierunków rozwoju mających na celu wzmocnienie ich wartości i potencjału przyrodniczego w planowanej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Przyczynia się do tego budowanie systemu terenów zielonych, przyrodniczych i krajobrazowych, powiązanych układem ścieżek pieszych i rowerowych. Wzajemne powiązania poszczególnych elementów przyrodniczych wzmacniają znaczenie zarówno pojedynczych składników systemu, jak również umacniają całą strukturę przyrodniczą budowanego systemu przyrodniczego. Dąży się do nasycenia przestrzeni różnymi formami zieleni. Ochrona walorów przyrodniczych oraz budowa systemu terenów zielonych przyczyni się kształtowania zrównoważonego rozwoju gminy, podniesienia standardu i atrakcyjności planowanych form zagospodarowania przestrzeni.

Założenia polityki przestrzennej gminy przyjęte w Studium są być zatem ściśle oparte o posiadane zasoby przyrodnicze. Decyzje dotyczące użytkowania terenów oparte na wyznaczonych kierunkach rozwoju powinny każdorazowo uwzględniać potencjalny wpływ planowanej funkcji przez pryzmat oceny i pomiaru zmian sposobu zagospodarowania. Należy przy tym uwzględnić zmienność kryteriów oceny oddziaływania w zależności od rodzaju funkcji i przyjętej perspektywie czasowej jej realizacji.

Kompleksowy rozwój gminy związany z przyrostem liczby ludności i terenów zagospodarowanych wymaga uwzględnienia zmiennych efektów wyboru przeznaczenia dla danego terenu, który w konsekwencji różnicuje takie czynniki jak:

- gospodarka wodna,

- odprowadzanie ścieków,
- wytwarzanie i składowanie odpadów,
- emisje,
- konsumpcja zasobów i energii,
- transport i komunikacja,
- rozwój terenów zieleni.

Dobór funkcji i sposobu użytkowania terenów w gminie Czechowice-Dziedzice musi zatem uwzględniać konsekwencje, jakie w wymienionych powyżej obszarach powoduje przeznaczenie terenów pod poszczególne funkcje. Przyjęte w Studium rozwiązania są ostatecznie poddane procesowi oceny środowiskowej w „Prognozie oddziaływania na środowisko”. Opracowanie to ocenia skutki realizacji założeń zmian przestrzennych przyjętych w Studium. Przeprowadzona w ten sposób ocena środowiskowa jest uzupełnieniem analiz środowiskowych i weryfikacją oddziaływania przyjętych rozwiązań, dając pełen obraz oddziaływań, jakie spowoduje wprowadzenie w życie ustaleń Studium.

### **9.3.3. Społeczne aspekty rozwojowe**

Szczególnie istotną rolę w kształtowaniu kierunków rozwoju i gospodarowania terenami odgrywa wymiar społeczny polityki przestrzennej. Społeczność lokalna i użytkownicy przestrzeni są odbiorcami planowanych zmian przestrzennych i będą oceniać zasadność i prawidłowość przyjętych rozwiązań. Aspekt przestrzenny w sensie miejsca zamieszkania i codziennego przebywania różnicuje opinie, postawy i zachowania. Ponadto estetyczne i funkcjonalne ujęcie przestrzeni jest dla ludzi swojego rodzaju wartością, która jest przez nich oceniana i przeżywana, a niewłaściwy dobór elementów otoczenia może doprowadzić do dezaktywizacji społecznej, depresji demograficzno-gospodarczej i psychospołecznej, a w konsekwencji do powstawania patologii społecznych. Planowane kierunki rozwoju gminy opierają się o analizę czynników społecznych, która jest źródłem wiedzy o warunkach i jakości życia mieszkańców. Szczególnie istotną częścią, z punktu widzenia budowania polityki przestrzennej gminy i zaspokajania przyszłych potrzeb mieszkańców i użytkowników przestrzeni, jest obecna sytuacja demograficzna oraz prognoza demograficzna w perspektywie trzydziestoletniej. Dzięki temu badaniu uzyskano lepsze zrozumienie rzeczywistości społecznej, co w konsekwencji przełożyło się na zrozumienie potrzeb społeczności lokalnej wynikających z rozkładu statystycznego struktury społecznej. Przeanalizowano szereg danych statystycznych i wykonano szacunkowe obliczenia dotyczące możliwej liczby mieszkańców oraz zapotrzebowania powierzchniowego pod planowaną zabudowę o różnej funkcji. Szczegółowe wyniki tych analiz zamieszczono w osobnym opracowaniu pt.: *Analiza dotycząca potrzeb i możliwości rozwoju Gminy Czechowice-Dziedzice w kontekście kierunków rozwoju przyjętych w projekcie Studium uwarunkowań i kierunków*

#### *zagospodarowania przestrzennego Gminy Czechowice-Dziedzice.*

Pod uwagę wzięto fakt, iż gmina Czechowice-Dziedzice, ze względu na swoje położenie i dogodnie powiązania komunikacyjne stanowi atrakcyjny obszar inwestycyjny wchodzący w skład aglomeracji bielskiej, gdzie rokowania rozwoju są bardzo dobre, co znajduje swoje odzwierciedlenie w statystykach demograficznych i migracyjnych. Gmina pełni funkcję ośrodka mieszkaniowego, dobrze położonego pod względem obsługi komunikacyjnej, a także dostępu do terenów przyrodniczych i krajobrazowych. Przekłada się to na znaczny napływ ludności na obszary wiejskie. Jednym z kluczowych czynników mających wpływ na taki stan rzeczy jest chęć poprawy jakości życia poprzez zamieszkanie w lepszych warunkach życia - większa przestrzeń mieszkalna, dostęp do terenów zielonych i otwartych, własny dom z ogrodem w bliskim sąsiedztwie miasta i związanych z tym dogodności. Napływ ludności na obszary wiejskie wykazuje stałą tendencję wzrostową. Uczestniczy w nim głównie ludność w wieku produkcyjnym, co wpływa na znaczne odmłodzenie struktury demograficznej tych obszarów i pośrednio wpływa na większą ich aktywność gospodarczą, wyrażającą się m.in. w powstawaniu nowych podmiotów gospodarczych, tworzeniu nowej infrastruktury społecznej, a co za tym idzie – zwiększaniu konkurencyjności gminy. Analizując tendencje i prognozy rozwoju gminy, należy zakładać, iż zainteresowanie terenami mieszkalnymi w perspektywie najbliższych 30 lat będzie stale wzrastać. Na podstawie danych z wielolecia 1995-2014 udostępnianych przez GUS, oszacowano średnioroczny przyrost ludności, który wygląda korzystnie z punktu widzenia wskaźników demograficznych i salda migracji. Odnotowuje się stały wzrost mieszkańców, co uwzględniono również w opracowanej prognozie demograficznej w perspektywie 30-letniej. Analizy obecnej i prognozowanej sytuacji demograficznej w perspektywie 30-letniej pozwalają stwierdzić, że wyznaczone w Studium obszary pod realizację nowej zabudowy będą w zrównoważony zapewniały możliwość realizacji różnych form zabudowy i działalności gospodarczych, przy zapewnieniu wymogów zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego.

#### **9.3.4. Aspekt stabilności finansowej gminy**

Szeroko pojęty rozwój uzależniony jest w głównej mierze od realizacji lokalnych i ponadlokalnych inwestycji celu publicznego. Gmina jako rzeczywisty gospodarz terenów zlokalizowanych w jej granicach administracyjnych modeluje przestrzeń, której sposób zagospodarowania jest często widoczny głównie przez pryzmat intensywności i różnorodności inwestycji, w tym inwestycji strategicznych, mających bezpośrednie przełożenie na realizację celów rozwojowych gminy. Podłoże ekonomiczne inwestycji kształtowane jest przez sferę finansów, a o pewności kapitałowej gminy decydują przede wszystkim wzajemne relacje dochodów w postaci: dochodów własnych, subwencji ogólnych, dotacji, środków finansowych Unii Europejskiej, a także dochodów z innych źródeł. W ostatnim dziesięcioleciu poziom dochodów gminy Czechowice-Dziedzice ulegał stałemu wzrostowi. Na podstawie przeprowadzonych analiz budżetu gminy, dostępności wyznaczonych obszarów pod zabudowę do dróg publicznych, w tym transportu publicznego, a także do infrastruktury technicznej, można stwierdzić, że przewidywane inwestycje związane z realizacją nowej zabudowy nie nadwyrężą budżetu gminy w sposób zagrażający płynności i wydajności finansowej gminy. Największe inwestycje drogowe i infrastruktury technicznej zostały już zrealizowane w ostatnich



latach lub przewidziane w projektach realizacyjnych do 2016 r. Zauważalny jest sukcesywny wzrost dochodów, w tym dochodów na 1 mieszkańca, co w konsekwencji przekłada się na wzrost możliwości inwestycyjnych gminy. Uwzględniając obecną kondycję finansową gminy, a także dotychczasowe wydatki i wpływy finansowe, można stwierdzić, że planowane kierunki rozwoju gminy są korzystne z punktu widzenia gospodarowania budżetem gminy i prognozowania długoterminowego. Wyznaczone zadania własne gminy będą możliwe do zrealizowania.

Poziom wydatków inwestycyjnych gminy w ostatnich latach ulegał stałemu wzrostowi, co w konsekwencji przekładało się na sukcesywne zwiększanie ilości realizowanych inwestycji. Władze gminne, decydując o poziomie wydatków inwestycyjnych i kierunkach ich wydatkowania, mogą stwarzać warunki sprzyjające rozwojowi gminy i podnoszeniu poziomu życia mieszkańców poprzez poprawę dostępności komunikacyjnej i infrastrukturalnej. Tym samym mają realny wpływ na atrakcyjność inwestycyjną gminy i możliwości jej rozwoju, szczególnie w aspekcie przyrostu ilości terenów zurbanizowanych.

### **9.3.5. Aspekt możliwości rozwoju zabudowy**

W celu określenia obszarów pod realizację zabudowy przeprowadzono analizę przestrzenną - bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę. Szczegółowe wyniki tych analiz zamieszczono w osobnym opracowaniu pt.: *Analiza dotycząca potrzeb i możliwości rozwoju Gminy Czechowice-Dziedzice w kontekście kierunków rozwoju przyjętych w projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czechowice-Dziedzice.*

Przeprowadzone analizy i obliczenia wskazały, że bilans planowanych w sporządzanym Studium terenów inwestycyjnych jest korzystny z punktu widzenia spodziewanego w gminie przyrostu liczby ludności oraz przy uwzględnieniu dopuszczalnej 30% nadwyżki terenów inwestycyjnych, w związku z niepewnością procesów rozwojowych.

Przyjęto założenie zrównoważonego rozwoju środowiska mieszkaniowego gminy polegające na przeciwdziałaniu dezurbanizacji oraz nadmiernemu i chaotycznemu rozpraszaniu się zabudowy. Przewidziano rozwój zabudowy opierający się na uzupełnianiu zabudowy już istniejącej. Realizację nowej zabudowy zaplanowano w oparciu o zasadę harmonijnego rozwinięcia i wkomponowania do istniejącego układu urbanistycznego, jako odzwierciedlenie i nawiązanie pod względem formy i intensywności do istniejącej zabudowy.

Obecnie dominującym typem zabudowy mieszkaniowej w gminie jest zabudowa jednorodzinna i zagrodowa, szczególnie znamienna dla obszarów wiejskich. W związku z powyższym założono również, iż będzie to podstawowy typ zabudowy rozwijającej się i uzupełniającej istniejące układy urbanistyczne. Szczegółowe zasady zagospodarowania nowoprojektowanych układów zabudowy będą określać miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

ROZDZIAŁ X  
**SYNTEZA UWARUNKOWAŃ  
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO**

## 10.1. POŁOŻENIE W REGIONIE I POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE

### 10.1.1. Najbliższe otoczenie

W ostatnich latach wyraźnie zaznacza się pogłębiająca się integracja funkcjonalna gminy z regionem, która jednocześnie wzmacnia pozycję gminy w aglomeracji bielskiej.

Procesowi sprzyjają następujące uwarunkowania:

- 1) przynależność gminy do powiatu bielskiego,
- 2) dobra pozycja gminy w regionie w relacjach z konkurencyjnymi ośrodkami miejskimi jako ośrodka przemysłowego,
- 3) związki funkcjonalno-przestrzenne z sąsiednimi gminami, zwłaszcza z Bielskiem-Białą, Goczałkowicami i Bestwiną.

### 10.1.2. Kontekst regionalny

- Położenie w obszarze dynamicznego rozwoju, obejmującym południową część województwa śląskiego.
- Korzystne położenie w układzie komunikacyjnym : w ciągu jednego z europejskich głównych korytarzy wymiany i komunikacji – VI korytarza dla relacji: (Helsinki) Sztokholm – Gdańsk – Katowice – Żylna – (Budapeszt – Ateny), związanym ze skrzyżowaniem drogowych i kolejowych korytarzy transportowych, z perspektywą dalszej poprawy po wybudowaniu drogi S-1.
- Rola krajowego ośrodka węzłowego strefy transgranicznej z rozrządem ruchu w kierunku Republiki Czeskiej i Republiki Słowackiej, związana z położeniem w aglomeracji bielskiej.
- Bardzo korzystne położenie oraz uwarunkowania infrastrukturalne (istniejąca sieć transportu kolejowego i drogowego) dla rozwoju centrów logistycznych i terminali przeładunkowych, powiązanych z regionalnym zintegrowanym systemem transportu kombinowanego, w szczególności w formie kompleksowo działających centrów, posiadających wyspecjalizowaną infrastrukturę, służących połączeniu z regionem, z innymi ośrodkami w kraju oraz w Europie.
- Położenie w strefie konkurencyjnego oddziaływania silnych ośrodków gospodarczych: (Tychy, Żory - dysponujące rezerwami terenów w Katowickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej).
- Położenie całej gminy w obrębie korytarza ekologicznego o znaczeniu ponadregionalnym, obejmującego cenne elementy ekologicznej struktury przestrzeni przyrodniczej (biocentra, wyspy ekologiczne, ostoje flory i fauny), częściowo pozostające poza zasięgiem obszarów ochrony przyrody.

## 10.2. PRZEZNACZENIE I ZAGOSPODAROWANIE TERENU

### 10.2.1. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

- Utrata mocy prawnej planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego dla całego obszaru gminy (31.12.2002).
- Wzrost liczby wydawanych decyzji o warunkach zabudowy dla inwestycji produkcyjnych i usługowych po wygaśnięciu planu ogólnego.
- W trakcie realizacji jest obecnie 8 planów (tab.5.), które obejmują łącznie 6,16 ha, czyli 0,09 % całkowitej powierzchni gminy.
- Obecnie na terenie gminy obowiązuje 16 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (tabela A.4), obejmujące łącznie powierzchnię 5013,6 ha (64,5% powierzchni całej gminy). Na terenie gminy przeważają drobne plany, o powierzchni nie przekraczającej 10 ha, w niektórych przypadkach obejmujące pojedyncze działki. W grupie tej znajduje się 12 z 16 planów, obejmuje ona łącznie 65,07 ha, stanowi 74 % obowiązujących planów miejscowych i 1,3% powierzchni objętych planami. Średnia powierzchnia planów w tej grupie wielkości wynosi 3,25 ha. Drugą grupę - 26% wszystkich planów, stanowią Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla obszarów większych niż 10 ha. Są to 4 plany o łącznej powierzchni 4948,53 ha, stanowiących 98,7 % powierzchni objętej planami.
- W trakcie sporządzania znajduje się 8 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujące obszar 1124,9 ha (ok. 16,9% całkowitej powierzchni gminy).
- Szerokie możliwości uzyskiwania decyzji o warunkach zabudowy, zwłaszcza dla inwestycji mieszkaniowych na terenach, które były w planie ogólnym objęte zgodą na przeznaczenie nierolnicze i nieleśne - związane ze znacznym rozproszeniem istniejącej zabudowy.

### 10.2.2. Zagospodarowanie i użytkowanie terenu

- Przestrzenna koncentracja terenów produkcyjnych, tworzących południkowe pasmo wzdłuż doliny rzeki Białej oraz równoleżnikowe - wzdłuż kolei relacji Zebrzydowice - Kraków.
  - Dominacja terenów niezainwestowanych - rolniczych i leśnych na terenie sołectw oraz koncentracja zainwestowania miejskiego w centralnej i północnej części miasta.
  - Stopniowa poprawa ładu przestrzennego i estetyki zagospodarowania, zwłaszcza przestrzeni publicznych w centrum miasta.
  - Bariery przestrzenne dezintegrujące strukturę urbanistyczną: droga krajowa nr 1 i tereny kolejowe w śródmieściu.
  - Koncentracja usług obsługi komunikacji wzdłuż korytarza drogi krajowej nr 1, głównie w formie rozwoju działalności usługowych.
  - Spontaniczny i częściowo chaotyczny rozwój zabudowy mieszkaniowej i usługowej w południowej części miasta, wkraczający na tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej.
  - Brak ciągłości terenów biologicznie czynnych w części miejskiej.
-

### 10.3. WŁASNOŚĆ GRUNTÓW

- Rozdrobnienie struktury własnościowej gruntów.
- Dominujący udział własności prywatnej - osób fizycznych lub innych osób prawnych (62,34%).
- Istotny udział gruntów Skarbu Państwa - bez wieczystego użytkowania (20,59%) i z wieczystym użytkowaniem (8,03%) – łącznie 28,62%.
- Niski udział własności gminnej, ale o dosyć korzystnej strukturze przestrzennej (5,37%).

### 10.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

#### 10.4.1. Woda

- Wystarczająca podaż, z możliwością zwiększania dostaw.
- Jednokierunkowe zasilanie gminy - niepewność dostaw w wypadku awarii.

#### 10.4.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

- Nowoczesna, spełniająca normy oczyszczalnia ścieków posiadająca znaczne rezerwy przepustowości i możliwość dalszej rozbudowy.
- Istniejący problem zagospodarowania osadów z oczyszczalni.
- Niekompletność systemu kanalizacji sanitarnej na terenie gminy, stopniowo zmniejszana.
- Znaczna część kanalizacji na obszarze miasta działająca w systemie ogólnospławnym.
- Wyznaczony obszar aglomeracji - przewidziany do objęcia zbiorowym systemem odprowadzania ścieków.
- Istniejący problem odprowadzania wód opadowych i roztopowych w południowej części miasta i w sołectwach, brak koncepcji rozwiązania problemu.

#### 10.4.3. Zaopatrzenie w ciepło

- Wyposażenie części miejskiej gminy w system ciepłowniczy, zasilany z trzech źródeł.
- Znaczne rezerwy w źródłach ciepła i magistralach przesyłowych.
- Lokalne źródła ciepła poza scentralizowanym systemem ciepłowniczym, działające głównie na potrzeby własne odbiorców.
- Znaczna część zasobów mieszkaniowych ogrzewanych piecami i indywidualnymi kotłami na paliwa stałe, powodująca zanieczyszczenie powietrza w okresie grzewczym.

#### **10.4.4. Energia elektryczna**

- Znaczne rezerwy mocy we wszystkich GPZ-tach na terenie gminy. Rezerwa GPZ Rafineria wynosi ok. 40%, natomiast GPZ Czechowice ok. 10%.
- Przebiegi sieci przesyłowych 220 kV i 110 kV częściowo kolidujące z terenami zabudowy mieszkaniowej i usługowej.

#### **10.4.5. Gaz**

- Pełna gazyfikacja obszaru gminy.
- Znaczne możliwości zwiększenia dostaw gazu (stopień wykorzystania stacji redukcyjno - pomiarowych - od 40 do 60%).

#### **10.4.6. Odpady**

- Problem składowania odpadów rozwiązany poprzez wywóz poza obszar gminy.
- Brak składowiska odpadów na terenie gminy. Obszar dawnego składowiska został zrekultywowany - z odzyskiem gazu.
- Brak kompleksowego systemu gospodarowania odpadami.

### **10.5. KOMUNIKACJA**

- Wzrost krajowego i regionalnego znaczenia trasy DK-1 - arterii wiążącej gminę z ośrodkami regionalnymi i krajowymi.
- Złe warunki techniczne skrzyżowań ulic z torami kolejowymi – jednopoziomowe skrzyżowania.
- Brak bezpiecznych powiązań DK-1 z podstawowym układem drogowym w południowej części miasta.
- Nieprzystosowanie wewnętrznego układu ulicznego (ulice dojazdowe, lokalne, zbiorcze ew. główne) do wymagań funkcjonalnych, wynikających z potrzeb obsługiwanych przez nie terenów i zabudowy oraz do wymagań technicznych.
- Zły stan techniczny dróg.
- Wysokie wskaźniki motoryzacji oraz częstości korzystania z samochodu.
- Wysoka ranga węzła kolejowego w ruchu pasażerskim i towarowym, szczególnie na międzynarodowym kierunku południowym.
- System ścieżek rowerowych o znaczeniu lokalnym i regionalnym.

### **10.6. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE**

- Istniejące obszary chronione na mocy ustawy o ochronie przyrody: obszar Natura 2000 „Dolina Górnej Wisły”, rezerwat torfowiskowy "Rotuz", 11 pomników przyrody, utworzonych na mocy decyzji organów administracji rządowej (dane GUS 2014).

- Występowanie obszarów i obiektów proponowanych do objęcia ochroną prawną w postaci: obszarów chronionego krajobrazu, zespołów przyrodniczo – krajobrazowych.
- Występowanie korytarzy ekologicznych.
- Wpływ (bezpośredni lub pośredni) doliny Wisły i Białej na zagospodarowanie gminy w tym Zbiornika Goczałkowickiego wraz z jego strefą ochronną.
- Typowe powiązanie o charakterze ekologicznym stanowi, położony na granicy z gminą Chybie kompleks leśny należący do PGL Lasy Państwowe.
- Obszary górnicze i obszary udokumentowanych złóż surowców:
  - w północnej części gminy znajduje się obszar górniczy dwóch kopalin - metanu oraz węgla kamiennego;
  - nieeksploatowane złoża borowiny w Bronowie.
- Rolnicza przestrzeń produkcyjna - większość użytków rolnych na terenie gminy należy do IV klasy bonitacyjnej (52,19%). Gleby chronione - II i III klasy bonitacyjnej stanowią 40,12% użytków rolnych w gminie. W stosunku do użytków rolnych obowiązuje wymóg uzyskania zgody na przeznaczenie na cele nierolnicze zgodnie z przepisami odrębnymi.
- Na terenach górniczych przewiduje się występowanie na powierzchni terenu wpływu eksploatacji górniczej.

## 10.7. ŚRODOWISKO KULTUROWE

- Zabytki wpisane do rejestru występujące na terenie gminy.
- Prowadzenie gminnej ewidencji zabytków.
- Stanowiska archeologiczne oznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
- Strefy ochrony konserwatorskiej wyznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

## 10.8. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

### 10.8.1. Ludność

- Stabilizacja liczby mieszkańców miasta i gminy - tendencja niewielkiego wzrostu liczby ludności gminy przy ogólnej tendencji spadkowej w województwie.
- Prognozowany przyrost liczby mieszkańców sołectw oraz spadek liczby mieszkańców części miejskiej.

### 10.8.2. Infrastruktura społeczna

- Niekompletność systemu terenów zieleni, w szczególności widoczny w braku parków, zieleńców osiedlowych i dzielnicowych, a także urządzonych form zieleni ogólnodostępnej poza obszarami zabudowanymi.
- Dobrze rozwinięty system ścieżek rowerowych, w tym o znaczeniu regionalnym i międzynarodowym (Greenway).

### **10.8.3. Tereny i zasoby mieszkaniowe**

- Rozwój budownictwa mieszkaniowego i usługowego na podstawie decyzji WZiZT –ograniczona kontrola gminy nad procesem zainwestowania nowych terenów.
- Potrzeba modernizacji i podniesienia standardu zasobów zabudowy mieszkaniowej, w szczególności zabudowy wielorodzinnej, w tym zasobów komunalnych.

### **10.8.4. Bezpieczeństwo publiczne - obrona cywilna**

- Zagrożenie powodziowe – strefy bezpośredniego i potencjalnego zagrożenia powodziowego.
- Znaczenie gminy w systemie obronnym kraju - tereny strategicznego przemysłu, węzeł kolejowy.
- Nieprzystosowanie zagospodarowania przestrzennego do wymagań bezpieczeństwa i obrony cywilnej (przeciwpożarowej, przeciwchemicznej).
- Potencjalne zagrożenie terenu gminy skażeniem na skutek awarii lub zniszczeń zakładów przechowujących i produkujących produkty łatwopalne lub trujące oraz z trasy komunikacyjnej do przewozu.

## **10.9. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY**

### **10.9.1. Gospodarka gminy**

- Nowoczesny ośrodek przemysłu.
- Silnie zróżnicowana struktura gospodarcza miasta z dominacją działalności przetwórczych i finalnych.
- Proces restrukturyzacji przemysłu.
- Spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym – potencjalnie może wystąpić zjawisko mniejszego zapotrzebowania na miejsca pracy w przyszłości.
- Rozwinięta sfera drobnego przemysłu i usług okołoprodukcyjnych.
- Przestrzenna koncentracja większych zespołów terenów produkcyjno-składowych wzdłuż doliny rzeki Białej.

### **10.9.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego**

- Modernizacja linii kolejowej o znaczeniu międzynarodowym E-65 (CE-65) relacji Katowice – Zebrydowice. Inwestycja zrealizowana.
- Czechowice-Dziedzice jako miasto tworzące wraz z Bielskiem-Białą aglomerację będącą nowoczesnym środkiem przemysłu, kultury i nauki.
- Część gminy miejska objęta pasmem rozwoju – wspieranie rozwoju infrastruktury technicznej i transportowej, wpływających na poprawę warunków inwestowania oraz zamieszkania, w tym rozwój funkcji logistycznych, zintegrowanych z regionalnym systemem transportu kombinowanego oraz promowanie zintegrowanego pasażerskiego transportu zbiorowego,



rewitalizacja dzielnic miejskich i terenów przemysłowych, ochrona terenów otwartych dla rekonstrukcji powiązań z regionalnym systemem przyrodniczym.

- Część wiejska objęta strefą wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich – zróżnicowanie działalności gospodarczej oraz wspieranie rozwoju infrastruktury technicznej i transportowej, w tym również wzdłuż sieci transportu kolejowego wspieranie rozwoju funkcji logistycznych, zintegrowanych z regionalnym systemem transportu kombinowanego.

### **10.9.3. Dokumenty strategiczne powiatu bielskiego**

#### **Strategia Rozwoju Powiatu Bielskiego do 2020r.**

- Celu I - Rozwój turystyki i przedsiębiorczości w powiecie:
  - Cel szczegółowy I.1. Poprawa infrastruktury drogowej i połączeń komunikacyjnych powiatu;
  - Cel szczegółowy I.2. Podniesienie atrakcyjności oferty turystycznej powiatu;
  - Cel szczegółowy I.3. Rozwój przedsiębiorczości;
- Cel II - Poprawa jakości środowiska naturalnego:
  - Cel szczegółowy II.1. Poprawa stanu czystości gleby;
  - Cel szczegółowy II.2. Poprawa stanu czystości powietrza;
  - Cel szczegółowy II.3. Poprawa stanu czystości i zagospodarowania wód;
- Cel III - Rozwój potencjału ludzkiego powiatu:
  - Cel szczegółowy III.1. Zwiększenie szans edukacyjnych młodzieży;
  - Cel szczegółowy III.2. Wzrost spójności społecznej;
  - Cel szczegółowy III.3. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców powiatu;
  - Cel szczegółowy III.4. Zwiększenie efektywności działania jednostek administracji samorządowej;
  - Cel szczegółowy III.5. Zwiększenie dostępności do kultury i sportu mieszkańców powiatu.

### **10.9.4. Dokumenty strategiczne gminy**

- Przyjęte dokumenty dotyczące rozwoju gminy:
  - 1) Strategia rozwoju Gminy Czechowice-Dziedzice 2020+,
  - 2) Strategia rozwoju gminy – plan operacyjny 2008 – 2015,
  - 3) Program ochrony środowiska gminy Czechowice-Dziedzice do roku 2016 z perspektywą do roku 2020,
  - 4) Plan gospodarki odpadami dla gminy Czechowice-Dziedzice 2004,
  - 5) Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016,
  - 6) Projekt założeń do planu zaopatrzenia miasta i gminy Czechowice-Dziedzice w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe – w trakcie sporządzania,
  - 7) Program likwidacji niskiej emisji w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych 2006,
  - 8) Plan aglomeracji gmin: Czechowice-Dziedzice i Goczałkowice – Zdrój,
  - 9) Lokalny Program Rewitalizacji Czechowic-Dziedzic na lata 2007-2013,
  - 10) Plan Odnowy Miejscowości Bronów,

- 11) Plan Odnowy Miejscowości Ligota 2008-2015,
  - 12) Plan Odnowy Miejscowości Zabrzeg 2008-2015,
  - 13) Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Czechowice-Dziedzice na lata 2012 – 2016,
  - 14) Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czechowice-Dziedzice na lata 2014-2020,
  - 15) Program informatyzacji i rozwoju społeczeństwa informacyjnego w gminie Czechowice-Dziedzice, 2008r.
- Dokumenty gminne w trakcie sporządzania bądź dotychczas niesporządzone:
    - 1) Program rozbudowy sieci kanalizacyjnej,
    - 2) Wieloletni plan inwestycyjny i wieloletni plan finansowy,
    - 3) Plan rozwoju lokalnego,
    - 4) Strategia polityka transportowa, plan rozwoju transportu publicznego,
    - 5) Plan rozwoju układu drogowego (w zakresie dróg gminnych),
    - 6) Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy,
    - 7) Strategia i polityka mieszkaniowa.